

MENSIS JULIUS.

DE SS. STEPHANO EPISCOPO RHEGIENSI ET SOCIIS,

SUERA EPISCOPO, AGNETE, FELICITATE ET PERPETUA
MARTYRIBUS RHEGII IN CALABRIA.

(Julii die 5 Acta SS. Bolland. ad hanc diem.)

1. Notiores olim fuere hi sancti apud Græcos, A quam apud Latinos. Meminerunt eorum nonnulla Menæa apud nos, Chiffletianum atque Sirmundianum; quorum illud die v Julii legit: *Στεφάνου Καλαβρ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*. Hoc vero eodem die paulo explicatius: *Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Στεφάνου, τοῦ εἰς τὸ Ῥήγιον Καλαβρίας κειμένου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων μαρτυρησάντων*. « Sancti Stephani martyr, qui jacet Rhegii in Calabria, et sociorum ejus sanctorum, qui cum eo martyrium subierunt. » Monachis quoque Cryptæ Ferratæ, et aliis ecclesiasticis Græci ritus, celebrandum eodem die præscribitur festum, *Τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ*. Similia habent Menæa Græca bibliothecæ Valicanæ; et alibi alia facile invenientur, quæ mihi visa non sunt, quæque jam dicta potuerunt confirmare.

2. Nulla tamen apud Martyrologos Latinos Stephani hujus et sociorum martyrum exstat memoria. Quod indicium esse possit, non adeo celebrem, scriptorum illorum temporibus, viguisse cultum in Ecclesia Latina. Atque hinc factum sit, ut Rhegionensis archiepiscopus, Annibal de Afflictis, vir multa sanctimonia clarus, initio sæculi superioris supplicaverit congregationi sacrorum Rituum Romæ, quo « sibi suisque Rhegionibus facultas fieret, publice exponendi imaginem, S. Stephano episcopo suo ac martyri, atque altaria et templa in honorem ejusdem erigendi. » Afferit pro motivo talia impetrandi, quod « pridem, atque etiam tunc temporis, celebrabatur de eodem sancto Stephano sociisque, die v Julii Missa et alia Officia. » Et sacra congregatio, referente illustriss. et reverendissimo D. Franciscó, Sancti Angel in Foro Piscium Card. Buoncompagno, gratiam petitam concessit anno 1622. De hisce mihi constat, ita factum esse, ex testimonio Nicolai Mariæ Modofari, tunc Romæ ecclesiæ S. Thomæ in Parione rectoris, et hujusce causæ Agentis, atque eodem anno 1622 electi in

episcopum Bovensem, qui suffraganeus est Rhegionensis.

3. Prædictarum Scripturarum (uti is addit, qui illas nobis submitit) archetypa asservantur penes Joannem Simonem de Antonillo, U. J. D. virum eruditum et pium, et ipsi S. Stephano satis additum, ejus devotione et expensis sacellum exstat (utique post acceptum illa de re responsum sacrae Congregationis Roma) exstructum in ecclesia Prædicatorum S. Stephano dicatum, in quo annis singulis condecenti cum magnificentia Missæ sacrificium et Vesperæ musicis cum concentibus in festo Sancti solemniter celebrantur. Circa iconem vero antistitis Stephani, ejusdem acta et martyrium hinc inde figuris et versibus declarantur.

4. Iisdem fere temporibus, quibus Romæ petita concessaque fuit facultas construendi S. Stephano altaria, sacella, templa, impressit Ferrarius utrumque catalogum suum, alterum nempe sanctorum Italiæ, anno 1613, alterum illorum qui in Romano Martyrologio non habentur, anno 1625. In utroque commemorat, die 5 Julii, S. Stephanum, sed absque sociis; in priori quidem cum elogio hoc: « Stephanus, civis Rheginus, a S. Paulo apostolo, cum ex Syria Romam ductus, Rhegium, Brutiorum metropolim appulisset, ad Christum conversus, et in fide instructus, primus Rheginorum episcopus ab eodem apostolo ordinatur. Qui, post Apostoli discessum, dum munus episcopale prædicando impigre exsequeretur, multis jam ad fidem perductis, in Neroniana persecutione comprehenditur; eumque constanter in fidei confessione perseveraret, atque multis affectus supplicis, cruciatus omnes superasset, demum capitis obtruncatione martyrium consummavit. » In posteriori autem Catalogo, idem Ferrarius sic habet: « Rhegii in Brutiis, S. Stephani, primi ejusdem episcopi et martyris sub Nerone. »

5. Non omni ex parte isthæc concordant cum

Actis Græcis, quæ mihi ab hisce viginti annis, tunc Romæ agentis, a R. P. Josepho Denti, domus professorum societatis nostræ præposito, Messanæ curata fuerunt describi e codicibus ms. celeberrimi prope urbem illam monasterii Sancti Salvatoris, ordinis S. Basilii; uti pluribus dixi ad Vitam S. Sebastianæ V. M. tomo VI Junii, quæ indidem ab eodem, uti multæ aliæ, mihi Græce fuerunt submissæ. Hæc, inquam, Acta S. Stephani videntur fons esse, ex quo, quotquot de illo Latine scripsere, sua hauserunt, aliis additis, aliis mutatis, pro suo cujusque sensu. Sic Stephanus, qui in Actis Græcis legitur patria Nicænus in Bithynia fuisse, et cum S. Paulo apostolo Rhegium apulisse; apud Ferrarium dicitur civis Rheginus, et ab appellente illas in oras Paulo, Rhegii inventus, atque ibi ad Christi fidem conversus fuisse.

6. Hieronymus Marafioti in suo Calabriae Chronico, Italice anno 1601 excuso, pag. 47, et Marcus Antonius Politi in suo similiter Chronico, Messanæ impresso ann. 1617, pag. 80. Idem Paulus Gualterius in sanctis Calabriae, qui anno 1630 Neapoli prodierunt, pag. 53, et Ferdinandus Ughellus in suo *Italiae sacræ* tomo IX edito anno 1662, habent Vitam S. Stephani, quam primus ex codice Græco interpretatus est Italice: secundus et quartus Latinam ediderunt ex alia atque alia interpretatione. Tertius e textu Latino Italicam fecit cum oratoria interpolatione. Horum ego editionibus inter se et cum textu nostro Græco collatis, quanquam eodem fere recidant omnia, malui tamen novam interpretationem facere, consimilem nostro ms. Græco, illamque simul imprimere, ut omnia magis authentica sint. Editio Ughelli propius insistit nostro ms. Græco: Marafiotina et Politiana in paucis aliquantum discordant; et in illo præcipue, quod designent diem martyrii septimum Julii; quem Ughellus, noster textus Græcus, Menæa et Menologia citata, unanimiter asserunt quintum Julii.

7 Cornelius a Lapide in Acta apostolorum cap. ultimo ad illa verba, *Devenimus Rhegium*, commentans, varia habet, quæ sibi, tunc Romæ commoranti, submissa fuerunt a Rhegiensibus, viris eruditis et primariis: atque ex illorum fide hæc narrat: « Silet hic multa Lucas, ac præsertim Rhegiensium a Paulo conversionem, uno die, quo apud eos hæsit, factam: quæ ex Ecclesiæ Rhegionensis monumentis, eodem ævo (nempe sæculo Christi primo) Græce conscriptis, ac deinde in Latinum idioma translatis, et in archiepiscopali archivio asservatis, a Rhegiensibus viris eruditis et primariis ad me Romam transmissa, hic transcribam. » Transcribit autem ibi Acta Latina S. Stephani episcopi, a Paulo apostolo Rhegiensibus, ut aiunt, in transitu ordinati, quæ alia non sunt quam quæ nos infra damus Græco-Latina; nec tamen ibi sunt integra; nam desinunt in martyrio his verbis: « Quod digni fuerunt pro Christo mori; » nec

quidquam habent de sepultura sanctorum corporum. Facile condono P. Cornelio, Theologo et Commentatori in sacram Scripturam eximio, quod fide et auctoritate Rhegiensium, virorum eruditorum et primariorum, talia scripserit. Ipse interim nihil per se commentatur de mora aut non mora Pauli apostoli apud Rhegium. Supposuit, vera esse, quæ Rhegienses de mora ejus apud se unius diei, et de magna conversione gentilium illo die facta; item de Actis S. Stephani, sæculo Christi primo Græce conscriptis, affirmabant. Et si quid illa de re per se commentatus fuisset, utique observasset, quod si Paulus uno die Rhegii moram traxisset, non potuisset secundo die Putoleos attingisse: quod Lucas factum esse ait. Sed de his mox alia.

8. Interea ex citatis editionibus animadverto, in textu Græco nostro sphalmata quædam commissa esse, verosimiliter oscitantia librarii, illis in locis, ubi ego per inclusa hisce signis [] verba supplere conatus sum. Inter quas correctiones etiam est, quod tertium nomen mulierum, simul passarum, Perpetua desiderabatur, quæ in Italico et Latino Sueræ episcopo, Agneti et Felicitati subnectitur. Ex his autem ipsis nominibus dubium oriri possit, an omnes isti una cum Stephano passi fuerint sæculo Christi primo. Acta quidem, etiam Græca, non tam antiqua sunt, nec talia, ut illud ipsis tuto credi possit. Testimonia Martyrologorum nulla reperiuntur. Cultus nec valde antiquus apud Latinos, nec valde celebris fuit ante sæculum xvii quando ejus amplificatio petita fuit a S. Rituum congregatione Romæ et obtenta, per facultatem exponendi publice imaginem sancti, ejusque nomini altaria et templa dedicandi: quæ eatenus nulla habuerit. Locus, ubi sepultum fuit corpus in hodiernum usque diem, uti scribit historicus Rhegiensis Politus anno 1617 reperiri non potuit.

9. Ex his, inquam, dubitari possit, an S. Stephanus cum sociis suis martyrium passus sit sæculo primo; eoque magis, quod totis tribus primis sæculis episcopus, suæ civitatis alius, Rhegiensibus non sit notus. Si dicas, per traditionem notum esse S. Stephanum pro sæculo primo, quæram, cur alius episcopus pro eodem sæculo et duobus sequentibus, similiter notus non sit. Inquies, quia antiqua civitatis scripta interciderunt; superest autem vita S. Stephani, quæ ipsum S. Pauli apostoli discipulum facit, Audio. Sed illa ipsa vita non sapit longam antiquitatem, nec potest ante sæculum decimum scripta fuisse, si non diu post. Spatio autem novem, decem, aut plurium sæculorum tunc elapso, quando scripta fuit, potest scriptor multa ignorasse de gestis sancti sui, quemadmodum nunc nihil de illis scitur ex antiquitate præter id quod in vita narrantur: et magis potest ignorasse certum tempus quo vixerit, martyrioque coronatus fuerit. In hac porro ignoratione aut maligna traditionis vulgi luce scribere exorso visum fuerit, aptiori tempore Stephanum adduci Rhegium non

posse, quam quo Paulus apostolus eodem appulisse A sciebatur; et præsumi poterat, ipsum ibidem pro se aliquem reliquisse episcopum.

10. Tum vero quæri potest de sociis symmartyribus S. Stephani, Suera episcopo, et mulieribus, Agnete, Felicitate et Perpetua, unde illos acceperit aut mutuatus forte sit scriptor Vitæ. Æque hæc obscura aliunde sunt: nec facile capiam, quomodo illis inductæ religionis Christianæ initiis, duo Rhegii fuerint episcopi, quando de uno solo non constat certo. De mulieribus quoque certiora desiderari possunt, ne quis cogatur suspicari, Perpetuam atque Felicitatem, omnium fere antiquorum Patrum scriptis celebratas, in Africa cum aliis sociis martyres, ineunte sæculo tertio passas, Rhegium traductas fuisse.

11. Ego quidem per hæc dubia mea nihil derogatum velim veritati; sed magis cupio, veritatem ex illis illustriorem fieri per aptas ad dubia mea Rhegiensium solutiones. Aliud quoque dubium huc pertinet, ubi de prima Rhegiensium ad Christi fidem conversione per Paulum apostolum, sermo est. Popularium vox, et quodammodo Evangelium, de quo dubitare nefas sit, insonat auribus, Paulum, cum e Syria Rhegium appulisset, ducendus Romam a centurione et custodibus suis ad tribunal Cæsaris, in ingressu urbis Rhegiensis, cœpisse Christum annuntiare: incolas autem obstinato animo ei prohibuisse istiusmodi annuntiationem; tandem tamen, deprecante Paulo, ut se dicentem audirent tantillo tempore, quo parvulum candelæ frustulum, quod manu tenebat accensum, deflagrasset, id permisisset. Tum vero Paulum candelæ ardentis frustulum imposuisse columellæ, quæ forte astabat, marmoreæ; et hanc columnam, consumpta brevi candelula flammam concepisse et perrexisset ardere. Quo viso prodigio, incolas fidem Christi amplexatos fuisse.

12. Hoc factum, non tantum vulgi sermone, sed etiam scripto celebratur a Marco Antonio Politi in Chronico Rhegiensi pag. 80, sed obiter tantum. Primum mihi in his dubium est, utrum Paulum Rhegii miracula fecerit, aut aliquos ad fidem converterit, imo an istam urbem ex navigatione illa intraverit. Scribit Lucas, comes S. Pauli in navigatione Syriaco-Romano, quæ vidit; et accurate notat moram quam in civitatibus obviis traxerunt, Sic Melitæ, ait, hibernasse Paulum tres menses, et quæ ibidem interea fecit miracula et conversiones gentilium, describit. Syracusis triduo substituerunt; Puteolis rogatu fratrum manserunt dies septem. De Rhegio autem nihil simile meminit Lucæ textus. En verba, Actorum cap. ult: « Et cum venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes, devenimus Rhegium, et post unum diem, stante austro; secundo die venimus Puteolos, ubi inventis fratribus, rogati sumus manere apud eos, dies septem: et sic venimus Romam. » Igitur Paulus et Lucas, navigantes Syracusa vene-

runt Rhegium. Non dicuntur urbem intrasse, nedum moram diurnam ibi fecisse; sed potius iter prosecuti, e conspectu Rhegii, favente austro, post unum diem navigationis, venerunt die secundo Puteolos. Neque enim, si uno die Rhegii substitissent, potuissent die secundo Puteolos attingisse, quibuscumque stantibus ventis, propter longinquam locorum distantiam.

13. Ita intellecto sacri scriptoris textu, uti plane videtur intelligi debere, evanescit prodigium columnæ marmoreæ ardentis in conversionem Rhegiensium, imo et conversio ipsorum per Paulum, et ordinatio Stephani tunc temporis in episcopum. Quod si quis etiam sustinere velit, Paulum civitatem ingressum fuisse, ibique die uno mansisse, nondum columna marmorea arserit. Quid enim? Si id factum fuisset, Lucas, Pauli socius, utique scivisset. Si scivisset, utique scripsisset. Utpote qui multo minora Pauli gesta in Melita insula et alibi, tam sedulo in memoriam posteritatis scripto consignavit. Utitur in re simili, simili argumentatione S. Hieronymus. Legebatur ipsius adhuc tempore liber de gestis Pauli et Theclæ, in quo et de baptizato leone narrabatur. Quod refutaturus ipse, sic ait: « Igitur *Περὶ δούρου* Pauli et Theclæ, et totam baptizati leonis fabulam, inter apocryphas scripturas computamus. Quale enim est, ut individuus comes Apostoli Lucas, inter cæteras ejus res, hoc solum ignoraverit? » Similiter quomodo idem ignoraverit, accensam a parva candelula, prædicante Rhegii Paulo, columnam marmoream arsisse? » Addit Hieronymus ex Tertulliano, « Presbyterum quemdam in Asia *σπουδαστὴν* apostoli Pauli, convictum esse apud Joannem, quod auctor esset libri, et confessum, se hoc Pauli amore fecisse; et ob id de loco excidisse. » Digna flictoribus in rebus sacris ac seriis pœna, sive finxerint amore personæ privatæ, sive amore patriæ, ut res ejus gestas quam altissime repetant, aut conversionem ejus ad Christi fidem ab apostolis deducant.

14. Procedamus porro. Non tantum Pauli tempore ignotum fuit prodigium ardentis columnæ, verum etiam mille annis post, usque ad tempus, quo primaria S. Stephani vita, quam Græco-Latinam damus, conscripta fuit. Ejus quippe auctor, quamvis Paulum inducat Rhegium: ibique fidem annuntiasse, multos baptizasse, atque etiam presbyteros et episcopos ordinasse dicat, adeoque innuat longiorem moram ibidem traxisse; tamen suo tempore nondum scivit, quod incolæ Rhegienses initio pertinaciter prohibuerint Paulo prædicare fidem, deinde vero per prodigium columnæ marmoreæ ardentis conversi ab ipso fuerint. Quin imo satis declarat auctor vitæ, Rhegienses ab initio, absque ullo singulari miraculo, Paulum concionantem pronos auscultasse: et sicuti terra bona susceptum semen multiplicat centuplum, ita illos suscepisse verbum Dei ex ore Pauli. Debet igitur fabula ista primum nata fuisse in vulgus, post æta-

tem dicti scriptoris et forte diu post, ex otiosi aliqujus cerebro, quæ mox vulgo placuerit, atque etiam a prædicto chronographo Rhegiensi, Marco Antonio Politi, recepta fuerit. Scriptoribus aliis, Marafiotio in Chronico Calabriae, atque Ughello in episcopis Rhegiensibus; item Paulo Gualterio in Calabriae Sanctis, et Vita S. Stephani, qui ante et post Politum, sua ediderunt, non ausis prædicti prodigii, ac talis conversionis Rhegiensium ad fidem Christi, vel verbo meminisse, quod faciam.

15. Superest, ut de ætate S. Stephani et sociorum ejus martyrum, verbum addamus. Satis constare potest ex hæcenus disputatis, ipsum a S. Paulo e navigatione Syriaco-Romana episcopum Rhegii constitutum non fuisse: id interim aiunt Rhegienses, atque adeo ex illorum opinione constitutus fuit anno Christi 56 quo illac transiit Paulus. De anno autem determinato martyrii nihil apud ipsos legi. Ferrarius scribit, passum esse Stephanum sub Nerone: quod certat cum Actis, in quibus legitur, ipsum præfuisse episcopum annos decem et septem. Ex quo consequitur, martyrio defunctum esse anno 73, quod æque sustineri non potest. Quia scitur, nec illo anno, nec aliquot præcedentibus, nec aliquot subsequentibus, persecutionem ullam fuisse motam contra Christianos. Quamobrem aliud tempus quærendum est, quo episcopus factus, quoque martyrium passus sit S. Stephanus. Illud autem invenire non erit facile: cum Ughellius dicat, « post Stephanum usque ad Constantini Magni tempus, episcopos, qui in civitate Rhegiensi floruerunt, desiderari. » Rogo igitur Rhegienses, ut ipsi nova cura in rem illam tanquam suam, propius inquirent.

16. Nobis quidem experientia constat, ubique gentium obtinuisse et obtinere, estque pluribus quodammodo innatum, ut rerum suarum antiquitatem affectent, eamque quam altissime attollant: quod et frequenter usu venit in Actis sanctorum, quæ post longa tempora ex caliginosa traditione aut apocryphis scriptis colliguntur. Id accidisse sanctis Galliae prioribus episcopis, luculenter testatur Philippus Labbe, antiquitatis eruditus, si quis alius, in Breviario suo chronologico Historiæ sacræ et profanæ ad annum Christi 69, ita scribens anno 1665: « Ab annis facile octingentis plures majorum nostrorum crediderunt, quod primi episcopi fundatores Ecclesiarum nostrarum per Galliam, fuerint

A discipuli aut Christi Domini, aut sanctorum Petri, Pauli aut Clementis, etc., quodque venerint prædicare Evangelium in vastas hæc provincias sæculo primo Christianismi, S. Ursinum Bituricensium, S. Austremonium Arvernorum, S. Martialem Lemovicensium, S. Frontonem Petrocoricensium, S. Eutrophium Santonensium, » et quos porro recenset magno numero alios: « quos inquit, doctissimi viri, Faber, Bosquetus, Launoyus, Patres Sirmundus et Petavius, aliique plures, censuerunt non venisse nisi sæculo tertio aut quarto. » De nonnullis sanctorum illorum et nos tractavimus in Actis nostris, et fere consentimus cum citatis auctoribus.

B 17. In Sicilia quoque Syracusani, qui sanctum suum Marcianum, primum civitatis episcopum nominant, contenduntque, Antiochia sibi a S. Petro apostolo submissum fuisse, ostenduntur ad diem 14 Junii nostri, aberrasse, ipsumque sanctum, impetrantibus Valeriano et Gallieno, sæculo tertio, martyrium sustinuisse. Umbri similiter, ut nuper diximus, in tractatu præliminari ad tomum I Julii, affectant antiquitatem primorum aliquot episcoporum suorum, quos aiunt a S. Petro apostolo e Syria ad se missos fuisse; qui non nisi temporibus Diocletiani et Maximiani vixerunt ac martyres facti sunt. Nihil attinet plura congerere exempla. Res eruditis notissima est. De S. Stephano, primo Rhegiensium episcopo, jam ostendisse mihi videor, C ipsum nec sæculo primo, nec a S. Paulo apostolo, quando is navigavit Romam, ordinatum fuisse episcopum: quando autem ordinatus fuerit, nequeo divinare; quia de hoc Stephano silent tam Martyrologi Latini, quam alii scriptores antiqui, saltem qui ante vitam ejus scriptam vixerint. Fortassis posset ejus martyrium ad tempora Diocletiani et Maximiani referri, quia nulli alii ante illud tempus noti sunt episcopi Rhegienses. Verum certiora de his expectabimus a Rhegiensibus ipsis, ut jam dixi.

18. Diximus quoque, unde acceperimus Acta Græca, et quia tarde fuerunt collecta, comperiuntur non magnæ fidei esse. En ipsa, cum nostra interpretatione. Titulus talis præfigebatur: Ἀθλησις τοῦ ὁσίου Πατρὸς τῶν ἱερομάρτυρος Στεφάνου, μητροπολίτου τῆς Καλαβρίας: *Certamen sancti Patris nostri, sacri martyris Stephani, metropolitæ civitatis Rhegii in Calabria.*

ACTA AUCTORE ANONYMO

Nisi forte sit Metaphrastes.

Ex codice ms. monasterii Sancti Salvatoris, ordinis S. Basilii prope Messanam.

A'. Οὗτος ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Στέφανος ὑπῆρχεν ἀπὸ πόλεως Νικαίας· κατερχομένου δὲ Παύλου τοῦ ἀποστόλου ἐν τῇ Ῥώμῃ, συνηκολούθησεν αὐτῷ ἄχρι πόλεως Ῥηγίου τῆς Καλαβρίας. Εὐρῶν δ' Ἀπίστολος τὴν πόλιν οὖσαν κατειδῶλον, ἐκήρυξεν ἐν αὐτῇ λόγον Κυρίου, καὶ ὡσπερ ἀγαθὴ τὸν σπόρον δεχομένη καὶ ἑκατοστέουσα, οὕτως οἱ ἐν αὐτῇ τὸν λόγον ἐδέξαντο· κατηχήσας οὗτος αὐτοὺς ὁ Παῦλος, καὶ βαπτίσας πλείστους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, προχειρίζει αὐτοῖς ἀρχιεπίσκοπον Στέφανον. Ὁς καλῶς ποιμάνας τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ποιμνὴν, πολλοὺς τῷ ἑσπερίῳ (μέρει) ὑπέστρεψεν εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ταῖς αὐτοῦ διδασκαλίαις. Διατρίψας οὖν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἑπτὰ καὶ δέκα ἐνιαυτοὺς, καὶ ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους χειροτονήσας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας Θεοῦ χάριτι μεγαλυνθείσης, ἐκινήθη διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

B'. Ἐκρατήθη ὑπὸ Ἰέρακος ἡγεμόνος ὁ ἅγιος προσαίτιος τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἠναγκάσθη ἀρνήσασθαι τὸν Χριστὸν, καὶ θῦσαι τοῖς εἰδώλοις· ὃς δὲ οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ μᾶλλον παρῆρξεν τὸν Χριστὸν ὁμολογήσας, Θεὸν ὄντα καὶ Ποιητὴν πάντων· τὰ δὲ εἴδωλα, ξύλα καὶ λίθους ἀναίσθητα, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, τοῦ διαβόλου ἐφευρήματα. Διὸ τύπτεται ἀφειδῶς (σὺν τῷ Σουηρᾷ ἐπισκόπῳ) καὶ λίθοις τὰς ὄψεις συνθλῶνται, καὶ εἰς κάμινον πυρὸς ἐμβληθέντες, ἐξηλθον ἀθλαθεῖς· ὅθεν πλείστοι ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, καὶ, Μέγας ὁ Θεός, ἀνεβόησαν, ὁ ὑπὸ Στεφάνου, καὶ Σουηρᾷ τῶν ἀρχιερέων κηρυττόμενος. Ἐν οἷς ὑπῆρχον γυναῖκες σεμναί, Ἀγνῆς, Φιλικητάς (καὶ Περπετούα) προσαγορευόμεναι, μαθήτραι τοῦ ὁσίου Στεφάνου ὑπάρχουσαι, παρῆρξιασάμεναι ἔμπροσθεν σταῖσαι Ἰέρακος ἡγεμόνος, ὡμολόγησαν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν ἀληθινὸν καὶ Ποιητὴν πάντων ἀνακηρύξασαι.

Γ'. Τότε θυμοῦ πλησθεῖς, ἐκέλευσεν αὐτὰς ξίφει ἀπομηθῆναι ἅμα Στεφάνῳ καὶ Σουηρᾷ τοῖς ἀρχιερεῦσιν. Οὗ γινομένου, παραυτίκα ἀπέδωκαν τὰς ἀγίας αὐτῶν ψυχὰς τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦντες καὶ ἀγαλλιώμενοι, ὅτι ἠξιώθησαν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποθανεῖν. Τὸ δὲ τίμιον σῶμα τοῦ ὁσίου ἱερομάρτυρος Στεφάνου, ὑπ' ἀνδρῶν εὐσεβῶν ἀωρὶ τῆς νυκτὸς κομισθέν ἐν τῷ νοτιῳ μέρει τῆς αὐτῆς πόλεως, κατετέθη ἐν τῷ ἡσυχαστικῷ αὐτοῦ εὐκτηρίῳ, ὡς ἀπὸ σημείου ἐνὸς τῆς πόλεως, πλείστας ἰάσεις ἐπιτελοῦν. Τὰ δὲ τῶν λοιπῶν ἁγίων τὰ σώματα, Σουηρᾷ ἐπισκόπου, σεμνῆς Ἀγνῆς καὶ Φιλικητάτης (καὶ Περπετούας), ἐνθα ἀπετμήθησαν, ὑπὸ πιστῶν κατετέθησαν, ὑπὲρ τοῦ κόσμου πρεσβεύοντες.

I. Sanctus hic martyr Stephanus, civitate Nicæa ortus, cum Paulus apostolus proficisceretur Romam, ipsum comitatus fuit usque ad civitatem Rhegium Calabriae. Inveniens autem Apostolus civitatem illam, totam idololatram, prædicavit ibi verbum Dei : et quemadmodum bona terra semen recipit multiplicatque centuplum, ita incolæ civitatis verbum receperunt. Interea catechizans ipsos Paulus, baptizavit plurimos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti ; atque ordinavit ibi archiepiscopum Stephanum, qui recte pascens commissum sibi gregem, multos in occidentalibus plagis, convertit doctrina sua ad fidem Christi. Postquam igitur septemdecim annos ibi exegisset, episcoposque et presbyteros consecrasset, atque Ecclesia per Dei gratiam perampla esset : mota fuit persecutio contra Christianos.

II. In illa autem comprehensus ab Hierace præside S. Stephanus, tanquam auctor Christianismi, coactus fuit negare Christum et sacrificare idolis. Quod ille non sustinens, potius confessus est Christum Deum esse et creatorem omnium ; idola vero esse ligna et lapides, sensu carentia, opera manuum hominum, et diaboli inventa. Hinc sine cessatione verberatur una cum episcopo Suera, et facies eorum lapidibus conteruntur, et in caminum ignis injecti, inde exierunt illæsi. Quo miraculo plurimi crediderunt in Christum, exclamantes : Magnus est Deus, quem Stephanus et Suera episcopi prædicant. Inter hos quoque erant honestæ feminæ, Agnes et Felicitas et Perpetua nominatæ, discipulæ sancti Stephani ; quæ libera voce, stantes coram Hierace præside, confessæ sunt nomen Christi, ipsum Deum verum et Factorem omnium prædicantes.

III. Tunc præses, iracundia plenus, præcepit ipsis gladio amputari caput, uti et Stephano et Sueræ episcopis. Quo facto, reddiderunt sanctas animas suas Domino, gratias agentes et exultantes, quod digni fuerint pro Christo mori. Venerabile autem sancti Stephani corpus a viris religiosi nocte intempesta deportatum fuit in australem partem ejusdem civitatis, ac depositum in secreto ejus oratorio, quod circiter milliari uno a civitate abest, plurimas operans curationes. Reliquorum vero sanctorum corpora, Sueræ episcopi, venerabilis Agnetis, Felicitatis et Perpetuæ, ibi a fidelibus deposita fuere, ubi occubuerant ; pro mundo intercedentes.

DE SANCTIS XLV MARTYRIBUS

NICOPOLI IN ARMENIA

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

(Acta SS. Bolland., Maii die 10.)

1. Nicopolis in Armenia, ab aliis pluribus ejusdem nominis civitatibus additione hujus provinciae distincta, a Pompeio Magno condita ob Mithridatem ibi debellatum, auctore Dione Cassio, lib. xxxvi Historiarum Romanorum, existit clarissimorum martyrum XLV palæstra, constantiae eorum testis et spectatrix, ac gloriæ theatrum; civitas sane tum insigni hoc triumpho nobilis, tum mirifice prædicari merita, quod temporibus Valentis imperatoris inconcussa steterit adversus Arianorum procellas, ut pluribus meminit S. Basilius in epistol. addit., sicut signat Baronius in notationibus hic, 6, 9, 10, 11 et 12 edit. Not. celebratissimam vero sanctorum martyrum memoriam fuisse in sacris tabulis, abunde constabit ex iis quæ de eorum cultu subnectimus.

2. Menologium Basilianum, ad calcem tomi primi hujus mensis post annuntiationem: Eodem mense (Julio die x), passio sanctorum XLV martyrum, qui in Nicopoli martyrio affecti sunt, > ita de illis prædicat: « Quadraginta quinque Christi martyres vixerunt sub regno Licinii et præfectura Lysiæ, quorum principes fuere Leontius, Mauritius, Daniel et Antonius. Comprehensi itaque astiterunt duci Lysiæ in Nicopoli Armeniæ, Christumque confessi et idola execrati, caesique ac lapidibus ora et faciem contriti, in carcerem conclusi sunt, per dies plures absque cibo permanentes. Milites, eorum constantiam conspicati, Christo crediderunt. Deinde e carcere ejeti, et crura securibus abscissi, hi quidem jam mortui, illi autem adhuc spirantes, in caminum ignis injecti, cursum consummarunt, accipientes immortale regnum, quod paratum ipsis fuit a Christo ante mundi constitutionem. » Alibi sæpius horum martyrum recurrit memoria in Græcis fastis, ac plerumque cum parvo elogio, videlicet in Menæis impressis eorumque indice et Horologio Græcorum; item in Supplemento ad Menæa ex Synaxario Sirmondi et ms. Chiffletii, in Menæis bibliothecæ Ambrosianæ, Menæo Chiffletii, Menologio Slavo Russico, quod pro *Leontio* scribit *Leonis*, Maximo Cythetorum episcopo; quibus addi potest ms. ex libro linguæ Arabicæ de vita nonnullorum sanctorum, Typicum S. Sabæ, nec non epitome excusa Menologii: denique Menologium Sirlati: e quo postea eorum memoria transiit ad Martyrologium Romanum, sic illos referens: « Nicopoli in Armenia, sanctorum martyrum Leontii, Mauricii, Danielis et sociorum, qui sub Licinio Imperatore et Lysia præside varie excruciiati, tandem in ignem coniecti, martyrii cursum confecerunt. » Melanus illos etiam habet, et Galesinius.

3. Menæa impressa, uti etiam dictum eorum Supplementum, sacro martyrum agmini ita accinunt:

Παρμβολή τις εύρέθη τῷ Θεῷ νέα
 Τόλμη παρμβαλοῦσα καί πυρός μέσον.
 Κτείνεν ἀρισθενέας δεκάτη πῦρ Νικοπολίτας.

*Nova castra Numen militem invenit novum
 Audacter ausum tendere in medio rogos.
 Flamma necut decima generosa Nicopolitas.*

Idem Supplementum habet hoc singulare de eorum cultu: Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Ἀκυλίνης πλησίον τοῦ φόρου. Celebratur autem eorum sollemnitas in templo S. Aquilinæ prope Forum. > De templo S. Aquilinæ agit Cangius lib. iv *CPolis Christianæ*, pag. 144.

4. Baronius tom. III, pag. 162, num. 46, agens de hisce martyribus, agonem eorum affigit anno 316. In Menologio Slavo-Russico ponuntur passi anno 507. Liber linguæ Arabicæ, de quo supra, videtur ipsos alligare temporibus Diocletiani; cum post annuntiationem ibidem addatur Actorum vitæ aut elogii, ut autumo, principium « in diebus Diocletiani: » et ascribitur, fol. 13. Tomo V Maii, pag. 151, in annot. ad cap. 3 Actorum S. Donati et sociorum martyrum lit. f, ponitur Licinius cœpisse persequi Christianos anno 316. Secus opinatur Pagius in Critica hist. Chronol. tom. I, pag. 581, censens, nullos martyres in persecutione Liciniana fuisse passos ante annum 519, neque ante illud tempus Licinium persecutionem Ecclesiæ intulisse. Tillemontius tom. V, pag. 512, obiter ex Græcis tabulis sanctos Christi pugiles commemorans, annum martyrii non determinat. Et vero ea temporis ratio, quam figit Pagius, non videtur improbabilis: neque enim apparet, quem potissimum martyrio sæpe dicto assignes annum, quam illum quo Licinius varia in Christianos machinatus est, eos e palatio suo pellens, concilia celebrare, eos ve-

tans, aliaque quam plurima contra eos statuens ac gerens in odium Constantini de quibus Eusebius lib. 1 *De Vita Constantini*, capite 51, 52 et seqq. agit; quæ Petavius alligat anno Christi 319, ut videre est in parte altera *De doctrina temp.*, pag. 718; addens. passos esse in ea persecutione XL martyres in Cappadocia, frigore enectos, et Basilium, Amasia: Ponticæ episcopum, martyrio affectum, citatque Eusebii Chronicon. Actum de illo est tom. III Aprilis, pag. 416, apposita epocha, circa ann. 322; de iis autem die 10 Martii. ad hæc Eusebii Chronicon Latine versum apud Josephum Scaligerum pag. 180, ad an. cccxxi habet; « Licinius Christianos de palatio suo pellit. » Dicamus ergo, martyres obiisse circa annum 319.

5. Quid sentiam de Actis, e Græco in Latinum sermonem a me conversis, paucis intellige. Non sincera illa esse, sed episodio plus uno adornata dramaticæque composita, indubitatum mihi videtur. Spirat enimvero in illis ingenium Metaphrastis, vel saltem alterius cujusdam ei non absimilis, tragœdi sacri potius quam sinceri historici nomen promeriti. Argumento sunt sequentes observationes. Primo, preces, verbis psalmodiarum nimis compositæ concinnatæ, ut videsis num. 8 et 12. Secundo, inductio martyrum utriusque sexus nec non exemplum S. Potamienæ, temporibus Maximiani pro tuenda pudicitia in lebetem, pice instructum, a suo domino injectæ, nonnæ theatrum spirant? S. Leontius, ea narrans ut animos excitet ad fortiter pro Christo dimicandum, dicit se ea accepisse « a magistro suo, qui veniebat ex Egypto, et audisse se aiebat a S. Antonio asceta. » Quæro qui hic Antonius asceta? Antonius magnus, ut opinor, celeberrimus plurimum monachorum abbas: si ille est, quem conjicio, satis disparata connectere videtur scriptor; cum is tam diu obierit post S. Leontium, anno utique 356. Res illæ narrantur, a num. 8 in fine. Tertio, diabolus, Æsculapium mentitus, ducemque Lysiam contra martyres concitans, quidnam est nisi scena dramatica, num. 12?

6. Quinto, mors martyrum, hoc modo accelerata, qui refertur num. 16, fallor si plenam fidem inveniat. Sexto, prodit in scenam mulier, sanctis aquam sub vestibus clam in carcere deferens, num. 11; quæ de novo redit num. 19. Erunt, ut opinor, quibus preces et aqua e rupe elicitæ non omnino arridebunt, num. 22. Denique Actorum sinceritati non medioeriter officit sequens clausula, a genuinis Actis abesse consuetæ, quæ habetur num. 23, in qua Sisinnius ita Deum orat jamjam moriturus. « Opus tuæ indigos, teque nostro interventu invocantes, statim exaudi, Domine, in quacunque necessitate et indigentia; quamvis in viduitate et orbitate; quamvis in peregrinatione; quamvis in infirmitate corporis et animæ; quamvis in ære alieno et calumniis; quamvis in acerba servitute; quamvis in hominum ac pecudum contagione; quamvis in mari quispiam sit naufragus, etc. Tu illi, rex, per nos solatio sis, et statim exaudi, ut cognoscant mundi hujus incolæ, multum nos diligi abs te, et exaudiri, ac malo cuiilibet fiat aqua hæc in medelam, nam ad invocationem tuam ebullit et innovatum est vetus miraculum in gloriam Patris et Filii et Spiritus sancti, in laudem et memoriam martyrum tuorum quinque et quadraginta.

7. Inter martyres XXXVI Alexandriae passos, de quibus hoc eodem die agitur superius, duo primi Leontius et Mauritius, et quintus Daniel, tribus nostris martyribus Nicopolitanis, quorum expressum vidimus nomen, prorsus homonymi sunt. Quæ homonymia suspicionem fortasse nonnulli præbere poterit, hic æque, ac alibi, plus semel, inductæ alicujus, confusionis, una fortasse martyrum turma in duas distracta, vel, si hoc non vis, alterius in alteram nominibus derivatis. Verum quoniam quid hic lateat mysterii, nobis assequi non est promptum, in duas eos classes distinximus, secuti Martyrologia Hieronymiana: uti indicavimus supra, ubi de dictis triginta sex martyribus egimus, et difficultatem hanc non prætermisimus.

8. Tamayus solius S. Leontii nomen exprimit, et socios martyres confuse: « Nicopoli in Armenia, S. Leontii martyris, qui cum aliis sociis agonem admirabilem complevit. » Hoc recte; sed clausulam sequentem, « cujus exuviæ sacræ in oppido Alcaudete, diœcesis Giennensis in cœnobio monialium B. Claræ debita cultus honorificentia servantur, » quorsum adjunxit? Cum in notis ad hunc locum candide profiteatur « suspicari se, erase amicum eruditum, » nimirum P. Martinum Ximena Jurado, ex cujus relatione prædictis Sancti reliquiis istum locum assignarat, « et hæc pignora esse alterius Leontii martyris Romæ passi; de quo agunt Maurolycus, Galesinius, et Philippus Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum die 9 Julii fol. 284, et suademur ex eo quod comiti Beneventano ejus exuvias obtulit Paulus V, Pont. Max. extractas ex Romanis cœmeteriis; nec huc usque sciatur Nicopolitani Romæ advectas fuisse. » Recte, ut opinor, hic se et alium suum ducem corrigit Tamayus. Utinam in pluribus aliis eadem felicitate et facilitate se correxisset! Sic plures fierent ejus merces apud eruditos hagiophilos, etiam Hispanos, indignatione potius ac risu sæpe digniores, quam pretio.

MARTYRION

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΕ' ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

MARTYRIUM

SANCTORUM XLV MARTYRUM.

CAPUT I.

Vulgato a Licinio edicto contra Christianos, sistuntur coram duce Lysia sancti martyres.

I. Licinius imperator quaquaversum edicta vulgavit, ut si qui reperirentur Christiani, omnimodis plecterentur. Edicti vero exemplar expressum erat sic : Licinius imperator, maximus, augustus, his, qui per orbem terrarum præsunt, salutem : Postquam divinitas nostra facta est certior (1), quosdam eorum qui Christiani appellantur, non solum beneficis diis non sacrificare, sed etiam pio deorum cultui injurias irrogare; quin imo prætextu eis sacrificandi, plurimos deos vel ipso nocturno tempore contrivisse, punitosque sæpius non resipuisse aut honoribus affectos, aut metu absterritos; ideo potestas nostra jubet, ut ubicunque invenientur Christiani, diis hi sacrificent, magnisque honoribus ac donis fruantur : reluctantes autem, una cum uxoribus ac liberis, igni ac ferro tradantur; facultates insuper illorum omnes publicentur, in templorum, furtim ab ipsis eversorum, nec non murorum et publicorum balnearum utilitatem. Inviolabile itaque imperium nostrum edocti, quantum conniti potestis, id quod mandatum est, exsequamini, ne una vos cum impiissimis periclitemini. Hisce itaque vulgatis in plateis urbium edictis, sancti Dei famuli gavisii sunt, oblatam martyrii opportunitatem considerantes.

II. Inter hæc publicato Nicopolitarum in civitate edicto, quando timores ingruerent, et instructæ essent carnificinæ, erecta ligna ad suspensionem, unguæ ferreæ acutæ ad abrasionem, cassides ignitæ, olla ferventes, rotæ, clavi, nervi bubuli indurati, aliique cruciatus atrociores; et dum advenisset dux Lysias, ubi universa Armeniæ legio sortito erat distributa, comprehensi sunt nonnulli, qui Christianos se declarabant, Leontius et Mauritius et Daniel viri natalium splendore conspicui, et doctrinarum eruditione, vitæque ad Christi leges conformatione

A A'. Λικίνιος ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε διατάγματα κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ὡς εἴ τινες εὐρεθεῖεν Χριστιανοί, τούτους παντὶ τρόπῳ καλᾶζεσθαι. Ὁ δὲ τύπος τοῦ διατάγματος τοῦτον εἶχε τὸν χαρακτῆρα Ἐπιτίμιος αὐτοκράτωρ, μέγιστος, σεβαστὸς, τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἄρχουσιν χαίρειν Ἐπειδὴ ἐδιδάχθη ἡ ἡμετέρα θειότης, ὅτι τινὲς τῶν λεγομένων Χριστιανῶν οὐ μόνον οὐ θύουσι τοῖς εὐεργέταις θεοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐνυβρίζουσι τὴν εὐσεβῆ τῶν θεῶν ὀρησκείαν, πλείστους δὲ θεοὺς καὶ ἐν νυξὶ συνέτριψαν προφάσει τοῦ θύειν αὐτοῖς, καὶ πολλάκις κολασθέντες οὐ μετετέθησαν, οὐ τιμαῖς εἴξαντες, οὐ φόβῳ μεταπεισθέντες, διὰ τοῦτο κελεύει τὸ ἡμέτερον κράτος, ὅπου δ' ἂν εὐρεθεῖεν Χριστιανοί, τούτους θύσαι τοῖς θεοῖς, καὶ τιμῶν μεγίστων καὶ δωρεῶν ἀπολαύειν ἃ τοὺς δὲ μὴ πεισθέντας σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις πυρὶ καὶ μαχαίρᾳ παραδίδοσθαι, τὴν δὲ γε ὑπαρξίν αὐτῶν πᾶσαν δημοσιευθῆναι εἰς ἐπιμέλειαν ναῶν, τῶν ὑπ' αὐτῶν κλοπῇ καθαιρεθέντων, καὶ τειχῶν καὶ λουτρῶν δημοσίων. Εἰδότες οὖν τὸ ἀπαράβητον τῆς ἡμετέρας κελεύσεως παντὶ σθένει τὸ προσταχθὲν εἰς ἔργον ἐνέγκατε, ὡς μὴ καὶ ὑμᾶς συγκινδυνεύσαι τοῖς ἀθεωτάτοις. Τούτων τῶν προσταγμάτων προτεθέντων ἐν ταῖς πλατείαις τῶν πόλεων, οἱ ἅγιοι δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ ἔχαιρον, τὸν καιρὸν τοῦ μαρτυρίου σκοποῦντες.

B B'. Καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Νικοπολιτῶν προτεθέντος τοῦ διατάγματος, καὶ τῶν φόβων ἐπισεισμένων, καὶ τῶν κολαστηρίων εὐτρεπισθέντων, ξύλων ὀρθίων εἰς ἀνάρτησιν, ὀνύχων τε σιδερῶν ἀκμαίων εἰς εἰσξέσιν, καὶ κασσίδων πεφυρακτωμένων, τηγάνων καὶ τροχῶν, καὶ ἤλων, καὶ βουνεύρων ξηρῶν, καὶ ἐτέρων χαλεπωτέρων κολαστηρίων, καὶ παραγενομένου τοῦ δουκὸς Λυσία, ἧπερ ἦν ἀποκεκληρωμένη ἡ λεγεὼν πᾶσα ἡ Ἀρμενίας, συνελήφθησαν τινες, ἑαυτοὺς καταδήλους ποιήσαντες, ὅτι Χριστιανοί εἰσιν, Λεόντιος καὶ Μαυρίκιος, καὶ Δανιήλ, ἄνδρες ἐπίσημοι

(1) Isto quondam titulo imperatores fuisse nuncupatos, colligitur ex epistola Valentiniani ad Theodosium imperatorem data, quæ est numero

vicesima quinta, et habetur parte 1 concilii Chalced. a. col. 512.

τῶν ἐν τῇ πόλει γένει τε καὶ παιδεύσει λόγων καὶ βίῳ κατὰ Χριστὸν διαπρέποντες, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ἕτεροί τε μὲν λέγοντες ἑαυτοὺς εἶναι Χριστιανούς, καὶ αὐτοπροαιρέτως προσελθόντες τῷ Λυσίᾳ. Ὁς θεασάμενος τὴν ποσαύτην τῶν ἀνδρῶν προθυμίαν, ἠρώτα αὐτοὺς, λέγων· Πόθεν ἐστέ; καὶ τίς ἐστὶν ὁ πείσας ὑμᾶς μὴ εὐσεβεῖν, μήτε θύειν τοῖς θεοῖς τοῖς οὐρανίοις; Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Ἡμεῖς πάντες Χριστιανοί ἐσμεν. Καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ταύτην οἰκοῦμεν, οἱ δὲ καὶ ἐκ τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν πόλιν ὤρμηται. Καὶ πατὴρ μὲν ἡμῶν αὕτη ἡ ἐπίγειος, πατὴρ δὲ Χριστὸς ὁ ἐπουράνιος· καὶ αὐτός ἐστιν ὁ διδάξας ἡμᾶς καὶ πείσας θεοῖς κούφοις καὶ τυφλοῖς μὴ λατρεύειν, μήτε ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων προσκυνεῖν.

Γ'. Λυσίας εἶπεν· Καὶ ποῦ ἐστὶν ὁ Χριστός; Οὐχὶ ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανεν; Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Μὴ μόνον τὸ ἀπέθανεν ἀκούσεις, ἀλλ' ἐννοήθητι ὅτι καὶ ἠγέρθη καὶ ζῶν ἐστὶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐκὼν γὰρ ἀπέθανεν δι' ἡμᾶς, καὶ πάλιν ἠγέρθη, ὡς υἱὸς ὦν τοῦ Θεοῦ. Λυσίας εἶπεν· Οὐκοῦν ζῆ νῦν; Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· ὦ Λυσία, οἱ ὑμέτεροι θεοὶ ἀποθανόντες οὐ ζῶσιν· ὁ δὲ ἡμέτερος Δεσπότης καὶ Θεός, ὁ τὰ πάντα τῇ ἰδίᾳ δεξιᾷ καταρτίσας, οὐρανὸν, γῆν, θάλασσαν, καὶ πάντας ἀνθρώπους, ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν, ἵνα ἡμᾶς ἀποσπάσῃ τῆς εἰδωλολατρείας· ἐκεῖνος ζῆ, καὶ ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὑπερποθνήσκειν αὐτοῦ, ἵνα καὶ ἡμεῖς, ἀποθανόντες, συνζήσωμεν αὐτῷ. Λυσίας εἶπεν· Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν θεοὶ οὐράνιοι; ποῖον οὖν σὺ λέγεις ἕτερον Θεόν, ὃς ἐποίησεν οὐρανὸν, καὶ γῆν, καὶ θάλασσαν; Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Ποῖοί εἰσιν οἱ θεοὶ ὑμῶν; Λυσίας λέγει· Ζεὺς, καὶ Ἀπόλλων, καὶ Ἀσκληπιός, καὶ οἱ ἄλλοι, οὓς σέβει ἡ σύμπασα. Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Ζεὺς οὖν θεός ἐστιν; Λυσίας εἶπεν· Οὐαὶ, ἐμμάνης, ἀνθρωπε βλασφημῶν· αὐτός ἐστιν ὁ κρατῶν τοὺς οὐρανοὺς, πατὴρ ἀνδρῶν τε καὶ θεῶν. Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Εἰ οὖν θεός ἐστιν ὁ Ζεὺς πάντως, ὅτι καὶ ἰσχυρός ἐστὶν, καὶ ὑμῶν τῶν ἐκδικῶν οὐ χρήζει ἀσεβούμενος· πάντως δὲ καὶ δίκαιός ἐστι, καὶ μισοπόνηρος, μισῶν μοιχεύειν, μισῶν πορνείαν, μισῶν ἀρρήτοποιάν, μισῶν ἀδελφογαμίαν, μισῶν πολέμους, καὶ φιλῶν εἰρήνην. Ὁ γὰρ Θεός ὀφείλει τέλειος εἶναι, καὶ ἀπροσδεής, καὶ ἀναμάρτητος. Ἐάν γὰρ ἀμάρτη ὁ θεός ὑμῶν, ἐστὶν ἀμαρτωλός, καὶ ἄλλου Θεοῦ χρείαν ἔχει ἀναμαρτήτου εἰς διόρθωσιν ἑαυτοῦ.

Δ'. Λυσίας εἶπεν· Σὺ εἶ ὁ δικάζων τὰ τῶν θεῶν, κακὴ κεφαλὴ; Μὴ τὴν σωτηρίαν τῶν θεῶν, καὶ τὴν ἐμὴν, κακῶς ἀπολέσω ὑμᾶς. Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Μὴ ἀγανάκτει τὴν ἀλήθειαν ἀκούων· τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι νόμοι τέθεινται, οἱ μὲν λογικοὶ, οἱ δὲ φυσικοὶ, ὡς οὐ χρὴ ἀνθρώπον ἀλλοτρίαν ἔχειν γυναικα, οὔτε ἀδελφογαμεῖν, οὔτε πολέμους ἀγαπᾶν, καὶ προσεγενεῖν ὄλεθρον τοῖς ἀνθρώποις. Εἴπερ σωτήρας αὐτοὺς καλεῖς, ὄφειλον μᾶλλον ἐκ τῆς εἰρήνης σώζειν, καὶ περιποιεῖσθαι τοὺς σεβομένους. Εἰ δὲ ὁ θεός ὑμῶν τὰ αὐτὰ διαπράττεται, καὶ τοὺς ἀνθρώπους πεισάτω λῦσαι τοὺς νόμους· ἢ καὶ ὡς ἀνθρω-

A illustres, et una cum ipsis quadraginta alii, Christianos se dictitantes ultro ad Lysiam accesserunt. Qui talem in viris contemplatus animi celsitudinem percontatus, illos est, dicens: Cujates estis, et quis auctor vobis est, ne cultum aut sacrificium deferatis diis cœlestibus? Cui sanctus Leontius: Omnes nos Christiani sumus, et nos quidem urbem hanc incolimus, illi vero e regione, quæ urbi subest, advenerunt. Et patria quidem terrestris nobis eadem est, Pater vero cœlestis Christus; atque hic est, qui nos docuit, et persuasit deos mutos ac cæcos non colere, nec opera manuum hominum adorare.

B III. Dixit Lysias: Ubinam est Christus? Numquid cruci affixus et mortuus est? Cui sanctus Leontius: Non solum audi mortuum esse, sed resurrexisse considera, et vivere in cœlis; sed enim mortuus est libens propter nos, et iterum resurrexit, tanquam existens Filius Dei. Dixit Lysias: Nempe etiam nunc vivit? Cui sanctus Leontius: O Lysia, dii vestri, postquam mortui sunt, non vivunt; at vero Dominus noster ac Deus, qui dextera sua gubernat omnia, cœlum, terram, mare et homines omnes, pro nobis, mortuus est, ut nos ex idolorum cultu extraheret. Vivit is, et docuit nos pro se mori, ut mortui, cum illo vivamus. Dixit Lysias: Nonne duodecim dii cœlestes sunt? Qualem ergo tu alium dicis Deum, qui fecit cœlum et terram et mare? Sanctus Leontius dixit: Quinam dii vestri sunt? Lysias dixit: Insuper et Apollo et Æsculapius, aliique, quos orbis colit universus. Sanctus Leontius dixit: Jupiter ergo Deus est? Lysias dixit: Vah! insanis, homo blaspheme: ipse est, qui cœlos tenet, hominumque pater et deorum. Sanctus Leontius dixit: Si igitur deus est Jupiter, quia omnino fortis est, vobis defensoribus, quando injuria læditur, non indiget; omnino justus est et maliosos, osor fornicationis, osor adulterii, osor obscenitatis nefandæ, osor incestus, osor bellorum et amans pacis. Etenim Deus perfectus sit oportet, egestatisque ac peccati expers: nam si peccat deus vester, peccator est; et Deo eget altero peccare nescio, ad emendationem suam.

IV. Lysias dixit: Tu causam dicis eorum quæ ad deos attinent, malum caput? Per deorum et meam salutem, male vos perdam. Sanctus Leontius dicit: Ne indigne feras audire veritatem. Hominiibus omnibus tam ratio quam natura præscripsit leges, non esse par, ut homo alienam habeat uxorem, utque committat incestum, aut bella diligat, aut hominibus perniciem inferat. Si eos vocas sospitatores, deberent potius ex pace servare et de cultoribus suis bene mereri. Si deus vester ista facit, suadeat hominibus solvere leges; vel sicut homo, deus vester agat, et homines imitetur. Nam

si illi, qui faciunt ea quæ lex non jubet, prævaricatores dicuntur, summoque supplicio et morte ipsa digni sunt; dii vestri prævaricatores quali tandem mortis genere sunt digni? Homines novimus qui ab istis se spurcitiis continerunt; et justî appellantur, libidinem aversantes. Ergo homines continentes diis incontinentibus præstantiores sunt. Si non ita res se habet, sed male dixi, testimonium mihi perhibe. Neque enim male dixi; nam dii non sunt, qui servant, sed pessimi dæmones, animis perniciem afferentes.

V. Sanctus Daniel dicit sancto Leontio: Belle dixisti, Pater, et nobis omnibus animos addidisti. Dux dixit: Malum caput, et omni dementia plenum; nonne Deus vester, tanquam maleficus cruci affixus est; equis autem deorum nostrorum affixus est cruci? Sanctus Leontius dicit: Deus noster cruci affixus est; quin imò in cruce ejus gloriamur, contra quam dii vestri nihil quidquam valent. Christus enim volens hominem servare a tali, quæ invaluerat, impietate, voluntarie se tradidit Judæis, hæc per prophetas vaticinatus, ut antiquam primi hominis prævaricationem per crucem solveret, ad infernum descenderet, eum aperiret, animas liberaret, et resurrectionem nobis donaret. Dii autem vestri, Jupiter quidem propter luxuriam factus est cygnus, taurus ac serpens. Quidnam ergo amabilius est, Deumne, postquam homo, quem fecerat, mala sua voluntate perierat, Deumne, inquam, pro ipso mori et resurgere, atque hunc ipsum simul resurgere misericordiam consecutum; an ob luxuriam fieri ciconiam et repere ob libidinem? Similiter quoque Apollo, deus vester, fulmine periit, ut in fabulis vestris in scenam datur. Æsculapius vero et Hercules fulmine itidem icti et igne cælesti consumpti fuerunt; non enim dii erant, sed impostores.

A πος πραττέτω ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ μιμησάσθω τοὺς ἀνθρώπους· εἰ γὰρ οἱ πράττοντες ἂ μὴ ὁ νόμος κελεύει, παράνομοι λέγονται, καὶ τιμωρίας μεγίστης, καὶ θανάτου ἄξιοί εἰσιν, οἱ θεοὶ ὑμῶν παρανομοῦντες πόσων θανάτων ἄξιοί εἰσιν! Οὐδαμὲν ἀνθρώπος ἐγκρατευσόμενος ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τούτων, καὶ λέγονται δίκαιοι, φυλασσόμενοι ἀπὸ ἀσελείας· οὐκοῦν οἱ ἐγκρατεῖς ἀνθρώποι τῶν θεῶν ἀκρατῶν κρείττονές εἰσι. Εἰ δὲ οὐκ ἔχει οὕτως, ἀλλὰ κακῶς εἶπον, μαρτύρησόν μοι· οὐκ εἶπον γὰρ κακῶς, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ σώζοντες, ἀλλὰ δαίμονες κάκιστοι, ἀλοθρεύοντες ψυχὰς.

E'. Ὁ ἅγιος Δανιὴλ λέγει τῷ ἁγίῳ Λεοντίῳ· Καλῶς εἶπας, Πάτερ, καὶ Πάντας ἡμᾶς παρεθάρβυνας. Ὁ δοῦξ εἶπεν· Κακὴ κεφαλὴ, καὶ πάσης ἀπονοίας πεπληρωμένη, οὐχὶ ὁ θεὸς ὑμῶν ἐσταυρώθη ὡς κακοῦργος; τίς δὲ τῶν θεῶν ἡμῶν ἐσταυρώθη; Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Ὁ μὲν ἡμέτερος θεὸς ἐσταυρώθη, καὶ ἐγκαυχώμεθα ἐν τῷ σταυρῷ αὐτοῦ, δι' οὗ οἱ θεοὶ ὑμῶν οὐκ ἐτι ἰσχύουσιν· ὁ γὰρ Χριστὸς, βουλόμενος σῶσαι τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ταύτην ἀθεότητα, ἐκουσίως ἑαυτὸν παρέδωκε τοῖς Ἰουδαίοις, προκηρύξας ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν, ἵνα διὰ τοῦ σταυροῦ παράθῃσιν ἀρχαίαν τοῦ πρωτοπλάστου λύσιν, καὶ κατέλθῃ εἰς τὴν ἄβην, καὶ ἀνοίξῃ τοῦτον, καὶ ἀπολύσῃ ψυχὰς, καὶ ἀνάστασιν ἡμῖν δωρήσῃται· οἱ δὲ ὑμέτεροι θεοὶ, Ζεὺς μὲν δι' ἀσωτίαν κύκνος, καὶ ταῦρος, καὶ ἔρπετον ἐγενετο· τί οὖν ἐστὶν ἐραστότερον, θεὸν τὸν ποιήσαντα ἄνθρωπον, καὶ ἀπολωλότα διὰ ἰδίαν ἑαυτοῦ κακὴν προαίρεσιν, ἀποθανεῖν τὸν θεὸν δι' αὐτὸν, καὶ ἀναστῆναι, καὶ συναναστῆναι τοῦτον ἐλεηθέντα, ἢ δι' ἀσωτίαν γενέσθαι πελαργόν, καὶ ἔρπειν διὰ τὴν πορνείαν; Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀπόλλων, ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐκεραυνώθη, ὡς ἐν τοῖς μύθοις ὑμῶν τραγωδεῖται. Ἀσκληπιὸς δὲ καὶ Ἡρακλῆς ἐκεραυνώθησαν καὶ αὐτοὶ, καὶ κατεδαπανήθησαν περὶ οὐρανίῳ, οὐ γὰρ ἦσαν θεοὶ, ἀλλ' ἀπαιτητοί.

CAPUT II.

Sancti lapidibus percussi et in carcerem conjecti, variis exemplis a sancto Leontio confirmantur.

VI. Tum dux iratus lapidibus vultus eorum cædi jussit. Et dixit: Ora eorum percutite, ex quibus blasphemia erupit contra deos. Percussi sancti dicunt tyranno: Deus te percussurus est, minister Satanzæ, quia audiens veritatem, ebrius es impietate. Sanctus Leontius dicit: Fratres, ne maledicite his, qui ex se ipsis maledicti sunt, benedicite potius, quoniam ita scriptum est: «Benedicite persequentibus vos¹;» benedicite et non maledicite. Dux dicit: Leonti, per deos juro, si obtemperetis mihi, et sacrificetis, quidquid volueritis, dabo vobis: nam lucusque vos sustinui, considerans futurum, ut mutaremini. Si itaque imperatoribus refragamini, et si non veneritis diis sacrificaturi, membra vestra corvis et canibus cibum proponam, et

D Γ'. Καὶ χολώσας ὁ δοῦξ ἐκέλευσε λίθοις τὰς ὄψεις αὐτῶν δέρεσθαι, καὶ λέγει· Τύπτετε τὰ στόματα αὐτῶν, ὅθεν ἐξῆλθε βλασφημία εἰς τοὺς θεοὺς. Οἱ δὲ ἅγιοι τυπτόμενοι λέγουσιν τῷ τυράννῳ· Τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, ὑπηρέτα τοῦ Σατανᾶ, ὅτι τὴν ἀλήθειαν ἀκούων μεθύεις τῇ ἀσεθείᾳ. Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Ἀδελφοί, μὴ καταρᾶσθε τοὺς αὐτοκαταράτους, ἀλλὰ μᾶλλον εὐλογεῖτε· ἐπειδὴ οὕτως ἐπιγέγραπται· Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντάς ὑμᾶς· εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. Ὁ δοῦξ εἶπεν· Λεόντιε, μὰ τοῦ θεοῦ, ἐὰν πεισθῆτέ μοι, καὶ θύετε, ὃ ἐὰν βούλησθε, παρέξω ὑμῖν· ἕως γὰρ τοῦ παρόντος ἤνεσχόμεν ὑμῶν, σκοπῶν τὴν μεταβολήν. Ἐὰν οὖν παρακούσητε τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ μὴ προσελθόντες, θύσητε τοῖς θεοῖς, τὰ μέλη ὑμῶν τοῖς

¹ Matth. v, 44.

κόραξι· καὶ τοῖς κυσὶ βορὰν παραθήσω, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς ὠφελήσει ἢ ματαία ἔνστασις. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος λέγει· Ποίοις θεοῖς κελεύεις θῦσαι ἡμᾶς; Λυσίας λέγει· Θύσατε τῷ Διὶ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι. Ὁ ἅγιος Λεόντιος εἶπεν· Ὁ Θεὸς ὑμῶν, ἑαυτὸν σῶσαι μὴ δυνάμενος, Ἀπόλλων λέγεται· τοῦτο ὑμεῖς μαρτυρεῖτε.

Ζ'. Ἀγανακτήσας οὖν ὁ Λυσίας, καὶ ἐκ τοῦ θυμοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς διαπύρους ποιήσας, καὶ τρίσας τοὺς ὀδόντας, ἐκέλευσεν σιδήρῳ δεθῆναι αὐτῶν τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας, καὶ κλοιοῖς βαρυτάτοις κατασφιγθέντας ἀποτεθῆναι εἰς τὸ δεσμοτήριον εἰς τὸν πύργον τῆς πόλεως τῆς βλεπούσης κατὰ βορέαν, ἔνθα καὶ πηγὴ ὑπεκτρέχει, ρέουσα ἐξωθεν τῆς πόλεως τῆς πόλεως· παραγγείλας τοῖς φυλάσσουσιν αὐτοὺς στρατιώταις, Μεναῖα καὶ Βηληράδη, λέγων αὐτοῖς· Βλέπετε, ὦ Μεναῖα καὶ Βηληράδη, πῶς αὐτοὺς φυλάττετε· μὰ τὸν γὰρ Ἀσκληπιὸν, ὅτι ἐάν μάθω, ὅτι ἄρτος ἢ ὕδωρ ἐδόθη αὐτοῖς παρά τινος, τὴν ἐκείνων τιμωρίαν ὑμῖν ἐπιθήσω, καὶ πυρὶ σὺν ἐκείνοις ὑμᾶς ἀναλώσω. Οἱ δὲ στρατιῶται, τὰ δεσμὰ περιθέντες τοῖς ἁγίοις, ἐνέβαλον εἰς τὸν πύργον. Οἱ δὲ ἅγιοι ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἔλεγον· Εὐλογοῦμέν σε, Κύριε, τὸν Βασιλέα τῆς δόξης, τὸν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου παραστάντα εἰς κριτήριον διὰ τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας· σὺ γὰρ εἶ ἡ ἀληθινὴ ζωὴ, ὁ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν θυσία δοθείς, ὁ τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἀληθινός, καὶ τοῦ σου Πατρὸς ἀρχιερεὺς· μὴ χωρήσης ἡμᾶς τοῦ ἐλέου σου, μήτε ταύτης τῆς ἀδελφότητος, ἐνώσας ἡμᾶς πάντας τῇ σῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ποιήσας ἡμᾶς ὁμοφύχους, ἐνωσον ἡμῶν καὶ τὴν τελείωσιν· καὶ μὴ ποιήσης ἡμᾶς ἐν μηδενὶ χωρισθῆναι ἀπ' ἀλλήλων, ὅπως ἰδόντες ἡμῶν τὴν καλὴν προθυμίαν οἱ ἀσεβεῖς ἐργάται, ἐπίθυμήσουσιν τὴν καλὴν ἡμῶν πράξιν. Ἰδοὺ γὰρ ἐν σκότει καταβλήθημεν πεινῶντες καὶ διψῶντες, καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐν δεσμοῖς ἐκτέχεται· ἀλλὰ σὺ, Κύριε, χάρισαι ἡμῖν μηδένα ἐξ ἡμῶν ὁ Σατανᾶς χειρώσεται.

Η'. Καὶ κλίναντες τὰ γόνατα προσηύξαντο, καὶ ἀναστάντες ἐκαθεσθῆσαν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ὀρθοὺς στήναι· ἦσαν γὰρ ἐν τοῖς δεσμοῖς κατακαμπτόμενοι, καὶ ἑψάλλον συμφώνως λέγοντες· Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχε μοι, καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἀνήγαγέν με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλεῦος. Καὶ πληρώσαντες τὸν ψαλμὸν, ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἀναστάντες πάλιν ἑψάλλον λέγοντες· Εἰσάκουσον, ὁ Θεὸς προσευχῆς μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ· ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχὴν μου. Ἐσκέπασάς με ἀπὸ συστροφῆς πονηρευομένων, ἀπὸ πλήθους ἐργαζομένων ἀδικίαν. Καὶ πληρώσαντες τὸν ψαλμὸν, καὶ ποιήσαντες τρίτην εὐχὴν, ἐκαθέζοντο, ἀλλήλοις ἠγαλλιῶντο. Ὁ δὲ ἅγιος Λεόντιος ἤρξατο παρακαλεῖν αὐτοὺς καὶ λέγειν· Ἀδελφοὶ τίμιοι καὶ θεράποντες καὶ δούλοι τοῦ Χριστοῦ, γενναίως ἅπαντα ὑπομείνωμεν· οἴδατε γὰρ ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, ὅσα

nihil vobis proderit stulta pervicacia. Sanctus Antonius dixit : Cujusmodi diis sacrificare nos jubes? Lysias dicit : Sacrificate Jovi et Apollini. Sanctus Leontius dixit : Deus vester, qui semetipsum servare non potest, Apollo dicitur. Id confitemini vos ipsi.

VII. Indignatus ergo Lysias, oculis inflammatis præ furore ac dentibus frendens, manus eorum ac pedes catenis vinciri jussit; et catenis gravissimis excarnificatos, in carcerem compingi in turri civitatis, quæ Boream respicit. Unde etiam fons excurrit, fluens extra portam civitatis. Militibus qui eos custodiebant, Menææ et Beleradæ, id mandati dedit, dicens : Videte, Menæa et Belerade, quomodo ipsos custodiatis. Nam per Æsculapium, si rescivero, aut panem aut aquam eis a quopiam data esse, pœna illorum vos multabo, et igne simul cum illis vos perdam. Milites autem, vincula sanctis circumponentes, in turrim conjecerunt. Sancti ex uno quasi ore dicebant : Benedicamus te, Domine, Regem gloriæ, qui propter peccata nostra coram Pontio Pilato astitisti judicandus. Tu enim vera es vita, pro nobis peccatoribus in hostiam datus, veri Dei verus Filius, Patrisque tui Pontifex; ne separa nos a misericordia tua, neque ab hac fraterna conjunctione, qui omnes nos unis tui confessione, et unius efficis voluntatis, mortem quoque nostram uni; nec permittes ut alter ab altero in aliquo separemur, ut videntes egregiam nostram alacritatem impii ministri exemplo nostro moveantur. Ecce enim in tenebras detrusi sumus, esurientes ac sitiennes, et animus noster in vinculis tabescit; sed tu, Domine, patientiam nobis da, cursumque nostrum perfice, ut nullum e nobis Satanas capiat.

τὴν ὑπομονὴν καὶ τελείωσον ἡμῶν τὸν δρόμον, ἵνα

VIII. Et flexis genibus orabant; et postquam surrexissent, consederunt, eo quod recto corpore stare non poterant (erant quippe in vinculis incurvati) et una voce canebant, dicentes : « Expectans expectavi Dominum, et intendit mihi, et exaudivit orationem meam, et eduxit me de lacu miseræ et de luto fecis ». » Atque expleto psalmo, ceciderunt in faciem, et surgentes rursus ceciderunt, dicentes : « Exaudi, Deus, orationem meam, cum deprecor ad te : a timore inimici eripe animam meam. Protexisti me a conventu malignantium, a multitudine operantium iniquitatem ». » Atque expleto psalmo et tertia facta oratione consedere, alter alterius vincula osculantes, et se mutuo stringentes exultabant. Sanctus vero Leontius hortari ipsos cœpit et dicere : Fratres venerandi, famulique ac servi Christi, generoso animo omnia toleremus : nostis enim e sacris Litteris, quanta sustinuerit Job (sed enim vos non latet finis Domini) memores estote,

¹ Psal. xxxix. 2, 3. ² Psal. lxiij, 2, 5.

quod Joannes Baptista capite truncatus sit, Stephanus autem lapidatus, Petrus apostolus Romæ crucifixus, Paulus capite minutus, Thomas spiculis confossus. Quot vero sancti temporibus Maximiani imperatoris, Decii et Adriani, aliorumque impiorum imperatorum, martyrio sint affecti, et gloriose coronas consecuti, et fortunati ab omnibus prædicentur, et nostis omnino et audistis.

IX. Quorsum autem viros pugiles commemorare attinet? Ubi mulieres quoque, religione et virili animo præstantes, imbecillitate sexus deposita, in Christo posuerunt spem, ob repositam in cælis gloriam. Dicit enim Dominus in Evangeliiis : « Qui me confitebitur coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo, qui in cælis est : et qui negaverit me coram hominibus, negabitur et ipse coram angelis Dei †. » Itaque si mulieres, quarum natura infirma est, viriliter decertarunt, quanto magis nos tales ac tantos pro Christo martyrio perfungi oportet? Audistis de sancta Euphemia, Capitolina et Julitta, aliisque sanctis mulieribus, quarum nomina scripta sunt in libris cælorum, quam strenue dimicant, et diabolus debellarint. E quibus dilectioni vestræ recensebo dignum sermonem, commemorans ea quæ accepi a viro, magistro nostro, qui veniebat ex Ægypto, et audisse se aiebat a sancto Antonio asceta.

X. Temporibus Maximiani persecutoris fuit puella quædam Alexandriæ, alicujus a divitibus istic degentibus, ancilla. Nomen ipsi erat Potamiæna (2). Cogebatur a suo domino ad concubitum. Illa dixit : Ancilla Christi sum, non scortor. Dominus vero ad tempus aliquod ipsi insultat. Ipsa autem non gessit morem. Is itaque simul diligens, simul miserans, non cecidit, sed præfecto eam tradidit dicens : Si proposito meo obsecundet, annuntia; sin minus, pumi illam, ut christianam. Præfecto itaque tradita, multisque adulationibus ab ipso tentata, ut heri jussis obtemperaret, respondens dixit : Ne talis unquam fiat iudex, qui jubet ancillam obedire libidini domini. Cumque præfectus timorem incuteret : In lebetem te conjiciam, ut pice comburaris, cum christiana sis; hæc dixit illi : Per caput imperatoris (multum enim hunc revereris) ne jubeas simul et semel me projici in lebetem, sed paulatim demitti, ut noris quantum patientiæ Christus mihi donet.

XI. Ipsa itaque in lebetem injecta, simul atque pice ad collum pervenit, spiritum suum tradidit. Videtis, quod mulier, quæ erat sola et ancilla et

ὀπέμεινεν Ἰώβ, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος Κυρίου ἔγνωτε· μέμνησθε πάντως ὅτι Ἰωάννης μὲν ὁ Βαπτιστὴς ἀπεκεφαλίσθη, Στέφανος δὲ ἐλιθοβολήθη, Πέτρος ὁ ἀπόστολος ἐν Ῥώμῃ ἐσταυρώθη, Παῦλος ἀπεκεφαλίσθη, Θωμᾶς ἐκεντήθη· ὅσοι δὲ ἄγιοι ἐν τοῖς χρόνοις Μαξιμιανοῦ τοῦ βασιλέως, καὶ Δεκίου, καὶ Ἀδριανοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀσεβῶν βασιλέων, ἐμαρτύρησαν, ἐπιδόξως καὶ τοὺς στεφάνους ἀπέλαβον, καὶ μακαρίζονται παρὰ πάντων, καὶ ἔγνωτε πάντως καὶ ἀκούετε.

Θ. Καὶ τί δεῖ περὶ ἀνδρῶν ἀθλησάντων λέγειν; Ὅπου γε καὶ γυναῖκες θεοσεβεῖς καὶ ἀνδρεῖαι, ἀποθέμεναι τὸ τῆς φύσεως ἄτονον καὶ ἀσθενές, ἐνίσχυσαν τὴν εἰς Χριστὸν ἐλπίδα διὰ τὴν ἀποκειμένην ἐν οὐρανοῖς δόξαν. Ὁ γὰρ Κύριος εἶπεν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις : « Ὅς ἂν ὁμολογήσῃ με ἔμπροσθεν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν καὶ ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· καὶ ὅς ἂν ἀπαρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρνεθήσεται καὶ αὐτὸς ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. » Εἰ οὖν γυναῖκες, ὧν ἡ φύσις ἀσθένεια, ἀνδρικῶς ἠγωνίσαντο, πόσω μᾶλλον ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ τοιοῦτοι καὶ τόσοι ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρῆσαι; Ἀκούετε περὶ τῆς ἁγίας Εὐφημίας, καὶ Καπιτουλίνης, καὶ Ἰουλίττης, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων γυναικῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλοις τῶν οὐρανῶν εἰσὶν ἀνάγραπτα, πῶς λαμπρῶς ἠγωνίσαντο, καὶ ἐνίκησαν τὴν διάβολον· ἐν οἷς διηγῆσομαι τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν λόγον ἄξιον, μνημονεύων, ἃ ἀκήκοα παρὰ ἀνδρῶν, διδασκάλου τῆμων, ἐλθόντος ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ αὐτὸς ἔλεγεν ἀκηκοέναι παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ ἀσκητοῦ.

Γ. Ὅτι ἐν τοῖς καιροῖς Μαξιμιανοῦ τοῦ διώκτου κόρη τις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, δούλη τινὸς ὑπάρχουσα τῶν ἐκεῖσε πλουσίων· αὕτη δὲ ἐλέγετο Ποταμιήνα. Ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ ἰδίου δεσπότης συγκαθεύδειν αὐτῷ. Ἡ δὲ εἶπεν· Ὅτι Χριστοῦ εἰμι δούλη, καὶ οὐ πορνεύω. Ὁ δὲ δεσπότης ἐφῆδετο αὐτῆς ἕως τινός· ἡ δὲ οὐκ ἐπέισθη· αὐτὸς μὲν ἅμα ἀγαπῶν, ἅμα δὲ καὶ ἐλεῶν, οὐκ ἔτυπεν, ἀλλὰ παρέδωκεν αὐτὴν τῷ ἡγεμόνι, λέγων· Ἐὰν συνθῆτε τῷ σκοπῷ μου, φῆσαι αὐτῇ, εἰ δὲ μὴ, κόλασον αὐτὴν ὡς Χριστιανήν. Παραδοθεῖσα δὲ τῷ ἡγεμόνι, καὶ πολλὰ παρ' αὐτοῦ κολακευθεῖσα τοῦ πεισθῆναι τοῖς τοῦ δεσπότης κελεύμασι, ἀποκριθεῖσα εἶπεν· Μὴ γένοιτο τοιοῦτός ποτε δικαστής, ὃς κελεύει ἀσωτῆρα δεσπότης δούλην ὑποτάσσεσθαι. Τοῦ δὲ ἡγεμόνος φοβήσαντος, ὅτι ἐν τῷ λέβητι σε ἐμβάλω, συγκαίεσθαι τῇ πίσσῃ ὡς Χριστιανήν οὖσαν· ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν σοι τοῦ βασιλέως, ἐπειδὴ πολὺ φοβῆ αὐτὸν, μὴ κελεύσεις ἀπὸ ἅπαξ ριφῆναι με ἐν τῷ λέβητι, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν χαλασθῆναι, ἵνα γνῶς, πόσῃ μοι ὑπομονῇ ὁ Χριστὸς χαρίζεται.

ΙΑ'. Καὶ βληθείσης αὐτῆς ἐν τῷ λέβητι, ὡς ἦλθεν περὶ τὸν τράχηλον ἡ πίσσα, ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Ὅρατε, ὅτι γυνὴ μόνη καὶ δούλη ὑπάρχου-

† Matth. x, 32, 33.

(2) De hac S. Potamiæna juniore actum tom. II. Junii pag. 6.

σα, καὶ μὴ ἔχουσα ἐαυτῆς ἐξουσίαν, οὕτως τῇ μεγάλῃ ὑπομονῇ κατήσχυε τὸν τύραννον. Τί ἂν εἰποιμεν ἡμεῖς; ἢ ποία ὑπέρθεσις ἔσται τοῦ μὴ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; Μετὰ γὰρ τὴν τελείωσιν ἡμῶν αἱ μὲν ψυχαὶ ἡμῶν ὑπὸ ἀγίων ἀγγέλων δορυφοροῦνται, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν στέφανοι καὶ τιμαὶ ἔσονται· τὰ δὲ λείψανα ἡμῶν μετὰ χιρᾶς καὶ δόξης κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκπέμπονται. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, πάντας παρεθάρρυνεν, ὥστε καὶ αὐτοὺς εἰπεῖν. Τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα γενέσθω. Καύσωνος δὲ ὄντος ἀφορήτου, ἤνιχα ταῦτα τοῖς ἀγίοις συνέβαινε, καὶ ἐκκαιομένων αὐτῶν τῇ δίψῃ, καὶ κωλυομένων τῶν οἰκείων ἐπιδοῦναι αὐτοῖς ἄρτον, ἢ ὕδωρ, γυνὴ τις θεοσεβῆς ὀνόματι Βασιανῆ, εὐσχημόνως ἐνδυσασμένη τὴν γυναικείαν τοιλήν, καὶ μαφόριον πλατύτερον τῆς συνηθείας περιβαλλομένη, κώθυνας ὕδατος πλήρεις διαζωσαμένη, καὶ ὡς ἐπισκέψεως χάριν ἀνυπόπτως πρὸς αὐτοὺς εἰσπορευομένη, ἐπότιζεν αὐτοὺς λανθανόντως.

CAPUT III.

Sancti frustra ad cultum deorum incitantur; in deos et tyrannum invehitur sanctus Leontius; clam a muliere potantur.

IB'. Διανυκτερεύσαντες δὲ ἐν τῷ σκότει ἦσαν ἀγαλλιώμενοι, ὡς ἐν ἡμέρᾳ, καὶ ἔψαλλον ὁμοῦ πάντες λέγοντες· « Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ Θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαί με· ῥῦσαί με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶτόν με, » καὶ τὰ ἑξῆς. Οἱ γὰρ πλείστοι αὐτῶν νεαρᾶς ἡλικίας ἦσαν ἐκμεμαθηχότες τοὺς ψαλμοὺς. Καὶ τελέσαντες τὴν νυκτερινὴν εὐχὴν, ἐκάθηντο ἐκδεχόμενοι τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν. Ὁ δὲ δοῦξ, ἐν φροντίδι γενόμενος, ποία τιμωρία κολάσει τοὺς ἀγίους, ἀϋπνος διετελεῖ τὴν νύκτα. Περὶ δὲ τὸν ὄρθρον ἀφυπνώσαντος αὐτοῦ, παρέστη αὐτῷ ὁ Σατανᾶς, λέγων· Ἀνδρίζου, Λυσία· ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ Ἀσκληπιός, εἰς ὃν χθὲς ὤμνυες· ἀλλὰ ἀναστάς τιμώρησον τοὺς ἀνθρώπους τούτους· ἅπαξ γὰρ βλασφημήσαντες καὶ ἐνουβρίσαντες οὐκ εἰσιν ἄξιοι τῆς ἡμετέρας θεότητος· ξέσον οὖν αὐτούς· οἶδα γὰρ τὴν ἐνστασιν αὐτῶν, ὅτι οὔτε θύουσιν ἡμῖν, οὔτε προσκυνοῦσιν· πολλὰ γὰρ ἔλεγον κατ' ἐμοῦ ἐν τῇ φυλακῇ. Εὐθύς οὖν, κλάσας αὐτῶν τὰ ὀστά, καῦσον αὐτὰ πυρὶ, καὶ ἐπιζήτησον τὸν Λύκον ποταμὸν, καὶ ἐκεῖ αὐτὰ ἀπόλεσον· φοβοῦμαι γὰρ μὴ πως, ἐὰν εὐρωσιν αὐτὰ οἱ Χριστιανοί, οἰκοδομήσαντες οἴκους μεγάλους καὶ περιφανεῖς, ἐκεῖ αὐτοὺς κατορύξωσιν, κάκεινους σέβοντες καὶ τιμῶντες, ἐμὲ ἐξουθενίσουσιν· σπουδῇ οὖν ἀπόλεσον αὐτούς.

IIΓ'. Ἀναστάς οὖν ὁ δοῦξ τὸ πρωτὶ μετὰ σπουδῆς πολλῆς καὶ φαντασίας, καὶ πλήθους στρατιωτῶν, καὶ ἐξελθὼν ἔξω τῆς πόλεως ὡς ἀπὸ βημάτων ρν', καὶ εὐρῶν τόπον ὑψηλότερον, καθίσας ἐπὶ τοῦ βή-

A quæ non habebat potestatem sui ipsius, tam magna patientia tyrannum confuderit. Quid ergo nos dicemus? aut qualis dilatio erit non mori pro Domino nostro Jesu Christo? Nam post mortem nostram, animæ nostræ sanctorum angelorum satellitio stipabuntur; et in regno cælorum coronæ et honores erunt: reliquiæ autem nostræ cum gaudio et honore per universum orbem transmittentur. Hæc factus, omnibus animos addidit, adeo ut ipsi quoque dicerent: Domini voluntas fiat. Cum autem quo tempore hæc eveniebant sanctis, æstus esset intolerabilis, et præ siti exurerentur; cumque insuper interdictum domesticis esset præbere eis panem aut aquam, mulier quædam pia, nomine Basiana, muliebri amictu decore induta, maforio (3) latiore, quam solebat, circumdata, poculis aquæ plenis cincta et tanquam visendi gratia sine suspitione ad eos profecta, clam ipsis potum dedit.

XII. Dum vero pernoctarent, in tenebris tam exultabant quam in luce, cantabantque una omnes: « Eripe me de inimicis, Deus meus, et ab insurgentibus in me redime me. Libera me ab operantibus iniquitatem, et de viris sanguinum salva me », etc. Quippe plurimi illorum ab ineunte ætate psalmos perdidicerant. Nocturnis precibus absolutis sedebant, exspectantes a Deo auxilium. At dux, cura confectus quonam supplicio sanctos afficeret, noctem transigebat insomnis. Sed ubi sub auroram obdormivisset, adstitit ipsis Satanas, ac dixit: Macte animis, Lysia: ego namque Æsculapius sum, per quem hesterno die jurasti, at strato te proripe, et illos homines plecte: nam semel blasphemis et injuriis usi divinitate nostra indigni sunt. Proin cæde illos; scio quippe pervicaciam ipsorum, quod nec nobis sint sacrificaturi, nec cultum delaturi, nam multa adversum me dixerunt in carcere. Mox ergo confracta ipsorum ossa flammis combure, et fluvium Lycum inquire, et ibi hæc disperse. At enim vereor, ne, si Christiani inveniant, qui domos magnas ædificarunt et illustres, ibidem eos defodiant, illosque reverentia et honore persequentes me pessumdent: perde itaque ipsos sine mora.

XIII. Dux itaque cum mane surrexisset multa cum festinatione, visionis imagine ac militum multitudine, atque egressus esset extra civitatem quasi ad spatium passuum centum et quinquaginta

³ Psal. LVIII, v. 2, 3.

(3) Vox ista significat operimentum capitis, maxime feminarum, de qua Cangius.

locumque sublimiorem invenisset, sedens in tribunali, sanctos accersi jussit. Nec mora: milites ejecerunt ipsos, ac vinetos stiterunt. Dux autem fixo obtutu illos pererrans, sic fatur: Scitis peperisse me vobis heri, ne tormentis cruciarem, et in hodiernum usque diem connivisse, ut hodie diis sacrificantes, imperatoribus fiatis amici, et nobis; et postquam vestrum quilibet sacrificaverit ad ducentos aureos accipiat, vestesque et dona alia imperatoria. Ecce enim, plerosque vestrum sacrificare velle video; si ergo morem mihi geratis, mox tauros huc adduci mandavi, ut diis immoletis, prandium vobis paretur, et inter epulas splendida quoque accipiatis dona. Sin obedire recusatis, ad aliud tormentorum genus, procedere oportet. Proin auctor vobis sum ne dulcissimæ lucis usura privari, ne ab uxoribus et liberis et amicis separari vos patiamini; sed sacrificium offeratis, et, cui libuerit deo, thus adoleatis.

XIV. Tunc uno quasi ex ore sancti dixerunt: Anathema tibi, tyranne, congruum furori tuo cognomentum sortite; jubes enim nos a Deo vivente deficere, et impuris et abominandis demonibus sacrificare. Enimvero et indumentum, et cibus, et potus, et thesaurus, et pater, et amicus, et frater nobis est Dominus noster Jesus Christus, qui nos vocavit. Dux dicit: Etiamnum vobis parco vel injuria læcessitus, nam et amicorum ferre defectus æquum est; relictisque omnibus, sancto Leontio dixit. Præ reliquis mysteria gentilium probe callere te video, plane a puero iisdem institutum. Quid ergo? Quandoquidem Jupiter, Apollo et Æsculapius dii tibi esse non videntur; Neptuno aut Dianæ hostiam litate. Sanctus Leontius dicit: Erratis, dum eos dicitis esse deos. At enim immortales hominum mentes diis mortalibus præstant; etenim si e caelo et terra deorum vestrorum esse generationem dicunt, cœlumque ac terra obnoxia sunt corruptioni elementa; prorsus, quoniam genitores suos imitantur filii, corrumpuntur ipsi, ut genitores. Jam vero si corruptioni obnoxii sunt, quomodo dii appellantur? Etsi mentes hominum, vinculis corporeis solutæ, non sustinent permanere, cum corpus non existit, at divinum quemdam locum occupant; diine erant hi qui quærent ea quæ hominum mentes oderunt, et venereæ libidinis pruritu gaudent? Itaque si quisquam audeat dicere: Deus ego sum, præter unum Dominum nostrum Jesum Christum, alium quoque mundum ille condidit, dicatque: Hunc ego mundum condidi, ac tum demum Deus nuncupetur, is enim Domini ac regis nostri Jesu Christi ars et opificium est.

XV. Sanctus Leontius iratum ac perturbatum conspicatus ducem sic infit: O dux, audi æquo animo: quia me dixisti rebus gentilium initiatum, audi, quæ dicam contra tuos deos. Quemadmodum tu si Cæsar nominareris, et imperatori bilem moveres, supplicio dignus fores; sic dei quoque vestri,

Α ματος, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι τοὺς ἁγίους· καὶ οἱ στρατιῶται τὸ τάχος ἐκβαλόντες αὐτοὺς παρέστησαν δεδεμένους. Καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτοὺς ὁ δοῦξ, εἶπεν· Οἴδατε, ὅτι χθὲς, φεισάμενος ἡμῶν τοῦ μὴ προσάγειν ὑμῖν βασάνους, εἰς τὴν σήμερον ἐταμειυτάμην, ἵνα τὴν σήμερον θύσαντες τοῖς θεοῖς, φίλοι γένησθε τῶν αὐτοκρατόρων καὶ ἡμῶν, καὶ θύσας ἕκαστος ὑμῶν λάβῃ πρὸς σ' χρυσοῦς, καὶ ἐσθῆτος, καὶ ἄλλας δωρεὰς βασιλικὰς· ἰδοὺ γὰρ, ὁρῶ τοὺς πλείστους ὑμῶν θέλοντας θύσαι. Ἐάν οὖν πεισθῆτέ μοι, ἐντεῦθεν ἤδη ἐκέλευσα ἀχθῆναι ταύρους, ἵνα θύσητε τοῖς θεοῖς, καὶ γένηται ὑμῖν ἄριστον, καὶ ἐν τῇ εὐωχίᾳ λήψεσθε καὶ τὰς δωρεὰς λαμπράς. Ἐάν δὲ μὴ πεισθῆτέ μοι, ἀνάγκη ἐπὶ τὸ ἕτερον εἶδος τῶν βασάνων ἐλθεῖν. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς μὴ στερηθῆναι τοῦ γλυκυτάτου φωτὸς, μηδὲ χωρισθῆναι γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ φίλων, ἀλλὰ θύσαι, καὶ θυριάσαι λίθανον οἷω βούλεσθε θεῶ.

ΙΔ'. Τότε πάντες οἱ ἅγιοι ὡς ἐξ ἑνὸς στοματος εἶπον· Ἀνάθεμά σοι, τύραννε, τῆς οἰκείας λύσσης ἐπόνουμε· κελεύεις ἡμᾶς ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζώντος, καὶ θύσαι δαίμοσιν ἀκαθάρτοις καὶ βδελυκτοῖς· ἡμῖν γὰρ καὶ ἔνδυμα, καὶ βρώσις καὶ πόσις, καὶ θησαυρός, καὶ πατήρ, καὶ φίλος, καὶ ἀδελφός, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ καλέσας ἡμᾶς. Ὁ δοῦξ λέγει· Ἔτι ὑμῶν φεῖδομαι καὶ ὑβριζόμενος· δίκαιον γὰρ ἐστὶ καὶ τὰ τῶν φίλων ἐλαττώματα βαστάζειν· καὶ καταλιπὼν πάντας, λέγει τῷ ἁγίῳ Λεοντίῳ· Ὅρῶ σε μᾶλλον εὖ εἰδότα τὰ τῶν Ἑλλήνων μυστήρια, πάντως ὅτι ἐκ παιδὸς ἐμυθήθης. Τί οὖν; ἐπειδὴ οὐ δοκοῦσί σοι εἶναι θεοὶ Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἀσκληπιός, καθίσατε τῷ Ποσειδῶνι, ἢ τῇ Ἀρτέμιδι. Ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Πεπλάνησθε, θεοὺς τούτους λέγοντες· ὅποτε αἱ ψυχὰι τῶν ἀνθρώπων ἀθάνατοι οὔσαι, κρείττους εἰσὶ τῶν θεῶν τῶν θνητῶν. Εἰ γὰρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς λέγουσιν εἶναι τὴν γέννησιν τῶν θεῶν ὑμῶν, οὐρανοῦ δὲ καὶ γῆς φθαρτὰ στοιχεῖα εἰσὶ· πάντως, ὅτι καὶ τὰ τέκνα μιμοῦνται τοὺς γενήτορας, καὶ φθείρονται καὶ αὐτοὶ, ὡς οἱ γονεῖς· εἰ δὲ εἰσὶ φθαρτοὶ, πῶς ἐνομάζονται θεοί; Καὶ εἰ αἱ ψυχὰι τῶν ἀνθρώπων, ἀποσπώμεναι τῶν σωμάτων, οὐκ ἐπανεύχονται ὡς μὴ σώματος παραμένειν, ἀλλὰ τινα θεῖον τόπον καταλαμβάνουσιν, εἰ θεοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ζητοῦσιν ἅ αἱ ψυχὰι τῶν ἀνθρώπων μισοῦσι, καὶ χαίρουσιν πορνείαις καὶ κνήσει; Εἰ οὖν τολμᾷ τις εἰπεῖν· Ὅτι θεός εἰμι, παρέξ ἑνὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποιήσει καὶ οὗτος ἕτερον κόσμον, καὶ εἶπη ὅτι Τοῦτον τὸν κόσμον ἐγὼ ἐποίησα, καὶ τότε λεγέσθω θεός· οὗτος γὰρ τοῦ Κυρίου καὶ βασιλέως ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐστὶ τέχνη καὶ δημιουργημα.

ΙΕ'. Καὶ θεασάμενος ὁ ἅγιος Λεόντιος τὸν θαῦκα θυρωθέντα καὶ στρεβλούμενον, λέγει αὐτῷ· Ἴδι δοῦξ, ἀνεξικακῶς ἄκουσον· ἐπειδὴ γὰρ εἶπες με μύστην εἶναι τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἄκουε τὰ κατὰ τῶν θεῶν σου· ὃν τρόπον γὰρ σὺ ἐάν Καῖσαρ κληθεῖς, καὶ παροργίσας τὸν βασιλέα, τιμωρίας

ἄξιός ἐστι· οὕτως καὶ οἱ θεοὶ ὑμῶν οἱ δαίμονες, τολμήσαντες ἑαυτοὺς θεοὺς καλεῖν, ἔνοχόι εἰσι μεγίστης κολάσεως. Ὅρα δὲ καὶ ἕτερον παράδοξον· διὰ τί ὑμεῖς οἱ ἐκδικοὶ τῶν θεῶν ὑμῶν καθεκάστην ἐλαττοῦσθε; ἡμεῖς δὲ οἱ ὑπὲρ Χριστοῦ δοῦλοι διωκόμενοι καὶ ἀποθνήσκοντες πληθύνομεν; Καὶ τοῦτο πεισάτω σε, τύραννε, ὅτι δοῦλοι ἐσμεν τοῦ θεοῦ τοῦ ἡγαπημένου. Καὶ θυρωθεὶς ὁ δοῦξ λέγει· Θύσατε τοῖς θεοῖς· ἐπεὶ, μὲν τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὸν Ἥλιον, οὐκ ὑπερβήσατε τὴν αὔριον. Οἱ δὲ ἅγιοι πάντες ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος εἶπον· Ἡμεῖς Κυρίῳ Ἰησοῦ προσφέρομεν λογικὴν λατρείαν, καρπὸν χειλέων ἡμῶν, καὶ ἑαυτοὺς ἐλοκλήρους τῶν βουμένων ἡμᾶς τῆς μελλούσης κρίσεως· σὲ δὲ, Λυσία, ἅμα τοῖς θεοῖς σου κολάζοντα ἐν γεννῆ πυρὸς ἀσθέστου.

ΙΓ'. Καὶ χολάσας ὁ δοῦξ ἐκέλευσε πάντας γυμνωθῆναι εἰς ξύλα μακρὰ, καὶ ξέεσθαι ἐνυξί σιδηροῖς, καὶ ὀστράκοις ὀξείσιν· καὶ ἐκέλευσε βοᾶν τὸν κήρυκα· Οἱ τοῖς θεοῖς μὴ θύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐνυθρίζοντες, ταῦτα πάσχουσιν. Οἱ δὲ ἅγιοι, ξεόμενοι, ἐλεγον· ὦ τύραννε, εἰ ἔχεις δεινότερα κολαστήρια, προσάγαγε· ταῦτα γὰρ ἡμῖν ἐστὶν εὐκαταφρόνητα. Καὶ ἤδη ὥρας ἕκτης καταλαβούσης, καὶ τοῦ ἡλίου καταφλέξαντος τὴν γῆν πᾶσαν, ἦσαν οἱ ἅγιοι ξεόμενοι. Ὁ δὲ δοῦξ, πεινάσας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς κατενεχθῆναι καὶ ἀποτεθῆναι ἐν τῇ φυλακῇ, ἐντειλάμενος μηδένα θεάσαι αὐτοὺς, μήτε ὕδωρ αὐτοῖς ἀποδοθῆναι. Ἦν δὲ τις πολίτευτῆς ἐν τῇ πόλει τοῦνομα Ἡρώδης Χριστιανός, ὑποκρινόμενος δὲ τὸν ἑλληνισμὸν, παρ' ᾧ ἔμενεν ὁ δοῦξ. Ἔσχε δὲ νοτάριον Φίλινον ἀνόματι. Οὗτος ἦν ἀγαπώμενος παρὰ τοῦ ἀγίου Λεοντίου· καὶ μεταστελλόμενος αὐτὸν ὁ ἅγιος Λεόντιος λέγει· Ἀδελφε Φίλινε, ἀπελθὼν εἰπέ Ἡρώδῃ, ἵνα, εἰ ἔχει τινὰ εἰς τὸν δοῦκα παρρησίαν, αὔριον ἡμᾶς τελειώσῃ· ἠύλαθειτο γὰρ μὴ τις τῶν ἀγίων δελιάσας ἀπαγορεύσῃ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπήγγειλε πάντα τῷ πολιτευομένῳ. Ὁ δὲ δοῦξ ἦν κλιέσας αὐτὸν ἐπ' ἄριστον, καὶ περιέμενε αὐτόν. Ἡρώδης δὲ παρητεῖτο λέγων· Ὅτι, ἐπειδὴ χθὲς εἶδον τῶν καταδίκων ἐκείνων τὰς πλευρὰς ξεόμενας, σιανθεὶς ἀνετράπην τοῦ στομάχου, καὶ οὐ δύναμαι ἀριστῆσαι. Καὶ ὁ δοῦξ ἐπηρώτησεν αὐτόν λέγων· Τί οὖν βούλει ἵνα ποιήσω; Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχὶ ὡς ἀνθεστηχότας τοῖς τῶν αὐτοκρατόρων θεσπίσμασιν ἄξιός ἐστι θανάτου; Τί οὖν οὐκ ἀποθνήσκουσιν συντόμως; Ὁ δὲ ὑπέσχετο τὴν αὔριον πυρὶ παραδοῦναι αὐτοὺς κατὰ τὰ διατάγματα τοῦ βασιλέως.

ΙΖ'. Καὶ ὁ Φίλινος, ἀκούσας ταῦτα, δραμῶν ἀπήγγειλε τοῖς ἁγίοις· οἱ δὲ, παιδρονθέντες τὰς ψυχὰς, ἐξεδέχοντο τὸ πέρας μετὰ καλῆς προθυμίας, καὶ εὐλόγησαν πάντες τὸν Φίλινον διὰ τὴν ὑπακοήν, καὶ Ἡρώδην διὰ τὴν σπουδήν. Ἡ δὲ συνήθως ἀποφέρουσα αὐτοῖς τὸ ὕδωρ ἐλευθέρῃ εἶχε μὲν τὸ ὕδωρ, ὡς τὸ σῆμα, ἐπὶ τὸ διάζωσμα· κωλυθεῖσα δὲ εἰσελθεῖν, ἠρωτᾶτο παρὰ τῶν ἀγίων, εἰ ἔχει ὕδωρ. Ἡ δὲ διὰ τοὺς παρεστῶτας ἠρώτησεν· καὶ λέγει αὐτὸ ὁ ἅγιος Λεόντιος τῇ Ἀρμενίῳ φωνῇ Βασιανῇ· Εἰ μὴ ἤμεγκας ἄρτι τὸ ὕδωρ ἐν ταύτῃ τῇ ἀνάγκῃ, ὅτι καταφλεγόμεθα καὶ αἱ καρδίαι ἡμῶν σβέννυνται, καὶ ὁ ἐποίησας ἡμῖν καλὸν, ὡς οὐδὲν καταφάνη, καὶ ὡς οὕτω

A *dæmones, deos sese nuncupare ausi, maximæ pœnæ rei sunt. Quin imo alteram quoque rem incredibilem vide. Cur vos, deorum vestrorum vindices, in dies deficitis; nos contra servi pro Christo persecutionem patientes, et morientes, crescimus? Vel illud tibi persuadeat, tyranne, dilecti nos Dei servos esse. Dux furore accensus dicit: Diis immolate: quia per Æsculapium et solem, non ultra crastinum vivetis. Sancti autem ex uno quasi ore dixerunt: Nos Domino Jesu offerimus rationabile obsequium, fructum labiorum nostrorum, quæ nos ipsos integre liberabunt a futuro judicio; te vero, Lysia, una cum diis tuis, ignibus gehennæ addicent inextinguibilibus.*

B XVI. Dux iratus ad ligna oblonga nudari omnes jussit et unguis ferreis ac acutis testis radi, præconemque clamare: Qui non sacrificant, sed potius injuriam inferunt, hæc patiuntur. Dum sancti excarnificarentur, dixerunt: O tyranne, si acerbiora tibi sint tormenta, profer: hæc enim contemnimus. Cum jam esset hora sexta et sol accenderet omnem terram, sancti radebantur. Inter hæc dux, consilii inops, jussit eos abduci et carceri mancipari, præcipiens ne quis eos viseret, neu aquam præberet. Erat quidam reipublicæ administrator in civitate, nomine Herodes, christianus, sed gentilium sacram simulabat, apud quem dux habitabat. Habebat is notarium, nomine Philinum, qui a sancto Leontio diligebatur. Postquam illum accersivisset, sanctus Leontius dixit: Philine, frater, vade, Herodi dic, ut, si quid apud ducem valet, impetret, ut nos cras morte afficiat: timebat enim, ne quis sanctorum præ timore deficeret. Ille autem abiens renuntiavit omnia reipublicæ administratori. Dux vero invitabat ipsum ad prandium et jam expectabat. Herodes excusabat se, dicens: Quia, postquam heri vidi istorum reorum latera radi, male affecto stomacho reversus sum et nequeo prandere. Dux interrogavit eum, dicens: Quid igitur vis, ut faciam? Ille autem dixit: Nonne hi, qui edictis imperatorum obsistunt, morte digni sunt? Cur ergo non moriantur propere? Ille vero promisit, cras eos igni addicturum juxta imperatoris mandata.

D XVII. His auditis, cucurrit Philinus, et sanctis renuntiavit, qui animis hilares expectabant finem cum egregia alacritate, et omnes bene precabantur Philino, quod gessisset morem, et Herodi, quod festinaret. At generosa ista mulier, quæ aquam ad sanctos deferre consueverat, aquam de more sub cinctura condebat: verum ingressu prohibita, interrogabatur a sanctis, an aquam haberet. Negavit ipsa propter astantes. Sanctus Leontius hoc dixit sermone Armeno Basianæ: Si non attulisti aquam in hac necessitate (nam comburimur, et corda nostra extinguuntur) sane quod nobis fecisti bonum, tanquam nihil apparuit et tanquam prorsus non

factum. Hoc autem dixit, hortans eam, ut aquam afferret. Illa vero porta egressa, parvamque et angustam nacta fenestram, aquam eis per illam tradidit. Et postquam bibissent et refocillati essent, precabantur, ut filii ejus et filii filiorum ejus sacerdotes fierent, in tanti servitii compensationem.

ἄλλως γεγονός. Τοῦτο δὲ ἔλεγε προτρεπόμενος αὐτῇ ἐνέγκαι τὸ ὕδωρ. Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα τῆς πύλης, καὶ εὐροῦσα μικρὰν καὶ στενὴν θυρίδα, διὰ ταύτης ὑπέδωκεν αὐτοῖς τὸ ὕδωρ. Καὶ πιόντες καὶ ἀναψύξαντες ἐπηύξαντο αὐτῇ τοὺς υἱοὺς, καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν αὐτῆς εἰς ἱερέας γενέσθαι διαμοιβὴν τῆς τοιαύτης θεραπείας.

CAPUT IV.

Orantibus apparet angelus; convertuntur duo carceris custodes; damnantur sancti martyres ad ignem; aqua e rupe elicita; translatio et cultus reliquiarum.

XVIII. Vespere facto, cantabant dicentes: « Domine, exaudi orationem meam, et clamor meus ad te veniat^a, etc. » Et expleto psalmo, corroborabantur in vinculis, gratias agentes Deo, orantes et dicentes: Domine Jesu, qui portas mala omnis creaturæ, nihil absconditum est coram te, qui scrutaris corda, et probas renes: tu scis, quo flagremus tui desiderio, cernis tormenta; animabus nostris medere, nam corpora nostra tradidimus propter te; dele iniquitates nostras in corruptibili nostra vita: parva quippe hæc nobis sunt, et minime molesta, ob multam in te, Domine, charitatem; te desideramus, te timemus. Aspice e cælo, et nos erige; tu etenim consolaris nos in omni tribulatione nostra, ut possimus sustinere. Nihil loci habeat Satanæ. Ne nos a fraterno hoc amore separa: omnium enim nostrum mater est fides in te. Et tu, Domine, Pater noster, glorifica nomen tuum in membris nostris, et tanquam in holocaustis arietum et tauro-rum et in myriadibus pinguium ovium admittamur. Sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo, Domine, et perficiatur coram te; quia benedictus es et glorificatus in omnia sæcula. Et cum omnes dixissent, Amen, noctem traduxerunt insomnes. Ad noctis medium, magnum psalmum sibi funebrem cecinerunt.

XIX. Hunc postquam implevissent et orassent, ecce angelus Domini astitit et lucem implevit habitaculum, et dicit ipsis: Gaudete, prope adest vester finis et nomina vestra in libro viventium scripta sunt. Confidite: Dominus vobiscum. Hæc fatus discessit ab eis angelus. Adoraverunt sancti, et gratias egerunt Deo. At vero milites, qui custodiebant fores carceris, Menæas et Belerades spectarunt quidem lumen, et vocem angeli audierunt; sed vultum ejus non viderunt. Dicit Beleradi Menæas Ægyptiorum lingua (erant quippe genere Ægyptii): Viden' et audin', frater Belerade, qualis regis milites sint isti? Ego sane ab initio Christianis amicus fui: neque enim student quemquam lædere, sed attendunt sibi ipsis, jejuniæ vacantes, et Deum suum præcantes, maxime in aurora, et nullo non tempore illum adorantes. Nihil injusti, iniqui nihil faciunt; hospitales sunt, omnes diligunt. Et

ΙΗ'. Ἐσπέρας δὲ καταλαβούσης, ἔφαλλον λέγοντες: « Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγὴ μου πρὸς σε ἐλθέτω, » καὶ τὰ ἔξης. Καὶ πληρώσαντες τὸν ψαλμὸν, ἦσαν ἐβρόμῆνοι ἐν τοῖς δεσμοῖς, εὐχαριστοῦντες τῷ Κυρίῳ, δεδόμενοι καὶ λέγοντες: Κύριε Ἰησοῦ, ὁ βαστάζων τὰ κακὰ πάσης τῆς κτίσεως, οὐδὲν κρυπτὸν παρὰ σοί, ὁ ἐρευνῶν καρδίας, καὶ δοκιμάζων νεφρούς: σὺ ἐπίστασαι τὴν ἡμετέραν εἰς σὲ προθυμίαν: ὁρᾷς τὰς βασάνους, ἴασαι ἡμῶν τὰς ψυχὰς: τὰ γὰρ σώματα ἡμῶν διὰ σὲ παρεδώκαμεν: συναπάλεψον ἡμῶν τὰ ἀνομήματα ἐν τῷ φθαρτῷ ἡμῶν βίῳ: μικρὰ γὰρ ἡμῖν ἐστὶ ταῦτα, καὶ ἀνάληπτα, διὰ τὴν πολλὴν περὶ σὲ, Δέσποτα, ἀγάπην: σὲ ποθοῦμεν, σὲ φοβοῦμεν. Κάτιδε οὐρανόθεν, καὶ παραθάρρουνον ἡμᾶς: σὺ γὰρ εἶ ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάτῃ τῇ θλίψει ἡμῖν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς ἐπενεγκεῖν: καὶ μὴ ἐχέτω τόπον ὁ Σατανᾶς: μὴ χωρίσης ἡμᾶς τῆς ἀδελφότητος ταύτης: μήτηρ γὰρ πάντων ἡμῶν ἡ εἰς σὲ πίστις. Καὶ σὺ, Κύριε, Πατὴρ ἡμῶν, δόξασόν σου τὸ ὄνομα ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, καὶ προσδεχθεῖημεν ὡς ἐν ὀλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων, καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων. Οὕτω γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου, Κύριε, καὶ ἐκτελέσθω ἠπισθὲν σου: ὅτι εὐλόγητος εἶ καὶ δεδοξασμένος εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Καὶ πάντων εἰπόντων, Ἀμήν, διετέλεσαν αὐπνοί. Περὶ δὲ τὸ μεσονυκτικὸν ἔφαλλον τὸν μέγαν ψαλμὸν, ἐπιτάφιον ἑαυτοῖς.

ΙΘ'. Καὶ πληρωσάντων αὐτῶν καὶ εὐξαμένων, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπιστάς ἐπλήρωσε φωτὸς τὸ οἶκημα, καὶ λέγει αὐτοῖς: Χαίρετε: ἐγγὺς ὑμῶν ἡ τελείωσις, καὶ τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐν βίβλῳ τῶν ζώντων ἀνεγράφησαν. Θαρτεῖτε: ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν. Καὶ ταῦτα εἰπόν ὁ ἄγγελος ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῶν. Οἱ δὲ ἅγιοι προσεκύνησαν, καὶ τυχάριστησαν τῷ Κυρίῳ. Οἱ δὲ στρατιῶται, οἱ φυλάσσοντες τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, Μεναίας καὶ Βηληράδης, ἐθάσαντο μὲν τὸ φῶς, καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ἀγγέλου ἤκουσαν, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ οὐκ εἶδον. Καὶ λέγει Μεναίας τῷ Βηληράδῃ τῇ τῶν Αἰγυπτίων φωνῇ, (ἦσαν γὰρ Αἰγύπτιοι τὸ γένος): Ὅρᾷς καὶ ἀκούεις, ἀδελφε Βηληράδῃ, οἷου βασιλέως εἰσὶν οὗτοι στρατιῶται; κἀγὼ ἐξ ἀρχῆς φίλος τῶν Χριστιανῶν τυγχάνω: οὐ γὰρ σπουδάζουσιν ἀδικεῖν τινα, ἀλλ' ἑαυτοῖς προσέχουσιν νηστεύοντες, καὶ δεδόμενοι τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, μάλιστα ἐν τοῖς ὄρθοις, καὶ ἐν πάσῃ δὲ ἡμέρᾳ προσκυνοῦντες

^a Psal. ci, 2.

αὐτὸν, μηδὲν ἀδικὸν ἢ παράνομον διαπραττόμενοι, φιλόξενοι, πάντας ἀγαπῶντες. Καί, ὡς καὶ αὐτὸς οἶδας πρὸ ἐμοῦ, τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἐρημίτας, ὅποσα θαυματουργοῦσιν. Τί οὖν μέλλομεν, ἢ βραδύνομεν; Νῦν καιρὸς ἀγῶνος. Ἐμοὶ δοκεῖ εἰσελθεῖν σὺν αὐτοῖς ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ παρακαλέσαι αὐτοὺς δέξασθαι με σὺν αὐτοῖς. Σοὶ δὲ τί δοκεῖ, ἀδελφέ; Καὶ ὁ Βηληράδης ἔφη· Εἰ οὗτοι οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν μετὰ χαρᾶς ἀποθνήσκουσι, καὶ τοιοῦτον φῶς βλέπουσιν, οἷον καὶ ἡμεῖς ἰδεῖν κατηξιώθημεν τῷ ἐπ' αὐτοῖς φανέντι, διατί καὶ ἡμεῖς μέτοχοι τῆς χαρᾶς αὐτῶν οὐ γινόμεθα; Ἦθελον δὲ εἴ τις τὸν δοῦκα, ἵνα ἠνάγκασεν ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἢ Ἀπόλλωνος, καὶ οὐ καθέξατο· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν φιλοζωεῖ, ἡμῶν δὲ καὶ τὰς ἀνυῶνας καὶ τὰς ἄλλας εὐεργεσίας ὑπέτεμε, καὶ ἀνδρας δικαίους ἀποκτενεῖ· προσέλθωμεν οὖν.

Κ'. Καὶ εἰσδραμόντες προσέπεσον τοῖς ἀγίοις, λέγοντες· Κύριοι ἡμῶν, καὶ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, δέξασθε καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ ἀριθμῷ ὑμῶν· ἐπιστεύσαμεν γὰρ ἡμεῖς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἀγαπήσαντα ἡμᾶς. Εὐξασθε οὖν καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα μὴ ὡς βραδύνομεν ἐκλεισθῶμεν. Καὶ πάντες ὁμοῦ περιπλακέντες αὐτοῖς οἱ ἅγιοι κατεφίλησαν αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς, λέγοντες· Ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστε· ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τοὺς τῆς ἑνδεκάτης ὥρας ἐργάτας, ἐδέξατο εἰς τὸν ἀμπελῶνα· μὴ οὖν δειλιάσητε· ὅτι γὰρ ἐπιστεύσατε Κυρίῳ, τῷ ὀφθέντι ἡμῖν καὶ λαλήσαντι, αὐτὸς ὑμᾶς ἐκάλεσεν ὡς ἀξίους ὄντας. Πρωτὰς δὲ γενομένης, ἠκούσθη ταῦτα τῷ δοῦκῳ, ὅτι καὶ οἱ φύλακες παρέβησαν, καὶ εἰσι σὺν τοῖς δεσμώταις. Ὁ δὲ δοῦξ βλασφημήσας τοὺς θεοὺς αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι ἕνα καθ' ἕνα ἀπώλεσε, μὴ δυνάμενοι ἑαυτοῖς βοηθῆσαι, ἀλλ' ἐκδέχονται τὴν διὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκδίκησιν. Καὶ ἐξελθὼν τῆς πόλεως, ἐκάθισεν ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, καὶ δεδωκίως πρόσθον κατὰ τῶν ἁγίων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς προαχθῆναι· καὶ θεασάμενος τὸν Μεναιάν καὶ Βηληράδην ἑαυτοὺς συνδέσαντας τοῖς ἀγίοις, ἐμειδίασε, καὶ λέγει Ἀππιανῷ τῷ πρίγκιπι· Θεωρεῖς, Ἀππιανέ, ὅτι ἔστι τις καὶ ἐν τοῖς χείροσιν ἡδονὴ ἢ θάνατον φέρουσα· ἰδοὺ γὰρ οἱ στρατιῶται τὸν θάνατον μᾶλλον ἠγάπησαν ἢ τὴν ζωὴν. Ἀππιανὸς εἶπεν· Δέσποτα, κόλασον αὐτοὺς ξένη τιμωρίᾳ. Ὁ δὲ δοῦξ λέγει· Οὐ, μὴ τοὺς θεοὺς, οὐ κολάζω αὐτοὺς, μήπως κολαζόμενοι καὶ ὁμολογήσαντες τοὺς θεοὺς ζήσουσιν, ἀλλ' ὁ ἐπεθύμησαν, λάθωσιν.

ΚΑ'. Ἀπεφῆνατο οὖν κατ' αὐτῶν, λέγων· οὗτοι οἱ ἐστῶτες πρὸ τοῦ βήματός μου οἱ πάντες καὶ τεσσαράκοντα τῆς τῶν Χριστιανῶν θρησκείας θρησκέουτες τυγχάνοντες, καὶ παρακούσαντες τῶν αὐτοκρατόρων βασιλέων, καὶ μὴ θύσαντες τοῖς θεοῖς, πρότερον μὲν πελέκσει τεμνέσθωσαν χεῖρας καὶ πόδας, ἔπειτα πυρὶ παραδιδέσθωσαν, καὶ ἀπωλείηται τοῦ Λύκου ποταμοῦ. Οἱ δὲ ὑπηρέται, ποιήσαντες καθέσθηναι τοὺς ἀγίους ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, κατέτενον

A sicut tu præ me nosti, quot solitarii in Ægypto miracula faciunt? Cur ergo moramur, aut tardamus? Nunc certaminis tempus est. Una cum ipsis in carcerem introire mihi placet, ipsosque obtestari, ut me in suum accipiant consortium. Quid autem tibi videtur, frater? et Belerades dixit: Si mortem illi non timent, sed propter Deum suum moriuntur cum gaudio, et tale lumen aspiciunt, quali nos quoque dignatus est ille, qui his apparuit; quid ni gaudii ipsorum participes fiamus etiam nos? Vellem, ut quis ducem egeret ad moriendum pro deo suo Æsculapio aut Apolline, eumque apprehenderet: sed enim ille amat vitam; nostras vero annonas (4) et alia beneficia succidit, ac viros justos occidit. Accedamus itaque.

B

XX. Et accurrentes acciderunt sanctis, dicentes: Domini nostri et servi Christi, nos quoque in numerum vestrum admittite: credidimus enim nos in Dominum nostrum Jesum Christum, qui dilexit nos. Orate itaque pro nobis, ne tanquam tarde venientes excludamur. Sancti omnes illos amplexi, osculum dederunt cum lætitia, dicentes: Fratres nostri estis; nam Dominus noster Jesus Christus horæ undecimæ operarios admisit in vineam: nolite ergo timere; nam Dominus, cui credidistis, qui nobis apparuit, et nobiscum locutus est, ipse vos vocavit, tanquam dignos. Orta autem luce, dux accepit, custodes esse prævaricatos, et a vincetorum partibus stare; et deos suos conviciatus dixit, eos unum post alterum periisse, qui non possent sibi ipsis auxiliari, sed ab hominibus pœnas pati. Civitate egressus consueto consedit loco, et misso ad sanctos qui in via præiret adduci eos jussit: exin Menæam et Beleradem contemplatus, cum sanctis vincetos, subrisit et Appiano principi (5) dicit: Cernis, Appiane, quod vel in inferioris notæ hominibus voluptas quædam sit perferre mortem. Ecce enim milites mortem dilexerunt potius quam vitam. Appianus dixit: Domine, inusitato cruciatu eos plecte. Dux vero dixit: Non, per deos, non crucio ipsos, ne cruciati, et deos confessi vivant; sed pronuntio sententiam contra illos, ut una cum aliis

D

comburantur, et, quod optarunt, accipiant, ἀποφαίνομαι κατ' αὐτῶν ὅπως σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ

XXI. Sententiam itaque adversus eos tulit, dicens: Hi, qui ante tribunal meum astant quinque et quadraginta christianæ superstitionis cultores, imperatoribus Augustis reluctati, diis non immolarunt, primo quidem bipennibus amputentur manus ac pedes, dein igni tradantur, et Lyci fluvii undis pereant. Ministri autem sanctos humi collocantes, sine mora membris truncarunt: quorum alii in pyra ardente sanguinolenti animam exha-

(4) Latine *princeps*, de quo Cangius in utroque Glossario.

(5) Nota est Latinis vox *annona*; hic forte sumitur pro salario.

labant: alii vero adhuc spirabant. Inter quos Anicetus, contemplatus fractum esse erus suum, non prorsus abscissum, sed deformiter tortum, corporis sui mala ridens, dixit: Adeste, fratres, videte falcem frugiferam: atque illi simul cum ipso gaudebant. At sanctus Sisinnius, fractis organis et magno præcordia inflammatus æstu, præ isti dis-cruciabatur, ac volutatus in subjectam petram haud procul ab aliis sanctis, aperto ore, Dominum oravit, dicens:

εἰς τὴν ὑποκειμένην πέτραν οὐ μακρὰν τῶν ἄλλων ἁγίων, λέγων·

XXII. Domine, donorum magnorum dator, qui multitudinem plebis ac populi sitientem prærupta e rupe potasti, qui Rubrum mare bifariam secuisti, ut populus e manibus iniqui eriperetur; qui cataractas cæli aperuisti; qui evocasti aquas maris, et effudisti illas in faciem universæ terræ; qui benedixisti aquas, quæ sunt in Jordane, per sanctum baptisma tuum; qui dixisti: Ego sum aqua viva⁷; petram hanc aperi, aquam effunde, pauxillum potus mihi præbe: et ex hoc cognoscam si nos diligas, et si digni simus, Domine, qui te invocemus. Cernis enim, compagem corporis nostri omnem consumptam et aridos nos esse tanquam testam. Illo hæc orante in petra, ingens e petra murmur insonuit, et strepitus aquarum: ruplaque petra effudit aquam limpidam ac nitidam, quæ in hodiernum usque diem spectatur: et postquam sanctus Sisinnius bibisset, benedixit Deum, dicens: Benedico te, Domine, quod animam satiasti inanem. Laudo te, Rex, et glorifico, qui existens ante sæcula, natus es e Deipara Maria, quia, tanquam puer per lac matris, per opus quod condidisti saturatus sum.

XXIII. Largire mihi et sanctis fratribus consummare cursum in tua gratia et spe; et sicuti inter nos uniti animis fuimus constanter, ita uniamur ossibus. Opus tuæ indigos, teque nostro interventu invocantes, statim exaudi, Domine, in quacunque necessitate et indigentia; quamvis in paupertate quisquam existat, quamvis in viduitate et orbitate, quamvis in peregrinatione, quamvis in infirmitate corporis et animæ, quamvis in ære alieno et calumniis, quamvis in acerba servitute, quamvis in hominum aut pecudum contagione, quamvis in mari quisquam sit naufragus, quamvis denique in aliis rerum temperum ac locorum adjunctis; tu illum, Rex, per nos interpellatus statim exaudi, ut cognoscant omnes mundi hujus incolæ, multum nos diligi abs te, et exaudiri, ac malo cuilibet fiat aqua hæc in medelam, nam ad invocationem tui ebullit, et innovatum est vetus miraculum in gloriam Patris, et Filii, et Spiritus sancti, in laudem et memoriam martyrum tuorum quinque et quadraginta.

XXIV. Atque hoc orante in petra, milites, qui

A καὶ ἐμέλιζον ἐν σπουδῇ· καὶ οἱ μὲν τῶν ἁγίων, ἐν τῇ πυρᾷ τοῦ καύσωνος ἐξαιματωθέντες, ἀπέδωκαν τὰς ψυχὰς· οἱ δὲ ἔτι ἐμπνέοντες ἦσαν, ἐν οἷς καὶ ὁ ἅγιος Ἀνίκητος θεασάμενος τὸν μηρὸν αὐτοῦ κλασθέντα, οὐ παντὶ δὲ τμηθέντα, ἀλλὰ στρεβλῶς κείμενον, καταγελῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἔλεγεν· Δεῦτε, ἴδετε, ἀδελφοί, δρεπάνην καρπικὴν· καὶ αὐτοὶ δὲ αὐτῷ συνεφαιδρύνοντο. Ὁ δὲ ἅγιος Σισίνιος, κατσαγεὶς τὰ σκέλη, καὶ σφόδρα καταφλεχθεὶς τὰ ἔγκατα ἐκ τῆς δίψης, κατεσύρη, κυλισθεὶς ἁγίων, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδεήθη τοῦ Κυρίου, λέγων·

B KB'. Κύριε μεγαλόδωρε, ὁ ἐκ πέτρας ἀκροτόμου δῆμον μέγαν καὶ λαὸν διψῶντα ποτίσας, ὁ θεὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν τμήματα δύο, ἵνα ὁ σὸς λαὸς ἀπὸ χειρῶν ἀνόμου ρυσθῆ, ὁ ἀνοίξας τοὺς καταράκτας τοῦ οὐρανοῦ, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ὁ εὐλογήσας τὰ ὕδατα ἐν τῷ Ἰορδάνῃ διὰ τοῦ ἁγίου σου βαπτίσματος, ὁ εἰπὼν· Ἐγὼ εἰμι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν· διάνοιξον τὴν πέτραν ταύτην, καὶ ἐκχεον ὕδωρ, καὶ πότισόν με μικρὸν, καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι εἰ ἠγάπησας ἡμᾶς, καὶ εἰ ἄξιοί ἐσμεν τῆς σῆς ἐπικλήσεως, Δέσποτα. Ὅρας γὰρ ὅτι πᾶσα πηγμᾶς τοῦ σώματος ἡμῶν ἐξεδαπανήθη, καὶ ξηροὶ γεγόναμεν ὡς ὄστρακον. Ἐτι δὲ τούτου εὐχομένου ἐν τῇ πέτρᾳ ἄθροον, ταραχὴ τις γέγονεν ἐκ τῆς πέτρας, καὶ βόμβος ὕδατος· καὶ ῥαγεῖσα ἡ πέτρα ἐξέβλυσεν ὕδωρ διειδές τε καὶ καλὸν, ὅπερ θεωρεῖται μέχρι τῆς σήμερον· καὶ πῶν ὁ ἅγιος Σισίνιος ἠύλογησε τὸν Θεὸν λέγων· Ὑμῶν σε, Κύριε, ὅτι ἐχόρτασας ψυχὴν κενὴν. Αἰνῶ σε, βασιλεῦ, καὶ δοξολογῶ τὸν προαιώνιον τεχθέντα ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, ὅτι ἐκορέσθην τοῦ σοῦ κτίσματος, καθάπερ παιδίον γάλα μητρὸς.

C **KΓ'** Καταξίωσόν με καὶ τοὺς ἡγιασμένους ἀδελφούς μου τελειωθῆναι τῇ σῇ χάριτι καὶ ἐλπίδι· καὶ ὡσπερ ἠνώθημεν ταῖς ψυχαῖς ἀδιστακτικῶς, ἐνωθῶμεν καὶ τοῖς ὀστέοις· καὶ τῶν χρεῖαν ἔχόντων τῆς σῆς βοηθείας, καὶ παρακαλούντων σε δι' ἡμῶν ταχέως ἐπάκουσον, Κύριε, ἐν ἐκάστη ἀνάγκῃ καὶ χρεῖᾳ· κἂν ἐν πενίᾳ τις ὑπάρχη, κἂν ἐν χρεῖᾳ καὶ ὀρφανίᾳ, κἂν ἐν ἀποδημίᾳ, κἂν ἐν ἀσθενείᾳ σώματος καὶ ψυχῆς, καὶ ἐν χρέεσι, καὶ συκοφανταῖς, κἂν ἐν πικρᾷ δουλείᾳ, κἂν ἐν φθορᾷ ἀνθρώπων ἢ ζώων, κἂν ἐν θαλάσῃ χειμαζόμενός τις εἴη, κἂν ἐν ἄλλῃ περιστάσει προσαχθῆ, σὺ, Βασιλεῦ, δι' ἡμῶν παράκλησιν ταχὺ ἐπάκουσον, ἵνα γνῶσι πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκουμένην, ὅτι πολὺ ἠγάπησας ἡμᾶς, καὶ ἀκούεις ἡμῶν· καὶ τὸ ὕδωρ τοῦτο γενέσθω εἰς ἴασιν ἐν παντὶ πάθει· σῆ γὰρ ἐπικλήσει ἐξόμβρισε, καὶ παλαιὸν θαῦμα ἀνεφάνη εἰς δόξαν Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος· ἔπαινον δὲ καὶ μνεῖαν τῶν μαρτύρων σου τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα.

KΔ'. Καὶ τούτου εὐχομένου ἐν τῇ πέτρᾳ, οἱ στρα-

⁷ Joan. iv, 10.

ειώται, καύσαντες κάμινον ἐν τῇ χώρᾳ πλησίον τῆς πόλεως, καὶ εἰς ὕψος θρέψαντες ξύλοις τὸ πῦρ, καὶ ποιήσαντες ὁμοίαν τῆς Βαβυλωνίας, ἤλθον ἐπᾶραι αὐτούς· καὶ ζητοῦσι τὸν ἀριθμὸν, καὶ ὁ εἷς ἔλειπεν. Ὁ δὲ ἅγιος Σισίνιος ἐβόησε λέγων, Ὁδὲ εἰμι, Ὁδὲ εἰμι. Ἐλθόντες δὲ καὶ ἀπάραντες καὶ τοῦτον, ἤγαγον ἐπὶ τὸ πῦρ. Καὶ λέγουσιν οἱ ἅγιοι ὁμοψύχως· « Εἰς χεῖράς σου, Κύριε, παραθησόμεθα τὰς ψυχὰς ἡμῶν » καὶ, « Εὐλογητός Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν » καὶ ψάλλοντες ἐβλήθησαν εἰς τὸ πῦρ. Οἱ δὲ δῆμιοι ἐξῆπτον τὴν κάμινον, μιμούμενοι τοὺς Χαλδαίους. Καὶ τελειωθέντων αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣτις ἔστι τοῦ Ἰουλίου δεκάτη, ἐκέλευσεν ὁ δοῦξ συλλεγῆναι αὐτῶν τὰ ὀστά, καὶ βίφῆναι ἐν τῷ ποταμῷ, τῷ λεγομένῳ Λύκῳ, τῷ ὄντι ἀποσημεῖα ἔξ τῆς πόλεως· καὶ κομίσαντες ἐζήτησαν τόπον ἐπιτήδειον πρὸς ἀπώλειαν τῶν ἁγίων λειψάνων. Εἰλιξ δὲ ἔστι πρὸς τῇ γεφύρᾳ βαθύς, καὶ ἐν αὐτῷ κατεκένωσαν τοὺς μαρσίππους.

ΚΕ'. Ὁ δὲ ποταμὸς, καθάπερ παρακαταθήκην λαβῶν τῶν ἁγίων τὰ λείψανα, καὶ ὡς ὀφείλων σῶα καὶ ἀκέραια ἀποδοῦναι, αὐτὰ συναγαγὼν ἐν ἐνὶ τόπῳ παρεφύλαττεν. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν δημίων, ἄνδρες θεοσεβεῖς, δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐμότροποι τῶν ἁγίων, λαθόντες τινὰς ἐμπείρους εἰδότας πολυπραγμονῆσαι τὰ βάθη τοῦ ποταμοῦ, ἀνήραντο ὄλα μετὰ τῆς [γῆς] συνηγιασμένης αὐτοῖς, ὡς πληρωθῆναι τὴν Γραφήν· « Φυλάσσει Κύριος πάντα τὰ ὀστά αὐτῶν » καὶ ἐνέγκαντες ἐν τῇ πόλει ἀνέθεντο ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἰκίαις, εἰρήνης δὲ βαθείας, τῆς τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίας, καὶ τῆ βασιλείᾳ τοῦ εὐσεβεστάτου Κωνσταντίνου, καὶ εἰς πύργου τῆς πίστεως ἄσειστοι, ἀστέρες λογικοὶ λάμποντες Χριστιανοῖς, ἄνθη τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν, πρεσβεύται τῶν ἁμαρτωλῶν, φύλακες τῶν εὐσεβῶν, προστάται τῆς τε ἰδίας πόλεως καὶ τῆς οἰκουμένης, εὐεργέται τῶν κεκτημένων αὐτοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει δόξα ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

A accenderant pyram in campo prope civitatem, ignem lignis in sublime nutrientes in similitudinem fornacis Babylonicæ, venerunt, ut ipsos tollerent; numerum ineunt, et unus desiderabatur. Sanctus autem Sisinnius clamavit, dicens: Hic sum, hic sum. Venientes vero hunc quoque sustulerunt, et adduxerunt in ignem. Et dicunt sancti unanimiter: « In manus tuas, Domine, tradimus animas nostras »; » et: « Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum »; » et cantantes in ignem injecti sunt. Porro lictores accenderunt pyram, imitantes Chaldæos. Eodem quo obierant die, quæ est decima Julii, jussit dux colligi eorum ossa, ac projici in fluvium, cognomento Lycum, milliaribus sex a civitate distantem. Quo ubi detulissent, quæsiverunt aptum locum ad perdendas sanctas reliquias. Profundus est vortex prope pontem, in quo evacuarunt sacculos.

XXV. At fluvius depositi instar sanctorum reliquias accepit, utque pro eo, ac debebat, salvas atque incolumes redderet, eas unum in locum collectas conservavit. Lictoribus vero inde digressis, viri religione insignes, servi Dei, et sanctorum moribus consimiles, assumptis quibusdam fluvii profunda explorare peritis, integras sustulerunt, cum sanctificata ipsis [terra] ut impleretur Scriptura: « Custodit Dominus omnia ossa eorum »¹⁰. » C Et postquam in civitatem invexissent, in oratoriis ea reposuerunt, cum profunda esset pax, dante Dei benignitate, piissimo Constantino regnante, et turris ipsi sunt fidei inconcussa, stellæ ratione præditæ Christianis lucentes, flores ecclesiarum, quæ per orbem terrarum sunt, intercessores peccatorum, piorum custodes, civitatis suæ et orbis universi præsides, benefactores eorum, qui se possident in Christo Jesu Domino nostro, quem decet gloria simul cum Patre, et sancto Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

⁶ Psal. cxxi, 6. ⁷ Psal. cxxiii, 6. ¹⁰ Psal. cxxvii, 21.

ΒΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΟΥ

ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΣ ΤΗΣ ΘΥΓΑΤΡΟΣ ΑΥΤΟΥ

VITA BEATI EUGENII

ET MARIE FILIÆ EJUS

(Latine in Actis SS. Bolland. ad diem 17 Julii ; Græce ex cod. ms. Paris. n. 1538.)

I. In illo tempore erat vir quidam in Bithynia, **A** nomine Eugenius. Is habebat uxorem valde honestam, et Deum timentem, quæ peperit filiam unicam, et vocavit nomen ejus Mariam. Mortua autem ejus uxore, educavit filiam suam Eugenius in bona et honesta vita. Cum vero crevisset adolescentula, dixit ei pater ejus : Filia charissima, ecce omnes meas facultates trado in manus tuas. Ego enim vado, ut salvam faciam animam meam. Cum hæc autem a patre suo audisset adolescentula, dicit ei : Pater, tu vis teipsum servare, et me perdere. Nescis Dominum dicere in Evangeliiis : « Pastor bonus animam suam ponit pro ovibus »? Rursus vero alibi dicit : « Qui salvam facit animam, est tanquam qui creat. » Hæc cum audisset pater ejus Eugenius, ejus verbis valde fuit lætatus. Flebat enim **B** et eulabat, cum hæc diceret; et dicit ei pater ejus : Filia charissima, quid possum tibi facere? Tu quidem es femina : ego autem volo ingredi monasterium; et quomodo potes mecum versari? Diabolus enim propter vos bellum gerit adversus Dei servos. Hæc cum audisset ejus filia, dixit patri suo : Domine, mi pater : non sic ingrediar quomodo tu dicis, sed tondebo comam capitis, et **B** induta veste virili, ingrediar tecum monasterium, nemine sciente, me esse feminam.

II. Beatus autem Eugenius, auditis, quæ dicebat filia, valde lætatus, cum omnia bona sua distribuisset pauperibus et mendicis, orphanisque et viduis, et totondisset suam filiam, virili amictu eam induit, **C** et nominavit nomen ejus Marinum, hæc ei dans mandata : Vide, filia, quomodo te sis conservatura. Futura enim es in medio ignis; non ingreditur enim femina in monasterium. Te ergo conserva Christo immaculatam, ut cum impleverimus id quod sumus polliciti, habeamur digni regno cælorum. Hæc cum dixisset Eugenius, et precatus esset, assumens filiam suam Mariam in habitu adolescentis, ingressus est cœnobium. Eis autem ingressis in monasterium, in dies proficiebat puella in omni virtute, obedi-

Α'. Γέγονέ τις ἀνὴρ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ ὀνόματι Εὐγένιος. Οὗτος ἔσχε γυναῖκα, ἥτις ἐγέννησε θυγάτριον μονογενῆ καὶ ἐκάλεισε τὸ ὄνομα αὐτῆς Μαρία. Τελευτησάσης δὲ τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἀνέθρεψεν ὁ πατὴρ αὐτῆς τὸ παιδίον ἐν πολλῇ καταστάσει διδασκαλίας καὶ σεμνῷ βίῳ. Αὐξηθείσης δὲ τῆς νεάνιδος, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ πατὴρ αὐτῆς· Τέκνον, ἰδοὺ, πάντα τὰ ὑπάρχοντά μοι δίδωμι εἰς χεῖράς σου· ἐγὼ δὲ ἀπέρχομαι ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὴν ψυχὴν μου σῶσαι. Ἀποκριθεῖσα δὲ ἡ νεάνις εἶπεν· Πάτερ, σὺ τὴν ψυχὴν σου θέλεις σῶσαι, καὶ τὴν ἐμὴν ἀπολέσαι; Οὐκ οἶδας, ὅτι λέγει ὁ Κύριος· « Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων; » καὶ πάλιν λέγει· « Ψυχὴν ὁ σῶζων ἔσται ὡς ὁ κτήσας αὐτήν. » Ταῦτα ἀκούσας ὁ πατὴρ αὐτῆς λέγει αὐτῇ (ὡς ἑώρα αὐτὴν ὀδυρομένην καὶ κλαίουσαν)· Τέκνον μου, τί σοι ἔχω ποιῆσαι, ὅτι ἐγὼ βούλομαι ἐν μοναστηρίῳ εἰσελθεῖν, καὶ πῶς δύνασαι σὺν ἐμοὶ εἶναι; Ὁ διάβολος γὰρ δι' ὑμῶν ὀχλεῖ, καὶ ταράσσει τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα λέγει· Οὐχί, Πάτερ, οὐκ εἰσελεύσομαι καθὼς σὺ λέγεις, ἀλλὰ ἀποθρήξω τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἀνδρεῖον σχῆμα ἀναλαβοῦσα, οὕτως μετὰ σοῦ ἐλεύσομαι.

Β'. Ὁ δὲ πατὴρ, διανείμας πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ τοῖς πένησι, καὶ ἀποθρήξας τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, περιέβαλεν αὐτὴν ἀνδρεῖον σχῆμα καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὴν Μαρίνον, καὶ παρήγγειλεν αὐτῇ λέγων· Βλέπε, τέκνον, πῶς διατηρεῖς σεαυτήν· ἀνὰ μέσον γὰρ τοῦ πυρὸς μέλλεις διάγειν· φύλαξον σὺν ἑαυτῇ ἀμεμπτον τῷ Χριστῷ, ὅπως πληρώσωμεν τὴν ἐπαγγελίαν ἡμῶν. Καὶ λαθὼν αὐτὴν εἰσῆλθεν ἐν κοινωβίῳ. Ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡμέρᾳ προέκοπτεν ἡ παῖς εἰς πᾶσαν ἀρετὴν καὶ εἰς πολλὴν ἄσκησιν. Πάντες οὖν οἱ ἀδελφοὶ ἐνόμιζον αὐτὴν εὐνοῦχον εἶναι διὰ τὸ ἀγένειον καὶ λεπτὸν τῇ ἀφωνίᾳ· ἕτεροι δὲ ὑπελάμβανον, ὅτι ἀπὸ πολλῆς ἐγκρατείας τὸ διὰ δύο ἡμερῶν ἐσθίειν αὐτὴν. Συνέβη δὲ τὸν πατέρα αὐτῆς

¹ Joan. x, 11.

τελευτῆσαι, καὶ προσέθηκε τῇ ἀσκήσει καὶ ὑπακοῇ, ὥστε καὶ χάρισμα αὐτὴν λαβεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ κατὰ δαιμόνων· ὥτινί· γὰρ τῶν ἀσθενούντων ἐπέτιθει τὰς χεῖρας, παραχρῆμα ἰάτο. Εἶχε δὲ τὸ κοινόβιον τεσσαράκοντα ἀνδρας σὺν αὐτῇ ἀγίους· κατὰ δὲ μῆνα τέσσαρες τῶν ἀδελφῶν ἀπεστέλλοντο εἰς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ μοναστηρίου, διὰ τὸ ἔχειν αὐτοὺς καὶ ἄλλων ἀναχωρητῶν τὴν φροντίδα. Ἦν δὲ μέσον τῆς ὁδοῦ πανδοχεῖον καὶ ὑπάγοντες καὶ ἐρχόμενοι οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὸ μακρὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεπαύοντο ἐκεῖσε· ἐν οἷς πολλὴν θεραπείαν παρεῖχεν αὐτοῖς ὁ πάνδοξ, ὑποδεχόμενος αὐτοὺς ἰδιάζοντας.

curabat protinus. Habebat autem illud cœnobium quadraginta viros omni virtute et sapientia exornatos. Singulis vero mensibus mittebantur quatuor monachi ad responsa monasterii, propterea quod ipsi haberent in aliis quoque locis diversas possessiones. Erat autem in media via diversorium, et qui ibant et veniebant, propter itineris longitudinem illic requiescebant. Inter cæteros autem magnam eorum curam gerebat is, qui præerat diversorio, eos seorsum accipiens. Invidus vero et malignus diabolus, qui rebus bonis semper invidet, mala autem ad se attrahit, ægre ferens hujus beatæ in Deum amorem, pulcherrimamque et honestissimam vivendi rationem, studuit aliquantulam ei labem inurere et eam affligere.

Γ'. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν προσκαλεσάμενος ὁ ἡγούμενος τὸν ἀδελφὸν Μαρίνον λέγει αὐτῷ· Ἀδελφὲ, ἐπίσταμαί σου τὴν πολιτείαν καὶ τὸ περὶ τὴν ὑπακοὴν σπουδαῖον ὅτι τέλειος εἶ ἐν πᾶσιν· θέλητον οὖν ἐξελεῖν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ μοναστηρίου, ἐπειδὴ οἱ ἀδελφοὶ λυποῦνται μὴ ἐξερχομένου σου· τοῦτο γὰρ ποιούντός σου, πλείονα μισθὸν κομήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ φιλαυθιῶπου. Καὶ ὁ Μαρίνος ταῦτα ἀκούσας προσπεσὼν αὐτῷ λέγει· Εὐχαί, Πάτερ, καὶ ὅπου ἂν κελεύῃς μοι, ἐγὼ ἀπέρχομαι. Ἐξελεθόντος οὖν ἐν μιᾷ τοῦ ἀδελφοῦ Μαρίνου σὺν τοῖς ἄλλοις τρισὶν ἀδελφοῖς διακονίαι, καὶ καταλυσάντων αὐτῶν ἐν τῷ πανδοχείῳ, συνέβη τινὰ στρατιώτην διαφθεῖραι τὴν θυγατέρα τοῦ πανδόχου, ὡς καὶ λαβεῖν αὐτὴν κατὰ γαστρός. Εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ στρατηλάτης, ὅτι· Ἐὰν γνωσθῇ τῷ πατρὶ σου, εἰπέ ὅτι Ὁ νεώτερος ὁ τοῦ κοινοβίου ὁ εὐειδής ὁ λεγόμενος Μαρίνος ἐκεῖνος ἐκοιμήθη μετ' ἐμοῦ. Καὶ δούς αὐτῇ τὸ τῆς φθορᾶς ἐπορεύθη. Γνοὺς δὲ μεθ' ἡμέρας ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἐξήτησεν αὐτὴν λέγων· Πόθεν σοι τοῦτο; Καὶ ἔβαλε τὴν αἰτίαν ἐπάνω τοῦ Μαρίνου.

cepi. Postquam ergo egressi fuissent monachi simul cum Marino, rescivit pater puellæ filiam suam utero concepisse. Qui rogavit eam dicens: Undenam hoc tibi factum est? Puella autem respondit, dicens:

Δ'. Ἐπάρας οὖν αὐτὴν ὁ πανδοχεύς, παραγίνεται ἐν τῷ μοναστηρίῳ κράζων καὶ λέγων· Ποῦ ἐστὶν ὁ πλάνος ἐκεῖνος, ὃν λέγουσι Χριστιανόν; Ὡς δὲ συνήνητησεν αὐτῷ ὁ ἀποκρισιάριος ἔφη αὐτῷ· Τί κράζεις, ἑταῖρε; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὅτι κακῇ ὥρᾳ συνέτυχον ὑμῖν, καὶ μὴ γένοιτό μοι ἔτι ἰδεῖν μοναχοὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ὁμοίως δὲ καὶ τῷ ἡγουμένῳ ἔλεγε ταῦτα, ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου, πάτερ, ὃ μονογενὲς εἶχον, ἐν ᾧ προτεδόκων, ὅτι τὸ γῆράς μου ἔχει ἀναπαυθῆναι, καὶ ἰδοὺ τί ἐποίησας μοι Μαρίνος, ὃν λέγετε Χριστιανόν. Λέγει αὐτῷ ὁ ἡγούμενος· Ἀδελφὲ, τί σοι ποιήσω, μὴ ὄντος αὐτοῦ ὧδε; ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν αὐτὸν τῆς διακονίας, οὐδὲν μοι ἄλλο ἔστιν εἰ μὴ διώξαι αὐτὸν ἐκ τοῦ μοναστηρίου. Φθάσαντος δὲ τοῦ

Itaque et humilitate et in majori exercitatione. Cum vero aliquot annos peregisset beate in monasterio, existimabant monachi eum esse eunuchum, propterea quod esset imberbis et voce gracili. Alii autem existimabant, præ nimia exercitatione, et quod solum secundo quoque die comederet, eum esse voce adeo tenui. Aliquo vero post tempore contigit ejus patrem decedere: incrementum autem accepit ejus exercitatio, obedientia et humilitas; adeo ut ipsa quoque donum Dei acceperit contra dæmones. Unumquemque enim eorum qui laborabant et vexabantur, manus eis imponens et orans,

quadragesima viros omni virtute et sapientia exornatos. Singulis vero mensibus mittebantur quatuor monachi ad responsa monasterii, propterea quod ipsi haberent in aliis quoque locis diversas possessiones. Erat autem in media via diversorium, et qui ibant et veniebant, propter itineris longitudinem illic requiescebant. Inter cæteros autem magnam eorum curam gerebat is, qui præerat diversorio, eos seorsum accipiens. Invidus vero et malignus diabolus, qui rebus bonis semper invidet, mala autem ad se attrahit, ægre ferens hujus beatæ in Deum amorem, pulcherrimamque et honestissimam vivendi rationem, studuit aliquantulam ei labem inurere et eam affligere.

III. Quodam itaque die, præfectus monasterii, accersito Marino, dicit ei: Frater Marine, scio tuam vitæ agenda rationem esse perfectam in omnibus, et præcipue in obedientia. Velis ergo tu quoque egredi, ut ministres monasterio? Fratres enim ægre ferunt, te ad id non egredi. Hoc autem faciens, o fili, majorem accipies mercedem a benigno et clementi Deo. Etenim Dominus quoque noster Deus non dedignatus est ministrare suis discipulis. Hæc cum audiisset Marinus, se projecit ad pedes præfecti, dicens: Bene precare mihi, venerande Pater, et ego ibo quocumque volueris. Egresso autem Marino et aliis tribus monachis ut ministrarent, diverterunt, ut consueverant, ad illud diversorium. Qui autem præerat diversorio, habebat filiam unicam. Miles vero quidam ingressus diversorium, ei attulit vitium: ea vero concepit. Præcepit autem ille miles, dicens: Si hæc res fuerit cognita, et te examinaverint tui parentes, unde hoc factum sit, dic eis: Formosus ille junior monachus mecum dormiit, et ex eo concepi.

Postquam ergo egressi fuissent monachi simul cum Marino, rescivit pater puellæ filiam suam utero concepisse. Qui rogavit eam dicens: Undenam hoc tibi factum est? Puella autem respondit, dicens:

IV. Cum hæc autem audiisset præfectus diversorii, cursu et cum magna ira venit in monasterium, eum accusans, et dicens: Ubi est ille planus, ille falsus christianus, quem dicitis esse monachum? Ei vero factus est obviam apocrisiarius monasterii, et dicit ei: Bene venisti, frater. Cur es adeo tristis, et cur tam temere loqueris? Cessa parumper, rogo te. Respondens autem præfectus diversorii, dicit ei: Pereat hora, qua unquam cognovi monachum. Hei mihi, quid mihi accidit? Quid faciam autem, nescio. Cum vero hæc rescivisset præfectus, eum accersiit, et dicit: Quid tibi vis, frater? Quid es tristis? Præfecto autem monasterii dixit is, qui præerat diversorio: Quid mihi volo? De cætero

nullum amplius videam aut conveniam monachum. **A** ἄββᾶ Μαρίνου σὺν ταῖς ἄλλοις τρισὶν ἀδελφοῖς, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἡγούμενος· Αὕτη ἐστὶν ἡ πολιτεία σου καὶ ἡ ἄσκησις, ὅτι καταλύσαντός σου ἐν τῷ πάνδοχειῷ, διέφθειρας τὴν θυγατέρα τοῦ πάνδοχος; καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ὧδε θέατρον ἡμᾶς τοῖς κοσμικοῖς ἐποίησεν; Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Μαρῖνος ρίπτει ἐαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον λέγων· Συγχώρησόν μοι, πάτερ, διὰ τὸν Κύριον, ὅτι ὡς ἄνθρωπος ἐπιανήθην. Ὁ δὲ ἡγούμενος ὀργισθεὶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἐξω τοῦ μοναστηρίου ἐν ὀλίγαις.

Postquam autem a præfecto rursus fuit rogatus is, qui præerat diversorio: Propter quam causam hæc dicis? respondit et dixit: Filiam habebam unicam, in quam spem meam collocabam, quod ea esset requies meæ senectutis. Ecce vero quid fecit Marinus? eam prægnantem reddidit, quem dicitis esse Christianum et pium. Hæc cum audiisset præfectus, stupefactus dicit ei: Quid possum tibi facere, cum ipse non sit hic? Sed quando venerit ex ministerio, nihil est aliud quod agam, nisi ut expellam e monasterio. Cum autem venisset Marinus cum aliis tribus fratribus, accersit eum præfectus, et dicit ei: Abba, hæc ne est tua vivendi ratio et exercitatio? Quando diversatus fuisti in diversorio, attulisti vitium filiae præfecti diversorii. Huc autem veniens ejus pater tanquam per theatrum traduxit nos monachos. Marinus, vero his auditis, se humi projecit in faciem, dicens præfecto: Condone mibi humili et peccatori propter Dominum, o pater, quoniam tanquam homo erravi. Tunc præfectus ei iratus, ejecit eum e monasterio.

V. Egressus autem beatus extra vestibulum monasterii, mansit sub dio, sustinens frigus et æstum annos tres. Qui ergo ingrediebantur et egrediebantur ex monasterio, rogabant ipsum, dicentes: Cur sic sedes, abba, afflictus in vestibulo? Ille autem dixit eis: Quoniam sum fornicatus, propterea ejectus sum ex monasterio. Cum vero venisset pariendi tempus filiae præfecti diversorii, peperit puella filium masculum. Puerum autem tollens pater ejus, venit ad monasterium; et cum invenisset Marinum sedentem extra monasterium, projecit ei puerum, et statim recessit. Marinus vero sumens puerum in manus, dicebat lamentans: Hei mihi misero et abjecto: ego certe humilis et nequam, accipio pro meritis meorum peccatorum. Cur autem hic quoque infelix puer mecum moritur? Cæpit vero accipere lac a pastoribus, et sic alebat puerum ut pater. Non satis autem erat Marino afflictio et pudor, quo afficiebatur quotidie: sed puer quoque flens et excernens, contaminabat et sordidabat ejus vestes. Post spatium autem trium annorum, seditionem agitarunt omnes fratres, dicentes præfecto: Pater venerande, sufficit fratri Marino pœna, quam sustinuit. De cætero rogamus, accipe eum rursus in monasterium: maxime vero, quod coram omnibus confessus est lapsum suum. Cum autem contradiceret præfectus, et non persuaderetur eum accipere, cæperunt monachi ei rursus dicere: Nisi fratrem Marinum rursus acceperis in monasterium, o Pater, nos quoque recedimus. Quomodo possumus a Deo petere, ut condonet nobis nostra peccata, cum frater noster tres annos sub dio sedeat in vestibulo?

VI. Hæc cum audiisset præfectus a monachis, dicit eis: Revera propter peccatum, quod fecit, non est dignus huc ingredi: propter vestram tamen charitatem et preces eum accipio, et cum accersisset Marinum coram omnibus, dicit ei: Frater, non es dignus stare in primo tuo loco, propter peccatum quod fecisti: propter fratrum autem charitatem et preces, accipio te omnium postremum in regulam. Marinus vero cæpit præfecto dicere cum lacrymis: Hoc quoque mihi magnum est, o venerande Pater, quod me dignum feceris, qui ingrederer intra vestibulum, ut sic quoque dignus

B **E.** Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἐκαθέζετο αἰθριος ὑπομένων τὸ ψῦχος γενναίως καὶ τὸν καύσωνα. Οἱ οὖν εἰσερχόμενοι καὶ ἐξερχόμενοι ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· Διὰ τί ὧδε καθέζεσαι; Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι ἐπόρνευσα, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεβλήθην ἐκ τοῦ μοναστηρίου. Φθάσαντος δὲ τοῦ τόκου τῆς θυγατρὸς τοῦ πάνδοχος, ἐγέννησεν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ παῖδα ἄρρενα, καὶ ἐπάρας αὐτὸ ὁ πάνδοξ, παραγίνεται ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Εὐρών δὲ τὸν Μαρῖνον ἐξωθεν τοῦ πυλῶνος καθήμενον, προσρίψας αὐτῷ τὸ παιδίον λέγει· Ἴδου τὸ κακῶς ἐσπειρας τέκνον σου, λαθὲ αὐτό. Καὶ εὐθέως ἀνεχώρησεν. Λαθὼν οὖν ὁ Μαρῖνος τὸ παιδίον, ἐθλίβετο περὶ αὐτοῦ λέγων· Ναὶ ἐγὼ τὰς ἀμαρτίας μου ἀπολαμβάνω· διὰ τί δὲ καὶ τὸ ἄθλιον βρέφος τοῦτο σὺν ἐμοὶ ἀποθνήσκει; Ἡρξάτο οὖν γυρόειν, καὶ λαμβάνειν γάλα ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ τρέφειν τὸ παιδίον ὡς πατήρ· οὐκ ἤρκει δὲ αὐτῷ ὁ περισπασμὸς ὃν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ τὸ παιδίον κλαῖον καὶ ὀδυρόμενον ἠχρείου τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τρία ἔτη ἰδόντες οἱ ἀδελφοὶ τὴν τσαούτην αὐτοῦ θλίψιν καὶ ὑπομονὴν, προσελθόντες λέγουσι τῷ ἡγουμένῳ· Ἀρκεῖ αὐτῷ ἡ ἐπιτιμία, ὅτι ἐπὶ πάντων ὁμολογεῖ τὸ ἐαυτοῦ σφάλμα. Τοῦ δὲ ἡγουμένου ὄλωσ μὴ πυθομένου δέξασθαι αὐτὸν, λέγουσιν οἱ ἀδελφοὶ, ὅτι, Ἐὰν μὴ δέξῃ αὐτὸν, καὶ ἡμεῖς ἀναχωροῦμεν τοῦ μοναστηρίου· ἄρα πῶς ἔχομεν αἰτήσασθαι συγγνώμην περὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν σήμερον τριετοῦς χρόνου καθημένου αὐτοῦ αἰθρίου;

habear, qui serviam sanctis meis Patribus. Et cum

D **Γ'.** Τότε ἐδέξατο αὐτὸν ὁ ἡγούμενος λέγων· Ἴδου διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἀδελφῶν δέχομαί σε, ἔσχατον μέντοι πάντων ὄντα. Ὁ δὲ ἔβαλε μετάνοιαν λέγων· Μέγα μοί ἐστι, πάτερ, ἵνα ὄλωσ ὑπὸ τὴν στέγην ὑμῶν εἰσελθῶ. Ἐβαλε δὲ αὐτὸν ὁ ἡγούμενος εἰς τὰ ἀτιμότερα ἔργα τοῦ μοναστηρίου· καὶ ἐποίησε αὐτὰ μετὰ σπουδῆς ἐν πολλῷ πόνῳ διάγων· εἶχε δὲ καὶ τὸ παιδίον ὀπισθεν αὐτοῦ κράζοντα καὶ ζητοῦντα τὰ πρὸς τὴν βρῶσιν καὶ ὅσα ἐστὶ τοῖς νηπίοις σιτία. Αὐξήθην οὖν καὶ ἀνατραφέν ἐν πολλῇ ἀρετῇ ἠξιώθη τοῦ μοναχικοῦ σχήματος.

habear, qui serviam sanctis meis Patribus. Et cum

eum accepisset præfectus, immisit ad viliora et abjectiora opera monasterii. Is vero ea faciebat cum studio et magno metu et compunctione. Habebat autem puerum quoque Marinus, eum retro sequentem et clamantem : Ta ta ta, et requirentem ea quæ sunt pueris necessaria ad alimentum. Non solum enim his ærumnis et afflictionibus premebatur Marinus, sed etiam de alendo hoc puero erat valde sollicitus. Cum crevisset autem puer, degebat in monasterio, educatus in virtute et in temperantia. Porro vero sancto quoque et monastico habitu est dignatus. Sicque proficiebat in humilitate et multa obedientia, ut amaretur ab omnibus.

Z'. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ἠρώτησεν ὁ ἡγούμενος A τοὺς ἀδελφοὺς λέγων · Ποῦ ἐστὶν ὁ ἀδελφὸς Μαρίνος; ὅτι ἔχω σήμερον τρίτην ἡμέραν οὐκ οἶδα αὐτὸν εἰς ψαλμωδίαν · αἰεὶ γὰρ πρὸ πάντων εὐρίσχετο · εἰσελθάτε εἰς τὸ κέλλιον αὐτοῦ μὴ ἀρρώστια τινα κατεκείται. Ἀπελθόντες οὖν εὔρον αὐτὸν τελειωθέντα, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ ἡγουμένῳ, ὅτι ὁ ἀββᾶς Μαρίνος ἐτελειώθη, καὶ εἶπεν · Ἄρα πῶς ἀπῆλθεν ἡ ἀθλία αὐτοῦ ψυχὴ; ποίαν ἀπολογίαν βουλομένη δοῦναι; Καὶ προσέταξε κηδευθῆναι αὐτόν. Καὶ ὡς ἦλθον ἡποπλῦναι αὐτόν, εὔρον ὅτι γυνὴ ἦν, καὶ πάντες ἀνέκραξαν τὸ · Κύριε, ἐλέησον. Ὁ δὲ ἡγούμενος ἐπυθάνετο · Τί ἐστὶν, ὃ ἔχετε; Οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ὁ ἀδελφὸς Μαρίνος γυνὴ ἐστίν. Τότε εἰσελθὼν ρίπτει ἑαυτὸν εἰς πρόσωπον κλαίων καὶ λέγων · Ὡδε ἀποθνήσκω εἰς τοὺς ἀγίους αὐτοῦ πόδας, ἕως οὗ ἀκούσω B συγχώρησιν. Ἦλθε δὲ αὐτῷ φωνὴ λέγουσα ὅτι, Εἰ μὲν εἰδὼς τοῦτο ἔπραξας, οὐκ ἂν σου συνεχωρήθη ἡ ἁμαρτία · ἐπειδὴ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ ἐποίησας, ἀφεθήσεται σοι.

Cum autem venissent fratres, ut eum componerent ad sepeliendum, invenerunt eum esse mulierem : et stupefacti, cœperunt omnes una voce clamare : Domine, miserere. Præfectus vero cum tumultum audiisset et conturbationem, rogavit, dicens : Quidnam hoc sibi vult? Illi autem dicunt ei cum admiratione : Frater noster Marinus est sexu mulier. Cum venisset ergo præfectus, et vidisset rem admirabilem et præter opinionem, se humi projecit, et tenens pedes beatæ, cum multis lacrymis clamabat, dicens : Ignosce mihi, Domine Jesu Christe, quod per ignorantiam peccavi in sanctam et castam tuam sponsam. Et rursus procidens ad venerandas et sanctas ejus reliquias, clamabat, dicens : Hic moriar ad sanctos et venerandos tuos pedes, donec audiero mihi esse condonata ea quæ in te peccavi. Cum is autem diu defleret et plangeret, venit ad eum vox de cœlo, dicens : Si hoc quidem sciens fecisses, non tibi condonassem ; quia autem nesciens hoc fecisti, peccatum fuit tibi condonatum.

H'. Καὶ ἐγερωθεὶς δηλοῖ τῷ πανδοχεῖ · καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ λέγει · Ἴδοὺ ὁ Μαρίνος ἐκοιμήθη. Ὁ δὲ λέγει · Ὁ Θεὸς συγχωρήσει αὐτῷ, ὅτι ἔρημον τὸν οἶκόν μου ἐποίησεν. Λέγει αὐτῷ ὁ ἡγούμενος · Μετανόησον, ἀδελφε, ὅτι ἡμαρτες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κάμει σὺ ἐπῆρες τοῖς λόγοις σου · ὃ γὰρ Μαρίνος γυνὴ ἐστίν. Καὶ ἐπιγνοὺς τοῦτο ὁ πάνδοξ ἐξέστη καὶ ἐδόξασε τὸν Θεόν. Καὶ ἰδοὺ, ἐν ὀλίγῃ ὥρᾳ παραγίνεται ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐλεγχομένη καὶ λέγουσα τὴν ἀλήθειαν, ὅτι Ὁ στρατιώτης ἐπάτησέ με, καὶ ἐμίανε, καὶ παραχρῆμα ἰάθη. Καὶ λαβόντες οἱ ἀδελφοὶ τὸ λείψανον τῆς ὁσίας Μαρίας, μυρίσαντες κατέθεντο ἐν τόπῳ σεμνῷ μετὰ πάσης ὀυροφορίας, Χριστὸν ἀνυμνοῦντες τὸν Σωτῆρα τῶν πάντων, τὸν αἰεὶ δοξαζόντα τοὺς δοξαζόντας αὐτόν. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

locasset ac composuisset, ei ostendit ipsam esse sexu feminam, et eam fuisse temere maledictis appetitam. Tunc cœpit diversorii quoque præfectus deflere propter inopinatum ab eo visum miraculum. Post hæc autem justa fecerant sanctis et venerandis ejus reliquiis, et deposuerunt in insigni loco monasterii, cum psalmis et hymnis et multis luminibus, octavo mensis Februarii. Statim vero venit filia præfecti diversorii a dæmone correpta, et confitens omnem veritatem, et dicens : Talis miles me se-

VII. Post hæc autem cum vidisset Dominus perfectam esse ejus fidem et tolerantiam, et esse dignam regno cœlorum, accepit eam in æterna paradisi tabernacula, nemine sciente. Nam cum is obiisset, et nec egrederetur ad servitium monasterii, et nec ad psalmodiam regulæ, rogavit præfectus fratres, dicens : Ubi est abbas Marinus? Ecce enim jam præterierunt tres dies, ex quo cum non vidi in psalmodia, neque in suo ministerio. Primus autem, omnium inveniebatur in Regula. Ingredimini ergo ejus cellam, et videte, num in aliquam ceciderit ægriitudinem. Cum autem venissent fratres in cellam beatæ, ingressi invenerunt eam consummatam in Domino, et puerum ei assidentem et flentem. Tunc propere egressi fratres, præfecto renuntiarunt, dicens : Frater Marinus dormiit. Ille vero cum audiisset, miratus est et dixit : Quomodo excessit ejus anima, aut quam Deo allaturus est excusationem de iis quæ peccavit? Tunc de cætero jussit, ut ei justa facerent.

VIII. Tunc surgens præfectus a venerandis ejus reliquiis, statim misit ad præfectum diversorii, dicens : Veni cito ad nos, nam te volo convenire. Cum autem venisset præfectus diversorii, dicit ei præfectus monasterii : Ecce frater Marinus est mortuus. Is vero dicit præfecto monasterii : Deus ei condonet id quod fecit in abjectam meam filiam. Dicit ei præfectus monasterii : Pœnitentiam age, o frater. Nam peccasti coram Deo. Sed me quoque tuis verbis decepisti, et peccavi ego quoque propter te. Ecce enim Marinus revera est mulier. Cum hæc autem audivisset præfectus diversorii, et præfecti verbis fuisset obstupefactus, mansit mutus et attonitus. Eum vero manu apprehendens præfectus monasterii, duxit eum in locum, in quo jacebat beata Maria : et cum eam honeste et decore

D

fellit, et persuasit, ut falso accusarem hanc beatam. Deinde cum appropinquasset loculo beatæ, præfecto et fratribus rogantibus sanctæ venerandas reliquias, protinus ipsa hora fuit curata et mundata a dæmone. Tunc cum vidissent miraculum, quod erat præter opinionem, laudarunt omnes clementem et benignum Deum propter signum quod factum fuerat, et propter patientiam et tolerantiam beatæ, quod perstitisset usque ad mortem, non aperiens se esse mulierem, propter regnum cælorum. Et nos ergo, o fratres dilecti, æmulemur ejus fortitudinem, constantiam et tolerantiam, ut inveniamus misericordiam et gratiam in futuro sæculo, a magno Deo et Salvatore nostro Jesu Christo, cui gloria et potentia simul cum Patre et Spiritu sancto nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

ΑΘΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΥΤΟΥ.

MARTYRIUM SANCTI ET MAGNI MARTYRIS MAURICII

ET SEPTUAGINTA EJUS DISCIPULORUM.

(Latine apud Surium ad diem 18 Julii; Græca nunc primum prodeunt ex cod. ms. Paris. n. 1542, sæc. x. Edit. Patr.)

I. Martyrum memoria est ostensio pietatis in Deum et mentis quæ tenetur amore sapientiæ, cum Deo conjunctio : materiæ commistio cum rebus expertibus materiæ et pax impatibilitatis, quæ refrenat animi perturbationes. Quis enim venerandum et divinum eorum certamen mentis intuens oculis, non erit remotus a carne et a mundo, conculcatam intelligens eorum carnem propter suam in Deum pietatem? Non enim caro his concupiscit, neque pulvis terræ rebellat contra Dei imaginem. Sed sapienter ducebatur id quod est deterius, gubernatum ab eo quod est præstantius, et habens mentem quæ dimoveri non poterat a meta cælesti. Tale certamen aliquando proponitur septuaginta martyribus, quorum pretiosum et Christi amantem sanguinem, Apameensium excipiens civitas, sanctum et Deo gratum emisit sacrificium, pro pretioso unguento totum corpus Christi, nempe sanctam Ecclesiam, in eorum sanguine inungens.

II. Maximianus enim in primis impius et iniquus imperator, quamlibet, quantumvis magnam, crudelitatem contendens superare, studebat ut omnes qui subjecti erant ejus imperio, offerrent execrandis et immundis simulacris : ut per eorum adorationem et deorum qui falso nominantur falsam religionem, suo imperio acquireret præsidium et magnificentiam. Cum hoc ergo facere statuisset, ipse seipsum ad hoc sedulum et industrium constituit ministrum. Non enim sustinebat jubendo

A. Μαρτύρων μνήμη φιλοθείας καθέστηκεν ἐνδειξις καὶ φιλοσόφου διανοίας πρὸς Θεὸν κοινωνία ὕλης ἐπιμιξία πρὸς τὴν οὐλὸν λήξιν ἀπαθείας εἰρήνη χαλινούσης τὰ πάθη οὐρανίων πνευμάτων καὶ γηϊκῶν σωμάτων σπενδομένων ἀλλήλοις· τίς γὰρ αὐτῶν τὸν ἀγῶνα τοῖς νοητοῖς θεώμενος ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔξω σαρκὸς καὶ κόσμου γενήσεται παταυμένην τὴν σάρκα θεοφιλῶς κατανοῶν; Οὐ γὰρ τούτοις ἡ σὰρξ ἐπεθύμει, οὐδὲ ὁ χοῦς τῆς γῆς κατὰ τῆς θείας εἰκόνας ἐτραχηλίαζεν· ἀλλ' ἤγετο σοφῶς τὸ χεῖρον ὑπὸ τοῦ κρείττονος κυβερνώμενον, ἀκλινῆ τὸν λογισμὸν ἐπὶ τὴν οὐράνιον νόσον κεκτημένον· τοιοῦτος ὁβλός ποτε καὶ τοῖς ἐβδομήκοντα προχειρίζεται μάρτυσιν, ὧν τὸ φιλόχριστον αἷμα ἢ τῶν Ἀπαμέων δεξαμένη μητρόπολις θυσίαν ἁγίαν καὶ εὐάρεστον ἀνέπεμψε τῷ Θεῷ, ἀντὶ μύρου πολυτίμου τὸ πᾶν σῶμα τοῦ Χριστοῦ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ αἵματι τούτων μυρίσασα.

B. Μαξιμιανὸς γὰρ, ὁ δυσσεβέστατος βασιλεὺς, πᾶσαν ὠμότητος ὑπερβολὴν νικᾶν φιλοτιμούμενος, ὅλην τὴν ὑπ' αὐτὸν πολιτείαν τοῖς ἀκαθάρτοις προσφέρειν ἐσπούδαζε δαίμοσιν, ὡς ἂν δῆθεν διὰ τῆς προσκυνήσεως τῆς τῶν ψευδωνύμων θεῶν θρησκείας φυλακὴν τε καὶ μεγαλοπρέπειαν τῇ οἰκείᾳ βασιλείᾳ περιποιήσοιτο. Τοίνυν ποιεῖν δοκιμάσας αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τοῦτο σπουδαῖον λειτουργὸν προχειρίζεται· οὐ γὰρ ἠνείχετο διὰ κελεύσεως γράφειν, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, τοῖς κατὰ χώραν ἄρχουσι τῆς εἰδω-

λοιατρείας φροντίζειν· ἀλλὰ ἀόκνως αὐτὸς τὴν οἰκουμένην περιήρχετο ὑπηρέτης ὄξυς τῶν βωμῶν τῶν δαιμόνων γινόμενος, ἐλπίζων διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀποστάντας τῆς δεισιδαιμονίας αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ προσφοιτήσαντας αὐτομολῆσαι παρασκευάζειν πρὸς τὴν πλάνην τῶν ἀκαθάρτων αὐτοῦ καὶ βδελυκτῶν θεῶν. Μετὰ τοιαύτης οὖν γνώμης τὴν Ῥώμην καταλιπὼν Μαξιμιανὸς ὁ δυσσεβέστατος τύραννος καὶ διὰ τῶν ἀνατολικῶν μεριῶν τὴν ὁδοπορίαν ποιούμενος, κατήντησεν εἰς Ἀπάμειαν τὴν μητρόπολιν τῆς δευτέρας τῶν Σύρων ἐπαρχίας, ἔνθα τῶν εἰδώλων οἱ ἱερεῖς προσελθόντες αὐτῷ κατηγοροῦν τῶν Χριστιανῶν λέγοντες· Ὁ θειότατε βασιλεῦ, παρβόρησιαν ἡμῖν πρὸς τὴν εὐσέβειαν τῶν θεῶν δωρησαμένων ἀναφέρομεν ἐπὶ τὸ ἀήττητόν σου κράτος, ὅτι τῶν παρ' ἡμῖν ἕκατος μετὰ φόβου καὶ πόθου τοὺς πατρώους σου τιμᾷ θεοὺς, μάλιστα δὲ τὸν Δία τὸν πατέρα τῶν θεῶν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν θαυμάσιον τοὺς ὑπὲρ τοὺς ἄλλους θεοὺς συνετῶς φυλάττοντάς τε καὶ περιποιουμένους τὴν βασιλείαν τῆς ἐξουσίας σου. Μαυρίκιος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἑβδομήκοντα στρατιῶται τοῦ κράτους σου, ἐκ τῶν σὼν ὑψωθέντες δωρεῶν καὶ τὰς φιλοτίμους σου, καρπωσάμενοι χάριτας, ἀτιμάζουσι τοὺς θεοὺς καὶ κατὰ τῆς ἀηττητου σου τετυρηνήκασι βασιλείας, τῇ πλάνῃ συναπαγόμενοι τῶν λεγομένων Χριστιανῶν.

Γ'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ τύραννος Μαξιμιανὸς ἐθυμώθη τῇ ψυχῇ, καὶ τὰς φρένας ἠλλοιώθη, καὶ τὴν διάνοιαν ὑπὲρ κάμινον ἐξεκαυθη, ἐξαιρέτως διδάχθεις ὅτι ἐν ταῖς αὐτοῦ στρατείαις τοιοῦτους στρατιώτας ὑπάρχειν. Καὶ δὴ ἡμέραν ἐπιτηρησας ἐπίσημον καὶ τόπον ἐπιτήδειον εὐρηκῶς πρὸς θεωρίαν τοῦ δήμου, μέσον τῶν ἀρχαίων πυλῶν τῆς Ἀπαμείων μητροπόλεως Γιτνείας Ἀμαξικῆς λεγομένης, κάκεισε τὸ δικαστήριον εὐτρεπισθῆναι κελεύσας, ἀχθῆναι τοὺς ἀοιδίμους προσέταξε μάρτυρας. Ἐφ' ὑψηλοῦ τοίνυν βήματος τοῦ δυσσεβέστατου τυράννου καθισθέντος, πάσης τῆς πόλεως καὶ πάσης ἡλικίας εἰς τὴν τούτων θεωρίαν συνδραμούσης, ὡς μηδὲ τῶν θαλαμειομένων παρθένων καταλειφθεισῶν ἐν τοῖς οἰκείοις καταγωγίσι, ἦγον οἱ δορυφόροι τοὺς ἑβδομήκοντα στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ, οὓς θεασάμενος ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν τούτων ἑξαρχὸν εἶπεν· Ἡμεῖς ἐλπίζομεν, ὦ Μαυρίκιε, ὡς τῶν ἡμετέρων ἀπολαύοντες δωρεῶν, καὶ βασιλικῇ τροφῇ ἐναθρονομένοι, καὶ τῶν κοσμουμένων ἐν ἀξιώμασι τὰ πρωτεῖα παρ' ἡμῶν εὐτυχῆσαντες κατέχωνες τῆς ἡμετέρας ἰθύνεσθαι γαληνότητος, καὶ τοὺς ἐπιχειροῦντας τῆς ἡμετέρας θεοφειλοῦς θρησκείας ἀ...πηδᾶν πράξεις ἀνδρείαις καὶ διδασκαλίαις παντοδαπαῖς εἰς τὸ ὑγιὲς ἐπιστρέφεται τὸ οὐκ ἰσχυρῶς θεραπεύοντες, καὶ τὸ χωλοῦν διορθούμενοι, καὶ τὸ πολεμοῦν εἰρηνεύοντες, καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἅπαν τὸ μὴ κατὰ τὸν ἡμέτερον σκοπὸν πολιτευόμενον ὡς πολέμιον ὑποτάττοντες. Ἐδιδάχθημεν δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον, ὡς ἔοικε, περὶ ὑμῶν· πρὸς οἷς γὰρ ἑτέρους ἐκ τῆς ἡμετέρας δεισιδαιμονίας ἀφηνιάσαντας οὐκ ἐπετρέψατε, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τῶν

A scribere ad locorum præses, ut imperatores qui eum præcesserant, ut idolorum cultus curam gererent; sed ipse impigre et diligenter obibat orbem terræ, effectus velox minister altarium dæmonum, sperans infelix per suum adventum se effecturum, ut qui defecerant ab ejus superstitione, et accesserant ad veritatis Christi cognitionem, transfugerent ad errorem suorum immundorum et execrandorum deorum. Tali ergo animo Romam relinquens Maximianus impius tyrannus, et per Orientis partes iter faciens, pervenit Apameam, quæ est metropolis secundæ provinciæ Syrorum. Quo in loco idolorum sacerdotes ad eum accedentes, accusabant Christianos, dicentes ei: O divinissime imperator, cum dii nobis dederint loquendi libertatem apud tuam pietatem, deferimus ad tuam invictam potentiam, quod unusquisque eorum qui sunt apud nos, cum timore et desiderio honorat maximos et patrios deos: maxime autem Jovem patrem deorum, et Apollinem admirabilem, qui sunt aliis diis superiores, et imperium tuæ potestatis valde conservant et tuentur. Mauricius autem et qui sunt cum eo septuaginta milites tuæ potentiæ, in altum elati honoribus tuis et muneribus, et qui ditia et magnifica dona ex te perceperunt, deos habent contemptui, et adversus magnum tuum et invictum imperium exercent tyrannidem, abducti ab errore Christianorum.

III. Hæc ergo cum audisset tyrannicus imperator Maximianus, animo valde fuit iratus, et præcordiis incensus, et mente magis arsit quam fornax: præcipue cum accepisset, quod in suo exercitu tales essent milites. Et cum diem observasset insignem, et locum invenisset aptum ad populi spectaculum, in medio portarum septentrionalium metropolis Apameensium, quæ dicitur Vicinia Amaxica, et jussisset illic parari judicium, jussit duci inelytos martyres. Cum in alto autem tribunali impius sedisset tyrannus Maximianus, concurrisset vero universa civitas et omnis ætas ad eos spectandos, adeo ut nec virgines quidem, quæ degunt in thalamis, remanserint in suis habitaculis, duxerunt satellites septuaginta Christi milites. Quos cum aspexisset imperator, dixit eorum duci: Nos sperabamus, o Maurici, quod nostris fruentes donis, et alimento educti imperatorio, primosque honores et dignitates a nobis consecuti, insisteretis vestigiis nostræ tranquillitatis, et eos qui couarentur resiliire a nostra deo grata legione, fortibus factis et omne genus doctrinis converteretis ad sanitatem, quod ægrotaret curantes, et quod claudicaret corrigentes, et quod bellum gereret pacificantes: et ut semel dicam, quicquid se non ex nostro haberet instituto, tanquam inimicum et hostile subjicientes. Sed de vobis, ut videtur, contrarium accepimus. Non solum enim non convertistis eos qui adversus nostram rebellarunt religionem, sed etiam ipsi adversus deos nostros omnipotentes tyrannidem exercentes, et qui eis sunt constituti honores

et sacrificia ac libamina abolentes, aliis fuistis duces ad barathrum interitus, si vera sunt quæ de vobis ad nostras aures pervenerunt.

IV. Dixit sanctus Mauricius : Imperator, quæ a nobis exercetur tyrannis adversus deos, qui sunt nullo sensu præditi, nobis validam acquirit victoriam a vero Deo, et coronam gloriæ. Non enim aspernamur et nihili facimus Deum, qui nos finxit, ut stulta est tua traditio : sed glorificamus eum, qui est solus verus Deus, qui fecit cælum et terram et mare, et omnia qui in eis sunt. Improbos autem et immundos dæmones et qui hominibus afferunt exitium, quæ sunt surda et cæca simulacra, et nullo sensu prædita, non convenit deos vocare, o imperator. Dixit imperator Maximianus : Cum honorem a diis sis consecutus, et militiæ primum locum sortitus, o Maurici, eis pulchram refers gratiam. Dixit sanctus Mauricius : Nunquam honorem accepi a diis vestris, neque volo eos honorare. Quis enim unquam ex hominibus, qui Dei habet cognitionem, sustinuerit honorare materias nullo sensu præditas? Sed quibus non est mens, quæ rectis gubernatur rationibus, propterea quod jumentis comparati sint insipientibus, et similes facti sint eis¹, ii lapides et ligna in deos referunt, mentemque eis tribuunt, et honorant tanquam deos. Dixit imperator Maximianus : Quoniam primas partes obtinisti in ordinibus nostræ administrationis, o Maurici, id tibi magnam præbuit confidentiam et effecit audaciorem : adeo ut splendide et citra ullam conturbationem respondeas nostræ serenitati. Jubetque, eo separato, reliquos interrogari, et blande eis dicit imperator : Quis vobis tantam fecit injuriam, o fratres, ut deficeretis a diis servatoribus : accederetis autem errori hominum qui adorant hominem crucifixum tanquam unum homicidam? Non enim sic vos erudiimus, neque in tali doctrina eduximus.

V. Tunc vere beati Theodorus et Philippus, tanquam ex ore sanctorum septuaginta martyrum, dixerunt imperatori : Nos, o tyranne imperator Maximiane, tantum absumus ab errore, ut te quoque optemus liberari ab errore, a quo nos quoque fuimus liberati, unum et solum adorantes verum Deum, Patrem omnipotentem, et unigenitum ejus Filium Jesum Christum Dominum nostrum, qui est Dei virtus et Dei sapientia² : et sanctissimum ejus Spiritum, qui nobis inspiravit cognitionem et intelligentiam, ut confitearis quidem Trinitatem, quæ est ejusdem essentiæ : abomineris autem immundam tuam religionem : et hanc quidem abjicias, quæ est ad tempus, militiam : Deo vero milites, qui est Rex exercituum. Dixit Maximianus imperator : Video, o Philippe, te senectutem quidem habere reverendam ; intelligentia autem multum cedere juvenibus. Confuge ergo ad deos, et sis bo-

ημετέρων παντοκράτορων θεῶν τυραννήσαντες καὶ τὰς νενομισμένας αὐτοῖς τιμὰς τε καὶ θυσίας καὶ σπονδὰς ἀθετήσαντες, ἰδηγοὶ πρὸς βάραθρον ἀπωλείας ἑτέροις γέγονατε· ἤπερ ἀληθείᾳ κυροῦται τὰ εἰς ἡμετέρας ἀκοὰς καθ' ὑμῶν ἀφικόμενα.

Δ'. Μαυρίκιος εἶπεν· Ἡ παρ' ἡμῶν τυραννία κατὰ τῶν ἀναισθητῶν σου θεῶν, βασιλεῦ, νίκην ἡμῖν ἰσχυρὰν παρὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ στέφανον δόξης περιτίθησιν· οὐ γὰρ ἀθετοῦμεν τὸν πλά-
 τα ἡμᾶς Θεὸν κατὰ τὴν ἀνο-
 παράδωσιν· ἀλλὰ δο
 (ξ)άζομεν τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν
 (τὸν) προήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
 (γῆν) καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Τοὺς δὲ δαίμονας τοὺς τῶν ἀνθρώπων φθοροποιούς οὐ πρέπει σοι καλεῖν θεούς, ὦ βασιλεῦ. Μαξιμιανὸς εἶπεν· Ἐπειδὴ, τῆς τῶν θεῶν ἀπολαύσας τιμῆς, τῶν πρωτείων τῆς στρατείας ἤξιώθης, Μαυρίκιε, καλὴν αὐτοῖς ἀποδίδως τὴν ὁμοίην. Μαυρίκιος εἶπεν· Οὐδὲ τιμὴν ἐδεξάμην παρὰ τῶν ὑμετέρων θεῶν, οὐδὲ τιμᾶν αὐτοῖς βούλομαι· τίς γὰρ ἀνθρώπων ποτὲ γνῶσιν ἔχων Θεοῦ τὰς ἀναισθητοῦς τιμᾶν ἀνέξοιτο; ἀλλ' οἷς οὐχ ὑπάρχει νοῦς, λογισμοῖς ὀρθοῖς κυβερνώμενος διὰ τὸ παρασυμβληθῆναι τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιωθῆναι αὐτοῖς· οὗτοι θεοποιοῦσιν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ξύλοις ἀπονέμουσι γνῶμην καὶ τιμῶσιν ὡς θεούς. Μαξιμιανὸς ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Ἡ τῶν πρωτείων τοῦ ὑμετέρου τάγματος διοίκησις, Μαυρίκιε, πολλὴν σοι παρρησίαν παρέσχε, καὶ θρασύτερον ἀπειργάσατο εἰς τὸ λαμπρῶς καὶ ἀκαταπλήκτως πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀποκρίνεσθαι γαληνότητα, καὶ κελεύει, χωρισθέντος αὐτοῦ, τοὺς λοιποὺς ἐρωτᾶσθαι. Καὶ φησι πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς· Τίς τοσοῦτον ὑμᾶς ἠδίκησεν, ἀδελφοί, ὡς ἐκ τῶν σιωτήρων ἀποστῆναι θεῶν, προστεθῆναι δὲ παρασκευάσας τῇ πλάνῃ τῶν προσκυνούντων ἀνθρώπων σταυρωθέντα ὡς ἓνα τῶν φωνέων; Οὐ γὰρ οὕτως ὑμᾶς ἐπαιδεύσαμεν οὐδὲ τοιαύταις διδασκαλίαις ἐθρέψαμεν.

Ε'. Τότε Θεόδωρος καὶ Φίλιππος ὡς ἐκ στόματος τῶν ἁγίων ἑβδομήκοντα μαρτύρων εἶπον· Ἡμεῖς, ὦ τύραννε Μαξιμιανὲ, τοσοῦτον πλάνης ἀπέχομεν, ὡς καὶ σὲ τῆς ἀπάτης οἰκτείρομεν, ἧς ἠλευθερώθημεν τὸν ἓνα καὶ μόνον ἀληθινὸν προσκυνούντες Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν, Θεὸν, δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν ὑπάρχοντα, καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ πανάγιον τὸ ἐμπνεῦσαν ἡμῖν γνῶσιν καὶ σύνεσιν· ὁμολογεῖν μὲν Τριάδα ὁμοούσιον, βδελύττεσθαι δὲ τὴν ἀκάθαρτόν σου θρησκείαν· καὶ τὴν μὲν πρόσκαιρον ταύτην ἀποβάλλεσθαι θρησκείαν, στρατεύεσθαι δὲ τῷ Θεῷ τῷ βασιλεῖ τῶν δυνάμεων. Μαξιμιανὸς ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Βλέπω σε, Φίλιππε, γῆρας μὲν αἰδέσιμον ἔχοντα, σύνεσιν δὲ πολὺ τῶν νέων λειπόμενον· αὐτομόλησον οὖν πρὸς τοὺς θεούς καὶ γενοῦ σύμβουλος ἀγαθὸς τοῖς λοιποῖς σου στρατιώταις τῆς εἰς τοὺς θεούς προσκυνήσεως, ὅπως ἂν

¹ Psal. XLVIII. ² I Cor. I.

τιμῶν μειζόνων ἀξιοθῆς παρ' ἡμῶν. Ὁ δὲ ἅγιος Φίλιππος εἶπεν· Ἐγὼ σύμβουλος πονηρὸς οὐ γενήσομαι τοῖς αὐτοπροαιρέτως ὁδηγηθεῖσιν εἰς τὸν φόβον τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ γέγραπται· « Οὐαί, δι' οὗ τὸ κακὸν ἔρχεται! » Μαξιμιανὸς εἶπεν· Τὸ μακρόθυμον τῆς ἡμετέρας ἀνεξικκίας τολμηρότερόν σε πεποίηκεν, Φίλιππε. Μὴ οὖν ἐπιμείνητε τοῖς αὐτοῖς, ἵνα μὴ δικαίως τὴν δίκην καθ' ὑμῶν παρωτρύνητε καὶ γένησθε δεῖγμα τῆς ἡμετέρας ἀγανακτήσεως, τολμῶντες ὀνομάζειν τὸν παρ' ὑμῶν θεοποιούμενον ἄνθρωπον. Ἀποκριθέντες δὲ οἱ ἅγιοι ἑβδομήκοντα εἶπον τῷ τυράννῳ· Ἡ κενόδοξος ἀπειλή τῆς σῆς, βασιλεῦ, βδελυρίας δύναμιν ἐξ ὕψους ἡμῖν χαρίζεται· οὐ γὰρ ἐνοικεῖ φόβος βασάνων, εἰς διάνοιαν βεβαίων τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον.

Γ'. Τότε ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανὸς ἐκέλευσεν ἀφαιρεθῆναι τῶν ἁγίων ἑβδομήκοντα τὸ σχῆμα τῆς στρατείας καὶ κοπήναι αὐτῶν τὰς ζώνας καὶ παραστῆναι αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀτιμίας. Καὶ ταῦτα τῶν ὑπασπιστῶν μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους διαπραξαμένων, ἔφη πρὸς αὐτοὺς ὁ τύραννος, Ἴδε, οἷας ἀτιμίας ἐτύχετε διὰ τὴν ἀπειθειαν ὑμῶν. Οἱ δὲ ἅγιοι εἶπον πρὸς τὸν τύραννον· Εἰ καὶ σὺ, ὡς νομίζεις, ἐξέδυσας ἡμᾶς, ἀλλ' ἔστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ λατρεύομεν, ἐνδύων ἡμᾶς στολὴν τῆς αἰωνίου δόξης, ἣν αὐτὸς οὐδὲ ἀκούειν καθέστηκας ἄξιος διὰ τὸν Σατανᾶν τὸν πατέρα σου, τὸν λαλοῦντα ἐν σοί. Τότε θυμωθεὶς ὁ τύραννος εἶπεν· Ὡ μισαρώτατοι καὶ τῆς τῶν θεῶν εὐμενείας ἀνάξιοι, ὑμεῖς γεγόνατε τῆς ἑαυτῶν ἀτιμίας πρόφασις· ἐξ ἡμῶν γὰρ τιμηθέντες, καὶ τοὺς θεοὺς ἐνυβρίσατε, καὶ τῆς ἡμετέρας φιλίας κατεφρονήσατε. Ἀποκριθέντες οἱ ἅγιοι εἶπον τῷ τυράννῳ· Ἡ στρατεία σου, ὡς μηδὲν ἔχουσα, παρέρχεται, καὶ ἡ παροῦσα τιμὴ ἀτιμία σοί ἐστιν, ἐπειδὴ τοῦ δωδωκότος σοι τὴν ἐξουσίαν ἐπελάθου Θεοῦ, τὰ δὲ ἄψυχα εἰδωλα, τὰ μὴ ὠφελοῦντα διὰ τὸ μὴ γινώσκειν τὸν τιμῶντα αὐτὰ καὶ ὑβρίζοντα, ἀνοήτως θεοποιεῖς. Ὁ τύραννος εἶπεν· Διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ἡμετέρας βασιλείας φειδόμενος ὑμῶν καὶ βουλόμενος περιποιήσασθαι τὴν ζωὴν ὑμῶν, ἔτι ἀνέχομαι ὑμῶν. Καὶ ἐκέλευσε τρεῖς ἡμέρας ἀποτεθῆναι αὐτοῦ· ἐν τῇ φρουρᾷ, ἵνα τὸ συμφέρον βουλευσῶνται.

Propter nostri imperii clementiam vobis parcens, et volens vitam vobis esse salvam, adhuc vos patior, jussitque eos tres dies includi in carcere, ut caperent

Ζ'. Τῶν δὲ ὑπασπιστῶν πληρωσάντων τοῦ βασιλέως τὸ πρόσταγμα καὶ εἰς φυλακὴν αὐτοῦ μετὰ κλοιῶν καθειροξάντων, εἶπον πρὸς ἀλλήλους οἱ ἅγιοι· Ἐτοιμάσωμεν ἅπαντες, ἀδελφοί, ἁμοθυμαδὸν τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς προσευχὴν, καὶ δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐκτενώς δοῦναι ἡμῖν σοφίαν τε καὶ γνῶσιν δὲ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος, καὶ ἐμβαλεῖν εἰς τὸ στόμα ἡμῶν τί ἀπολογήσασθαι, ὅπως θαυμάσῃ ὁ τύραννος τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως ἡμῶν. Καὶ σταθέντες εἰς προσευχὴν οἱ ἅγιοι ἑβδομήκοντα ὡς ἐκ μιᾶς ψυχῆς εἶπον· Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, οὗ ἡ

³ Matth. xviii.

anus consiliarius reliquis tuis militibus de diis adorandis, ut majora dona et honores a nobis consequaris. Dixit sanctus Philippus : Notum tibi sit, o imperator, me non futurum malum consiliarium iis qui sua sponte deducti sunt ad timorem veri Dei. Scriptum est enim ³ : « Væ ei, per quem malum venit. » Dixit imperator Maximianus : Lenitas nostræ patientiæ te audaciorem effecit, o Philippe. Nolite ergo in his insistere, ne justas pœnas in vos irritetis et evadatis exemplum nostræ indignationis, audentes nominare hominem, qui a vobis est relatus in deos. Respondentes vero sancti septuaginta martyres, dixerunt tyranno imperatori : Vanæ et inanes minæ, o imperator, tuæ abominationis, virtutem nobis ex alto largiuntur. Non enim ingreditur aut inhabitat metus tormentorum in bona mente et stabili eorum qui diligunt Dominum.

VI. Tunc Maximianus imperator valde iratus, jussit auferri a sanctis septuaginta militibus habitum militiæ, et eis abscindi zonas, et deinde sic eos ad ipsum adduci cum magna ignominia. Cumque hæc magna celeritate effecissent satellites, dixit eis tyrannus : Videte, a quali gloria et honore excidistis, et quale vobis obtigerit dedecus et contemptio propter vestram inobedientiam. Sancti dixerunt tyranno : Etiam si tu, ut existimas, nos exuisti habitu militiæ, et abscidisti zonas nostras, est Deus noster in cælis, quem colimus, qui nos induit vestibus et zonis incorruptæ et æternæ ejus gloriæ, quam ipse non es dignus videre aut audire propter Satanam patrem tuam, qui in te loquitur et operatur. Tunc valde iratus tyrannus, dixit sanctis : O execrandi et indigni deorum benevolentia, vos vestram ignominiam vobis conciliastis. A nobis enim honore affecti, maximos deos affectis contumelia, et nostram contempsistis amicitiam. De cætero accipite convenienter vestris factis. Respondentes autem sancti, dixerunt tyranno : Imperator, hæc militia tua, ut quæ nihil sit, præterit, et qui adest honor, est tibi dedecus : quoniam obiit es Dei, qui hanc tibi dedit potestatem. Vana vero et inanima simulacra, quæ te nihil juvant, quod ea non cognoscant eum qui ipsa honore afficit aut contumelia, in deos stolide, ut qui plane sensu careas. refers. Dixit tyrannus : et volens vitam vobis esse salvam, adhuc vos patior, jussitque eos tres dies includi in carcere, ut caperent

D VII. Cum autem satellites implesent jussum imperatoris, et eos in custodia inclusissent cum collaribus, sancti dixerunt inter se : Fratres charissimi, paremus omnes nostras animas ad orationem, et intense oremus benignum et clementem Deum nostrum, ut det nobis sapientiam et cognitionem per sanctum Spiritum, et injiciat in os nostrum, quid respondeamus imperatori : ut admiretur ipse quoque tyrannus veritatem nostræ fidei. Et se ad precandum conferentes sancti septuaginta Christi martyres dixerunt tanquam ex uno

ore et una anima : Domine Jesu Christe, Deus omnipotens, cujus potestas æterna, et regnum non interibit, mitte ad nos sanctissimum tuum Spiritum, et nos per eum erudi, ut in ipso exsulemus et lætemur, et vincamus erroris nequitas, et extollamur in vera tua fide per sanctum Spiritum, qui loquitur in nobis, convenienter tuæ veræ et a mendacio alienæ promissioni, et pro a nobis ablata mundana dignitate, efficiamur milites in sancta tua civitate, et ascribamur in numerum civium cum omnibus tuis sanctis, qui tibi a sæculo recte in fide placuerunt. Quoniam tu es solus Deus, et te decet gloria et potentia in sæcula. Amen.

VIII. Completis autem tribus diebus, præsidens rursus Maximianus, in eundem locum portæ Amazizæ rursus concurrente universa civitate, accersit sanctos. Sancti vero martyres accesserunt tracti a ministris, et steterunt ante impium. Iniquus autem imperator minas temperans clementia, dixit eis : O viri, discite tandem quid vobis expediat : et accedentes, diis sacrificate, et vitam accipite, et non mortem acerbam. Dixerunt sancti martyres : De hoc bonum consilium cepimus, o imperator. Audi attente, et ne nos amplius cogas, aut vim nobis ullam afferas : Statuimus enim odio habere hanc vitam, quæ est ad tempus, diligere vero mortem propositam propter Christi desiderium. Per ipsum enim vitam æternam speramus lucrificare. De cætero ergo fac breviter in nos quod vis. Nos enim non negamus Deum nostrum, neque demones tuos unquam adorabimus. Nam in condemnatione hujus mortis, quæ est ad tempus, liberamur ab æterna condemnatione. Hæc cum dixissent sancti martyres, videns tyrannus in medio eorum adolescentem dixit ei : Dic, adolescens, quod est tibi nomen, et cujas es genere? Dixit adolescens : Nominor quidem Photinus, a vera luce accepto nomine. Sum autem miles Christi, qui pudore affecit patrem tuum Satanam. Et sum genere quidem Romanus : filius vero et carnalis et spiritalis Mauricii clarissimi. Ex eo enim ortus, et ab eo accepta Dei cognitione, in Christi fide sum educatus, quem tu negans, o imperator, comparatus es jumentis insipientibus, et similis factus es illis.

IX. Dixit tyrannus : Stultus es adolescens, et sunt tua verba ætate digna. At jam disce, quod est tibi conducibile : et accedens, sacrifica maximo Jovi, et parce tuæ juventuti. Dixit adolescens : Propterea quod non facio, quod vis, neque sacrifico simulacris, dicis me stultum esse. Nam quod attinet quidem ad fidem Domini mei Jesu Christi, valde sapio. Tunc dixit tyrannus rursus sanctis : Quousque importunitatem vestram sustinemus, o miseri, et tormenta differimus ex benignitate incomparabili? Sacrificate ergo diis, ne in vos armetis justitiam. Dixerunt sancti martyres tyranno :

A ἐξουσία αἰώνιος καὶ ἡ βασιλεία οὐ διαφθαρήσεται. ἐξαπόστειλον ἡμῖν τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, ἵνα ἐν αὐτῷ ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν, καὶ νικήσωμεν τὰς πονηρίας τῆς πλάνης, καὶ ὑψωθῶμεν ἐν τῇ ἀληθινῇ σου πίστει διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῦ λαλοῦντος ἐν ἡμῖν, κατὰ τὴν ἀληθινὴν σου ἐπαγγελίαν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀναιρεθείσης κοσμικῆς ἀξίας παρ' ἡμῶν γενώμεθα στρατιῶται ἐν πόλει ἁγία σου, ἐν ἧ συνελύσσονται σοὶ πάντες οἱ συναγόμενοι τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ σου, μεθ' οὗ σοὶ τῷ Πατέρει πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

B H'. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν τριῶν ἡμερῶν προκαθίσας πάλιν ὁ Μαξιμιανὸς κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον τῆς Ἀμαξικῆς πύλης, συνδραμούσης καὶ πάσης τῆς πόλεως, μετεπέμψατο τοὺς ἁγίους. Οἱ δὲ παρεγένοντο, ἐλκόμενοι ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ ἔστησαν ἔμπροσθεν τοῦ δυσσεβοῦς. Ὁ δὲ φιλανθρωπία τὴν ἀπειλὴν κεράσας, ἔφη πρὸς αὐτούς· Κἂν ὀφέ ποτε τὸ συμφέρον ὑμῖν μάθετε, ὦ ἄνδρες, καὶ προσελθόντες θύσατε τοῖς θεοῖς, καὶ κομίσασθε τὴν ζωὴν καὶ μὴ τὸν πικρὸν θάνατον. Οἱ ἅγιοι εἶπον· Τοῦτο καλῶς ἐβουλεύσασθε, βασιλεῦ, τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν μισῆσαι, ἀγαπῆσαι δὲ τὸν προκείμενον θάνατον διὰ τὸν εἰς Χριστὸν πόθον· ἐλπίζομεν γὰρ δι' αὐτοῦ κερδάναι τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Λοιπὸν οὖν ποιεῖ συντόμως ὃ βούλει· ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἀρνούμεθα τὸν Θεὸν ἡμῶν, οὐδὲ τοὺς δαίμονάς σου προσκυνοῦμεν· ἐν γὰρ τῇ κατακρίσει τοῦ πρόσκαιρου τούτου θανάτου, τῆς αἰωνίου κατακρίσεως ἐλευθερούμεθα. Ταῦτα εἰπόντων τῶν ἁγίων, θεωρήσας ὁ τύραννος ἐν μέσῳ αὐτῶν νεανίαν, ἔφη πρὸς αὐτόν· Τί σου τυγχάνει τὸ ὄνομα, καὶ πόθεν ὑπάρχεις τῷ γένει; Τὸ μειράκιον ἔφη· Φωτεινὸς ὀνομάζομαι παρὰ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς τὴν κλησιν δεξάμενος, καὶ στρατιώτης εἰμι Χριστοῦ, τοῦ καταισχύναντος τὸν Σατανᾶν, τὸν πατέρα σου· Ῥωμαῖος δὲ ὑπάρχω τὸ γένος, Μαυρικίου τοῦ ἐνδοξότατου τυγχάνων υἱὸς σαρκικός τε καὶ πνευματικός· ἐξ αὐτοῦ γὰρ προελθὼν καὶ τὴν γνῶσιν παρ' αὐτοῦ εἰληφὼς τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν πίστιν ἀνετρέφην τοῦ Χριστοῦ, ὃν σὺ ἀπαρνούμενος, βασιλεῦ, παρασυνεβλήθης τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιωθῆς αὐτοῖς.

D O'. Ὁ τύραννος εἶπεν· Ἀνοητεύεις, μειράκιον, καὶ τῆς ἡλικίας ἀξία τυγχάνει τὰ ῥήματά σου. Διδάχθητι οὖν τὸ συμφέρον, καὶ προσελθὼν θύσον τῷ μεγίστῳ θεῷ Διῖ, καὶ φεῖσαι σοὶ τῆς νεότητος. Τὸ μειράκιον ἔφη· Ἐν τῷ μὴ ποιεῖν τὸ θέλημά σου λέγεις μοι ἀνοηταίνειν, ἐπεὶ καὶ πάνυ φρονῶ περὶ τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τότε εἶπεν ὁ τύραννος πρὸς τοὺς ἁγίους πάλιν· Ἔως πότε τῆς ὑμετέρας σκαιοτήτος ἀνεχόμεθα καὶ ταῖς βασάνοις ἀνοχὴν ἐξ ἀσυγκρίτου φιλανθρωπίας παρέχομεν; θύσατε οὖν τοῖς θεοῖς, ἵνα μὴ τὴν δίκην καθ' ὑμῶν ἐξωπλίσητε. Οἱ ἅγιοι εἶπον τῷ τυράννῳ· Ἐὰν ἔχῃς γνῶσιν, ὑπο-

ουργε τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων, μεμάθηκας παρὰ Φωτεινοῦ τὴν ἡμετέραν ἰσχύν· εἰ γὰρ ἐκεῖνος νέος ὑπάρχων τὴν ἡλικίαν κατήσχυνέν σου τὴν ἀσεβῆ καὶ ἀναίσθητον γνώμην διὰ τῆς εἰλικρινοῦς αὐτοῦ πίστεως καὶ τῆς εἰς Χριστὸν γνώσεως, πῶς μᾶλλον ἡμεῖς αἰρησόμεθα πάσας βασάνους ὑποστῆναι, ὅπως κατασχύνωμεν τὸν πατέρα σου, τὸν διάβολον, καὶ εὐαρεστήσωμεν τῷ Χριστῷ; Τότε θυμωθείς ὁ τύραννος ἐκέλευσεν τύπτεσθαι τοὺς ἁγίους βουνεύροις ὤμοις· καὶ ἤρξαντο οἱ ὑπηρέται τύπτειν αὐτούς, ἕως οὗ διέβραξαν τὰς σάρκας αὐτῶν, καὶ τοῦ αἵματος αὐτῶν σφοδρῶς φερομένου, οἱ ἅγιοι εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψαντες ἐβόων Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκετεύοντες ἐνισχύσαι αὐτούς καὶ τῶν πόνων ἐπικουφί-
σαι· ὃς ἐπακούσας τῆς αὐτῶν ἐκτενοῦς προσευχῆς, ἐπέστη αὐτοῖς τῷ ἀοράτῳ αὐτοῦ δυνάμει καὶ τῶν πόνων τῶν βασάνων αὐτούς ἐπεκούφισεν καὶ τὰς καρδίας αὐτῶν ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπεστήριξεν ἀγάπῃ.

Γ'. Ἀτονησάντων δὲ βασανιστῶν, εἶπεν ὁ τύραννος τοῖς ἁγίοις· Ἔγνωτε οὖν, ὦ τολμηταί, ὡς ῥᾶδιδίον μοι καθέστηκε τὴν ζωὴν ὑμῶν ἀπολέσαι· θύσατε οὖν τοῖς θεοῖς, ἵνα μὴ πικροτέρων πειρωθῆτε βασάνων. Ἀποκριθέντες δὲ οἱ ἅγιοι τῷ τυράννῳ εἶπον· Τοῦτο γίνωσκε, ἀσεβέστατε καὶ ἀλλότριε τοῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν Θεοῦ, ὅτι, ὡς περ σὺ οὐκ αἰσθάνῃ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς λαμπρότητος αὐτοῦ, διὰ τὸν περικαλύπτοντα τὴν διάνοιάν σου ἐκ τῆς πλάνης τῶν δαιμόνων σκότον, οὕτως οὐδὲ ἡμεῖς τῶν βασάνων σου αἰσθανόμεθα, διὰ τὸ πεφωτισθαι ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἐκ τῆς πίστεως καὶ ἀγάπης Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἐπινόει τοίνυν ἑτέρας μηχανὰς βασανιστηρίων καινοπρεπεῖς καθ' ἡμῶν· διψᾷ γὰρ ἡμῶν ἡ διάνοια καὶ ἐπιθυμεῖ ἢ κατὰ Χριστὸν ἡμῶν ἀγάπῃ διὰ τῆς σῆς καθ' ἡμῶν ἀποφάσεως, θεωρῆσαι τὸν ζῶντα Θεὸν καὶ βασιλεύοντα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ταῦτα ἀκούσας ὁ τύραννος καὶ θυμωθείς, κλεῦει πυρὸν παμμεγέθη γενέσθαι καὶ ἐν αὐτῇ στήναι τοὺς μάρτυρας· τῶν δὲ δορυφόρων πληρωτάντων αὐτοῦ τὴν ἀπάνθρωπον κέλευσιν, ἐκουσίως οἱ ἅγιοι ἐπήρχοντο τῇ πυρκαϊᾷ, ὡς ὕδατι τῷ πυρὶ προσομιλεῖν ἀλλήλοις παρακελευόμενοι· καὶ λόγον οὐδένα τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων ποιούμενοι καύσεως, μεγαλοφυσῆ τῷ φρονήματι πρὸς τὸν τύραννον ἔφασκον· Ἡμεῖς, Μαξιμιανέ, τὴν τύφλωσιν τῆς σῆς ἀναίσθησίας λογιζόμενοι, οἰκτείρομέν σε τῆς λιθίνης καρδίας ἕνεκεν, ὅτι ὑπηρέτης γέγονας τῆς τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων πλάνης, μὴ δυνάμενος ἀνανῆσαι μηδὲ ἐπιγνώσαι ὡς πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπερβέβηκεν ἀνδρείαν ἢ τοσαύτη τῆς καρτερίας ὑπόμονῃ. Τίς γὰρ χωρὶς θείας ἀναψύξεως τοσοῦτον κατὰ παμφάγου φλογὸς ἀγωνίσαιτο; Οἱ δὲ τῷ πνεύματι ζέοντες καὶ τὸν Θεὸν ἐνδυσάμενοι πῦρ καταναλίσκον τοὺς κατὰ σὲ δυσσεβεῖς ὄντας, οὐδαμῶς βλάψαι τοὺς εὐσεβεῖς δυνήσεται· φλόξ γὰρ ὑπὸ φλογὸς προσκαίρου τε καὶ φθαρτῆς οὐκ ἔχει φύσιν καταναλίσκεσθαι. Μάτην οὖν μοχθεῖς, ἀνόητε τύραννε, τοὺς πεπυρωμένους ἡμᾶς τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ πυρὶ δαπανῆσθαι φιλονεικῶν· ἐπύρωσεν γὰρ ἡμᾶς, ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον.

A Scelerate et administer immundorum dæmonum, si quid ingenii habeas aut scientiæ, didicisti a Photino nostram fidem et vires nostras. Si enim ille, cum sit ætate juvenis, pudore affecit impiam tuam mentem et nullo sensu præditam, per sinceram suam fidem et Christi cognitionem, quanto magis nos contendemus tormenta omnia sustinere, ut pudore afficiamus patrem tuum diabolum, et placeamus Christo nostro et Deo? Tunc iratus tyrannus jussit sanctos verberari crudis boum nervis: et cœperunt ministri eos cædere, donec carnes eorum discerpserunt: et cum valde emanaret eorum sanguis, sancti sursum aspicientes in cœlum, clamabant Christo supplicantes, ut eis vires adderet et levaret eorum labores. Qui cum audiisset intensam eorum precationem, ad eos accessit potestate quæ non cadit sub aspectum, et allevavit labores tormentorum, et confirmavit corda eorum in charitate in ipsum.

X. Cum defessi autem essent tortores, tyrannus dixit sanctis: Cognovistis, o audaces homines et temerarii, quam sit mihi facile vitam vestram perdere? De cætero ergo diis sacrificate, ne acerbiora tormenta sentiatis. Sancti vero respondentem, dixerunt tyranno imperatori: Hoc cognosce, o impie et aliene a vero Deo nostro, quod quomodo tu Christi charitatem non sentis et ejus splendorem, propter tenebras quæ mentem tuam operiunt ex errore dæmonum, ita neque nos tormenta tua sentimus, propterea quod mens nostra sit illuminata a fide et charitate Christi Dei nostri. Excogita ergo, o tyranne et insane canis, alias in nos novas machinas tormentorum. Sitit enim mens nostra, et desiderat, quæ est ex Christo, charitas, per tuam in nos sententiam, contemplari Deum vivum et regnantem in sæcula. Hæc cum audiisset tyrannus et valde fuisset iratus, jubet accendi rogam maximum et in eum jaci sanctos martyres. Cum impleissent vero satellites acerbum et inhumanum ejus jussum, sancti sua sponte accesserunt ad rogam, se invicem adhortantes, ut ad ignem tanquam ad aquam accederent: neque ullam ducentes rationem carbonum exustionis, magno et constanti spiritu dixerunt tyranno: Nos, o imperator, considerantes cæcitatem tuam et sensus egestatem, lapidei tui cordis miseremur, quod fueris minister erroris improborum et immundorum dæmonum, non valens resipiscere, aut cognoscere Deum cœli et terræ, qui tantam nobis fortitudinem dedit et tolerantiam. Quis enim absque divina refrigeratione, adversus omnia exedentem flammam decertaverit? Qui autem spiritu fervent et Deum induerunt, ignis consumens illos, qui sicut tu sunt impii nequaquam pios lædere poterit. Flammæ enim non est a natura ingeneratum, ut consumatur a flamma, quæ est ad tempus, et in quam cadit interitus. Quamobrem frustra laboras, o stolide tyranne, qui nos, qui Christi conflagramus charitate, igne contendis consumere. Nos enim ignis candefecit, sicut candefit argentum.

XI. Cum omnes autem qui audiebant propter hæc verba admirarentur, tyrannus, qui ab initio erat vas interitus, perseveravit velle sanctos perdere, et neque persuasus fuit verbis gloriosorum martyrum, neque rebus ipsis fuit obstupefactus. Quamobrem jubet eis rursus palis affixis, ferreis unguibus latera fortiter cædi. Cum ergo sancti et generosi martyres hoc quoque certamen strenue decertarent, et omnes admirarentur imperatoris amentiam et furorem, præclarus martyr Mauricius dixit tyranno: Non sentis tuam imbecillitatem et miseriam, o immunde et profane tyranne, quod Photinus parvus hic adolescens tui imperii fregerit audaciam? Talia enim et tam multa subiisse tormenta, est tui crudelissimi imperii confractio. Quomodo ergo universam nostram phalangem frangere poteris, qui a tantillo adolescente fueris superatus? Propter hæc verba ira percitus sceleratus Maximianus, et ardentibus eum intuens oculis, et stridens in eum dentibus, et volens sanctum et beatum Christi martyrem Mauricium acerbè ulcisci, jubet spiculatori, ut ante oculos patris filium conficiat et occidat. Eo itaque præsentè, et filium aspiciente, ejus caput abscidit spiculator.

XII. Cum ergo hoc modo beatissimi Photini caput venerandum fuisset amputatum, isque pulchre et gloriose migrasset ad Dominum, dixit præclarus Mauricius: Nostrum desiderium implevisti, o tyranne, et de cætero firmum et stabilem habemus cursum cœlestem. Quis enim ex nostra multitudine sustinebit superari a Photino Christi milite, qui migravit in cœlum, et pudore affecit patrem tuum diabolum? Ad hæc majori studio et contentione tormentorum in nos excogita cruciatus, et nihil a te prætermittatur eorum quæ probant an firmam et immobilem fidem Christo servemus. Quando autem vidit Maximianus sanctos Christi martyres prompto et alacri animo perpetientes, et rectam suam fidem non deserentes, convocato suo belluino et inhumano senatu, cum eis consultabat, quemadmodum sanctos martyres morte afficeret acerbissima, per quos terrorem afferret Christianis, qui erant in toto orbe terrarum, et efficeret, ut deficerent a sancta et nulli affini reprehensioni religione Christianorum. Tunc cum ipsi multa consultassent, et alius alia dixissent: quidam ex iis qui in senatum convenerant, qui erat radix acerbitalis, et fructus nequitiae, et cujusvis alterius malitiae et injustitiae arbor seracissima, consuluit tyranno, dicens: Imperator, hic mensis est tempus maximi æstus (erat enim tunc mensis Julius), situs est vero extra civitatem versus occidentem inter duos, qui propter eam siti sunt, fluvios et lacum, locus positura quidem planus, feno autem plenus et infinita alia materia: quem, qui in eo loco habitant, vocant Rogam, propterea quod sit vesparum ac crabronum acerbum habitaculum, quos meridie ne facile quidem potest aliquis transire sine periculo. Jube ergo

IA'. Πάντων οὖν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις θαυμαζόντων ῥήμασιν, σκεῦος ὑπάρχων τῆς ἀπωλείας ὁ τύραννος διέμεινεν ἐνιστάμενος τοῦ ἀπολέσαι τοὺς ἁγίους, καὶ οὔτε τοῖς λόγοις ἐπέιθετο τῶν ἀοιδίμων μαρτύρων, οὔτε τοῖς πράγμασιν ἐξεπλήττετο· καὶ κελεύει ἀνασκολωπισθέντας τοὺς ἁγίους σιδηροῖς ὄνουσιν τὰς πλευρὰς αὐτῶν εὐτόμως ξέεσθαι. Τῶν οὖν ἁγίων μαρτύρων καὶ τούτων ἰσχυρῶς διαβλούντων τὸν ἀγῶνα, καὶ πάντων θαυμαζόντων τὴν τοῦ βασιλέως ἀνοίαν, Μαυρίκιος, ὁ ἀοιδίμος μάρτυς, πρὸς τὸν τύραννον ἔφη· Οὐκ αἰσθάνη τῆς σῆς ἀσθενείας, ὧ βδελυρώτατε τύραννε, ὅτι Φωτεινὸς, τὸ βραχὺ τοῦτο μειράκιον, κατέλυσε τὴν βασιλείαν; τὸ γὰρ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ὑποστῆναι βασάνους, κατάλυσις τῆς σῆς ὠμότατης βασιλείας ἐστίν· πῶς τοίνυν πᾶσαν ἡμῶν διαβρόχῆσαι τὴν φάλαγγα, τοσαυτάκις ὑπὸ μαιρακυλλίου τηλικούτου καταπεσῶν; Θυμωθεὶς οὖν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις Μαξιμιανὸς ὁ παμμαρὸς ῥήμασιν, καὶ πυρίναις αὐτὸν περιβλεψάμενος ὀφθαλμοῖς, τρίζων κατ' αὐτοῦ τοὺς ὀδόντας καὶ βουλόμενος δῆθεν τὸν τρισμακάριον Μαυρίκιον πικρῶς ἀνταμείψασθαι, κελεύει τῷ σπεκουλάτῳ κατ' ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς διαχειρίσασθαι τὸν παῖδα, καὶ παρόντος αὐτοῦ καὶ θεωμένου τὸν υἱὸν τῆν τούτου κεφαλὴν ἀποτεμεῖν.

IB'. Τούτῳ τοίνυν τῷ τρόπῳ Φωτεινοῦ τοῦ τρισμακαρίου τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντος καὶ τὴν καλὴν ἐκδημίαν πρὸς Θεὸν ἐκδημήσαντος, Μαυρίκιος, ὁ ἀοιδίμος, ἔφη· Ἐπλήρωσα ἡμῶν τὴν ἐπιθυμίαν, τύραννε, καὶ λοιπὸν βέβαιον ἐκτητάμεθα τὸν οὐράνιον ὁρόμον· τίς γὰρ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνέξεται πληθύος ἤττον φανῆναι τοῦ Χριστοῦ στρατιώτου Φωτεινοῦ, τοῦ πρὸς οὐρανὸν ἐκδημήσαντος καὶ τὸν οὖν πατέρα κατασχύναντος διάβολον; Πρὸς ταῦτα φιλοτίμους τῶν βασανιστηρίων ἐπινόει καθ' ἡμῶν τὰς κολάσεις καὶ μηδὲν σοι παραλείψω τῶν δοκιμαζόντων ἡμᾶς εἰ βεβαίαν τῷ Χριστῷ καὶ ἀσάλευτον τὴν πίστιν παραφυλάττομεν. Ὅτε οὖν εἶδεν ὁ Μαξιμιανὸς τοὺς ἁγίους τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας ἐν βεβαίῳ καρτεροῦντας καὶ τῆς αὐτῶν ὀρθῆς οὐ μεθιστάμενους πίστει, συγκαλεσάμενος αὐτοῦ τὴν ἀπάνθρωπον σύγκλητον, ἐβουλεύετο μετ' αὐτῶν, πῶς τοὺς ἁγίους θανάτῳ πικροτάτῳ διάθοιτο, δι' ὧν τοὺς ἀνάπᾶσαν τὴν οἰκουμένην Χριστιανοὺς ἐκφοθήσειεν καὶ τῆς ἀμωμῆτου θρησκείας ἀποστῆσαι παρασκευάσειεν. Εἷς οὖν τῶν συνελθόντων ἐν τῇ συγκλήτῳ, ῥίζα πικρίας ὑπάρχων καὶ πονηρίας καρπός, καὶ πάσης ἀδικίας πολυφορώτατον δένδρον, συνεβούλευε τῷ τυράννῳ λέγων· Ὁ μὲν οὗτος καύσωνός ἐστι καιρός· πάνεμος γὰρ μὲν τηλικαῦτα καθέστηκεν· παράκειται δὲ ἔξω τῆς πόλεως κατὰ τὸ δυτικὸν κλῆμα, μεταξὺ τῶν προσκειμένων ταύτην δύο ποταμῶν καὶ τῆς λίμνης, τόπος ὄμαλος μὲν τῇ θέσει, χόρτου δὲ καὶ λυτῆς ὕλης ἀπείρου μεστός, ὃν οἱ ἐντόπιοι ῥόγαν ἐπονομάζουσιν διὰ τὸ σφηκῶν καὶ χαλκομυῶν πικρὸν καταγώγιον ὑπάρχων, κωνώπων τε καὶ σκνιπῶν πεπληρωμένον χωρίον, οὗς οὐδὲ παρελθεῖν τινα ἀκινδύνως ἐν μεσημβρίᾳ καθέστηκεν ῥάδιον· κέλευσον οὖν χρῆσθαι μέλι τὰ σώματα αὐτῶν καὶ

ἐν αὐτῷ δεσμευθῆναι ζωῶσι, καὶ ἐν ταύτῃ καταλήφονται πάντων τῶν προλαβουσῶν βασάνων ἀλγεινότερον ὄλεθρον, καὶ γινώσκονται μὴ βλασφημεῖν τοὺς αἰωνίους ἡμῶν θεοὺς, καὶ τί τὸ βαδίζειν τὴν ἐναντίαν τοῖς βασιλεῦσιν ὁδὸν τοὺς τολμήσαντας ὤντισαν.

II'. Καὶ ἤρρεσεν τὸ ῥῆμα καὶ ἡ βουλή αὐτῆ τῷ βασιλεῖ καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ· καὶ κελεύει ὁ βασιλεὺς ταύτῃ τῇ τιμωρίᾳ αὐτοὺς παραδοθῆναι. Οἱ δὲ τῆς ἀδικίας ὑπηρέται τὴν μεσημβρίαν σκοπήσαντες, καὶ καιρὸν ἡρεμίας ἐπιτηρήσαντες, ἐν ᾧ πνοῆς ἀνέμων ἰμοιροῦντα τῶν ζωῶσι τὰ πλήθη τυγχάνουσι τοῖς παρεμπίπτουσιν σώμασι βαθεῖαν τὴν τρῆσιν καὶ ἐπώδυνον ἀπεργάζονται· δῆσαντες ἀλύσει τοὺς ἁγίους κατήγαγον εἰς τὸν τόπον καὶ δίυγρον ἐκλεξάμενοι τόπον, ἀεννάῳ πηγῇ παρακείμενον, ἐξ ἧς ἰλυώδη τέλματα πέφυκε γίνεσθαι, οὗ καὶ ἐπιχωριάζειν φιλεῖ ἡ τῶν προῤῥηθέντων ζωῶσι πληθὺς, χρίουσι μὲν τῶν ἁγίων μέλι τὰ τίμια σώματα, δεσμοῦσι δὲ βιαίως ξύλοις κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ῥίψαντες καὶ τὸ τίμιον σῶμα Φωτεινοῦ, τοῦ ἀοιδίου μάρτυρος, πρὸ προσώπου τοῦ αὐτοῦ πατρὸς Μαυρικίου τοῦ πανευφήμου, μείζονα τιμωρίαν ἐκ τούτου προσάγειν αὐτῷ λογιζόμενοι. Τοῦτο πράξαντες τὴν ταχίστην ἀνεχώρησαν, μὴ φέροντες τὴν τῶν ἰοδύλων ζωῶσι προσβολήν. Διακαρτερήσαντες οὖν οἱ ἅγιοι ἡμέρας τε καὶ νύκτας δέκα, τῇ πικρᾷ ταύτῃ καὶ ἀνυπόστῳ βασάνῳ, ἀνατείναντες τὸ ὄμμα πρὸς τὸν Θεόν, ἠύξαντο λέγοντες· Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίσας ἡμᾶς κατ' εἰκόνα σὴν καὶ ὁμοίωσιν, καὶ ὁδηγήσας ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας καὶ θεότητος, καὶ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος, σοὶ παρακατατιθέμεθα τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ παρακαλοῦμεν κατατάξαι αὐτὰς μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων σοι ἁγίων. Καὶ προσευξάμενοι παρέδωκαν ἐν εἰρήνῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν τῷ Θεῷ, καὶ τῶν στεφάνων ἠξιώθησαν τῆς ἀθλήσεως.

mens, et sic dignati fuerunt coronis decertationis.

Id'. Ὁ δὲ παμμιαρὸς βασιλεὺς Μαξιμιανὸς καὶ μετὰ θάνατον τοῖς ἀσὶ ζωῶσι θυμούμενος μάρτυσι (Θεῷ γὰρ ζωῶσιν οἱ κατὰ Θεὸν ἐκδημήσαντες καὶ ἐνθένδε ἀπαλλαγῶσιν), ἀκούσας ὅτι παρέδωκαν τὰς ψυχὰς, κελεύει τοῖς δορυφόροις τὰς τιμίων αὐτῶν κεφαλὰς ἐκτεμεῖν καὶ ῥίψαι κατὰ τὴν αὐτὸν τόπον. Οἱ δὲ καταγαγόντες ἀπὸ τῶν ξύλων τὰ ἐνδοξα αὐτῶν λείψανα, οὐκ ἐνάρκησαν τὰς σεβασμίους αὐτῶν ἀποτεμεῖν κεφαλὰς, ἀλλὰ ταύτας ἐκκόψαντες, πανταχῇ κατὰ τὴν ὕλην ἐκσίνην διεσκόρπισαν. Τινὲς δὲ πιστοὶ ἀδελφοὶ, νυκτὸς μετὰ πολλοῦ φόβου παραγενόμενοι, συνέλεξαν τὰς τιμίας αὐτῶν κεφαλὰς καὶ τὰ πανάγια αὐτῶν σώματα, καὶ μετὰ τιμῆς καὶ εὐωδίας πολλῆς καὶ ψαλμωδίας ἐνθέου καὶ εὐχῆς ἐκτενοῦς ὀρύξαντες τῇ γῆ ταῦτα κατέθεντο ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐνθα καὶ ἠγωνίσαντο οἱ γενναῖοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, ἐν ᾧ καὶ ἐπιφαίνονται ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ. Εὐφραίνου τοίνυν, Ἀπάμεια, στέφανον ἀναδησαμένη πνευματικὴν, ἐκ διαφόρων λίθων πολυτίμων συγκεείμενον, καὶ μίαν ἀρμονίαν θεοπρεποῦ ἐλλάμψεως ἀπεργα-

A eorum corpora ungi melle, et in eo alligabuntur animalcula, ut in hoc cruciatu sentiant interitum graviolem tormentis omnibus, quæ præcesserunt, et cognoscant, non esse maledictis incessendos invictos nostros et æternos deos.

XIII. Hæc ergo cum dixisset pessimus et sceleratissimus ille senator, ejus consilium placuit imperatori et universo senatui, et jubet imperator eos tradi huic supplicio. Cum itaque meridiem observassent ministri iniquitatis, et tempus quietum, in quo, flatu ventorum carentia animalia, corporibus, quæ incidunt, gravem et molestam efficiunt perforationem, catenis vinctos deduxerunt sanctos in prius dictum locum : et cum obiissent et elegissent locum humidum, situm prope fontem perennem et limosum, ex quo enasci solent limosæ lacunæ et voragine, ubi etiam solet degere multitudo ejusmodi animalculorum, melle quidem unguunt sanctorum veneranda corpora : lignis autem eos vehementer alligant in eo loco, jacentes etiam venerandum corpus inclyti martyris Photini ante faciem patris sui benedicti Mauritii, reputantes se ex eo ei majus allaturos supplicium. Hæc ergo cum fecissent, quam primum recesserunt, ut qui venatorum animalculorum minime ferrent impetum. Cum itaque sancti decem dies et noctes hoc intolerabile et acerbum pertulissent supplicium, sublatis ad Deum oculis, Dominum precati sunt, dicentes : Domine Deus noster, qui nos creasti ad imaginem et similitudinem tuam, et deduxisti nos ad agnitionem tuæ veritatis et divinitatis, et unigeniti tui Filii, et sanctissimi et vivifici Spiritus, apud te nostras animas deponimus, et rogamus ut eas colles cum omnibus sanctis, qui tibi placuerunt a sæculo. Quoniam te dileximus, et te desideravimus ex toto animo nostro, et pro te nosipsos ad mortem tradidimus. Tu es enim Deus solus benignus et clemens, et sic dignati fuerunt coronis decertationis.

XIV. Sceleratus autem et tyrannicus imperator Maximianus, etiam post mortem irascens semper viventibus martyribus (Deo enim vivunt, qui ex Deo emigrarunt, etiamsi hinc excesserint), cum audivisset eos emisisse animas, jubet abscindi veneranda et sancta eorum capita, et jaci in eundem locum. Pessimi vero ministri scelerati imperatoris, cum e ligno deposuissent venerandas et gloriosas eorum reliquias, non veriti sunt amputare colenda eorum capita. Cum ea autem abscidissent, ubique per illam silvam projecerunt ac dissiparunt. Quidam vero fratres fideles, noctu cum magno timore accedentes, collegerunt veneranda eorum capita et sanctissima et honoranda eorum corpora, et cum eo, quo par est, honore, et multo ac suavi odore, divinaque psalmodia, et intensis precibus, in terra fodientes, deposuerunt ipsa in eo loco, ubi decertaverunt præclari et fortes Christi milites. In quo etiam apparent tanquam luminaria in mundo. Quorum nos quoque omnes dignemur esse celebris

conventus participes et gratiæ, uno animo et consensu fruente, quæ ab eis proficiscitur, curatione : in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et potentia, cum Patre et sancto Spiritu nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

τοῖς ἑβδομήκοντα μάρτυσιν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ διαγγέλλουσιν, ὧν καὶ ἡμεῖς ἀξιωθείημεν κοινωνοὶ γενέσθαι τῆς πανηγύρεως καὶ τῆς χάριτος μέτοχοι, καὶ τῆς ἑορτῆς ὁμογνώμονες τῆς κατ' αὐτῶν λύσεως ἀπολαύοντες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἀζόμενον, θησαυρὸν οὐράνιον ἔχουσα, διαφόρους μὲν μαργαρίτας πλούτου ἐκλάμποντα, πρὸς μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν τῆς ἀκτίστου Τριάδος φωταγωγοῦντα πίστιν, οὐρανὸς ἀγάλλεται, γῆ τῷ τῆς δικαιοσύνης ἡλίῳ φωτιζομένη καὶ παμποικίλοις ἀστροῖς ἐκλάμπουσα

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΙΣ

ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΔΑΝΙΗΛ

καὶ τοὺς ἁγίους τρεῖς παῖδας

ANANIAN, AZARIAN, MISAEH.

COMMENTARIUS

DE

SANCTO PROPHETA DANIELE

ET DE SS. TRIBUS PUERIS

ANANIA, AZARIA ET MISAELE.

(Latine apud Surium ad diem 21 Julii; Græcus textus nunc primum editur ex cod. ms. Paris. 1490, sæc. xi. Ed. Patr.)

I. Cum Nabuchodonosor rex Assyriorum civitatem Jerusalem bello cepisset, et magnam illinc prædam egisset, et plurimos abduxisset bello captos, et splendide ac magnifice reversus esset Babylonem, sui imperii sedem, nobilissimos pueros Judæorum delegit, et sibi ad suum attribuit ministerium. Inter quos erant etiam quatuor ex iis, qui a rege Davide ducebant originem : pulchri quidem specie corporis, pulchri autem specie quoque animæ, ingeniumque et liberalem aspectum pulchre ex utrisque ostendentes : qui etiam ad Ezechiam et Josiam viros justissimos genus proxime referebant. Cum illos ergo excidisset, et providisset ut ex mensa regia alerentur, tradit pædagogis, ut in externa sapientia et ipsa Chaldæorum doctrina pulchre erudirentur. Ex his unus quidem vocabatur Daniel : qui ipsum vero sequebatur, Ananias : et tertius Azarias, et alius Misael. Mutatis autem eorum nominibus, Daniele quidem vocat Baltassar, Ananiam Sidrach, Azariam vero Misach, et Misaelem

B A'. Ἄρτι Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων τὴν Ἱερουσαλήμ πολέμῳ κατακτησάμενος, λείαν τε πολλὴν ἐκεῖθεν ἐλάσας καὶ δορυαλώτους ὡς πλείστους λαβῶν, λαμπρῶς τε εἰς Βαβυλῶνα πάλιν τὴν οἰκίαν ἀρχὴν ἀναζεύξας, τοὺς εὐγένεστάτους τῶν Ἰουδαίων παῖδας ἀπολεξάμενος, εἰς ὑπουργίαν ἀπένειμεν ἑαυτῷ, ἐν οἷς καὶ τέσσαρες ἦσαν τῶν τοῦ βασιλέως Δαυὶδ ἀπογόνων, καλοὶ μὲν τὴν τοῦ σώματος ὄραν, καλοὶ δὲ καὶ τὴν τῆς ψυχῆς, καὶ πολὺ τὸ εὐγενὲς ἐξ ἀμφοτέρων ἐπιδεικνύμενοι, οἳ καὶ εἰς Ἐζεκιάν καὶ Ἰωσίαν τοὺς δικαιοτάτους προσεχῶς τὸ γένος ἀνέφερον· τοὺτους οὖν ἐκεῖνος ἐκτομίας ποιήσας καὶ χορηγεῖσθαι αὐτοῖς τάγε πρὸς τροφήν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης οἰκονομήσας, παιδαγωγοῖς παραδίδωσιν, ὡς ἂν τὴν τε θύραθεν σοφίαν καὶ αὐτὰ ἄριστα παιδευθῶσι τὰ τῶν Χαλδαίων. Τούτων μὲν Δανιὴλ ἐκαλεῖτο· ὁ μετ' αὐτὸν δ' Ἀνανίας, Ἀζαρίας τε ὁ τρίτος καὶ ὁ λοιπὸς Μισαήλ· διαμείψας δὲ αὐτοῖς τὰ ὀνόματα, τὸν μὲν Δανιὴλ Βαλτάσαρ καλεῖ, Σιδράχ δὲ τὸν Ἀνανίαν, τὸν Ἀζαρίαν Μι-

σάκ, καὶ Ἀβδεναγῶ τὸν Μισαήλ ὀνομάζει· οὓς δὴ-
 που καὶ ἐφίλει ὁ βασιλεὺς καὶ λίαν εὐμενὲς πρὸς
 αὐτοὺς ἔβλεπε, τῆς ἀγγινοίας ἀποδεχόμενος, καὶ ὅτι
 μὴ μόνον εὐφυῶς διέκειντο περὶ τὰ μαθήματα,
 ἀλλὰ καὶ πολλή τις ἐπέπρεπεν αὐτοῖς σύνεσις τε καὶ
 κοσμιότης. Ἄλλ' οὕτως μὲν πρὸς τοὺς παῖδας ὁ βα-
 σιλεὺς.

Β'. Δανιήλ δὲ ὁ θαυμάσιος οὐκ ἐπαινέτης μόνον
 τῆς ἀρετῆς ἦν, ἀλλὰ καὶ μετῆει ταύτην ἐπιμελῶς·
 καὶ διὰ τοῦτο σκληραγωγίαις τε ἐξεοῖδου τὸ σῶμα,
 καὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων οὐ μόνον
 αὐτὸς παρηγεῖτο μεταλαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς
 ἑτέροις καὶ συγγενέσι, τοῖς τρισὶ λέγω παισὶν, οὕ-
 τω ποιεῖν παρηγγύα. Δόξαν οὖν ἀμφοτέροις, καθ-
 ὄλου πάντων τῶν ἐμφύχων ἀπέχεσθαι καὶ σπέρμασι
 μόνοις καὶ λαχάνοις σιτεῖσθαι, προσελθόντες Ἀσχά-
 νῃ τῷ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐπιτετραμμένῳ ἀρχι-
 ευνούχῳ, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζό-
 μενα ἤξιον αὐτὸν λαμβάνοντα ἀναλίσκειν, παρέχειν
 δὲ ἀντ' αὐτῶν ὄσπριά τε καὶ φοίνικας εἰς διατροφὴν,
 καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον αὐτοῖ βούλοιντο· πρὸς
 γὰρ τὴν τοιαύτην διαίταν, ἔλεγον, ἐξ ἀρχῆς κεκοι-
 σθαι, τῆς δὲ ἑτέρας ὀλιγορεῖν. Ὁ δὲ εἶναι μὲν ἕτοι-
 μος ἔλεγεν, ὑπηρετεῖν αὐτῶν τῇ θελήσει, ὑφορᾶσθαι
 δὲ μὴ κατὰδῆλοι τῷ βασιλεῖ γεννηθέντες ἐκ τῆς
 τῶν σωμάτων ἰσχνότητος καὶ τῆς ὠχρότητος τῶν
 προσώπων· συμμεταβάλλειν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ
 σώματα καὶ τὰς χροὰς ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα
 τῶν ἄλλων παίδων εὐπαθούντων, αἴτιοι κινδύνου
 καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. Ἐχοντα οὖν πρὸς
 τοῦτο εὐλαβῶς τὸν Ἀσχάνην, πείθουσιν οἱ γενναῖοι
 ἐπὶ δέκα ἡμέρας ταῦτα παρασχεῖν αὐτοῖς πείρας
 ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλοῦσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν
 σωμάτων ἕξεως, ἐὰν τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν ὡς οὐδὲν
 εἴτι βλαβησομένους· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ τῶν
 ἄλλων ἀειδέστερον ἔχοντας, ἐπὶ τὴν προτέραν αὐ-
 τοῖς ἄγειν διαίταν καὶ κατὰ τὰ κελευσμένα ποιεῖν.
 Ὡς δὲ οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοῖς ἐλύπει τὴν τροφήν
 ἐκείνην προτρεπομένης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτρα-
 φέστεροι τὰ σώματα καὶ καλοὶ τὴν ὄψιν ἐγίνοντο,
 Ὡς τοὺς ὀρώντας τοὺς μὲν περὶ τὸν Δανιήλ δοκεῖν ἐν
 ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, τοὺς ἑτέρους δὲ
 τῶν παίδων ἐνδεέστερον σιτεῖσθαι καὶ μὴ κατὰ χρεῖαν
 ἀπολαύειν τῶν διδομένων.

Γ'. Ἐξ ἐκείνου μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης ὅσα μὲν
 ἀπὸ τοῦ δεῖπνου καθ' ἡμέραν συνήθως ἔπεμπε τού-
 τοις ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐ-
 τοῖς τὰ προειρημένα· οἱ δὲ ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς
 διὰ τοῦτο καθαρῶν καὶ πρὸς τὴν τῶν μαθημάτων
 ἀνάληψιν ἐπιτηδείων ἐκ τούτου γεγενημένων, πᾶσαν
 ἐτείμως ἐξέμαθον τὴν παιδείαν, ἣτις ἦν παρὰ τε
 τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις, μάλιστα δὲ Δα-
 νιήλ, ὅς ἱκανὸς ἤδη περὶ τὴν παιδείαν γεγονῶς καὶ
 περὶ κρίσεως ὀνειρῶν ἐσπουδάκει, καὶ τὸ Θεῖον αὐτῷ
 φανερόν ἐγένετο· ὑπ' αὐτοῦ τε τυπούμενος τὴν διά-
 νοιαν, πολλὰ τῶν μελλόντων ἐναργῶς προηγόρευεν.
 Δεύτερον παρήλθεν ἔτος τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἀλώ-
 σεως, καὶ ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἠναρέρῃ θαυ-
 μαστὸν, οὗ τὴν ἐκβάσιν κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτὸς αὐ-

A nominat Abdenago. Quos quidem et rex amabat, et
 benigne admodum eos aspiciebat, eorum laudans
 indolem: et quod non solum valebant ingenio ad
 disciplinas, sed eis quoque magnum afferebat or-
 namentum solertia et modestia. Sed sic quidem
 erat rex affectus in pueros.

II. Divinus autem Daniel non solum erat lau-
 dator virtutis, sed eam etiam diligenter exercebat.
 Et ideo asperitate vitæ corpus affligebat, et ciborum
 mensæ regis non solum recusabat esse particeps,
 sed aliis etiam cognatis, tribus, inquam, pueris
 sic suasit ut facerent. Cum utrisque ergo visum
 esset, ab omnibus abstinere animalis, et vesci solum
 seminibus et oleribus, accedentes ad Aschanetem
 archieunuchum, cui erat commissa eorum cura a
 rege, eum rogarunt, ut quæ ab ipso rege ad eos
 afferrentur, ipse accipiens consumeret: pro eis
 autem præberet legumina et dactylos ad nutrimen-
 tum, et si quid aliud vellet ex iuanimis. In hac
 enim vitæ ratione dicebant se esse educatos ab
 initio, aliam vero despiciere. Ille autem dicebat se
 esse quidem paratum inservire eorum voluntati:
 sed timere, ne id rex rescisceret ex corporum gra-
 cilitate et vultus pallore. Necesse enim esse, ut
 eis simul mutentur corpora et colores cum ratione
 victus: et maxime, ne cum alii pueri sint bonæ
 habitudinis, ipsi sint ei causa periculi et supplicii.
 Cum itaque cautione hac in re uteretur Aschanes,
 ei persuadent pueri illi egregii, ut decem dies hæc
 illis præberet experiendi causa: et si non mutaretur
 quidem eis corporum habitus, sineret in eis per-
 severare. Sin autem viderit diminutos, et aliis se
 habentes deterius, eos ad priorem victus reducat
 rationem, et faciat ut fuit ei imperatum. Cum vero
 eo alimento utentes nihil offenderentur, sed et
 corpora eorum melioris essent habitudinis, quam
 aliorum, et aspectu pulchriora, adeo ut qui eos
 videbant, putarent Daniele quidem et tres alios
 vivere in omnibus lautitiis et deliciis: alios autem
 pueros vesci parcius, nec eis suppetere ea, quæ
 sunt ad usum necessaria.

III. Ex illo tempore, cum reverentia, Aschanes
 quæcunque quidem e sua cœna, ut solebat, ad eum
 mittebat rex ipse accipiebat: quæ prædicta sunt vero,
 eis suppeditabat. Illi autem, utpote quod eis animæ
 propterea evaserant mundæ et aptæ ad suscipiendas
 disciplinas, omnem cito didicere doctrinam, tam
 quæ erat apud Hebræos, quam quæ apud Chal-
 dæos: maxime vero Daniel, qui cum jam esset
 satis doctrina provector, studium quoque posue-
 rat in iudicio somniorum: eique Deus manifeste
 apparebat: a quo cum ejus mens informaretur, ex
 futuris multa evidenter prædixit. Secundus annus
 præterierat, ex quo capta fuerant Hierosolyma,
 et rex Nabuchodonosor somnium videt admirabile.
 cujus eventum in somnis ipse Deus ei significavit,

Ille autem cum surrexisset e cubili, et ipsius somnii est oblitus, et illius, quam a Deo habuit, conjecturæ. Chaldæis ergo protinus accersitis, tam qui erant inter magos eximii, quam qui periti divinationis, dixit eis se vidisse somnium, et quid significaverit : porro accidisse, ut eorum oblivisceretur, quæ viderat : et jubebat eos dicere quodnam esset somnium, et quænam esset significatio. Illis vero dicentibus fieri non posse ab hominibus, ut nisi ipse exposuisset visionem, conjecturam enuntiarent : ipse mortem minatus est sapientibus, nisi ei et visionem revocarent in memoriam, et conjecturam simul enuntiarent. Et statim jussit eos omnes interim, cum pronuntiassent se non posse facere id, quod jussi fuerant.

IV. Cum hoc intellexisset Daniel, jussisse regem omnes occidi sapientes, inter hos autem se quoque cum cognatis venire in periculum, accedit ad Arioch unum ex regis satellitibus, et rogat, ut ei dicat causam, propter quam rex tam improbe jussisset occidi omnes sapientes Chaldæos et magos. Cum vero de somnio ex eo intellexisset, et quod jussi a rege hoc ei declarare, qui fuerat oblitus, dixerunt se non posse : et propterea rex ira motus, eos morte damnavit : rogavit Arioch, ut intraret ad regem, et peteret magis unam noctem, et in ea hanc differret interemptionem. Dicebat enim se sperare fore ut cum in ea Deum orasset, somnium cognosceret. Et ille quidem hæc regi quam primum renuntiavit. Ille autem cupiens scire, quænam esset visio, et quænam esset ejus significatio, jubet sustineri magorum interemptionem, donec sciret, quidnam dicturus esset Daniel, et quænam esset ejus virtus. Hic ergo beatus cum tota nocte cum cognatis ad se secessisset, tota nocte Deo supplicavit, ut magos servaret et Chaldæos, cum quibus ipse quoque simul erat periturus, et liberaret ab ira regis, aperiendo ei visionem, cujus rex erat oblitus. Deus autem simul et misertus eorum qui erant in periculo, et volens suum prophetam reddere gloriosum, ei significat somnium, et aperit conjecturam : et cum protinus Daniel hæc Azariæ et cæteris aperuisset, eos, qui vitæ spem abjecerant, et in mortem suam defixerant cogitationem, immutat et reddit lætiores et animo alacriores.

V. Cum Deo autem cum eis egisset gratias, qui misertus fuerat eorum ætatis, et esset dies, accedit ad Arioch, et rogat, ut eum ducat ad regem. Dixit enim, se ei velle somnium significare, quod ei accidit ut nocte videret præterita. Ingressus vero, primum se excusavit, nolens aliis Chaldæis videri sapientior : et quod cum nullus illorum potuisset invenire somnium, ipse id esset dicturus. Non enim per experientiam, neque quod sit subtilioris et solertioris ingenii, hoc accidit : sed nostri, inquit, misertus Deus, qui veneramus in mortis periculum, mihi pro mea anima et eorum, qui sunt ejusdem

Α τῷ ἐδήλωσεν ὁ Θεός· ὁ δὲ τῆς κοίτης διαναστάς, αὐτοῦ τε τοῦ ὀνειράτος λήθην ἔσχε καὶ ἧς ἔτυχε διόπου παρὰ Θεοῦ τῆς συγκρίσεω. Τοὺς οὖν Χαλδαίους αὐτίκα μεταμεμψάμενος, ὅσοι τε τῶν μάγων ἐξαίρετοι καὶ ὅσοι τὴν μαντικὴν ἔμπειροι, ὡς εἶη τε ὄναρ ἑωρακῶς αὐτοῖς ἔλεγεν καὶ τὸ συμβεβηκὸς περὶ τὴν λήθην ὡς εἶδεν ἀπήγγελλεν· ἐκέλευέ τε λέγειν αὐτοὺς, ὅτι τε ἦν τὸ ὄναρ καὶ τίς ἡ δὴλωσις· τῶν δὲ ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις, εἰ μὴ τὰ τῆς ὀράσεως αὐτοῖς ἔχθοιτο, τὴν σύγκρισιν ἀπαγγέλλειν· αὐτὸς θάνατον ἠπειλεῖ τοῖς περὶ ταῦτα σοφοῖς, εἰ μὴ καὶ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῷ τοῦ ὀράματος καὶ τὴν σύγκρισιν ὁμοῦ διαγγείλωσι, καὶ εὐθύς προσέταττε πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι πρὸς τὸ κελευαθὲν ἀδυνάτως ἔχειν ἀπαγορεύσαντας.

Β Δ'. Τοῦτο μαθὼν Δανιήλ, ὅτι προτάξειε πάντας ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν τοὺς σοφοὺς, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, πρόσσειν Ἀριῶχ τῷ τοῦ βασιλέως σωματοφύλακι καὶ δεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν οὕτω κακῶς ὁ βασιλεὺς πάντας εἶη κελεύσας ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς τε καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους· καὶ μαθὼν τὰ περὶ τοῦ ἐνυπνίου καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ἐπιλελησμένον μὴ δύνασθαι εἶπον· καὶ διὰ ταῦτα πρὸς ὀργὴν κινηθεῖς, θάνατον αὐτῶν κατακρίνοι, ἡξίου τὸν Ἀριῶχ εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις καὶ ταύτῃ τὴν ἀναίρεσιν ἐπισχεῖν· ἐλπίζειν γὰρ διὰ ταύτην, ἔφασκε, δεηθεῖς τοῦ Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον· καὶ ὁ μὲν κατὰ τάχος ἀπήγγελλε ταῦτα τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ μαθεῖν ἄρα γλιχόμενος, τίς ἡ ὄψις καὶ τίς ταύτης ἡ σύγκρισις, κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ἐπισχεθῆναι, ἕως γυνῆ, τίνες οἱ λόγοι τοῦ Δανιήλ, καὶ τίς ἂν ἡ παρ' αὐτοῖς εἶη δύναμις. Ὁ μακάριος οὗτος τοίνυν μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἰκέτιυε τῆς νυκτὸς τὸν Θεὸν, σῶσαι καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, οἷς δὴ καὶ αὐτὸς μέλλει συναπολέσθαι, καὶ ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δῆλην, ἧς ὁ βασιλεὺς ἐπιλέληστο· ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλέησας καὶ τὸν αὐτοῦ προφήτην δοξάσαι βουλόμενος, τὸ τε ὄναρ αὐτῷ γνωρίζει καὶ τὰ τῆς συγκρίσεως δῆλα παρίστησι· καὶ Δανιήλ εὐθύς ταῦτα τοῖς περὶ Ἀζαρίαν ἐκκαλύψας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὸ τεθνάναι τὴν διάνοιαν ἔχοντες, εἰς τὸ εὐθυμότερον μεταβάλλει.

Ε'. Εὐχαριστήσας δὲ τῷ Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαθόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γενομένης ἡμέρας παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀριῶχ καὶ ἀγειν αὐτὸν ἡξίου πρὸς βασιλέα· δηλώσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον ἔφη, ὅπερ ἰδεῖν τῆς παρελθούσης νυκτὸς τούτῳ συμβεβηκεν. Εἰσελθὼν δὲ παρητεῖτο τὰ πρῶτα, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δοξᾶι τῶν ἄλλων Χαλδαίων βουλόμενος, καὶ ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εὐρεῖν δυναθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλει λέγειν· οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδ' ὅτι τὴν διάνοιαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεται, ἀλλ' ἐλέησας, φησὶ, ὁ Θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι περὶ τε τῆς

ἐμῆς ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ φανεράν ἐποίησεν· οὐχ ἦττον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν λύπης ἢ περὶ τῆς σῆς δόξης ἐφρόντιζον, ὡς βασιλεῦ, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καλοῦς τε καὶ ἀγαθοὺς ἀποθανεῖν ἐπιτρέψαντος, ἐξ ὧν οὐδὲν μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον ἦτησας, ὃ δὲ ἦν ἔργον μόνου Θεοῦ ἐπεζήτηεις. Σοὶ τοίνυν, ὦ βασιλεῦ, φροντίζοντι περὶ τοῦ τίς ἄρξει τοῦ κόσμου παντὸς μετὰ σέ, βουλόμενος δηλώσαι Θεός, ὄναρ ὑποδεικνύει τοιοῦτον· Ἐδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἐστῶτα, οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσήν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, ἀπὸ χαλκοῦ δὲ τὴν γαστέρα καὶ τοὺς μηρούς, κνήμας καὶ πόδας σιδηροῦς· ἔπειτα λίθον εἶδες ἐξ ὄρου ἀπορραγέντα ἐμπεσεῖν τε τῷ ἀνδριάντι καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὀλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρον καὶ τὸν χαλκὸν καὶ τὸν σιδηρον λεπτότερον γενέσθαι καὶ κόνεως· καὶ τὸν μὲν ἀνέμου πνεύσαντος εἰς ἀέρα διασπαρῆναι, τὸν δὲ λίθον ἀβῆσαι τοσοῦτον ὡς ἀπασαν ὀκεῖν τὴν γῆν ὑπ' αὐτοῦ πεπληρῶσθαι. Τὸ μὲν ὄναρ, ὑπερ αὐτῆς εἶδες, τοιόνδε· ἡ σύγκρισις δὲ αὐτοῦ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους αἱ δύο δὲ χεῖρες καὶ οἱ ὤμοι ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν, Πέρσας εἶναι καὶ Μήδους τούτους φημί· τὴν δὲ ἐκείνων ἑτερός τις ἀπὸ τῆς οὐσεως καθαιρήσει χαλκὸν ἡμφισμένοσ. Ἀλέξανδρος οὗτος ὁ Μακεδών· καὶ ταύτην ἄλλη πᾶσαι, τὴν ἰσχὺν ὁμοία τῷ σιδήρῳ· καὶ κρατήτει μὲν εἰς ἅπαν διὰ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν· εἶναι γὰρ αὐτὴν στερέρωτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ· ἡ τῶν Ῥωμαίων αὐτὴ μεγαλοδύναμος βασιλεία. Ἐδήλωσε δὲ αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ λίθου λέγων· ὅτι Ὁ λίθος ὁ τμηθεὶς ἀνευ χειρῶν, ὁ Χριστός ἐστι· τὸ δὲ χειρῶν ἀνευ τὸ χωρὶς συνουσίας τευσεν.

Γ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ ἀκηκοὺς ταῦτα καὶ τοῦτ' αὐτὸ εἶναι τὸ φανέν ὄναρ συνεις, ἐξεπλάγη τὸν Δανιὴλ τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως, καὶ παραχρῆμα μικρὰ πάντα καὶ βασιλείαν αὐτὴν καὶ ὄγκον τῆς ἀρχῆς θέμενος, τοῦ θρόνου τε ἐξανίσταται καὶ ἰσοθέοις ἐκείνον ἐτίμα τιμαῖς· ἔτι δὲ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Θεοῦ θέμενος, ἀπάσης αὐτὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῷ καὶ τὴν ἀρετὴν ὁμοτρόπους, τοὺς περὶ Ἀζαρίαν φημί, ἄρχοντας ἀναδείκνυσσι Βαβυλωνίους, οὓς μετ' ὀλίγον ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης· ὁ Βαβυλωνίους βασιλεὺς ἐκείνος ταῖς κατὰ τὸν βίον εὐθηνίαις εἰς ἀπόνοιαν ἐπαρθεὶς, ἔτι δὲ καὶ τῷ ἀμυθήτῳ πλούτῳ καὶ τῷ πλήθει τῶν ὑποταγέντων ἐθνῶν ἐπὶ μέγα τε φυσηθεὶς καὶ μικροῦ καὶ Θεός εἶναι διὰ κουφότητα φαντασθεὶς, μονονουχὶ καὶ Θεοῦς πλάττειν αὐθήμερον φετο καὶ τὰ οἰκεία τῶν αὐτοῦ χειρῶν ἔργα Θεός ἀποδείξει· οὐκ ἔσπευδεν· ἐντεῦθεν καὶ χρυσοῦν ἀνδριάντα κατασκευάσας, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, τὸ πλάτος δὲ ἑξ, ἔστησε τοῦτον ἐν μέσῳ τοῦ

gentis, precanti, et somnium aperuit et ejus expositionem. Non minorem enim nostri doloris, quam tuæ gloriæ curam gerebam, o rex, qui viros tam bonos et tam honestos, inique mori jusseras, cum nihil petiisses, quod esset humanæ sapientiæ : sed hoc ab eis exegisses, quod erat solius Dei opus. Tibi ergo, o rex, cogitanti, quis post te esset mundo imperaturus, volens Deus significare, tale ostendit somnium. Visus es tibi videre magnam statuam stantem, cujus caput quidem contigit esse aureum : humeros autem et brachia, argentea : ex ære vero, ventrem et femora, tibias et pedes ferreos. Deinde lapidem vidisti abruptum a monte, incidere in statuam : et eam comprehendere ac conterere, et nullam ejus partem relinquere integram : aurum autem et argentum et æs et ferrum vel pulvere fieri subtilius : et statuam quidem vento spirante dispersam fuisse in aerem : lapidem vero adeo crevisse, ut videretur universa terra ab eo fuisse repleta. Atque somnium quidem, quod ipse vidisti, fuit tale. Ejus autem conjectura hoc modo se habet : Aureum quidem caput, te significabat, et qui ante te fuerunt, reges Babylonios. Duæ vero manus et humeri, a duobus regibus dissolvendum esse vestrum principatum, a Persis, inquam, et Medis. Illorum autem principatum destruet quidam alius ex occidente, ære indutus. Is est Alexander Macedo et cum faciet alius cessare, viribus ferro similis. Superabit autem omnino propter ferri naturam ; est enim is fortior auro, argento et ære : est vero id potentissimum Romanorum imperium. Significavit autem ei etiam de lapide, dicens : Lapis qui fuit scissus sine manibus, est Christus. Illud vero, Sine manibus, prædixit eum sine coitu esse nasciturum ex utero a labe alieno.

ἐκ τῆς ἀμώμου τεχθῆναι γαστρός αὐτὸν προσφῆ-
 VI. Nabuchodonosor autem cum hæc audivisset, et hoc esse quod ei apparuerat, somnium intellexisset, stupuit Danielis ingenii magnitudinem : et profinus parva omnia, et ipsum regnum, et imperii magnitudinem esse ducens, surgit e throno, et Deo paribus illum afficit honoribus. Præterea vero ei quoque sui dei imposita appellatione, eum totius regni esse effecit curatorem. Quin etiam ejus cognatos, qui erant ei virtute pares, Azariam, inquam, et cæteros, creat principes Babylonis : quos paulo post contigit propter invidiam incidere in periculum, cum regem offendissent hac de causa : rex ille Babylonis, felici rerum successu, et infinitis divitiis, et multitudine earum quas subjunxerat gentium, in superbiam elatus et valde inflatus, et propemodum propter levitatem se deum esse visione apprehendens, propemodum se vel deos eo ipso die putabat posse fingere, et suarum manuum opera deos contendebat efficere. Hinc factum est, ut cum auream construxisset statuam, sexaginta quidem cubitorum altitudine, sex autem latitudine, eam statuerit in medio campo Babylonis, qui vocatur

Deera. Et cum esset eam consecraturus, ex tota terra, cui imperabat, convocavit primos satrapas. Dederat vero eis quoque signum, ut non tam temere, nec absque aliqua ratione ei honorem tribuerent : sed tanquam signo dato accedentes, cum magno metu adorarent. Fuit autem tale signum : Quando, inquit, audierint tubam, hoc magna voce significantem, tunc oportet, inquit, procidentes adorare statuam : eos vero, qui hoc non fecerint, continuo injici in fornacem ignis ardentis. Ut enim esset ei majus et clarius certamen pro statuā, jubet fornacem ex diametro distantem, pice, sarmentis, naphtha et stuppa accendi e regione statuæ : ut si quis convinceretur jussui regis non assentiens, in fornacem statim conjiceretur.

VII. Cum omnes ergo, ut jussi fuerant, jam resonante tuba, adorarent statuam, hi tres soli recusarunt hoc facere, ut sacra docent Eloquia : ut qui patrias leges transgredi minime sustinerent, et Deum dedecore afflicere, et simulacro offerre adorationem. Hinc factum est ut apud iniquum regem accusarentur. Accedentes autem, qui eos accusabant : Rex, dixerunt, ii, quibus a te datum est imperium regionis, Sidrach, inquam, hic, Misac, et Abdenago, neque omnino sustinent adorare imaginem, neque tuis jussis obediunt. Hæc cum illi dixissent, ii statim producti sunt ante tribunal regium. Quid ergo deinceps est consecutum? Ille quidem rogavit, an vera essent, et nolent auream statuam adorare cum aliis. Dicebat enim se non credere hæc esse vera. Illi vero magno et excelso animo dixerunt se nullum alium habere, nisi solum Deum in cœlis : qui nos potest, o rex, eripere ex hac fornace ardente, et ex tuis manibus. Certo enim scias, quod nos deos tuos non colemus, et auream, quam posuisti, statuam non adorabimus. Histyranus non minus ira accensus, quam fornax ardens, jubet iratus viros robustos, Azariam cum cæteris, vinctos cum vestibis et tibialibus, ita ut erant, in fornacem injicere. Et illi quidem statim in ignem injecti, divina providentia conservantur illæsi, et admirabiliter ac contra opinionem manifestum effugiunt periculum. Non enim eos omnino ignis attigit, neque eos ulla affecit molestia. Sed cum una cum eis descendisset et Angelus, statim quidem a circumpositis relaxantur vinculis : aura autem rore aspergens, eis evasit ignis, et tanquam in thalamo in media flamma stantes, laudabant Deum universorum : Benedictus es, dicentes, Domine, Deus patrum nostrorum, et laudabile et gloriosum est nomen tuum in sæcula : et quæ deinceps sequuntur in cantico. Eos vero qui ipsos accusabant, Chaldæos, et multos alios ex Assyriis, ignis excurrens perdidit et interemit. Sic gloria et honore coronare novit Deus eos, qui revera nomen illius glorificent. Sic fide dignus est, qui promisit, quod etiamsi per ignem venias, non combureris,

Α πεδίου Βαβυλωνος Δειρὰ κλιουμένου καὶ μέλλων καθιεροῦν αὐτὸν, συνεκάλεσεν ἐξ ἀπάσης τῆς ἤρχης τῶν πρώτους τῶν σατραπῶν, δεδώκει δὲ καὶ σημεῖον αὐτοῖς, ἵνα μὴ ἀπλῶς οὕτω μηδ' ἄνευ λόγου τινὸς τὸ σέβας αὐτῷ νέμοιεν, ἀλλ' ὡσπερ ἐκ συνθήματος προσιόντας σὺν φόβῳ πολλῷ προσκυνεῖν. Καὶ τὸ σημεῖον τοιοῦνδε, Ἦνίκα, φησὶν, σημαίνουσης ἀκούσουσι μέγα τῆς σάλπιγγος, τότε, φησί, πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ τοῦτο ποιοῦντας εὐθέως τῆ τοῦ πυρὸς ἐμβληθῆναι· καμίνῳ. Ἴνα γὰρ μείζων αὐτῷ καὶ περιφανέστερος ὁ ὑπὲρ τοῦ ἀνδριάντος ἀγὼν καταστῆ, καὶ κάμινον ἐκ διαμέτρου κατέναντι τῆς εἰκόνης ἐκκαῆναι προστάττει πίσση καὶ κλημυτῖδι, πρὸς δὲ καὶ νάρθη καὶ στυπεῖῳ ἰσχυρῶς τροφομένῳ, ἵν' ὅστις ἐλέγχῃτο τῷ βασιλικῷ δόγματι μὴ κατατιθέμενος, αὐτίκα παραδιδῶται τῇ καμίνῳ.

Ζ'. Πάντων οὖν κατὰ τὸ κελευσθὲν ἐκ συνθήματος ἤχουσης ἤδη τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, οἱ τρεῖς οὗτοι μόνοι τοῦτο πρᾶξι ἠπειθήσαν, ὡς καὶ τὰ ἱερά διδάσκουσι· Λόγια, ἅτε τοὺς πατρώους νόμους παραβῆναι μὴ ἀνασχόμενοι καὶ τὸν ὕψιστον Θεὸν ἀτιμάσαι καὶ εἰδῶλῳ προσενεγκεῖν τὴν προσκύντησιν· ταύτη τοι καὶ τῷ πονηρῷ διαβάλλονται βασιλεῖ· καὶ προσελθόντες οἱ διαβάλλοντες αὐτούς· Βασιλεῦ, ἔφησαν, οἱ παρὰ σοῦ τῆς χώρας ἄρχειν λαχόντες, Σεδράχ οὗτος καὶ Μισάκ καὶ Ἀβδαναγῶ, οὔτε τῆ εἰκόνι προσκυνεῖν ὄλωσ ἀνέχονται, οὔτε μὴν τοῖς σοῖς διατάγμασι πειθαρχοῦσι. Ταῦτα εἶπον ἐκεῖνοι, καὶ ταχὺ τούτους εἰς παράστασιν τὸ βασιλικὸν ἐδέχετο βῆμα· τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; Ὁ μὲν εἰ ἀληθῆ ταῦτα διεπυνθάνετο καὶ τῇ χρυσῇ εἰκόνι μετὰ τῶν ἄλλων οὐ προσκυνεῖν βούλοιντο· μὴ δὲ γὰρ πιστεύειν ἔλεγεν ἀληθείας ἔχειν ταῦτα· οἱ δὲ μεγάλῳ φρονι διανοίᾳ οὐδὲν ἕτερον ἢ ἔχειν μόνον Θεὸν ἐν οὐρανοῖς ἔφασκον, ὃς ἐξελέσθαι ἡμᾶς δύναται τῆς καμίνου ταύτης τῆς καιομένης καὶ τῶν σῶν χειρῶν, ὧ βασιλεῦ. Γνωστὸν γὰρ ἀληθῶς ἔστω σοι, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἢ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν. Τοῦτοις ὁ τύραννος οὐδὲν ἧττον τῆς ἀναφθείσης καμίνου διακαυθεὶς ἄνδρας ἰσχυροὺς ἐν ὀργῇ κελεύει τοὺς περὶ Ἀζαρίαν αὐταῖς στολαῖς καὶ περικνημῖσιν ὡς εἶχον πεδήσαντες, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον· καὶ οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ εὐθέως βληθέντες, ἐκ προνοίας θείας ἀβλαβεῖς διασώζονται καὶ παραδόξως τὸν προφανῆ κίνδυνον ὑποφεύγουσιν· οὐ γὰρ ἤψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ οὐδὲ μὴν ἐλύπησε τὸ παράπαν, ἀλλὰ συγκαταβάντος αὐτοῖς ἀγγέλου, ἀνίστανται μὲν τῶν περικειμένων αὐτίκα δεσμῶν· αὐρα δὲ δροσίζουσα τὸ πῦρ αὐτοῖς ἐγεγόνει, καὶ ὡς ἐν παστάδι τῇ φλογὶ μέσον ἐστῶτες τὸν ἐπὶ πάντων ὕμνου Θεόν· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, λέγοντες, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τὰ ἐξῆς τῆς ᾠδῆς· τοὺς δὲ διαβαλόντας αὐτοὺς Χαλδαίους καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Ἀσσυρίων τὸ πῦρ ἐκδραμὸν διέφθειρέ τε καὶ εἰς τέλος ἀπόλεσεν. Οὕτω δόξη καὶ τιμῇ στεφανοῦν οἶδε Θεὸς τοὺς ἐργῶ τὸ ἐκείνου δοξάζοντας ὄνομα· οὕτω πιστὸς ὁ ἐπαγγει-

λάμενος, ὅτι Κἄν διὰ πυρὸς διέλιθης, οὐ μὴ κατα-
κχυθῆς οὐδὲ μὴ συμφλεγῆς. Εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα·
καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ διήγον, ἔτι τὸν ἐπὶ
πάντων αἰνοῦντες Θεόν.

Η'. Ὁ βασιλεὺς δὲ τὸ πρᾶγμα διὰ θαύματος θέ-
μινος, τοῦ θρόνου μὲν εὐθὺς ἐξανίσταται· διαπορῶν
δὲ ἦν, πῶς ἄρα τρεῖς παρ' αὐτοῦ τῇ καμίνῳ βλη-
θέντες τέσσαρες ἄρτικαθορῶνται, μηδὲν λυπηρὸν ἢ
ἀηδὲς ὄλως ἔχοντες· ἢ τοῦ τετάρτου δὲ ὄψις ὁμοία
Υἱῷ Θεοῦ, καὶ αὐτίκα πρὸς τῇ θύρᾳ τοῦ καμίνου
γενόμενος· Σεδράχ, Ἔφρ, καὶ Μισάκ καὶ Ἀβδναγῶ,
οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε·
οἱ δὲ ἐξῆλθον σῶοι καὶ ἄθικτοι, μηδὲ τριχὸς αὐτῶν
τοῦ πυρὸς κυριεύσαντος. Ταῦτα ὡς εἶδεν ὁ βασιλεὺς,
τὴν ὑπερβολὴν τοῦ θαύματος, μᾶλλον δὲ τῶν θαυμά-
των καταπλῆγεις, ὅτι τε κρείττους ὤφθησαν τοιοῦδε
πυρὸς, καὶ ὅτι μὴ ἀπλῶς κρείττους, ἀλλὰ μηδὲ θρῆς
αὐτῶν τὸ εὐμαραντότατον τοσαύτη παρεβρύχη φλογί·
προς τούτοις ὅτι δεδεμένοι ὄντες εὐθὺς ἀνεβήσαν,
καὶ ὅτι περ ἐν τῇ καμίνῳ παρόντες ἔτι καὶ ἄδειν
ἠκούοντο, ὃ τοῖς ἐν φλογὶ θάνατον ὀξέως· οἶδεν ἐπ-
άγειν αὐτῇ παραχρῆμα τῆ·διανοίξει τοῦ στόματος,
καὶ ὅτι τὸ πῦρ ἐκεῖνο ὃ τῆς οικείας ἐν τούτοις ἐξ-
ελάθετο φύσεως, ἐν τοῖς περὶ τὴν κάμινον οὖσι
Χαλδαίοις πῦρ ἀκριβὲς ἦν καὶ οὐδὲ κατὰ χώραν μέ-
νον, ἀλλ' ἐξίαν καὶ ἀλλόμενον καὶ τοὺς ἀξίους εὐ-
μαρέστατα καταπλέγον· ταῦτα πάντα ἐκεῖνος ὡς
εἶδεν, εἰς γῆν τε εὐθὺς ἐπίπετε καὶ, Εὐλόγητος εἶ,
Κύριε, μεγάλη ἔκραξε τῇ φωνῇ, ὁ Θεὸς τοῦ Σεδράχ,
Μισάκ καὶ Ἀβδναγῶ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον
αὐτοῦ καὶ ἐβρύσατο τοὺς ὁσίους αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ
πυρὸς καὶ κακῶν ἀπαθεῖς διετήρησεν· εἶτα καὶ δό-
γμα ἐκτίθησιν, Πᾶς ὅστις, λέγων, οὐ προσκυνεῖ τὸν
Θεὸν Σεδράχ, Μισάκ καὶ Ἀβδναγῶ, εἰς ἀπώλειαν
ἔσται καὶ τὰ ἐκεῖνου πάντα εἰς προνομίην· αὐτοὺς
δὲ τοὺς μακαρίους παῖδας νῦν ἢ πρότερον μείζοσι
δοξάσας· τιμαῖς, ἄρχειν καὶ τῶν Ἰουδαίων αἰχμα-
λώτων ἐπέτρεπεν.

Θ'. Βραχὺ τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ πάλιν ὄρασις ἑτέρα
κατὰ τοὺς ὕπνους τῷ βασιλεῖ δείκνυται, καὶ ἡ ὄρασις
τοιαύδε· δένδρον ὄραν ἐδόκει μέγα τε καὶ θαυμάσιον,
ὃ ἐβρίζωτο μὲν ἐπὶ γῆς, ἐμεγαλύνθη δὲ καὶ ἴσχυσε
μέγα, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ κατειλήφει τὸν οὐρανὸν καὶ
φύλλοις ὠραίοις ἐκόμα καὶ ἔβριθε πολλῷ τῷ καρπῷ,
τὰ θηρία τε τοῦ ἀγροῦ πάντα καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ ἐν τούτῳ κατώκει· εἶτα καὶ φωνή τις ἄνω-
θεν ἀθρόα προῆει ἐκτεμεῖν τὸ δένδρον κελεύουσα,
μύνην δὲ τὴν τῆς ρίζης ἐαθῆναι φυήν· καὶ δὴ καὶ
ἐτέμνετο καὶ τὰ φύλλα τοῦδε παραχρῆμα ἐξεβρύ-
σκετο, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ζῶα καὶ πετεινὰ θᾶτ-
τον ἀφίστατο. Ὁ μὲν ὄνειρος οὗτος· ὁ δὲ βασιλεὺς
τοῦ ὕπνου διαναστάς καὶ πάλιν τοὺς μάγους καλέ-
σας, διεξῆει τὸ θεαθὲν καὶ ἅμα τί σημαῖνοι λέγειν
ἠξίου· παραυτίκα τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη
τὴν τούτου δῆλωσιν ἐφευρεῖν καὶ τὸ μέλλον ἐμφανί-
σαι τῷ βασιλεῖ, Δανιήλ δὲ μόνος καὶ τοῦτ' ἔκρινεν
καὶ καθὼς οὗτος προεῖπεν, ἀπέβη· εἴρηκε γὰρ, ὅτι
Σὺ εἶ τὸ δένδρον, ἔπερ εἶδες, ὦ βασιλεῦ, καὶ οὐ μετὰ
βραχὺ τῆς ἀρχῆς ἐκπεσῆ· τοῦτο γὰρ ἡ τομὴ ἐδήλου·

A neque ardebis. Atque hæc quidem sic habuerunt,
et tres pueri degebant in fornace laudantes Deum
universorum.

VIII. Rex autem rem admiratus, statim quidem
surgit e throno : dubitabat autem, quomodo tres
ab eo conjecti in fornacem, nunc cernantur qua-
tuor, qui nihil omnino grave aut molestum sensere.
Aspectus vero quarti est similis Filio Dei. Et sta-
tim accedens ad ostium fornacis, Sedrach, inquit,
et Misac, et Abdenago, servi Dei altissimi, exite et
venite. Illi autem salvi egressi sunt et intacti,
cum ne in unum quidem pilum dominatum obti-
nuisset ignis. Hæc cum vidisset rex, miraculi vel
potius miraculorum summam stupens magnitudi-
nem, nempe quod et tali igne fuerint superiores,
et quod non solum superiores, sed nec eorum qui-
dem pilus, res, quæ facillime flaccescit et marce-
scit, tanta flamma effluerit : et præterea, quod
cum essent vincti, continuo fuere soluti : et quod
cum adhuc essent in fornace, auditi sunt canen-
tes : quod quidem iis, qui sunt in flamma, ipsa
statim oris apertione mortem solet afferre proti-
nus : et quod ille ignis, qui in eis propriæ est
oblitus naturæ, in Chaldæis, qui erant circa for-
nacem, fuit verus et perfectus ignis, et nec in loco
quidem manens, sed egrediens et saliens, et eos,
qui digni erant, comburens facillime. Postquam
ille vidit hæc omnia, statim humi cecidit, et Bene-
dictus es, Domine, magna voce clamavit, Deus Si-
drach, Misac et Abdenago : qui misit angelum
suum, et liberavit sanctos suos pueros ab igne, et
a malis conservavit illasos. Deinde etiam edit de-
cretum, Quicumque, dicens, non adorabit Deum
Sidrach, Misac et Abdenago, interibit, et illius
bona omnia prædæ erunt. Ipsos autem beatos pue-
ros majori, quam prius, honore afficiens, jussit Ju-
dæis captivis præesse.

IX. Non multum intercessit temporis, et rursus
alia visio regi apparet in somnis. Videbatur sibi
videre arborem magnam et admirabilem, quæ ra-
dices quidem egerat in terra : crevit autem et
valde fortis evasit, et altitudo ejus cœlum attinge-
bat, et speciosis erat comata foliis, et plena erat
multo fructu : omnes vero bestię agri et volucres
in ea habitabant. Deinde vox quoque quædam re-
pente ex alto exstitit, quæ jubebat arborem excin-
dere, solum autem dimitti germen radicis. Fuit
itaque excisa, et ejus folia repente effluerunt : et
quæ erant in ea, omnes animantes et volucres,
cito recesserunt. Atque fuit quidem hoc somnium.
Rex autem e somno excitatus, Magis rursus voca-
tis narrat id, quod visum fuerat : et simul rogavit,
ut dicerent, quidnam significaret. Atque aliorum
quidem nullus potuit statim invenire significatio-
nem, et aperire regi quidnam esset futurum : Da-
niel vero solus hoc conjecit : et evenit, sicut is
prædixerat. Dixit enim : Tu es arbor quam vidisti,
o rex. Non multo post autem excides ab imperio.

hoc enim significabat sectio. Deinde etiam vitam ages simul cum feris, et feno pascaris sicut bos: cumque sic septem annis vixeris in solitudine, imperium rursus accipies. Hoc enim sibi vult vox illa, sed germen radicum dimittite. Propterea, o rex, tibi meum placeat consilium, et iniquitates tuas eleemosynis redime, et peccata tua in miserationibus pauperum: et fortasse in tuis delictis exercebitur lenitas et patientia.

X. Atque hæc quidem postea evenerunt, et finem acceperunt, sicut dixerat Daniel. Cum enim dictos septem annos versatus esset rex in solitudine, neque ullus esset ausus regnum aggredi, Deum precatus, ut suum regnum reciperet, cum successione potentiae excelsam rursus mentem induens, in regnum revertitur: et cum regnasset quadraginta tres annos, excedit e vita: vir in rebus gerendis acer et vehemens, et eorum, qui ipsum præcesserunt, regnum longe felicissimus. Post decessum autem Nabuchodonosoris, ejus filius regnum suscipit: qui statim Jechoniam regem Hierosolymorum, quem pater Nabuchodonosor captivum duxerat Hierosolymis, solvens e vinculis, habuit inter amicos maxime necessarios: ei donans multa munera, et honore afficiens inter eos, qui erant in regno Babyloniorum. Nihil enim boni Jechoniæ omnino ostenderat pater Nabuchodonosor: sed eum in vinculis tenebat et affligebat, et si Jechonias fecerat rem humanissimam, et dignam multis laudibus, ut qui seipsum tradiderat cum uxoribus et liberis, et toto genere manibus Babyloniorum, ne urbs ab hostibus capta everteretur: ut hæc leges apud Josephum narrantem singulatim. Cum autem is quoque e vita decessisset, postquam regnasset octodecim annos, ejus filius ei succedit in imperio: quod cum tenuisset quadraginta annos, e vita excedit. Deinde Balthasar quoque ejus nepos fit hæres imperii. Non multum intercessit temporis, et Cyrus rex Persarum, et Darius Medorum, expeditionem suscipiunt adversus Babylonem. Cæterum cum regnum accepisset Balthasar, et accidit novum quidam et prodigiosum.

XI. Accumbebat ille, cœnans in magna domo, et facta ad convivia regalia, cum suis concubinis et amicis. Ipse autem, cum sic ei visum esset, præ magna arrogantia jubet e suo templo afferri vasa Dei, quæ Nabuchodonosor ejus avus cum rapuisset Hierosolymis, iis nequaquam usus fuerat, sed in suo templo pie deposuerat. Hic vero inconsiderata et a ratione aliena inductus audacia, eis utebatur; et dum biberet et maledicam linguam moveret adversus Excelsum, ex pariete videt manum procedentem, et in muro syllabas inscribentem. Conturbatus vero a visione, Magos simul et Chaldæos, et quotquot erant Babylone ejus generis, qui poterant signa et futura conjicere,

εἶτα καὶ θηρίοις ἔση συνδιαιτώμενος καὶ χορτόν ὡς βοῦν ψωμιούσι σε· καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας χρόνους ἑπτὰ, αὐθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψῃ· τοῦτο γὰρ ἡ φωνή· Πλήν τὴν φυτὴν τῶν ῥίζων ἐάτατε. Διὰ τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς ἀνομίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι καὶ τὰς ἀμαρτίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων· ἴσως ἔσται μακροθυμία τοῖς παραπτώμασί σου.

Γ'. Ἐξέβη μὲν ὕστερον ταῦτα καὶ τέλος εἴληφεν, ὡς ὁ Δανιὴλ εἰρήκει· διατρέψας γὰρ ἐπὶ τῆς ἐρημίας ὁ βασιλεὺς τὸν εἰρημένον ἑπτεσθῆ χρόνον, οὐδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν αὐθις ἀπολαβεῖν, εἶτα καὶ τὸν ὑψηλόφρονα νοῦν τῆ διαδοχῆ τοῦ κράτους συναποδύς, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται καὶ ἔτη τρία καὶ τεσσαράκοντα βασιλεύσας, τελευταῖον τὸν βίον, ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸς αὐτοῦ βασιλείων γενόμενος εὐτυχέστατος. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν Ναβουχοδονόσορ, ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, ὃς εὐθὺς τὸν τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεῖα Ἰεχονίαν, ὃν ὁ πατὴρ Ναβουχοδονόσορ αἰχμάλωτον ἤγαγεν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, τῶν δεσμῶν ἀνείς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τῶν φίλων εἶχε, πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς καὶ ποιήσας ἐντιμον ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ βασιλείων· οὐκ ἦν γὰρ ὅλως ἀγαθόν τι πρὸς Ἰεχονίαν ἐνδειξάμενος ὁ τούτου πατὴρ Ναβουχοδονόσορ, ἀλλ' ἐν δεσμοῖς εἶχεν αὐτὸν καὶ τῆ ἄλλῃ κακώσει, καίτοι γε Ἰεχονίου πρᾶγμα φιλανθρωπώτατον καὶ πολλῶν ἀξίων ἐπαίνων ἐργασαμένου, ὡς ἂν ἑαυτὸν παραδόντος σὺν ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ ὅλῳ τῷ γένει χειρὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἵνα μὴ ἐκείνη κατασκαφεῖη ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὡς Ἰωσήππῳ ταῦτα κατὰ μέρος ἐντεύξῃ διηγουμένῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη, καταστρέφει τὸν βίον· εἶτα καὶ Βαλτάσαρ ὁ τούτου ἀπόγονος κληρονόμος τῆς ἀρχῆς γίνεται· οὐ πολὺς ἐβρέη τὸ μεταξὺ χρόνος, καὶ Κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων ἐπιστρατεύουσι κατὰ Βαβυλῶνος· πλήν ἀλλὰ Βαλτάσαρ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, καινόν τι καὶ τερρασιον οἶον συμβέβηκε.

ΙΑ'. Κατέκειτο μὲν γὰρ ἐκεῖνος δειπνῶν, ἐν οἴκῳ μεγάλῳ καὶ πρὸς ἐστιάσεις πεπονημένῳ βασιλικῷ, μετὰ τῶν παλλακίδων αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων· αὐτὸς δὲ οὕτω δόξαν ἐκ πολλῆς ἀπονοίας κομισθῆναι κελεύει τοῦ ἰδίου ναοῦ τὰ τοῦ Θεοῦ σκεύη, ἃ Ναβουχοδονόσορ ὁ τούτου πάππος συλήσας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρήτο μὲν, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν εὐλαθῶς κατατέθεικεν· οὗτος δὲ θράσει προαχθεὶς ἀλόγῳ ἐχρήτο καὶ μεταξὺ πίνων καὶ βλάσφημον γλῶτταν κατὰ τοῦ Ὑψίστου κινῶν, ἐκ τοῦ τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊούσαν καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. Ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως, μάγους ἅμα καὶ Χαλδαίους καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος, ὅσον ἦν ἐν Βαβυλωνίαις σημεῖά τε καὶ ὄνειρατα κρίναιν εἶδος, εὐθὺς συνεχά-

(1) E. vilmerodach nomine.

λει, μαθεῖν τὰ γεγραμμένα παρ' ἐκείνων βουλόμενος· τῶν δὲ μάγων οὐδὲν ἐν τούτοις συνεῖναι λεγόντων, ὑπὸ μεγάλης ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς καὶ πολλῆς τῆς ἐπὶ τῷ παραδόξῳ λύπης ἐπισχεθεὶς, ἐκήρυξε κατὰ πᾶσαν ἐν βραχεὶ τὴν χώραν, τῷ τὰ γράμματα ταῦτα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ καταστήσονται δώσεις ἐπαγγελλλόμενος στρεπτόν τε περιουχένιον χρύσειον καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡσπερ οἱ τῶν Χαλδαίων εἰώθασι βασιλεῖς, πρὸς δὲ καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς· οὕτως ἐκδηλότατα διακηρυχθέν, ἔτι μὲν πλέον οἱ μάγοι συνέδραμόν τε καὶ πρὸς τὴν εὐρεσιν ἐφιλοτιμήσαντο τῶν γραμμάτων, οὐδὲν δὲ ἔλαττον ἀποροῦντες ἐστήκεσαν.

IB'. Ἐν τούτῳ τὸν βασιλέα μέστων ἀθυρίας γενόμενον ἢ αὐτοῦ μάμμη θεασαμένη, ἀναλαμβάνειν τε ἤρξατο καὶ τὰ περὶ τοῦ προφήτου Δανιὴλ γνώριμα καθιστᾶν, ὅσα τῷ ἐκείνου πάππῳ, τῷ Ναβουχοδονόσορ φημί, ἐφ' οἷς ἐώρακεν ἀπορρήτοις, αὐτὸς διεσάφησεν· Ἔστι τις, λέγουσα, ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος ἐνταῦθα ἀχθεὶς (Δανιὴλ αὐτῷ ὄνομα), ἀνὴρ δεινὸς εὐρεῖν τὰ ἀπόρρητα καὶ Θεῷ γνώριμα μόνῳ, ὃς Ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ, μηδεὶς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν περὶ ὧν ἐδεῖτο μαθεῖν, ἐγνώρισε πάντα καλῶς καὶ εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα· μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν εὐρήσεις εὐθέως ὁ γινῶναι ζητεῖς. Καὶ ὃς τάχιστα τοῦτον μετεκαλεῖτο καὶ διαλέχθεις ὅσα πύθοιτο περὶ αὐτοῦ καὶ ἧς ἔχει σοφίας καὶ ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ Πνεῦμα συμπάρεστι καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος, ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ἐπίνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα καὶ διαλύειν ἡξίου, κἂν σκυθρωπὸν ᾖ, φησὶν, τὸ ὑπὸ Θεοῦ σημαινόμενον· τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφυρᾶν δώσω ἐνδύσασθαι καὶ χρύσειον περὶ τὸν ἀύχένα στρεπτόν καὶ τὸ τρίτον τῆς ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας ἐσόμενον, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημώτατος ἅπασι γένοιο καὶ περίθλεπτος.

II'. Δανιὴλ δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἡξίου· τὸν γὰρ σοφὸν καὶ θεῖον δώροις οὐχ ἀλώσιμον εἶναι δεῖ· προῖκα δὲ τοὺς δεομένους ὠφελεῖν βούλεσθαι· μηνύειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα τοῦ βίου καταστροφῆν, ὅτι μηδὲ οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορ διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις αὐτὸς ἔμαθεν εὐσεβεῖν καὶ μηδὲν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πέρα φρονεῖν· ἀλλ' ὅτι καὶ Ναβουχοδονόσορ μεταπλασθέντος εἰς θηρίων διαγωγὴν ἐφ' οἷς ἡσέθησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεθθέντος, ὥστε πάλιν ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν αὐτὴν καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, ἄχρι καὶ τελευτῆς ὁμνοῦντος λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο· ταῦτα οὖν ὀρῶντα τὸν Θεὸν, ἐργισθῆναι αὐτῷ καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος· ἐδήλου δὲ τὰ γράμματα τάδε· *Μάνη, θέκελ, φαρές*· τοῦτο δὲ ἔλεγεν Ἑλλάδι γλώσση σημαίνειν, ὅτι *Τὸν τῆς ζωῆς σου χρόνον ἠρίθμηκεν ὁ Θεός καὶ σταθμῶ περιέ-*

A statim convocavit, ex illis volens discere ea quæ scripta fuerant, Dicentibus autem magis, se eorum nihil intelligere. Rex valde anxius, et magno animi dolore oppressus, propter hanc rem inopinatum et valde admirabilem, publico præconio brevi edixit per totam regionem, se ei, qui has litteras et quidnam significarent, esset declaraturus; pollicens esse daturum torquem aureum, et vestem gestandam purpuream, sicut solent ferre reges Chaldaeorum, et præterea tertiam partem sui imperii. Cum hoc publico præconio sic fuisset promulgatum, adhuc quidem magis concurrebant magi, et contendebant invenire, quid sibi vellent litteræ. Nihilominus autem stabant dubitantes.

B XII. Interea regem angore animi plenum videns ejus avia, cœpit repetere, et de Daniele propheta ei significare, quæ illius avo, Nabuchodonosori, inquam, propter ea quæ viderat arcana, ei exposuerat, Est quidam, dicens, qui fuit ductus huc e Judæa captivus, nomine Daniel, vir egregius ad invenianda arcana, et quæ sunt soli Deo cognita: qui regi Nabuchodonosori, cum nullus alius posset dicere de iis quæ quærebat, omnia pulchre significavit, et edidit in lucem ea quæ quærebantur. Si eum ergo accersiveris, id quod scire cupis, mox invenies. Ille vero eum celerrime accersit: et cum dixisset, quæ de ipso et de ejus audiebat sapientia, et quid divinus sit cum eo Spiritus; et sit ad inveniendum solus vel maxime idoneus ea quæ non veniunt aliis in mentem, rogabat ut ei diceret et solveret ea, quæ scripta fuerant; etiamsi sit, inquit, injucundum et asperum quod a Deo significatur. Hoc ergo si feceris, dabo tibi purpuram, qua te induas: et torquem aureum, quem collo tuo imponas, et tertiam partem mei imperii, futuram præmium et honorem tuæ sapientiæ: ut ex ipsis evadas longe clarissimus, et ab omnibus suspiciendus.

D XIII. Daniel autem rogabat quidem, ut sibi sua haberet munera, virum enim sapientem et divinum non esse capiendum muneribus: se vero gratis velle juvare eos qui opus habeant. Declarat autem ei ea quæ scripta fuerant, nempe vitæ exitum: quod nec iis quidem, quæ avus ejus Nabuchodonosor passus erat, suppliciis propter suas in Deum contumelias, ipse didicerat esse pium, et ultra modum humanæ naturæ non sumere spiritus: sed quod etiam cum Nabuchodonosor mutatus esset in vitam ferinam propterea quæ impie gesserat, et post multas preces et supplicationes misericordiam esset consecutus, et rediisset ad vitam humanam et ipsum regnum: et propterea Deum, ut qui omnem haberet potentiam, et hominum curam gereret, usque ad mortem laudaret, ipse eorum est oblitus: et Deum quidem multis insectatus est maledictis, vasis autem ejus ut sibi ministraretur, effecit simul cum pellicibus. Hæc ergo videntem Deum ei esse iratum, et per ea quæ scripta sunt, ei præsignificare, qualis sit futurus vitæ exitus. Significabant autem hæc litteræ, *Mane, Thecel, Phu-*

res, hoc vero dicebat lingua Latina significare : *Tempus vitæ tuæ numeravit Deus, et in libra appendit, et ablatum regnum tuum dividet Medis et Persis.* Cum regi sit dixisset Daniel, quænam significarent hæc in muro litteræ, Baltasar quidem angore et animi dolore fuit oppressus propter aspera illa et tristia, quæ ei significabantur. Neque tamen ei tanquam prophete malorum, non dat ea munera, quæ fuerat pollicitus, sed præbuit omnia quam minatus quidem erat regni eversione, definitæ esse necessitatis, sed non ejus qui prædixit, esse reputans : ea autem, quæ promissa fuerant, implere, boni esse viri judicans, justique et veri.

XIV. Præterfluxit breve spatium temporis, et captus fuit ipse et civitas, sicut prædictum fuerat a Daniele, cum Rex Persarum in ipsum duxisset exercitum. Sed Baltassar quidem sic e vita excedit : Darius vero, qui Babyloniorum dissolvit principatum, qui erat etiam filius Astyægis, regni sexagesimum secundum annum transegerat, quando cepit Babylonem. Qui etiam admirabilem hunc prophetam secum accipiens, tanquam rem aliquam magnam et pretiosissimam, duxit in Mediam, magnam suam in eum studium ostendens et observantiam. Daniel ergo cum esset in tanto honore et existimatione apud Dariam, et ipse ejus sermones acciperet, ut qui haberent aliquid divinum, in eum quoque excitata est invidia ab iis qui primas partes ferebant in Media. Etenim invidabant satrapæ, videntes eum esse in majore existimatione, et esse majus in eum regis studium, et haberi in majore apud eum honore. Quærentes autem calumniæ occasionem et accusationis, minime inveniebant ; nullam enim eis præbebat causam, nam neque a pecuniis vinci poterat, et omnem quæstum despiciebat. Hinc factum est, ut cum nihil possent invenire, quod de eo dicentes apud regem, de ejus honore possent aliquid detrahere, alium modum quærent, quo eum depellerent a regis benevolentia. Videntes ergo Daniele ter in die precantem, arbitrati sunt se invenisse occasionem, per quam sint ei allaturi exitium : et accedentes ad Dariam, ei renuntiant, visum esse omnibus ejus satrapis et principibus, ut nullus ex omnibus spatio triginta dierum ullam omnino petat petitionem, neque a Deo neque ab homine, nisi ab ipso rege. Qui hanc autem legem fuerit transgressus, in lacum leonum injiciatur.

XV. Rex vero non intelligens eorum malignitatem, nec suspicans eos hæc esse machinatos adversus Daniele, cessit eorum sermonibus. Et alii quidem omnes caventes, ne transgrederentur ea quæ eis imperata fuerant, quiescebant : Daniel autem hoc minime curabat : sed, sicut ei mos erat, stans orabat. Hinc cum eum observassent satrapæ, et apparuisset ea, quam in ipsum studebant accipere, occasio, statim venerunt, ad regem, et accusarunt Daniele, ut qui solus transgrederetur ea quæ fuerant imperata. Nam cum nullus, aiebant,

στησε και περιελών σου την βασιλειαν Μηδοις αυτην και Περσαις διανεμει. Οὕτω Δανιήλ ταῦτα τῷ βασιλεὶ σημαίνειν φράσαντος τὰ ἐν τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρ οἶον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χαλεποῖς τοῖς δεδηλωμένοις λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν, οὐ μὴν ὡς προφήτη κακῶν αὐτῷ γενομένῳ τῷ προφήτῃ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν, οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας παρέσχετο, τὴν μὲν ἠπειλημένην τῆς βασιλείας καθαίρεισιν τῆς ὀρισθείσης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι λογισάμενος, τὴν δὲ τῶν ἐπιγγελλένων ἐκπλήρωσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ κρίνων καὶ δικαίου καὶ ἀψευδοῦς.

ΙΔ'. Βραχὺ διεῖλε το μεταξὺ, καὶ αὐτὸς τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, ὡς τῷ Δανιήλ προηγόρευται, Κύρου τῶν Περσῶν βασιλέως ἐπιστρατεύσαντος ἐπ' αὐτόν· ἀλλὰ Βαλτάσαρ μὲν οὕτω τὸν βίον ἀμείθει, Δαρειῶ δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν, ὃς δὴ καὶ Ἀστυάγου υἱὸς ἦν, ἔτος ἐξηκοστὸν καὶ δεύτερον τῆς βασιλείας ἠνύετο, ἠνίκα τὴν Βαβυλῶνα εἶλεν· ὃς καὶ τὸν θαυμάσιον τουτοῦ προφήτην μεθ' ἑαυτοῦ λαβὼν ὡς μέγα τι χρῆμα καὶ ἀξιότιμον, ἤγαγεν εἰς τὴν Μηδικήν, πολλὴν τὴν περὶ αὐτὸν θεραπείαν ἐπιδεικνύς. Δανιήλ τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ καὶ λαμπρᾷ σπουδῇ παρὰ τῷ Δαρειῷ, μόνος τε σύμβουλος αὐτῷ ἐχρημάτισε, καὶ τοὺς αὐτοῦ λόγους ὡς τι θεῖον ἔχοντας ὁ βασιλεὺς ἀποδεχόμενος ἦν. Ἀμέλει καὶ φθόνος αὐτῷ ὑφείρπε παρὰ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν Μηδικῇ· ἐδάσκαλλον γὰρ αὐτῷ οἱ σατράπαι παρευδοκιμοῦντα ὀρῶντες καὶ πλείονος ἀξιούμενον τῆς ἐκ βασιλέως θεραπείας τε καὶ τιμῆς· καὶ ζητοῦντές διαβολῆς ἀφορμὴν καὶ κατηγορίας, οὐχ εὔρισκον· παρῆχε γὰρ αἰτίαν οὐδεμίαν αὐτοῖς, ἐπεὶ καὶ χρημάτων ἀνώτερος ἦν καὶ παντὸς λήμματος ὑπερόπτης· ἐντεῦθεν ὡς οὐδὲν εἶχον εὐρεῖν ὃ κατεπιπόντες αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν, καθ' ὃν αὐτὸν τῆς βασιλικῆς ἐκστήσουσιν εὐμενείας. Ὀρῶντες οὖν τὸν Δανιήλ τρις τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὐρηκέναι, δι' ἧς αὐτῷ συσκευάσουσι τὴν ἀπώλειαν· καὶ πρὸς τὸν Δαρειῶν ἐλθόντες ἀπήγγελλον, ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ πᾶσι καὶ ἡγεμόσι δόξειεν, ἐπὶ ἡμέρας τριάκοντα μηδένα τῶν πάντων αἰτήσασθαι τι μηδὲν αἶτημα, μήτε παρὰ θεοῦ μήτε παρὰ ἀνθρώπου, ὅτι μὴ μόνον παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, τὸν ἐξ τὸν νόμον παραβηκότα τοῦτον εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆσθαι τῶν λεόντων.

ΙΕ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδ' ἐπὶ τὸν Δανιήλ ταῦτα συσκευασμένους ὑπονοήσας, εἶξε τοῖς αὐτῶν λόγοις καὶ προτίθησι πρόγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι τὰ προστεταγμένα μὴ παραβῆναι ἠρέμουν, τῷ Δανιήλ δὲ τούτων φροντὶς οὐδεμία, ἀλλ' ὡσπερ ἔθος ἱστάμενος ἠύχετο· ἔνθεν τοι καὶ παρατηρήσαντες αὐτὸν οἱ σατράπαι, τῆς ἀφορμῆς, ἣν ἐσπούδαζον λαβεῖν ἐπ' αὐτὸν ὡσπερ παραφανεῖσης, εὐθύς ἤκον πρὸς βασιλέα καὶ κατηγοροῦν ὡς παραβαίνοντος μόνου τοῦ

Δανιήλ τὰ προστεταγμένα· Ἰηθδενός γάρ, φησί, τῶν ἄλλων τολμῶντος προσεύχεται τοῖς θεοῖς, ὁ Δανιήλ τοῦτο πράττειν οὐ βούλεται, καὶ ἅμα ὡς παραβάτην νόμου ἡξίου κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι τῶν λεόντων. Θάρρῆσας δὲ ὁ Δαρεῖος, ὅτι ρύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν καὶ οὐδὲν οὐ πάθει δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως τὸ συμβᾶν φέρειν· καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον τοῦ Δανιήλ, σφραγίσας τὸν ἐπὶ τοῦ στομίου κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον ὁ βασιλεὺς, ἀνεχώρησεν, ὅλην τὴν νύκτα ἐχόμενος.

ΙΓ'. Μεθ' ἡμέραν δὲ ἀναστὰς, ἐπὶ τὸν λάκκον ἦλθε καὶ σωζομένην τὴν σφραγιδα εὐρών, ἧ σημεινόμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ὀνομαστὶ τε τὸν Δανιήλ ἐκάλει καὶ διεπυνθάνετο εἴγε καὶ νῦν σώζοιτο· τοῦ δὲ κάτωθεν ὑπακούσαντος καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος ἀνιαρὸν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου· οἱ δὲ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλ μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, οὐ μὲν οὖν, ἔλεγον, ὦ βασιλεῦ, διὰ τὸ θεῖον καὶ τὴν τούτου πρόνοιαν οὗτος σέσωσται, ἀλλὰ τῶ τοὺς λέοντας κεκορεσμένους ὑπάρχειν τροφῆς. Τοῦτο ἐκεῖνοι μὲν εἰ βασιλείας ἡττημένοι εἶπον. Ὁ βασιλεὺς δὲ μισήσας τῆς πονηρίας αὐτοῦς, παραβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορασθέντων δὲ αὐτῶν, εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι τοὺς διὰ μίσους τὸν Δανιήλ ἔχοντας, ὅπως εἰ διὰ κόρον αὐτοῖς οὐ προσέξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. Σαφές δὲ ἐγένετο τῷ Δαρείῳ, ὅτι θεῖα χεὶρ ἦν ἡ τὸν Δανιήλ σώσασα, παραβληθέντων ἤδη τοῖς θηρίοις τῶν σατραπῶν· οὐδενός γάρ αὐτῶν τὸ παράπαν ἐφείσαντο. ἀλλὰ πάντα αὐτοῦς ὄνου καὶ ὄνου σιν εὐθύς διεσπάραξαν τε καὶ βορὰν ἐποιήσαντο, καθάπερ τῷ λιμῷ κάμνοντες καὶ τροφῆς ἀστοχοῦντες. Διαφθαρέντων οὖν οὕτω τῶν ἐπιβουλεύσαντων τῷ Δανιήλ, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἄνδρα φρόνιμον ἑαυτὸν δεικνύς καὶ πειθόμενον ἀληθείᾳ, πράγμασί τε φανεροῖς καὶ ἀναντιρρόητοις, καθ' ὅλην ἐπεμφε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεόν, ὃν ὁ Δανιήλ προσκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν εἶναι ἔλεγεν ἀληθῆ καὶ τὸ πάντων ἔχοντα κράτος· ἔσχε δὲ καὶ τὸν Δανιήλ διὰ τιμῆς οὐδενὶ ἄλλῳ παραπαησίας, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων· συνῆσαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἑταῖροι καὶ συγγενεῖς, οἱ περὶ Ἀζαρίαν φημι, καὶ αὐτοὶ ὁμοίως τῆς ἰσῆς αὐτῷ καὶ προνοίας καὶ τιμῆς ἀπολαύοντες.

ΙΖ'. Ὡν δὲ οὕτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς, ψκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς καὶ βάρην ἐκπρεπέστατον τι κατασκευάσασα καὶ θαυμασίως πεποιημένον, ἧ μέχρι δεῦρο μὲν ἔστι καὶ σώζεται· τοῖς δὲ ὀρώσει δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι καὶ ἐπ' αὐτῆς ἡμέρας, ἧς ἕκαστος αὐτὴν ἱστορεῖ· οὕτω νεαρὸν αὐτῆς τὸ κάλλος καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὃν ὑπὸ τοῦ τοσούτου χρόνου φαίνεται. Θάπτονται δὲ ἐν τῇ βάρει ταύτῃ οἱ τε Μήδων καὶ Περσῶν βασιλεῖς, καὶ ὁ ταύτην πεπιστευμένος Ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεὺς. Ἰωσήππῳ καὶ ταῦτα πρὸς λέξιν τῷ Ἰουδαίῳ συντάσσεται. Ἐπεὶ δὲ οὐ θαυμαστὸς μόνον ὑπῆρχεν ὁ Δανιήλ ἐτέρων ἐπιλύειν ὄνειρους, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον θαυμασιώτερος, ἐφ' οἷς αὐτὸς ἐκεῖνος ὄρων

A alius auderet deos orare; Daniel hoc non vult facere: et simul tanquam legis transgressorem, volebant eum ex lege jaci in lacum leonum. Confidens autem Darius fore ut Deus eum eriperet, et a feris nihil grave pateretur, jussit eum alacri animo ferre quod acciderat: et in lacum injecto Daniele, cum obsignasset rex lapidem, qui erat litus in aditu loco ostii, recessit, totam noctem insomnis transigens, ut qui premeretur cura de Daniele.

διαγαγὼν ἄϋπνος, φροντίδι τῇ περὶ τὸν Δανιήλ συν-

XVI. Cum autem, postquam dies esset, surrexisset, venit ad lacum: et cum salvum invenisset signaculum, quo reliquerat obsignatum lapidem aperiens, nominatim vocavit Danielem, et rogavit, an adhuc esset salvus. Cum ille vero inferne audisset, et dixisset se nihil molestum esse passum, jussit eum extrahi e lacu. Cum vidissent autem inimici Danielem nihil mali fuisse passum. Non fuit, dicebant, iste conservatus propter Deum et propter ejus providentia, sed quod leones essent cibo satiati. Hac illi quidem dicebant, victi ab invidia. Rex vero odio habens eorum improbitatem, jubet quidem multas carnes objici leonibus: cum ii autem fuissent satiati, eos in lacum injici, qui odio habebant Danielem, ut sciret, an propter satietatem eos non tangerent leones. Planum vero factum est Dario, fuisse divinam manum, quæ servavit Danielem, cum injecti fuissent satrapæ; nulli enim eorum omnino pepercerunt: sed eos omnes unguibus et dentibus protinus discerpserunt et devoraverunt, perinde ac si fame laborarent et alimento egerent. Cum ii ergo interiissent, qui Danieli paraverant insidias, Rex Darius seipsum ostendens virum prudentem et parentem veritati, rebusque apertis et contra quas nihil dici poterat, misit per totam regionem, laudans Deum, quem adorat Daniel: et eum solum dicebat esse verum, et qui in omnes obtinet dominatum. Habebat autem Danielem in majori honore, quam ullum alium, ostendens eum esse primum ex amicis. Simul vero cum eo erant etiam cognati: Azarias, inquam, cum cæteris, in quos et par erat studium regis, et in pari eos honore habebat.

XVII. Cum is autem esset insignis et splendidus, exstruxit in Medicis Ecbatanis, turrim, pulcherrimum quoddam ædificium et factum admirabiliter, quæ in hodiernum usque diem conservatur; iis autem qui vident, videtur nuper fuisse constructa, atque adeo eo ipso die, quo illam aspiciunt unusquisque, tam recens ejus pulchritudo, et quæ minime consenuit tanto tempore, cernitur. Sepeliuntur vero in hac turre reges Medorum et Persarum: et is cui ea est commissa, est Judæus sacerdos. Hæc ab Joseph Judæo ad verbum conscripta sunt. Quoniam autem non solum fuit admirabilis in solvendis aliorum somniis, sed longe admirabilior in iis quæ ille ipse vidit,

operæ pretium est hic quoque eorum meminisse, et ostendere, quam esset ejus mens pura et Deo digna.

XVIII. A magno hoc propheta, cum adhuc degeret Baltasar in terra Chaldæorum, visi sunt quatuor venti cœli in mare irruere, et quatuor magnæ bestiæ ex eo ascendere, quæ significabant quatuor magna regna. Quarum una quidem visa fuit tanquam læna, et ejus pennæ tanquam aquilæ. Ea significabat regnum Chaldæorum. Ursa autem secunda, quæ in ore tria habebat latera: cui vox quoque audiebatur, dicens: Surge, comede carnes multas, ea significabat regnum Medorum et Persarum. Et tertia, pardus: quæ etiam ostendebatur habens quatuor pennas volucris supra ipsam: et in ea quoque bestia cernebantur quatuor capita. B Regnum Græcorum per eam significabatur. Quorum potentissimos reges vidit postea in forma arietis et hirci. Darium quidem tanquam arietem, in omnibus terræ partibus cornu petentem; Alexandrum vero tanquam hircum in eum insurgentem, et viribus ac impetu conculcantem et prosternentem. Quartam autem bestiam vidit terribilem et stupendam, et mirandum in modum sortem: cujus ferrei quidem dentes, ungues autem ænei. Ea vero superabat omnes, quæ ipsam præcesserant, viribus et audacia: excedebatque et comminuebat, et reliquas conculcabat pedibus. Per hæc docens manum Romanorum, quæ jamdiu tenet imperium. In cujus capite animadverti, inquit propheta, decem cornua et aliud quoque parvum, quod inter ea nascebatur, et tria ex prioribus evellebat radicitus. Jam enim in ipso fine Romani imperii, quod secatur in multos principatus, dicit quidem fore ut decem reges simul exsurgant. Hoc enim significabat visio decem cornuum, tria autem ex his regnis a parvo illo cornu dissolvi, quod cernebat habere oculos hominis, et os magniloquum, et superaturum esse vitium omnium vitiorum, quæ fuere a sæculo, quæ quidem aperte significant Antichristum.

XIX. Cum sic ergo in visione valde fuisset admirabilis propheta, vidit etiam quosdam thronos intelligentes positos et supramundanos: et Deum gloriæ, tanquam Antiquum dierum, præidentem: qui eo, quod sit ante sæcula, sic videnti voluerit D videri: cujus etiam indumentum erat album, sicut nix: et capillus ejus cernebatur tanquam lana pura. Nihil enim obscurum, nihil triste, nihil sordidum apud veram et magnam et primam lucem. Quin etiam thronum quoque ejus dicit apparuisse, tanquam flammam ignis, et rotas ignem emittentes, et fluvium ignis ante eum fluentem, et horrenda omnia et terribilia, et admirabilia omnia, et quæ Deum decebant. Mille enim millia, inquit, et decies mille millia ei assistentes, pie admodum ministrabant. Deinde cum nubibus tanquam Filium hominis, Filium Dei dixit se vidisse venientem, et eum ad Patrem usque euntem, et tanquam ab eo dilectum, cum eo honorifice sedentem, et ei uni-

ἐτύγγανεν, ἄξιον ἐνταῦθα καὶ περὶ αὐτῶν μνησθῆναι καὶ δεῖξαι τῆς τοῦ ἀνδρός διανοίας τὸ καθαρῶτατόν τε καὶ ἀξιόθεον.

III'. Ὡπται τῷ μεγάλῳ τούτῳ προφήτῃ, Βαλτάσαρ ἔτι ἐν τῇ τῶν Χαλδαίων διάγοντος, τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ προσβαλόντας τῇ θαλάσῃ καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀπ' αὐτῆς ἀναβαίνοντα, ἃ καὶ τὰς μεγάλας τέσσαρας βασιλείας αἰνιττόμενα ἦν, ὧν τὴν μὲν ὡσεὶ λέαιναν ὤφθαι, καὶ πτερὰ αὐτῆς ὡσεὶ ἀετοῦ· τῶν Χαλδαίων αὕτη τὴν βασιλείαν ὑπογράφουσα ἦν· ἄρχον δὲ τὴν δευτέραν, τρία πλευρὰ ἔχουσαν ἐν τῷ στόματι, πρὸς ἣν καὶ φωνὴ λέγουσα διηκούετο· Ἀνάστηθι, φάγε σάρκας πολλὰς — αὕτη τὴν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν διηνίτετο βασιλείαν· καὶ πάρδαλιν τὴν τρίτην, ἣτις καὶ πτερὰ τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς ἐδείκνυτο ἔχουσα· καὶ τέσσαρες δὲ τῶν θηρίων κεφαλαὶ καθωρῶντο· ἡ Ἑλλήνων βασιλεία δι' αὐτῆς ἐδήλουτο· ὧν τοὺς δυνατωτάτους βασιλεῖας ἐν κριοῦ καὶ τράγου μορφῇ· Δαρεῖον μὲν οἶα κριὸν κατὰ πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς κυρίττοντα· αὐτῷ δὲ τὸν Ἀλέξανδρον οἶα τράγον ἐπανιστάμενον καὶ ἐρμῇ ἰσχύος συμπατοῦντα καὶ καταβάλλοντα· τὸ τέταρτον δὲ θηρίον φοβερόν εἶδε καὶ ἐκθαμβόν καὶ ἰσχυρόν περιττὰ, οὗ σιδηροὶ μὲν οἱ ὀδόντες, οἱ ὄνυχες δὲ ἀπὸ χαλκοῦ· καὶ τοῦτο ὑπερβάλλειν ἰσχύϊ τὰ πρὸ αὐτοῦ πάντα καὶ ἰταμότητι, ἐσθίον καὶ λεπτόνον καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶ συμπατοῦν· τὴν ἄρτι κατέχουσαν χεῖρα διὰ τούτου διδασκόμενος τῶν Ῥωμαίων· οὗ πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ δέκα κέρατα προσενόουν, φησὶν ὁ προφήτης· καὶ μικρὸν ἄλλο μεταξὺ τούτων φυόμενον καὶ τρία τῶν προτέρων ἐκριζοῦν· ἤδη γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ τέλει τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς εἰς πολυαρχίαν κατατεμενομένης, δέκα μὲν ἀναστήσεσθαι βασιλεῖς ὁμοῦ λέγει· τοῦτο γὰρ ἡ τῶν δέκα κεράτων ὄψις ἐδήλου· τρεῖς δὲ τῶν τοιούτων βασιλείων ὑπὸ τοῦ μικροῦ κέρατος ἐκείνου καταλυθῆναι, ὃ καὶ ὀφθαλμοῦς ἔχειν ἀνθρώπου καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ τὴν κακίαν πάντων ὑπεροίσειν τῶν ἀπ' αἰῶνος κακῶν ἑώρα, τοῦ Ἀντιχρίστου ταῦτα προδήλως σημαντικά.

IV'. Ὡς τοιγαροῦν τῆς ὑπερφυστικῆς ὁλος ὁράσεως γεγονώς ὁ προφήτης, ἐθεώρει καὶ θρόνους νοερούς τινας καὶ ὑπερκοσμίους τιθεμένους καὶ τὸν Θεὸν τῆς δόξης οἶα Παλαιὸν ἡμερῶν προκαθήμενον, τῷ προαιώνιον αὐτὸν εἶναι, οὕτως ὀφθῆναι τῷ βλέποντι βουλευθέντα, οὗ καὶ τὸ ἔνδυμα λευκόν, ὡσεὶ χιῶν καὶ τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς ὡσεὶ ἔριον καθαρὸν ὄρασθαι· οὐδὲν γὰρ ἀλαμπές, οὐδὲν κατηφές οὐδὲ ῥυτίων παρὰ τῷ μεγάλῳ καὶ ἀληθινῷ καὶ πρώτῳ φωτὶ· ἀλλὰ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς πυρὸς εἶπε φαίνεσθαι φλόγα καὶ τροχοὺς πῦρ ἀφιέντας καὶ ποταμὸν πυρὸς ἔμπροσθεν βέοντα καὶ πάντα φοβερὰ καὶ φρικτὰ καὶ πάντα θαυμαστά καὶ θεοπρεπῆ· χίλιαι γὰρ χιλιάδες, φησὶ, καὶ μυρία μυριάδες αὐτῷ παρεστῶσαι πανευλαβῶς ἐλειτούργουν. Εἶτα μετὰ τῶν νεφελῶν ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου τὸν Υἱὸν ἐρχόμενον τοῦ Θεοῦ εἶπεν ὁρᾶν καὶ τοῦτον ἄχρι τοῦ Πατρὸς ἰόντα καὶ ὡς ἀγαπητὸν αὐτῷ ἐτίμως συνεδριάζοντα καὶ τούτῳ τὴν ὅλην ἐξουσίαν καὶ τὴν βασιλείαν τῶν πάν-

των διδομένην καὶ τὴν τιμὴν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βίβλους ἀνοιγομένας καὶ κρύφια φανερούμενα καὶ πάντα γυμνά τῷ κριτῇ καὶ τετραηλισμένα παρεστῶτα καὶ τῶν μὲν ἄλλων τὴν ἐξουσίαν καταργουμένην καὶ τὴν ἀρχὴν· ἐκεῖνο δὲ τὸ πονηρότατον θηρίον καὶ τὴν κακίαν ἀσύγκριτον, ἧ καὶ τὸν μετὰ τῶν ἁγίων ἐτόλμησε πόλεμον καὶ στόμα λαλοῦν εἶχε μεγάλα ἐξαναιρούμενον καὶ εἰς καῦσιν πυρὸς ἀσβεστον παραπεμπόμενον· ἐντεῦθεν δὲ τὴν μεγαλοσύνην καὶ τὴν τῶν ὄλων βασιλείαν εἰς αἰῶνας τοῖς ἁγίοις δεδωρημένην.

Κ'. Καὶ οὐ ταῦτα μόνον (ὡ μακαρίας ὕψεως) τεθέαται Δανιὴλ, ἀλλὰ καὶ προσευχόμενος μετὰ ταῦτα καὶ ῥήμασιν ἐξομολογήσεως τὸν ὑπεράγαθον ἐξευμνιζόμενος· "Ἡμῖν, φησί, τὸ ἐξῆς ἐν Σούτοις τῇ μητροπόλει Περσίδος, καὶ ὡς ἐξῆλθον εἰς τὸ πεδῖον μετὰ καὶ τῶν ἐταίρων, ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο· καὶ φυγόντων τῶν σὺν ἐμοί, μόνος ἀπολέλειμμαι κατὰ στόμα πρῶτων. Καὶ ἰδοὺ τις ἐστηκὼς ἤψατό μου καὶ ἀνέστησε καὶ τὰ μέλλοντα συμβῆσθαι τοῖς πολίταις μετὰ πολλὰς ὕσας ἐμυσταγώγησε γενεάς. "Ὅδε ἄρα οὗτος ἦν ὁ μέγας καὶ πρῶτιστος τῶν οὐρανίων δυνάμεων Γαβριήλ, ὃς καὶ ἀναστάντι αὐτῷ δειχθῆναι κριὸν ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δὲ αὐτὸν ἐν ὑψηλότερον ἔχοντα· ἔπειτα ἀναβλέψας μὲν εἰς τὴν Δύσιν, θεάσασθαι τράγον ἔφη ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον· συρράξαντα δὲ τῷ κριῷ καὶ τοῖς κέρασι κυρίξαντα, δις καταβαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ γῆν καὶ πατήσαι· εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφύοντα κέρασ, οὗ κλασθέντος, ἀναβλαστήσαι τέσσαρα, καθ' ἕνα τῶν ἀνέμων ἐκτετραμμένα· ἐξ αὐτῶν δὲ ἀνασχεῖν καὶ ἄλλο βραχύτερον, ἧ καὶ ἀυξῆσαι ἔλεγε· ὃ ταῦτα δεικνύς καὶ πολεμήσειν αὐτοῦ τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν αἰρήσαι ἀνά κράτος καὶ πάντα τὰ τοῦ νόμου περιελεῖν· καὶ ταῦτα ἐπὶ ἡμέρας χιλίας καὶ διακοσίας ἐνεθήκοντα ἔξ. Ταῦτα μὲν ἰδεῖν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν Σούτοις ὁ Δανιὴλ ἔγραψε· κρῖναι δὲ αὐτῷ τὴν ὄψιν τῶν ὀρασθέντων ἐδήλου τὸν Θεὸν οὕτως· τὸν μὲν γὰρ κριὸν βασιλείας τὰς Μήδων καὶ Περσῶν σημαίνειν αὐτῷ ἔφρασκε, τὰ δὲ κέρατα τοὺς μέλλοντας βασιλεύειν. Αὐτὸ δὲ τὸ κέρασ τὸ ἔσχατον αὐτὸν σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα· τοῦτον γὰρ καὶ διώσειν ἔλεγε τῶν λοιπῶν, πλούτω τε καὶ δόξῃ καὶ τῇ ἄλλῃ περιφανεῖα· τὸν δὲ τράγον δηλοῦν, ὡς τῶν Ἑλλήνων τις βασιλεύων ἔσται, ὃς τῷ Πέρσῃ συμβαλὼν δις κρατήσει τῇ μάχῃ καὶ παραλήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. Δηλοῦσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τοῦ ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου τὸν πρῶτον βασιλέα. Εἶτα καὶ τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν βασιλέων ἐκπεσόντος ἐκεῖνου· τῇ δὲ πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν ἀποστροφῇ ἐκάστου τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐξεικονίζεσθαι, καὶ τὸν εἰς αὐτοὺς διαμερισμὸν δηλοῦσθαι· γενέσθαι δὲ καὶ τινα ἕτερον ἐκ τούτων βασιλέα, ἀναιδῆ μὲν τῷ προσώπῳ, ἰκνὸν δὲ συνιέναι προβλήματα, ὃς καὶ ὀλίγῳ διαφθερεῖ πολλοὺς καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται· πολεμήσει τε τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν ἰσχυρῶς

A versam potestatem et regnum omnium dari et honorem. Quin etiam libros ei esse apertos, et occulta ei esse manifesta, et omnia adstare nuda et detecta : et aliorum quidem aboleri potestatem et imperium : illam autem pessimam bestiam et improbitate incomparabilem, quæ movit bellum adversus sanctos, et os habuit, quod magna et superba loquebatur, deletam et transmissam ad ignis conflagrationem, qui nunquam exstinguitur. Deinde vero majestatem et universorum regnum datum sanctis in æternum.

XX. Neque vero hæc solum (o beatam visionem) vidit Daniel : sed orans quoque postea, et verbis confessionis placans eum qui est summe bonus : Eram, inquit, deinceps, Susis, quæ est metropolis Persidis, et postquam egressus sum in campum cum familiaribus, ecce factus est magnus terræ motus, et fugientibus iis qui mecum erant, relictus sum solus. Et ecce quidam stans me tetigit, et fecit surgere : et quæ civibus erant eventura post multas generationes mystice enarravit. Is autem erat magnus ille et primus cælestium potestatum Gabriel. Qui etiam sibi, cum surrexisset, significavit fuisse magnum ostensum arietem, cui multa quidem enata erant cornua ; habebat autem unum altius. Et hæc quidem cum aspexisset, ait se vidisse in Occidente hircum, qui inde ferebatur per aerem : confligentem vero cum ariete, et bis cornu petentem, ipsum humi prostravisse et conculcasse. Deinde vidisse hircum, cui magnum cornu nascebatur in fronte : quo fracto, geminasse quatuor, versa ad singulos ventos. Ex ipsis autem exortum esse aliud quoque brevius : quod is qui ostendebat, dicebat fore ut cresceret, et ejus gentem bello invaderet, et civitatem vi caperet, et quæcunque sunt legis, tolleret : idque diebus mille ducentis et nonaginta sex. Hæc quidem se vidisse in campo, qui est Susis, scripsit Daniel : Deum autem eorum, quæ adspexerat, visionem dicebat sic sibi declarasse. Nam arietem quidem dicebat significare regna Medorum et Persarum ; cornua autem, eos qui erant regnaturi. Ipsum vero cornu ultimum, significat ipsum ultimum regem. Dicebat enim fore, ut is præstaret cæteris, et divitiis et gloria et alio splendore. Hircum autem, significare futurum ex Græcis regem quemdam, qui bis cum Persa confligens, eum pugna vinceret, et universum assumeret principatum : significari vero a magno cornu, quod est in fronte hirci, primum regem. Deinde etiam ortum quatuor regum, cum ille excessisset : uniuscujusque autem eorum conversione ad quatuor climata terræ describi successores post mortem primi regis, et significari factam ab eis divisionem. Futurum autem alium quoque quemdam ex iis regem, vultu quidem impudentem : idoneum vero ad intelligenda problemata : qui et dolo multos interimet, et stabit ad interitum multorum : bellabit autem adversus gentem, et eorum leges fortiter dissol-

vet : quin etiam templum quoque spoliabit, et de-
lebit rempublicam, et prohibebit tres annos fieri
sacrificia. Hæc quoque sic facta sunt et ad effe-
ctum pervenerunt, Antiocho videlicet regnante,
qui fuit cognominatus Epiphanes.

XXI. Prædixit autem ipsa Daniel multis ante
generationibus, cum Deus ei ea ostendisset, et ut
scriberet effecisset : ut et qui ea legunt, et consi-
derant ea quæ eveniunt, et Danielelem admirentur
propter honorem, quo fuit dignus a Deo judica-
tus, et inveniant Epicureos hac in re valde errare,
qui et providentiam e vita expellunt, et Deum
non consent rerum humanarum curam gerere :
neque a beata essentia, et in quam non cadit
interitus, ad hoc ut universa permaneant guber-
nari omnia, carentia auriga et curatore. Mundum
autem universum dicunt sua sponte ferri : sic
male sentientes et dicentes aperte stolidi et ne-
scientes, quod ne navis quidem in portu servari
potuerit, defecta gubernatore et nautis. Sed quis
in rebus honestis fuerit adeo socors et ignavus,
aut audiores tantæ damnarit negligentia et som-
nolentia, ut non aliorum etiam meminerit pro-
phetæ hujus admirabilis, quæ et possunt afficere
admiratione, et magnam afferre utilitatem animis
auditorum ?

XXII. Erat enim tunc apud Babylonios simula-
crum, quod in magno habebatur honore. Ei nomen
erat Bel : cui etiam tanquam deo constructum erat
templum et ara, eique suppeditati fuerant largi
sumptus : et circa illum erat frequens turba sacer-
dotum. Sumptus vero specie quidem ac prætextu
suppeditabantur idolo : revera autem ab ejus sa-
cerdotibus latenter consumebantur. Id ipse quoque
rex colebat. Is erat Cyrus, qui Dario successerat.
Qui etiam, similiter atque Darius, honorem con-
servans in Danielelem, eum habebat convictorem et
gloriosissima omnium suorum amicorum. Hinc
etiam factum est, ut ei suaderet ut Bel coleret tan-
quam deum viventem. An non vides, inquit, quod
similæ quidem Artabas duodecim quotidie, oves
autem non pauciores quam quadraginta comedat ?
vini vero sex totas ebibat metretas ? Est hoc error
manifestus et aperte deceptio, ait Dei propheta.
Nam quod intus quidem, est lutum, æs autem extrin-
secus, neque potest esse, neque bibere. Irascitur
hæc audiens Cyrus et statim vocat sacerdotes mi-
naturque mortem, nisi Bel comedentem ostenderint.
Illi vero, Mensæ cibos, aiunt, appone ; nos autem
egrediemur, et clavibus ac signaculis obserata ja-
nuam, redi die sequenti : et nisi omnia consumpta
inveneris, nos digni erimus supplicio ; sin minus,
Daniel, qui et de nobis, et de ipso deo est mentitus.
Atque Cyrus quidem statim, sicut dixerant, cibos
apposuit : Daniel autem, eis imprudentibus, cinere
templi solum conspersit : et cum sic ambo clausis-
sent et obsignassent, recesserunt. Sequenti vero
die accedentes, vident vestigia mulierum et viro-
rum et puerorum in cinere. Qui etiam capti, osten-

A καταλύσει· ἔτι γὰρ μὴν συλήσει καὶ τὸν ναὸν·
ἀφανιεῖ τε τὴν πολιτείαν καὶ τὰς θυσίας ἐπὶ τρισὶν
ἔτεσιν ἀπελρξεί τελεῖσθαι. Γέγονε μὲν οὕτω ταῦτα
καὶ εἰς ἔργον ἐξέβη, Ἀντιόχου δῆτα τοῦ Ἐπιφανοῦς
βασιλεύοντος.

ΚΑ'. Προεῖπε δὲ αὐτὰ Δανιήλ πολλαῖς ἄρα γενεαῖς
πρότερον, τοῦ Θεοῦ δεῖξαντος οὕτῳ ταῦτα καὶ γρά-
ψαι παρασκευάσαντος, ὥστε τοὺς ἀναγιγνώσκοντας
καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν τε τὸν
Δανιήλ τῆς τιμῆς, ἧς ἄξιος ἐκρίθη παρὰ Θεοῦ, εὐρί-
σκειν τε τοὺς Ἐπικουρείους ἐντεῦθεν κομιδῇ πλα-
νωμένους, οἳ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου
καὶ θεὸν οὐκ ἀξιοῦσι τῶν πραγμάτων ἐπιτροπεύειν,
οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως πρὸς
διαμονὴν τῶν ὅλων κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,
B ἄμοιρον δὲ ἡνιόχου καὶ φροντιστοῦ. Τὸν κόσμον αὐτο-
μάτως ἅπαντα φέρεσθαι λέγουσι, κακῶς οὕτω καὶ
φρονοῦντες καὶ λέγοντες οἱ προφανῶς ἀνόητοι καὶ
οὐκ εἰδότες, ὡς οὐδὲ ναῦς ἐν λιμένι διασωθεῖη
κυβερνήτου καὶ ναυτῶν ἔρημος. Ἀλλὰ τίς ἂν ῥάθυ-
μως οὕτω περὶ τὰ κατὰ γένοιτο ἢ τῶν ἀκρωμέ-
νων ῥαθυμίαν τσαούτην καὶ ὕπνον κατεγνωκῶς, ὡς
μὴ καὶ τῶν ἄλλων τοῦ θαυμαστοῦ τούτου προφήτου
ἐπιμνησθῆναι θαυμάσαι τε ἰκανῶν ὄντων καὶ πολλὴν
ὠφέλειαν ταῖς τῶν ἀκροατῶν ψυχαῖς ἐμβαλεῖν δυνα-
μῶν ;

ΚΒ'. Ἦν γὰρ τότε τοῖς Βαβυλωνίοις πάνυ σφόδρα
τιμώμενον εἰδῶλον· ὄνομα τούτῳ Βήλ, ᾧ καὶ οἶα
θεῶ ναὸς κατεσκευάστο καὶ βωμὸς δαπάναι τε κε-
C χορήγηντο δαψιλῆς· καὶ ὄχλος ἱερέων ἦσαν περὶ
ἐκείνου συχνός· αἱ δαπάναι δὲ πρόφασιν μὲν τῷ εἰ-
δῶλι χορηγοῦμεναι, τὸ δὲ ἀληθὲς τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ
κατὰ τὸ λεληθὸς δαπανώμεναι· τοῦτο ἐσέβητο καὶ
αὐτὸς βασιλεὺς. Κύρος ἦν οὗτος, ὁ τὸν Δαρεῖον δια-
δεξάμενος, ὃς ἄρα καὶ πρὸς τὸν Δανιήλ τὴν ὁμίαν
Δαρεῖω διασιώζων τιμὴν, συμβιώτην τε εἶχε καὶ τῶν
αὐτοῦ φίλων ἐπιδοξότατον. Ἐνθεν τοι καὶ παρήνει
αὐτῷ καθάπερ θεῶ ζῶντι προσέχειν τῷ Βήλ. Ἦ οὐχ
ὄρθς, φησὶν, ὡς Ἀρτάβας μὲν σεμιδάλεως ἐκάστης
ἡμέρας δυοκαίδεκα, πρόβατα δὲ οὐ μείον ἢ τεσσαρά-
κοντα ἐσθίει, οἴνου δὲ ἐξ τοῦς πάντας μετρητὰς ἐκ-
πίνειν ; Πλάνη τοῦτο σαφῆς καὶ ἀντικρὺς παραλο-
γισμὸς, ὁ τοῦ Θεοῦ ἔφη προφήτης· ὁ γὰρ ἐνδον μὲν
πηλὸς, ἐξωθεν δὲ χαλκὸς ὢν, οὐτ' ἐσθίειν οὔτε πί-
D νειν δυνατῶς ἔχει. Ὀργίζεται ὁ Κύρος ἀκούσας·
καλεῖ παραύτιχα τοὺς ἱερεῖς, ἀπειλεῖ θάνατον, εἰ
μὴ ἀποδείξαιεν ἐσθίοντα τὸν Βήλ· οἱ δὲ· Τῇ τραπέζῃ
παράθες, ἔφασαν, τὰ βρώματα, βασιλεῦ· ἔξιμεν δὲ
ἡμεῖς, καὶ αὐτὸς κλεισὶ καὶ σφραγίσαι τὴν θύραν
ἀσφαλίσάμενος, τὴν ἐξῆς ἴθι, καὶ εἰ μὴ καταλάβοις
ἀνηλωμένα πάντα, ἄξιοι τιμωρίας ἡμεῖς· εἰ δ' οὖν,
ἀλλὰ Δανιήλ πάντως, ὁ καὶ αὐτοῦ θεοῦ γὰρ κατε-
ψευσάμενος καὶ ἡμῶν. Κύρος μὲν οὖν κατὰ τὸν λό-
γον τῶν βρωμάτων εὐθύς πεποίηκε τὴν παράθесιν·
Δανιήλ δὲ τούτους λαθὼν, σποδιᾶ τὸ τοῦ ναοῦ ἅν
ἔδαφος καταπάττει· καὶ οὕτω κλείσαντες ἀμφότεροι
καὶ σφραγίσαντες ὤχοντο· τῇ ἐξῆς δὲ παριόντες,
ἔχνη γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν ὄρωσι κατὰ
τῆς σποδιᾶς, οἳ καὶ ληφθέντες τὰς κρυπτὰς ὑπ-

εδείκνυσαν εισόδους, δι' ὧν εισιόντες πρώην, ἀνήλουν τὰ προτιθέμενα· ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἰδὼν, ὀργῆς ὄμοῦ καὶ αἰσχύνης ὑπόπλωσως γίνεται καὶ τῆς μέχρι τότε διαλανθανούσης αὐτὸν ἀπάτης τοὺς ἱερεῖς ἀμυνόμενος, ἅπαντας αὐτοὺς ἀναιρεῖ, τὸν γὰρ δὲ καὶ τὸν Βήλ ἐκδοτὸν εἰς καταστροφὴν παρέσχε τῷ Δανιήλ.

ΚΓ'. Τοῦτο πρῶτον Βαβυλωνίοις ὁ Δανιήλ ἐπιδείξας κατόρθωμα, οὐδενὸς τῶν ἐν τε συνέσει καὶ ἀγγινοῖα θαυμαζομένων ἀπολειπόμενον εἶτα καὶ δεύτερον ἐπιτίθεισιν· οὐ γὰρ μόνον οἱ ἀναίσθητοι οὗτοι τὸν ἀναίσθητον ἐσέβοντο Βήλ, ἀλλὰ καὶ δράκοντά τινα μέγαν ἐμφωλεύοντα οἰκίῳ τινὶ θεραπεύοντες, ὡς θεῶν προσεῖχον· ἔργον τοῦτο τὸ νοητοῦ δράκοντος, τοῦ μὲν Θεοῦ τῶν ὄλων ἀφιστᾶν, θηρίῳ δὲ πείθειν προσκεῖσθαι πονηροτάτῳ· πειρᾶται γοῦν κἂν τούτῳ Κύριος τοῦ Δανιήλ καὶ ὡς ἀληθῶς ἐσθίοντι καὶ πίνοντι καὶ ζῶντι θεῶν προσκυνεῖν παρηγγύα· Οὐ γὰρ ἂν, ἔφησεν, ἔχης εἰπεῖν, ὅτι κἂν οὗτος οὐκ ἔστι θεὸς ζῶν· ὁ δὲ· Κυρίῳ τῷ Θεῷ μου προσκυνήσω· μόνος γὰρ οὗτος ἀληθῶς ζῶν, δι' οὗ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· ὁ δὲ δράκων οὗτος ἰσθόλος ὄφις καὶ πονηρὸς, λυμαίνεσθαι μὲν εἰδώς, ὠφελεῖν δὲ οὐδένα δυνατὸς ὢν. Εἰ δ' ὅτι καὶ θνητὸς ἔστι γινῶναι θέλεις, καὶ τὴν φύσιν φθαρτὸς, ἀλλ' οὐ μὲν οὖν θεὸς οὐδαμῶς, ἐπίτρεψον, ὦ βασιλεῦ, κἀγὼ τοῦτον μαχαίρας ἀνευ καὶ ῥάβδου κατακτενῶ. Ἐπινεύσαντος οὖν ἐν τούτῳ τοῦ βασιλέως, πίσσαν ὄμοῦ καὶ στέαρ καὶ τρίχας ὁ θαυμαστὸς οὗτος ἀνὴρ ἐστηκώς, εἶτα καὶ μάζας πέποιτηκώς, εἰς τὸ στόμα καθῆκε τοῦ δράκοντος. Ὁ δὲ φαγὼν ῥήγνυται παραχρῆμα. Πρὸς ταῦτα οἱ τῶν Βαβυλωνίων δεισιδαιμονέστατοι βαρέως διενέγκοντες, τῷ βασιλεῖ τε προσῆλθον καὶ τὸν Δανιήλ ἐξητήσαντο· ἦσαν γὰρ ἀτέχνως ὑπὸ τοῦ ἀφανοῦς δράκοντος ὑποβεβλημένοι καὶ πολλὴν ὄσσην κατὰ τοῦ προφήτου τὴν μανίαν ὠδίνοντες. Προσέλασι τοίνυν τῷ βασιλεῖ· Παράδος ἡμῖν τὸν Δανιήλ, λέγοντες· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σε ἀποκτενοῦμεν. Δῆλος γὰρ ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἔργων καθίστασαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἤδη τὰ Ἰουδαίων φρονεῖς. Ἀμέλει καὶ παραδίδωτι τοῦτον εἰς χεῖρας αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, οὐχ ἐκὼν ἄλλως οὐδὲ βουλόμενός, παραδίδωσι δ' οὖν ὄμως· οἱ δὲ λάθοντες εἰς τὴν τῶν λεόντων λάκκον εὐθύς καθιᾶσιν· ἐπὶ δὲ ἦσαν οὗτοι τὸν ἀριθμὸν, ὡς δύο τε σώματα καὶ πρόβατα δύο ἡμερησίᾳ τροφή τετύπωτο, ἐν ἑξ δὲ ταῖς ὄλιαις ἡμέραις αἷς ὁ δίκαιος αὐτοῖς συγκαθειργνυτο, ἄσιτοι τὸ παράπαν καὶ τροφῆς ἠσπινοσοῦν ἀγευστοὶ καταλείφθησαν, ἵνα τῷ λιμῷ μὲν πιεζόμενοι, ἀπάσης δὲ ἄλλης τροφῆς ἀποροῦντες, κἂν ἔχοι τινὰ δύναμιν ὁ προφήτης εἵργουσαν αὐτοῖς τὴν ὄρμην, ἀλλ' οὖν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ αἰνούμενοι βιαίτερον, τὴν γένυν αὐτῷ ταχέως ἐπιβάλωσι καὶ λαφύξονται. Τί οὖν ὁ Κύριος; Ἄρα τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην αὐτῷ παραδίδωσιν; ἢ σώζει μὲν ἐκ στόματος λεόντων, τῷ λιμῷ δὲ πιεζεσθαι καταλείπει; ἢ τροφήν μὲν εἰς βρωσίαν ὀρέγει διὰ τινος τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἀπεριτμήτων; πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἵνα διὰ πάντων

A dunt occultos aditus, per quos nuper ingredienti-
consumebant ea quæ apponebantur. Hæc cum rex
vidisset, ira simul repletur et pudore, et ulciscens
sacerdotes propter eam quæ ad hoc usque tempus
latebat, fraudem, eos omnes interimit; templum
autem et Bel præbuit evertendum Dahieli.

XXIII. Cum Daniel Babylonis hoc præclarum
primum ostendisset factum, quod nullo eorum,
quæ propter intelligentiam et ingenii acumen in
admiratione habentur, est inferius, deinde etiam
secundum adjicit. Non solum enim isti nullo plane
sensu præditi, nullo sensu præditum Bel colebant :
sed etiam magnum quemdam draconem, qui in
domo quadam delitescebat, tanquam deum cole-
bant. Hoc opus est ejus, qui intelligentia percipi-
tur draconis, abducere quidem a Deo universorum :
persuadere autem, ut adhæreant bestię nequissimæ.
Tentatur ergo in hoc quoque Daniel a Cyro : et
jubebat ut eum adoraret tanquam vere comedentem
et bibentem et viventem deum. Non potes
enim, aiebat, dicere hunc non esse deum viventem.
Ille autem, Dominum, inquit, meum adorabo. Is
enim est solus verè vivens, per quem vivimus et
movemur et sumus¹. Hic vero serpens est draco
venenatus et malus, qui scit quidem nocere, ne-
mini autem potest prodesse. Quod si velis scire
eum etiam esse mortalem, et in quem natura cadit
interitus, non autem deum, permitte o rex, et
ego eum occidam sine gladio et virga. Cum vero
ei rex hoc annuisset, et picem simul et adipem
et pilos coxisset hic vir admirabilis, et deinde etiam
offas fecisset, demisit in os draconis. Ille autem
cum comedisset, confestim rumpitur. Hæc cum
graviter tulissent quicumque ex Babylonis erant
superstitiosi et falsæ religioni dediti, ad regem
accesserunt et petierunt Danielelem. Erant enim re-
vera instigati a dracone, qui non cadit sub aspe-
ctum, et adversus prophetam magnum furorem
conceperant, et jam parturiebant. Accedunt ergo
ad regem, dicentes : Trade nobis Danielelem ; sin-
minus, te occidemus. Jam enim nobis ex tuis fa-
ctis evasit manifestum, te quoque ipsum eadem
sentire quæ Judæi. Eum itaque tradit rex in ma-
nus eorum, non libens alioqui nec volens, tradit
tamen. Illi vero cum eum accepissent, rursus de-
mittunt in lacum leonum. Ii erant septem numero,
quibus et duo corpora et duæ oves singulis diebus
erant deputatæ ad eorum alimentum. Sex autem to-
tis diebus, quibus justus fuit cum eis inclusus, re-
lictus omnino jejuni et omni alimenti expertes :
ut fame quidem oppressi, et omni alio nutrimento
carentes, etiamsi propheta haberet aliquam vir-
tutem, quæ eorum arceret impetum, at fame certe
impulsi violentius, maxillas celeriter in eum immit-
terent ac discerperent. Quid ergo Dominus? Tra-
ditne feris animam, quæ eum confitetur? aut servat

¹ Act. xvii, 28.

quidem ex ore leonum? Relinquit autem eum fame moriturum; aut alimentum quidem præbet ad esum, sed per alienigenam aliquem et incircumcisum? Multum abest. Sed ut per omnia omnipotentes ejus vires et ineffabilis misericordia fieret manifesta, divina quidem manu obstruuntur ora leonum, vel protinus ipsi seipsos comprimunt ac contrahunt, angulos subeuntes, et nec sacrum corpus omnino audentes attingere: sed tanquam quidam satellites benevoli ac fideles, suum regem custodientes, et urgebat, metus.

XXIV. Erat autem alius quidam propheta in Judæa. Is erat sacer Habacuc, quem scio satis omnibus esse notum. Is ergo, cum panem in disco comminisset et jus ei immisisset, abibat ut ferret ad messorum; erat enim tempus æstatis. Angelus autem Domini ei apparuit, et jussit eum id ferre Babylonem ad Danielelem. Cum is vero ignorantiam, et esse maximum quod intercedit spatium, et quam difficile esset imperatum, adduceret, protinus angelus comam capitis apprehendit, et momento temporis impetu ducentis spiritus expansus stetit super lacum: et appellavit Dei vincitum, et dixit: Accipe hanc cœnam, quam Deus ad te misit, tui magnam curam gerens. Hæc Habacuc. Magnus autem Daniel in contritione spiritus et humilitate animæ: Meminit vero mei Deus, respondit, fidelis vox est revera famuli, quomodo bonus quoque Dominus ejus curam gerit. Deinde, cum accepisset, comedit: ipse autem Habacuc, cum eadem rursus virtute illud immensum transvolasset spatium, (o celeritatem, o divinam pernicitatem) momento temporis ita suo fuit loco restitutus, ut nondum præterisset hora prandii messoribus. Atque hoc quidem cum sit plane solius Dei opus et ejus immensæ potentiae, majus ex se habet miraculum, quam ut id possit assequi sermo vel cogitatio. Atque sex quidem dies sic transierunt, Danielelem in lacu conservantes. Cyrus autem septimo die abiit, ut amicum jam lugeret mortuum. Cum vero despexisset, et vidisset ipsum sedentem in lacu illæsum, magna voce laudavit Deum rerum admirabilium, et magis quam prius Darius; et illum quidem illinc quam primum extraxit: eos autem, qui ei temere invidabant, continuo demisit devorandos a leonibus. Sic etiam in gentibus cognoscitur Deus judicia faciens, ut in operibus manuum ipsorum comprehendantur peccatores, providens modo ineffabili. Fuit ergo postea Daniel et regis victor, honoremque et gloriam apud ipsum est consecutus supra omnes ejus amicos.

XXV. Sed et rursus admirabilis Daniel consuetudine faciens, et perseverans in ab initio cœpta abstinentia, rursus talibus dignus est habitus contemplationibus. Fui enim, inquit ille, tres dierum hebdomadas jejunans. Panem enim desideriorum non comedi, et caro et vinum non intravit in os meum: et unguento non fui unctus, donec impleti essent

Α τότε παντοδύναμον αὐτοῦ τῆς ἰσχύος καὶ τὸ τῶν οἰκτιρμῶν ἀπόρρητον καταφανές γένηται, ἐμφράττεται μὲν θεία παλάμη λεόντων στόματα, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς συστέλλονται ταῖς γωνίαις παραδύομενοι καὶ μηδ' ὄλωσ ἱεροῦ σώματος παραφασαῖαι τοῖ μῶντες, ἀλλ' ὡσπερ δορυφόροι τινὲς εὐνοί τε καὶ πιστότατοι τὸν ἑαυτῶν φυλάττοντες βασιλέα, καὶ μηδὲ τοῦ λιμοῦ μνησθῆναι ὑπὸ τοῦ περικειμένου θεοῦ αὐτοῖς συγχωρούμενοι.

quos nec famis quidem meminisse sinebat, qui eos

ΚΔ'. Ἦν δὲ τις ἄλλος προφήτης ἐν Ἰουδαίᾳ, ὃ ἱερὸς Ἀμβακούμ οὗτος, ὃν γινώριμον εἶναι πᾶσιν ἐπιστάμαι· οὗτος οὖν ἄρτους ἐν πίνακι διαθρούψας τὸ ἔφημά τε τούτοις ἐπιβαλὼν, ἀπῆει κομίζων τοῖς θερισταῖς (θέρους γὰρ ἦν ὁ καιρός), ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐπιφανείς, μετακομίσαι τοῦτο εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιήλ ἐπέτατε· τοῦ δὲ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὸ πάμπλου εἶναι τὸ μεταξὺ διάστημα τὸ ἀμήχανόν τε προβαλλομένου τοῦ ἐπιτάγματος, αὐτίκα πρὸς τοῦ ἀγγέλου τὴν κόμην ἐπιληφθῆναι τῆς κεφαλῆς ἐν ἀκαρεῖ τε τῷ ῥαίζῳ τοῦ ἄγοντος πνεύματος ἐκπετασθέντα ἐπάνω στήναι τοῦ λάκκου καὶ προσαγορευταὶ τὸν δέσμιον ἐκεῖ τοῦ Θεοῦ· καὶ δεῖξαι τουτὶ τὸ δεῖπνον, εἰπεῖν, ὃ Θεὸς σοι μάλα κηδόμενος ἐξ-ἀπέστειλε. Ταῦτα ὁ Ἀμβακούμ. Ὁ μέγας δὲ Δανιήλ ἐν συντριβῇ πνεύματος καὶ ταπεινώσει ψυχῆς· Ἐμνήσθη δὲ μου ὁ Θεός, ἀπεκρίνατο· πιστοῦ τῷ ὄντι θεράποντος ἢ φωνῆ, ὡσπερ ἄρα καὶ ἀγαθοῦ Δεσπότου ἢ περὶ αὐτὸν πρόνοια· εἶτα καὶ δεξάμενος ἔφαγεν· αὐτὸν δὲ παραχρῆμα τὸν Ἀμβακούμ αὐθις τῇ αὐτῇ δυνάμει τὸ μυρίον ἐκεῖνο διάστημα, διαπτάντα (ὡ τοῦ τάχους, ὡ τῆς θείας δξύτητος!) οὕτως ἐν ῥίπῃ πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀνασωθῆναι τόπον, ὡς μὴ παρελκυσθῆναι τὴν ὥραν τοῦ ἀρίστου τοῖς θερισταῖς· τοῦτο μὲν οὖν μόνου καθαρῶς ἔργον ὃν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς παντοδυναμίου ῥοπῆς, αὐτόθεν ἔχει τὸ θαῦμα ἢ κατὰ λόγου καὶ φρενῶν δύναμιν. Ἡ ἕκτη μὲν οὖν οὕτως ἐπεραίνετο, τὸν Δανιήλ ἐν τῷ λάκκῳ διατηροῦσα. Κύριος δὲ τῇ ἐβδόμῃ ἀπῆει ὡς τεθνηκότα ἤδη τὸν φίλον πενθήσων· ἐγκύψας δὲ καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐν τῷ λάκκῳ καθήμενον ἀδλασθῆ, μεγάλη φωνῇ τὸν τῶν θαυμασίων ὕμνει θεὸν καὶ μᾶλλον ἢ Δαρείου τὸ πρότερον· καὶ τὸν μὲν ἐκεῖθεν ἀνείλκυσεν ἐν σπουδῇ· τοὺς δὲ μάτην αὐτῷ βασκαίνοντας ἐτοίμην εὐθὺς τοῖς λέουσι καθῆκε βορᾶν· οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἔθνεσι γινώσκεται Κύριος κρίματα ποιῶν ἐν τοῖς ἔργοις τε τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀρρήτως οἰκονομῶν, τοὺς ἀμαρτωλοὺς συλλαμβάνεσθαι· ἦν οὖν τὸ μετὰ ταῦτα ὁ Δανιήλ συμβιωτῆς τε τοῦ βασιλέως καὶ τιμῆς παρ' αὐτῷ καὶ δόξης ὑπὲρ πάντας αὐτοῦ τοὺς φίλους καταξιούμενος.

ΚΕ'. Ἀλλὰ γὰρ καὶ πάλιν Δανιήλ ὁ θαυμασιος τὰ συνήθη ποιῶν καὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς ἐχόμενος ἐγκρατείας, τοιούτων αὐθις ἤξιούτο καὶ τῶν θεωρίων· ἤμην γὰρ, ἐκεῖνός φησι, τρεῖς ἐβδομάδας ἡμερῶν νηστεύων. Ἄρτον γὰρ ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον καὶ κρέα καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἀλειμμα οὐκ ἤλειψάμην ἕως πληρώσεως τριῶν ἐβδομάδων

ἡμερῶν. Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ πρώ-
του μηνός, ἐγὼ ἤμην ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ τοῦ με-
γάλου Χωμάρ καὶ ἤρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον·
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐνδεδυμένος βαδδὶν καὶ ἡ ὄσφυς αὐτοῦ
περιεζωσμένη ἐν χρυσίῳ Ὀφάτζ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ
ὡσεὶ θαρσεῖς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ ὄρασις
ἀστραπῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυ-
ρός, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς ὄρασις
χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ ὡς
φωνὴ ἕχλου. Ταῦτα εἶδον καὶ ἡ ἰσχὺς μου ἐξέλιπεν
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἡ δόξα μου μετεστράφη εἰς διαφθορὰν
καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὴν γῆν πίπτω· καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἀπτο-
μένη μου καὶ ἤγειρέ με ἐπὶ τὰ γόνατά μου καὶ,
Σύνες!... φησὶ, πρὸς με, Δανιήλ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν,
καὶ στήθι ἐπὶ τῇ στάσει μου, ὅτι νῦν ἀπεστάλην
ἐγὼ πρὸς σέ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης, ἧς
ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ταπεινωθῆναι ἐναντίον τοῦ
Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, ἠκούσθησαν οἱ λόγοι σου καὶ
ἐγὼ ἤλθον πρὸς σέ καὶ ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας Περ-
σῶν ἐστήκει ἐξ ἐναντίας μου εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέ-
ραν. Καὶ νῦν ἀνδρίζου καὶ ἰσχυε, ὅτι ἐγὼ μετὰ σοῦ
εἰμι· ἐνταῦθα πολλὰ μὲν τῶν ἐσομένων ὁ φανείς
ἄγγελος τῷ προφήτῃ μυσταγωγεῖ περὶ τε τῆς
Περσῶν βασιλείας καὶ καταλύσεως καὶ εἰς οὓς
ἔμελλε μεταπίπτειν· ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τῆς
βασίλειας Νότου, ἧ καὶ πέρας ἔλαθε μετὰ ταῦτα
καὶ τοῖς καλουμένοις Μακκαβαῖκοῖς ἐνεγράφη.

ΚΓ'. Οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐτέρων
ὁ Δανιήλ μέγας τε τὴν θεωρίαν καὶ θαυμάσιος τὴν
σύνεσιν ἀνεφάνη· καὶ ἵνα τὰλλα παρῶμεν, ἀλλὰ τὸ
κατὰ τὴν κρίσιν Σωσάννης, ὃ πολλῶν πρότερόν
ἔστι, νέος ὢν, εἰργαστο, τίνα ἄλλην συνέσεως ὑπερ-
βολὴν ἀπολείπει; Ἦν πιστὴν μὲν τῷ ἀνδρὶ γενομέ-
νην, θάνατον δὲ κατακριθεῖσαν ἐκ συκοφαντίας ἀδι-
κωτάτης τῶν ἀκολάστοις ὀφθαλμοῖς μᾶλλον ἐκείνην
θεασαμένων παραπλήσιά τε τῷ Ἰωσήφ κινδυνεύου-
σαν ὑποστῆναι, ὃ ἐκείνον τότε ρυσάμενος καὶ ταύτην
δὴ παραδόξως διὰ Δανιήλ ρύεται σοφῇ κρίσει κακο-
τεχνίαν τῶν πρεσβυτέρων ἐλέγξαντος καὶ αὐτοὺς
μᾶλλον ἀξιόους θανάτου δείξαντός τε καὶ γενέσθαι
παρασκευάσαντος.

ΚΖ'. Οὕτω συνέσεως ἔχων, οὕτω χάριτος καὶ με-
γέθους θεωριῶν κατηξίωται· αὐτὰ τε τὰ τοῦ Θεοῦ
κρύφια καὶ τῆς δίπτυς τοῦ λόγου παρουσίας μυστή-
ρια τῷ πνεύματι καταθεωρήσας· καὶ ὅσα δὲ τῶν
ἄλλων ἀξιολογώτατα καὶ ὅσα πρὸς τῷ τοῦ αἰῶνος
τέλει συμβῆσθαι μέλλει καὶ τὴν τότε θλίψιν καὶ
τὴν ἐκ γῆς χιόματος ἐξανάστασιν τῶν ἀνθρώπων
τὴν τῶν ἀγίων τε δόξαν καὶ τὴν τῶν ἀσεβῶν αἰσχύ-
νην τὴν οὐδέποτε λήγουσαν, τὰ βάθη τε τοῦ Θεοῦ,
καθ' ὅσον οἴοντε τῷ σάρκα περικειμένῳ διὰ τοῦ
ἐρευνῶντος αὐτὰ πνεύματος ἐγνωκώς· ἔπειτα τοῦ
δεσμοῦ λυθεὶς καὶ τὴν γῆν ἠδέως τῇ γῆ παραδοὺς,
πρὸς ὃν ἐπόθει Θεὸν ὃ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀνὴρ
ᾤχετο, αὐτοῖς τε τοῖς τρισὶ καὶ φίλοις παισὶ καὶ
προφήταις εἰς αἰὲ συνῶν καὶ μηδὲ ἡμῶν κατὰ
γε τὸ περιέπειν καὶ βοηθεῖν ἀφιστάμενος, εἰς δό-
ξαν Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος τῆς ὑπερ-

A dies trium hebdomadam; et vicesimo et quarto die
primi mensis, ego sedebam prope magnum fluvium
Chobar; et sustuli oculos meos, et vidi. Et ecce vir
indutus sacra stola, et lumbus ejus accinctus auro
Hophatz: et corpus ejus tanquam Tharsis, et vul-
tus ejus tanquam aspectus fulguris: et oculi ejus
tanquam lampades ignis, et brachia ejus et tibiæ
tanquam aspectus æris resplendentis, et vox ver-
borum ejus tanquam vox turbæ. Hæc vidi, et vir-
tus mea defecit a me, et gloria mea conversa fuit
in interitum: et continuo cado in terram, et ecce
manus me tangens, et erexit me super genua mea;
et Attende, inquit, ad me, Daniel, vir desideriorum,
et sta in statione mea: quoniam nunc ego missus
sum ad te: quoniam a primo die, quo dedisti cor-
tuum, ut humiliareris coram Domino Deo tuo, ego
veni ad te: et princeps regni Persarum stetit con-
tra me viginti et unum diem. Et nunc esto vir
fortis et robustus, quoniam ego sum tecum. Hic
multa quidem futura, qui apparuit angelus, pro-
phetæ mystice enuntiat de regno Persarum et
ejus eversione: et ad quos erat deventurum. Deinde
etiam de regina Austri, quæ quidem postea finem
acceperunt, et scripta sunt in libris, qui vocantur
Machabæorum.

XXVI. Non ex his autem solis, sed etiam ex aliis,
Daniel apparuit magnus in contemplatione et ad-
mirandus intelligentia. Et ut alia omittamus, quod
de Susanna factum est judicium, quod diu ante
fecit, cum esset adhuc juvenis, quidnam reliquit
intelligentiæ, quo id possit superare? Quæ qui-
dem cum fuisset marito fidelis, morte autem esset
damnata ex iniquissima calumnia eorum qui illam
impudicis aspexerant oculis, et erat similia passura
iis quæ Joseph passus est, qui illum tunc eripuit,
is eam quoque admirabiliter servat per Danielelem:
qui sapiente judicio seniorum convicit malignita-
tem, et eos magis morte dignos ostendit, et ut
mortem paterentur effecit.

XXVII. Cum tanta esset intelligentia, tanta gra-
tia et tam magnis dignus est habitus contempla-
tionibus: cumque ipsa Dei arcana, et duplicis
Verbi adventus mysteria spiritu esset contempla-
tus: quin etiam quæcunque sunt aliis pluris facien-
da, et quæcunque sunt eventura in fine sæculi,
et eam, quæ tunc erit, afflictionem, et hominum
ex terræ aggere resurrectionem, et sanctorum glo-
riam, et impiorum ignominiam, quæ nunquam
desinit, et Dei profunda, quantum potest is qui
est carne indutus, per ipsa scrutantem spiritum
cognovisset, deinde vinculo solutus, terra terræ
libenter tradita, ad Deum, quem desiderabat, vir
desideriorum abiit, cum his tribus et amicis pueris
et prophetis perpetuo conversans, et nec a nobis
quidem, quod ad defendendum et adjuvandum at-
tinet, abscedens. Ad gloriam Patris et Filii et

Spiritus sancti, supernaturalis et divinæ Trinitatis : quam decet honor et adoratio in sæcula sæculorum. Amen (2).

(2) *Humatus est S. Daniel in angusta caverna honoribus magnis in Babylone, ubi adhuc suo tempore ejus monumentum exstare habet Epiphanius De vita prophetarum, cap. 10, in fine. Inde vero ejus et trium puerorum reliquię translatae sunt Alexandriam*

Ἁ φροῦς καὶ θείας Τριάδος, ἣ πρέπει τιμῆ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

et in ecclesiam SS. Joannis et Cyri positæ. Easdem Venetias translatas esse, et crus Danielis Vercellis, et magnam trium puerorum sacrorum pignorum partem Romæ in diaconia S. Adriani asservari, ait Baronius in notis ad Martyrologium hoc die.

MARTYRION

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

MARTYRIUM

SANCTI ET GLORIOSI MARTYRIS

PLATONIS.

(Latine apud Surium ad diem 22 Julii; Græca nunc primum prodeunt ex cod. ms. Paris. n. 1539, sæc. XII Edit.)

I. Non sum nova dicturus de Galatis, neque aliena ab iis qui Ancyram habitant : nec dicam incredibilia de confessore, et eo cui verbum Dei fuerat commissum. Stulte enim fecerunt Galatæ, ut consueverant : fuit autem Plato revera sanctissimus, qui sibi Dei creditam habebat sapientiam : et ea passus est a Galatis, quæ confessore pati jubet lex Christi. Eum enim captum sævi et immisericordes coniecerunt in carcerem, ut qui verbum Dei annūtiaret, et violaret leges imperatoris. Acerbe ergo et inhumane iis eum affecerunt suppliciis, quæ non fas est ipsam humanam sustinere naturam, gravem ostendentes insolentiam, et in belluinam conversi crudelitatem. Fortiter autem ferebat venerandus et purissimus Platonis animus, ut qui afflictiones omnes et calamitates propter Christum ferre esset meditatus. Nam non eandem, quam is qui erat ejusdem nominis, Plato exercuerat philosophiam, nec erat in eadem doctrina philosophatus : sed erat quidem præstantissimus in omni verbi sapientia : fide autem antecellebat iis qui unquam fuerunt.

II. Hic ergo beatus Plato multos quidem ex iis qui Ancyram habitabant affecit beneficio : multos autem verbo illuminans, fecit Christo credere : et multos ex iis, qui a potentioribus opprimebantur calumniis, liberavit ab injuriis. Pro iis vero, quibus ipsos affecerat beneficiis, pœnæ ab eo exactæ sunt ; aut potius seipsum libens tradidit, fortique et excelso animo tulit calamitates. Erat enim ejus semper ad Deum scopus, cujus etiam fuit imitator.

B A'. Οὐ ξένα Γαλατῶν ἐστὶν ἃ μέλλω λέγειν, οὐδὲ τῶν τῆν Ἀγχυραν οἰκούντων ἀλλότρια, οὐδὲ ὁμολογητοῦ καὶ Θεοῦ λόγον πεπιστευμένου ἀπιστὰ ἐρῶ. Ἐπραττον Γαλάται ἀνοήτως ἃ σύνηθες αὐτοῖς ἦν ὑπῆρχεν δὲ Πλάτων ὁ ἀγιώτατος ἀληθῶς Θεοῦ σοφίαν πεπιστευμένος καὶ κεκτημένος καὶ ἐπασχεν ἃ ὑπομένειν ὁμολογητῆ νόμος Χριστοῦ προσέταττεν. Λαβόντες οὖν αὐτὸν ἔθεντο ἐν φρουρᾷ ὡς λόγον Θεοῦ καταγγέλλοντα καὶ νόμου βασιλέως καθαιροῦντα. Οὕτως οὖν αὐτὸν ἐτιμωροῦντο ἃ μὴ θέμις ὑπομεῖναι τῆν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐνδεικνύμενοι· εἰς ἀπόνοιαν χαλεπὴν καὶ ὠμοτάτην μετατραπέντες. Ἐφερὲν δὲ ἡ καθαροτάτη Πλάτωνος ψυχὴ γενναίως πάσας τὰς συμφορὰς φέρειν μεμελετηκυῖα· φιλοσοφίαν γὰρ, οὐ τῆν αὐτὴν τῷ ὁμωνύμῳ φιλοσοφῆσας οὐδὲ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ λόγον ἀσκήσας, ὑπερέχεν ἐν πάσῃ σοφίᾳ λόγου, διέφερε δὲ πίστει τῶν πρώποτε γεγεννημένων.

C sed erat quidem præstantissimus in omni verbi sapientia : fide autem antecellebat iis qui unquam fuerunt.

B'. Οὗτος οὖν ὁ μακάριος πολλοὺς μὲν τῶν τῆν Ἀγχυραν οἰκούντων εὐηργέτει, πολλοὺς δὲ τῷ λόγῳ φωτίζων ἐπέσει πιστεῦσαι, πολλοὺς δὲ τῶν καταδυναστευομένων ἡλευθέρου καὶ ὑπὲρ ὧν εὐηργέτει τούτου χάριν δίκας ἀπῆρτετο· καὶ ἐκῶν ἐδίδου καὶ ὑπέμενεν τὰς συμφορὰς. Ἦν γὰρ αὐτοῦ ὁ σκοπὸς πρὸς τὸν Κύριον, οὗ καὶ μιμητὴς ἐγένετο. Δι' ἃ καὶ θαρρῶν ἀπῆει ἐπὶ τὴν τιμωρίαν ἀγόμενος. Ὁ δὲ βικάριος Ἀγρικπίνος προκαθίσας ἐν τῇ βασι-

λικῆ ἀντικρυς τοῦ Διὸς, ἐκέλευσεν παραστῆναι τὸν μάρτυρα. Ὁ δὲ βοηθὸς ἔφη· Ἔστηκεν πρὸ τοῦ βήματός σου, κύριε. Ἀγριππίνος εἶπεν· Πάσης τῆς οἰκουμένης ἐν ἡσυχίᾳ διαγούσης, ἵνα τί αὐτὸς ἐν τοσαύτῃ καὶ τηλικαύτῃ καθέστηκας πλάνῃ; Πλάτων εἶπεν· Ὑμεῖς ἐστε οἱ ἐν πλάνῃ διάγοντες τὸν Θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν σὺν παντὶ τῷ κόσμῳ αὐτοῦ καὶ σεβόμενοι λίθους πεπελεκημένους καὶ ξύλα σαθρὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Ὁ δὲ Ἀγριππίνος ἔφη· Τὸ νέον τῆς ἡλικίας προπετεῖν σε ποιεῖ καὶ ὕβριν οὐ τὴν τυχοῦσάν σοι προξενεῖ. Εἰπέ οὖν μοι, ποίας θρησκείας εἶ, καὶ ποίας τύχης τυγχάνεις, ἢ τί τὸ ὄνομά σου; Πλάτων εἶπεν· Θέλεις μαθεῖν, ποίας θρησκείας εἰμί; Χριστιανός εἰμι. Ἀγριππίνος ἔφη· Τὸ παρὰ ἀνθρώπων σοι κληρωθὲν ὄνομα λέγω· ὅτι γὰρ Χριστιανός εἶ, καὶ γὰρ οἶδα· ἀλλὰ ἐκέλευσεν ὁ αὐτοκράτωρ μηδένα ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι Χριστιανόν. Πλάτων εἶπεν· Εἰ μαθεῖν θέλεις, ποίας θρησκείας εἰμί, εἶπον ἤδη ὅτι Χριστιανός εἰμι· εἰ δὲ καὶ τὸ ὄνομα θέλεις μαθεῖν τὸ παρὰ τῶν γονέων μου κληρωθὲν, Πλάτων λέγομαι ἐκ παιδός· Χριστοῦ δούλος εἰμι ἐκ κοιλίας μητρός μου· πόλει δὲ τῆς ἐνταῦθα τυγχάνω· ἐκρατήθην δὲ ὡς θεοσεβῆς καὶ δούλος Χριστοῦ· καὶ σοὶ προσήνεχθην καὶ πρόκειται μοι διὰ Χριστὸν θάνατος, ἢν ὑποστῆναί με δεῖ παρὰ σοῦ. Ποίει οὖν ὃ θέλεις.

rem mors est mihi proposita propter Christum, quod scis et statuisti.

Γ'. Ὁ δὲ Ἀγριππίνος ἔφη· Οὐ συμφέρει σοι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ κατὰ διάνοιαν ἔχειν· τοὺς γὰρ ὁμολογούντας αὐτὸν θανάτῳ παραδίδυσθαι ὁ αὐτοκράτωρ ἐκέλευσεν, τοὺς δὲ ἀρνούμενους τιμαῖς καὶ δωρεαῖς ἀμείβεσθαι. Διὸ συμβουλεύω σοι πεισθῆναι τῷ αὐτοκράτορι νόμῳ, καὶ κερδήσαι τὸ κακοῦ θανάτου πείραν λάβεῖν. Ἀποκριθεὶς δὲ Πλάτων εἶπεν· Ἐγὼ τῷ ἐμῷ πείθομαι βασιλεῖ, ἢ κεκλήρωμαι· τὸν δὲ πρόσκαιρον τοῦτον αἰρούμαι θάνατον, ἵνα τὴν αἰώνιον αὐτοῦ κληρονομήσω βασιλείαν. Ἀγριππίνος λέγει· Ὑπαγε σκέψαι τὸ συμφέρον σοι, ἵνα μὴ καὶ κακῶς ἀποθάνῃς. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἅγιος Πλάτων εἶπεν· Τὰ συμφέροντά μοι ὁ Κύριος μεριμνήσει. Ἀγριππίνος λέγει· Ἐγὼ τὰ προσταγμάτα τοῦ αὐτοκράτορος, ὡς κελεύουσιν οἱ ἄχραντοι αὐτοῦ νόμοι πανταχοῦ πάντας τοὺς Χριστιανούς ἢ θύειν ἢ τὸ ζῆν ἀπαλλάττεσθαι. Σὺ οὖν πῶς τολμᾷς ἀνατρέψαι τὰ προσταγμάτα τοῦ βασιλέως διὰ τῆς παρακοῆς καὶ τοὺς ὑπακούοντας ἀνατρέψεις; Πλάτων γελάσας εἶπεν· Ἐγὼ τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ μου, ὡς κελεύουσί μοι ἄχραντοι αὐτοῦ νόμοι, ἀνατρέπειν τὰς τῶν δαιμόνων τελετάς καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύειν, οὔτε σοι ξένον ἐστὶν ἐπινοεῖν βασάνους, οὔτε δὲ ἐμὲ αἰκίζόμενον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀποθνήσκειν. Σὺ γὰρ ἤδη πολλοὺς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει ἀνεῖλες, οἵτινες νικήσαντες τὸν θάνατον ἀνεδήσαντο κατὰ τοῦ διαδόλου τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον.

Δ'. Καὶ ὁ Ἀγριππίνος ταῦτα ἀκούσας αἰρεσίτροπος τε ὑπάρχων καὶ κατὰ τῶν ἀθλητῶν τῆς εὐσεβείας ὑπερβαλλόντως ἠγριωμένος καθάπερ τινὰ ἐπὶ φόνῳ ἄλόντα ἢ ἐπὶ τινὶ ἐτέρῳ πλημμελήματι. Μετὰ

Quamobrem cum abduceretur, confidens ibat ad supplicium. Vicarius autem Agrippinus cum aperte praesedisset in Jovis basilica, jussit sisti martyrem. Apparitor autem dixit : Stat ante tuum tribunal, domine. Dixit Agrippinus : Cum totus orbis terrae degat in laetitia, cur es in tali et tanto errore constitutus ? Dixit sanctus Plato : Vos estis, qui in errore degitis : et reliquistis Deum, qui fecit caelum et terram cum toto eorum ornatu : et excisos colitis lapides et ligna putrida, opera manuum hominum. Dixit Agrippinus : Juvenilis tua aetas te facit temerarium, et efficit ut sis valde insolens. Dic ergo mihi, cujusnam es religionis, et cujus conditionis et civitatis, et quod est tibi nomen. Sanctus dixit Plato : Si velis scire cujusnam sim religionis, sum Christianus. Dixit autem Agrippinus : Dic nomen, quod tibi fuit impositum a parentibus. Nam ipse quoque scio te esse Christianum. Jussit vero imperator nullum hominem vocari Christianum. Dixit sanctus Plato : Si velis scire cujus sim religionis, jam dixi tibi me esse Christianum. Si autem vis etiam scire nomen mihi tributum a parentibus, dicor Plato a pueritia ; et sum quidem Christi servus ab utero matris meae : sum vero civis hujus civitatis. Nunc autem sum captus et ad te adductus, tanquam pius et Christi servus. Quamobrem oportet me a te expectare. Fac ergo cito

III. Vicarius dixit : Non expedit tibi, o Plato, Crucifixi nomen habere in mente. Nam qui eum consententur, jubet imperator tradi morti acerbæ : eos autem, qui ipsum negant, donis maximis afficere. Quamobrem tibi consulo, ut pareas legi imperatoris, et hoc lucrifacias, ne mortis acerbæ facias periculum. Respondens autem dixit sanctus Plato : Ego pareo meo Regi, cui etiam milito ; mortem autem, quæ est ad tempus, eligo, ut sim hæres regni æterni. Dicit Agrippinus : Considera, o Plato, quidnam sit tibi conducibile, ne male pereas. Dixit sanctus Plato : Curabit Dominus ea quæ sunt mihi conducibilia. Dixit Agrippinus : Nosti Plato, jussa imperatoris, quomodo jubeant intemeratæ ejus leges omnes Christianos aut diis sacrificare, aut vita privari ? Tu ergo quomodo audes hæc jussa evertere, et per inobedientiam eos etiam, qui tibi parent, evertis ? Dixit sanctus Plato : Cognovi jussa Dei mei, sicut jubent ejus intemeratæ leges et vivifica præcepta, nempe dæmonum mysteria evertere, et ei soli servire. Neque enim est tibi novum et alienum, excogitare tormenta : neque rursus mihi, mori pro pietate. Tu enim jam multos sustulisti de medio propter hanc confessionem, qui, morte devicta, justitiæ acceperunt coronam adversus diabolum.

IV. Agrippinus autem cum hæc audisset, ut qui esset sævus et belluinis moribus, et adversus athletas pietatis supra modum efferratus, veluti quemdam cædis reum, aut alicujus alterius magnis cri-

minis convictum, postquam ipse ab initio didicisset ejus in Dominum nostrum Jesum Christum virtutem et fidem firmam et immobilem, jubet extensum sæve cædi nervis bubulis. Quod cum quam primum factum esset, et quatuor milites sanctum verberarent multas horas, et defessi essent, alii autem duodecim milites ad id mutati essent, ne ulla quidem inventa est macula in corpore sancti Platonis : adeo ut omnes quidem obstupescerint, supra modum admirati fuerint, et a se discesserint; ipse autem alacrius et constantius perseveravit in confessione Christi, et per multas afflictiones contenderit ingredi in regnum Dei, in quod non cadit interitus.

V. Dixit Agrippinus : Ego tibi consulo ut amico ut mortem quidem declines, ad vitam autem accedas. Dixit sanctus Plato : Recte admones, o Agrippine. Fugio enim mortem æternam, et ad vitam me confero sempiternam, Dixit Agrippinus : Dic, cacodæmon, quot sunt mortes? Dixit sanctus Plato : Duæ : una quidem ad tempus ; altera vero æterna. Ita etiam, duæ vitæ : una quidem brevis ; altera vero sempiterna. Dixit Agrippinus : Diis sacrificia, et declina cruciatus. Dixit sanctus Plato : Fac cito, o Agrippine, id quod tibi videtur. Ego enim nunquam sacrifico. Neque enim ignis, neque crux, neque ira bestiarum, neque ablatio membrorum nobis persuadent a Deo vivo deficere. Neque enim diligimus quod nunc est sæculum : sed qui pro me est mortuus et resurrexit, Christum.

VI. His auditis, Agrippinus jussit eum reduci in carcerem. Sequebatur autem multa turba Christianorum, propter ejus sanctam et gloriosam confessionem. Fortis autem et magnanimus Christi martyr Plato jussit sibi fieri silentium. Et postquam ipsi cessarunt a tumultu, voce sublata dixit eis : Viri qui Christum diligitis, et estis amatores veritatis, non levi de causa adeo hoc certamen : sed propter effectorem cæli et terræ et omnium quæ sunt in eis. Ne vos ergo conturbent, rogo, ea quæ fiunt. *Multæ enim sunt afflictiones justorum, et ex eis omnibus liberabit ipsos Dominus*¹. Adeste de cætero, et confugiamus omnes simul ad portum, qui nullis agitur tempestatibus, nempe Christum, et ad petram, quam magnus dixit Apostolus : *Petra autem erat Christus*². Ne ergo cedamus, o dilecti, periculis, quæ suscipiuntur pro pietate : cum sciamus, quod passionibus hujus temporis non sunt dignæ, quæ conferantur cum gloria quæ est in nobis revelanda³. Hæc ergo cum dixisset Christi martyr Plato, et turbis, quæ aderant, addidisset animum, et mentem eorum confirmasset, ingressus est carcerem lætus et Deum glorificans. Ingressus autem, humi fixis genibus, Dominum precatus est, sic dicens : Domine Jesu Christe, omnium creator et opifex, et qui tua providentia curam geris universorum, qui omnibus tuis fa-

A τὸ μαθεῖν αὐτὸν ἐκ προσιμίῳ τὴν τοῦτου πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρετὴν τε καὶ ἀσάλευτον πίστιν, παρεκελεύσατο, τοῦτον ἐκταθέντα δέρμασιν ὤμοις καὶ βοῖσις αἰκίζεσθαι. Καὶ τοῦτου γενομένου καὶ τεσσάρων στρατιωτῶν τυπτόντων τὸν ἅγιον ἐπὶ πολλαῖς ὥραις καὶ ἀτονισάντων ἐτέρων στρατιωτῶν δώδεκα ἀλλαγέντων, οὐδὲ ὁ τυχὸν σπῖλος εὐρέθη ἐν τῷ σώματι τοῦ ἁγίου Πλάτωνος, ὥστε πάντας ἐκπλαγέντας θαυμάσαι, αὐτὸν δὲ προθυμότερον ἐμμεῖναι τῇ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίᾳ, καὶ διὰ πολλῶν θλίψεων σπεύδοντα εἰσελθεῖν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀφθαρτον βασιλείαν.

B Ε'. Ἀγριππῖνος εἶπεν· Ἐγὼ σοὶ παραινῶ ἐκκλί-
ναι τὸν θάνατον καὶ προσδραμεῖν τῇ ζωῇ. Πλάτων
εἶπε· Καλῶς παραινεῖς, ὦ Ἀγριππῖνε· φεύγω γὰρ
τὸν αἰώνιον θάνατον καὶ προσφεύγω τῇ αἰδίῳ ζωῇ.
Ἀγριππῖνος εἶπεν· Εἰπέ, κακόδαιμον, πόσοι εἰσὶ
θάνατοι; Πλάτων εἶπε· Δύο· ὁ μὲν πρόσκαιρος,
ὁ δὲ αἰώνιος· οὕτως δὲ καὶ ζῶαι δύο· ἡ μὲν
ὀλιγοχρόνιος, ἡ δὲ αἰείζωος. Ἀγριππῖνος εἶπεν·
Θύσον τοῖς θεοῖς, καὶ τὰς τιμωρίας ἐκκλίνον.
Πλάτων εἶπεν· Ποίει τὸ δοκοῦν σοὶ ἀπηνές·
ἐγὼ γὰρ οὐ θύω· οὔτε γὰρ πυρὸς, οὔτε θηρίων, οὔτε
θυμοῦ μερὶς ποιήσουσιν με ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ
ζῶντος· οὐ γὰρ τὸν νῦν ἀγαπῶ αἰῶνα, ἀλλὰ τὸν μέ-
λλοντα καὶ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀποθανόντα Χριστὸν καὶ
ἀναστάντα.

C Γ'. Καὶ ὁ Ἀγριππῖνος αὐτὰ ἀκούσας ἐκέλευσεν
αὐτὸν ἀναληφθῆναι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ· ὄχλος δὲ
πολὺς ἠκολούθει τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ
καὶ ἐνδόξῳ ὁμολογίᾳ. Ὁ δὲ μεγαλόφρων καὶ ἀν-
δρεῖος τοῦ Χριστοῦ μάρτυς ἐκέλευσεν αὐτῷ ἡσυχίαν
γενέσθαι καὶ μετὰ τοῦ παύσασθαι αὐτοῦ τοῦ θορύ-
θου, ἐπάρας τὴν ἰδίαν φωνὴν εἶπεν· Ἄνδρες φιλό-
χριστοι καὶ τῆς ἀληθείας ἐρασταί, οὐ φαύλης ἔνε-
κεν αἰτίας ἐπὶ τόνδε πάρεμι ἀγῶνα, ἀλλ' ἔνεκεν τοῦ
Ποιητοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτοῖς.
Μὴ τοίνυν ἡμᾶς θορυβεῖτω, παρακαλῶ, τὸ γεγόμενον·
*Πολλὰ γὰρ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ἐκ πασῶν
ρύσεται αὐτοὺς ὁ Κύριος*. Ἀλλὰ δεῦτε πάντες·
δομοῦ καταφύγωμεν ἐπὶ τὸν ἀχείμαστον λιμένα
Χριστοῦ καὶ τὴν πέτραν, ἣν ὁ μέγας Ἀπόστολος
εἶπεν· *Ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Κύριος*. Μὴ ἐνδῶμεν τοῖς
ὑπὲρ εὐσεβείας κινδύνοις, εἰδότες ὅτι οὐκ ἄξια τὰ
καθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν
ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Ταῦτα εἰπὼν καὶ παρα-
θαρσύνας τοὺς περιεστῶτας ὄχλους, καὶ πληρώσας
τὴν διδασκαλίαν εἰσηλθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον· καὶ
εἰσελθὼν, θείας τὰ γόνατα αὐτοῦ, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
στενάξας, ἤβησε πρὸς τὸν Κύριον λέγων οὕτως·
Ὁ πάντων κτίστης καὶ δημιουργός, ὁ τῶν ὅλων
Θεός, ὁ πᾶσιν τοῖς δούλοις σου τὴν ὑπομονὴν χαρι-
ζόμενος, χάρισται καὶ ἐμοί, τῷ δούλῳ σου ὑπομονῆν,
καὶ ἐξαπόστειλον Μιχαὴλ, τὸν ἀρχάγγελόν σου, ἵνα

¹ Psal. xxxiii, 20. ² I Cor. x, 4. ³ Rom. viii, 18.

βύσηταί με ἐκ τοῦ κακοτέχνου καὶ ἀπικτηλοῦ ὄψεως ἄγριππίνου, ἵνα γνῶσιν πάντες, ὅτι οἱ διὰ χειρῶν ἀνθρώπων γενόμενοι θεοὶ οὐδὲν εἰσιν, ἀλλὰ σὺ μόνος εἶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμην. **A** mulis tolerantiam largiris et victoriam, mihi quoque humili et abjecto largire ad finem usque tolerantiam, et emitte archangelum tuum Michaellem, ut me liberet a fallaci et malitioso serpente Agrippino, ut cognoscant omnes non esse deos, qui sunt per manus hominum, sed te solum esse Deum, qui es patiens et multae misericordiae, et glorificatus in saecula. Amen.

Z'. Μετὰ δὲ ἡμέρας ἐπὶ προκαθεσθεὶς ὁ βικάριος Ἄγριππίνος ἐν τῇ βασιλικῇ ἀντικρυς τοῦ Θεοῦ, ἐκέλευσεν παραστῆναι τὸν μάρτυρα. Ὁ δὲ βοηθὸς Βικεντίνος ἔφη· Ὁ τοῖς νόμοις τῶν βασιλέων ἀπειθῶν καὶ ἀντιλέγων τοῖς ἡμετέροις προστάγμασι Πλάτων, ὁ τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν ὑπέρμαχος ἔστηκεν πρὸ τοῦ βήματός σου, κύριε. Καὶ ὁ Ἄγριππίνος προσέταξεν προτεθῆναι ποικίλα βασανιστήρια, λέβητα χαλκοῦν, καὶ τίγαντα, καὶ χεῖρας σιδηρᾶς, καὶ ἀνακλάστας, καὶ καταπέλτας, ὀβελίσκους ὀξεῖ, καὶ ὀγκίνους, καὶ ἕτερα πολλὰ, οἰόμενος διὰ τούτων καταπλήττειν τὸν μάρτυρα, ὅπως θύσει τοῖς θεοῖς, ἐξαιρέτως δὲ τῷ Ἀπόλλωνι καὶ φησι πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ θεωρήσας σου τῆς ἡλικίας τὸ νέον, καὶ φειδόμενός σου τῆς τοῦ σώματος ἀκμῆς, τῆς τε τῶν πατέρων εὐγενείας ἐπιγινώσκων σε ἄξιον ὄντα, πρὶν πάλιν ἀρξασθαι τῶν βασάνων, συμβουλεύω σοι, ὥστε τῶν θυσιῶν ἀπογευσάμενον σώζεσθαι μεθ' ἡμῶν, εἰδόντα τοῦτο ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀντειπόντων μοι ἔζησεν· ὥσπερ πάλιν οὐδεὶς τῶν ἀκουσάντων ἀπεστερήθη τῶν παρ' ἐμοῦ ἐπαγγελθέντων αὐτῷ· σὺ τοίνυν, εἰ θέλεις μου ἀκοῦσαι ὡς ἰδίου πατρὸς καλῶς σοι συμβουλεύοντος, μονογενῆ θυγατέρα ἀδελφοῦ μου ἔχω· ταύτην ἐκδίδωμί σοι πρὸς γάμον ἐπιδοὺς αὐτῇ προίκα πολυτελῆ καὶ ἰδίον σε ἀναγορεύσω τέκνον. Ὁ δὲ μακάριος ἀθλοφόρος καὶ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Πλάτων γελάσας εἶπεν· Ἄθλιε καὶ μισάνθρωπε, καὶ πάσης δικαιοσύνης ἐχθρὸς, ὑπηρέτα τοῦ διαβόλου καὶ ὑπουργὸς τοῦ Σατανᾶ, εἰ ὄλωσ ἐβουλόμην εἰς γάμον ἐλθεῖν καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκα καὶ διάγειν ἐν περισπασμῷ τοῦ βιωτικοῦ τούτου καπνοῦ, οὐ κατηξίωκα ἂν τῷ φροντίζοντι τῶν πραγμάτων μου λαβεῖν γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ βελτίονα δὲ ἄλλην ἢ αὐτὴν ἡγόμεν εἰς γάμον. Τότε ὁ σύσχυλος τοῦ Σατανᾶ καὶ ὑπουργὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ διαβόλου πάσης κακίας γέμων καὶ παντὸς ἰοῦ καὶ δόλου μεμεστωμένος, καθάπερ τις λέων φόνον ἐρευγόμενος, ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι κράσβατον χαλκοῦν καὶ κατατεθῆναι εἰς αὐτὸν τὸν μάρτυρα καὶ ὑποκαυθῆναι πῦρ, καὶ γενέσθαι ἀνθρακιᾶν μεγάλην, καὶ βένεσθαι αὐτὴν ἐλαίῳ, καὶ ῥητίνῃ, καὶ ἀσφάλτῳ, καὶ κηρῷ, καὶ ῥαβδίζεσθαι αὐτὸν λεπτοτέροις ῥάβδοις, ἵνα ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν πληγῶν ἢ οἰκονομεί τῶν σπλάγχχνων αὐτοῦ γυμνωθεῖσα ἀφόρητον αὐτῷ περιποιήσῃ τὴν βάσανον.

H'. Αἰχιζομένου δὲ αὐτοῦ, Σωφρόνιος κομενταρῆσιος ἔφη· Πανάθλιε, πείσθητι τῷ βικάρῳ καὶ θύσον τοῖς θεοῖς, καὶ τὸ κακῶς ἀποθανεῖν κέρδησον. Τί ἀντιλέγεις, ἄθλιε; Οὐχ ὄρας τὰ προκείμενα βασανιστήρια διὰ σέ; Πλάτων εἶπεν· Ἐγὼ τὸ σῶμά μου διὰ Χριστοῦ ὅλον παρέδωκα. Τί οὖν μου οὐκ ἀφίστασαι, σκρινιάριε τοῦ Σατανᾶ καὶ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας; Σεαυτὸν νοουθήτησον τῆς πλάνης ἐκτός

A mulis tolerantiam largiris et victoriam, mihi quoque humili et abjecto largire ad finem usque tolerantiam, et emitte archangelum tuum Michaellem, ut me liberet a fallaci et malitioso serpente Agrippino, ut cognoscant omnes non esse deos, qui sunt per manus hominum, sed te solum esse Deum, qui es patiens et multae misericordiae, et glorificatus in saecula. Amen.

VII. Septem autem post diebus praesidens Agrippinus vicarius in basilica ex adverso Jovis, jussit sisti martyrem. Dixit vero apparitor Vincentius : Qui non pareat imperatorum legibus, et vestris jussis repugnat, Plato, qui est defensor impiae Christianorum religionis, stat ante tuum tribunal, domine. Tunc Agrippinus jussit diversa et varia tormentorum genera ante ipsum statui : lebetem aeneum, sartagineas ferreas, candentes crates, manus ferreas, catapultas, acutos obeliscos, uncas, rotas, et multa alia terribilia, existimans infelix, se per haec esse territurum martyrem, ut diis ejus sacrificaret, praecipue autem Apollini, qui pellit ad interitum, et dicit ei : Ego quidem, charissime Plato, contempns tuam juvenilem aetatem, et parcens flori tui corporis, et sciens parentum tuorum nobilitatem, tibi consulo priusquam rursus incipiam te torquere, ut gustatis sacrificiis serveris, et sis nobiscum : hoc quoque sciens, quod nullus unquam vixit ex iis qui mihi non paruerunt : quomodo rursus nullus ex iis qui mihi paruerunt, ei a me promissis bonis fuit privatus. Ergo tu quoque, o optime Plato, si volueris me audire, tanquam patrem proprium, bonum tibi dantem consilium, habeo unicam fratris mei filiam : eam tibi dabo in matrimonium, valde magnam ei tradens dotem, et te meum proprium vocabo filium. Beatus autem et revera fortis athleta Christi Plato ridens dixit : Miser et hominum inimice, filii diaboli, et administer Satanæ, si vellem jungi matrimonio, et ducere uxorem, et degere in deceptione, implicatus fumo hujus mundanae vitæ, dignarerne vel in rerum mearum sollicitudine accipere uxorem fratris tui filiam, aut tales habere ancillas, qualis est filia fratris tui, aut ea etiam meliores, ut ego eam ducam uxorem ? Tunc Satanæ scholasticus et administer patris ejus diaboli, plenus omni vitio et repletus omni genere improbitatis, nonsecus ac draco quispiam aut leo caedem eructans, grabatum jussit afferri aeneum, et in ipso deponi martyrem : et sic ignem accendi, et fieri magnum acervum prunarum, eumque aspergi oleo et resina et bitumine et cera, et eum caedi virgis subtilissimis, ut a plagis et igne nudata ejus viscerum structura ei intolerabile tormentum efficiat.

VIII. Cum diu autem caederetur martyr, dixit Sophronius commentariensis : Infelicissime, pare vicario, et diis sacrificia, et ne male moriaris, lucrifac. Quid contradicis ? Non vides parata propter te tormenta ? Dixit sanctus Plato : Ego totum meum corpus propter Christum tradidi. Cur ergo non desistis, o Satanæ scriiniarie, et inimice veritatis ? Teipsum admone, ut ab errore desistas. Ego enim

scio, quid mihi expediat, et nunquam avertar ab hac confessione. Dixit Agrippinus : Quis est Christus, quem dicis? Num potest te vivum eripere e meis manibus non sacrificantem? Nunc ergo vis male mori. Scias autem, quod qui fuit crucifixus a Judæis, non potest te servare, etiamsi præstigiis tuis valde confidas. Sin autem magno deo Apollini sacrificaris, et tuo sacrificio eum tibi placaris, potest te ab hoc, qui te detinet, candentis ignis grabato et dolore eripere. Sanctus autem Plato dixit : Nunquam sacrificabo, nec Apollini, nec reliquis diis tuis. Nam qui Apollo dicitur, pellit ad interitum : et omnes, qui in eum credunt, eodem peribunt interitu. Vis autem scire, o stulte et gravi corde, delire et mente capte, quod non sunt dii, qui fiunt per manus hominum, sed aurum et argentum, et ligna, et lapides formati variis et diversis coloribus? Qui oculos habent, et non vident : manus habent, et non palpant : pedes habent, et non ambulant, aures habent, et non audiunt : nares habent, et non odorantur⁴; et, ut semel dicam, sunt opera fabrorum, et aurificum, et tornatorum, et lapicidarum. Isti enim, quos tu deos esse dicis, quomodo non possunt alicui benefacere, ita nec possunt unquam lædere eos qui timent Dominum. Sunt enim nullo sensu præditi, vobis similes : et non sentiunt, nec cum eis offertur sacrificium, nec cum libamen, nec cum eis ullus alius exhibetur cultus. Deus autem, qui omnia fecit, et cælum extendit tanquam pellem, et terram fundavit super aquas⁵, qui potest animam et corpus perdere in gehenna⁶ : ipse in omnes dominatum obtinens, rationalia et incruenta suscipit sacrificia, quæ ex puro corde ei offeruntur : et quomodo non est absurdum, ut nos relicto effectore universorum, sacrificemus lignis et lapidibus ratione carentibus, qui creati sumus ad Dei imaginem?

IX. Dicit Agrippinus : Miserere tui de cætero, o miser; et si nolis sacrificare, dic solum : Magnus est Apollo, et jubebo te auferri ab hoc gravi ignis, quo vexaris, cruciatu, abique sospes et noster amicus. Sanctus autem dixit Plato : Absit, ut ego ita mei miserear, ut meoparcens corpori, et parva accepta, ut tu censes, relaxatione, cum anima vadam ad gehennam ignis. Dixit Agrippinus : Recte facis, infelicissime, tibi mortem asserens, te hac suavissima volens luce privare. Dixit Plato : Pro Christo mori, conciliat mihi regnum cælorum; non mihi autem solum, sed etiam omnibus, qui ipsum timent. Ego vero tibi dico, quod non possunt vincere, qui cum Deo conantur bellum gerere, et pietatis athletas diversis tormentis subjiciunt : quomodo rursus nec qui Christum habent opem ferentem, possunt malos homines et Deo invisos vincere propter insignem eorum malitiam. Quamobrem dico tibi, tyranne, quod neque vita, neque mors, neque gladius, neque

γενέσθαι· ἐγὼ γὰρ τὸ συμφέρον ἐμαυτῷ γινώσκω καὶ οὐ μετατρέπομαι ἀπὸ τῆς ὁμολογίας ταύτης. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος ἔφη· Τίς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὃν σὺ λέγεις; Μὴ δύναται σε ῥύσασθαι ἐκ τῶν χειρῶν, μὴ θύοντα; νῦν οὖν βούλει κακῶς ἀποθανεῖν. Γίνωσκε οὖν, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς παρὰ τῶν Ἰουδαίων οὐ δύναται σε σῶσαι, εἰ καὶ σφόδρα θαρβέεις ταῖς γοητείαις σου. Ἐάν δὲ θύσῃς τῷ μεγάλῳ θεῷ Ἀπόλλωνι καὶ θεραπεύσῃς αὐτὸν διὰ τῆς θυσίας σου, δυνατὸς ἐστὶν ἀπὸ τῆς κατεχούσης σε ταύτης ἐδύνης καὶ κραθβατοπυρίας ἐξελεῖσθαι. Πλάτων εἶπεν· Οὐ θύω οὔτε τοῖς λοιποῖς θεοῖς, οὔτε Ἀπόλλωνι· ὁ γὰρ λεγόμενος Ἀπόλλων ἀπώλειά ἐστίν, καὶ πάντες δὲ οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες, τῇ αὐτῇ ἀπωλείᾳ ἀπολοῦνται. Θέλεις δὲ γινῶναι, ἀνόητε καὶ βαρυκάρδιε, καὶ φρεναπάτα καὶ λυμεῶν, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν ἀνθρώπων γενόμενοι, ἀλλὰ χρυσοῦς, καὶ ἄργυρος, καὶ ξύλα, καὶ λίθοι, μεμορφωμένοι πικίλοις καὶ διαφόροις χρώμασιν· οἱ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐ βλέπουσιν, ὠτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσι, ῥίνας ἔχουσι καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται, χεῖρας ἔχουσι καὶ οὐ ψηλαφήσουσι, πόδας ἔχουσι καὶ οὐ περιπατήσουσι· καὶ ἀπλῶς εἶπεν, ἔργα χειρῶν τεχνιτῶν καὶ χρυσοχόων καὶ τερνευτῶν καὶ λιθοζῶν εἰσὶν. Οὗτοι γὰρ, οὓς λέγεις εἶναι θεοὺς, ὡσπερ ἀγαθὸν οὐ δύνανται ποιῆσαι, οὕτως οὐδὲ βλάψαι τοὺς φοβουμένους τὸν Θεὸν δύνανται, ἀλλὰ ἀναίσθητοί εἰσιν ὅμοιοι ὑμῶν καὶ οὐκ αἰσθάνονται οὔτε θυσίας προσφερομένης οὔτε μὴν ἑτέρας τινὸς θεραπείας. Ὁ δὲ πάντα ποιήσας, καὶ τὴν οὐρανὸν τανύσας ὡσεὶ δέβριν καὶ τὴν γῆν θεμελιώσας ἐπὶ τῶν ὑδάτων, δυνάμενος καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπολέσαι ἐν τῇ γέννη, αὐτὸς δεσπόζων πάντων, προσδέχεται τὰς λογικὰς θυσίας καὶ ἀναιμάκτους, τὰς ἀπὸ καθαρᾶς καρδίας προσφερομένας καὶ πῶς οὐκ ἀτοπὸν ἐστὶν καταλείψαντας ἡμῖς τὸν τῶν ὄλων ποιητὴν, ξύλοις καὶ λίθοις ἀλόγοις θύειν ἢ σπένδειν τοὺς κατ' εἰκόνα κτισθέντας Θεοῦ;

Θ'. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος ἔφη· Οἴκτειρον σεαυτὸν λοιπὸν, τρισάθλιε, καὶ, εἰ μὴ θέλεις θύσαι, εἰπέ μόνον· Μέγας ὁ Ἀπόλλων, καὶ κλεύσω σὲ κατενεχθῆναι ἀπὸ τῆς κατεχούσης σε δεινῆς τοῦ πυρὸς χολάτειας, καὶ ἀπελθε ὑγιαίνων καὶ φίλος ὑπάρχων ἡμέτερος. Πλάτων εἶπεν· Μὴ γέγοιτό μοι οὕτως ἑαυτὸν ἐλεῆσαι, ἵνα φειδόμενός μου τοῦ σώματος καὶ ὀλίγον, ὡς σὺ νομίζεις, ἀνεσιν λαθῶν σὺν τῇ ψυχῇ ἐμπέσω εἰς τὴν γένναν. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος ἔφη· Καλῶς, δυστυχέστατε, θάνατον ἑαυτῷ ἐπέγεις, βουλόμενος ἑαυτὸν στερίσαι τοῦ ἡδίστου φωτός. Ὁ ἅγιος Πλάτων εἶπεν· Τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποθανεῖν βασιλείαν οὐρανῶν προξενεῖ μοι, οὐκ ἔμοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐγὼ δὲ σοι λέγω ὅτι οὐ δύνανται νικῆσαι οἵτινες μάχῃ πειρῶνται νικᾶν τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀθλητὰς, κἂν βασάνοις διαφόροις ὑποβάλλωσιν, ὡσπερ πάλιν οἱ Χριστὸν ἐπαμύνοντα ἔχοντες νικᾶσθαι ταῖς πονηροῖς ἀνδράσι καὶ μισοθεοῖς οὐ δύνανται. Διὸ λέγω σοι

⁴ Psal. cxiii, 5-7. ⁵ Psal. xiii, 3, 5. ⁶ Matth. x, 28.

οὔτε ζωὴ, οὔτε θάνατος, οὔτε μάχαιρα, οὔτε λιμὸς, οὔτε κίνδυνος, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα χωρίσει με ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Τούτου χάριν πεισθῆναί μοι ὀφείλεις ἐπιγγελλομένῳ σοι οὐ φθαρτῶν τινῶν πραγμάτων καὶ σαθρῶν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν, ἣν οἱ εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιστρέφοντες ἔχουσιν, ὅθεν ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός. Ματαίωσον τοίνυν τὴν ἐλπίδα τοῦ διαβόλου, ἣν ἔχεις ἐπὶ σοί, καὶ ἀπόστηθι ἀπὸ τῆς μανίας ταύτης· καὶ ἀναλαβὼν τὸ λογικὸν ἀξίωμα, γινώθι τίς ἐστὶν ὁ πάση σαρκὶ ζῶν χαριζόμενος. Οὕτω γὰρ ἔσται θαυμαστός μετατεθείς ἀπὸ τῆς πονηρίας ταύτης καὶ ψυχοφάρτου πλάνης. Δέχεται γὰρ τοὺς μετανοοῦντας ὁ Κύριος ὁ πάντας θέλων σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν.

Γ'. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος ταῦτα ἀκούσας ἔφη· Ἀπονενοημένε, καὶ τῶν θεῶν ἀλλότρις, καὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἐχθρὸς, καὶ τῶν νόμων τῶν βασιλικῶν καθαιρέτα, εἰς τοσαύτην μανίαν ἤλθες, ὥστε καὶ μέχρις ἐμοῦ ἐκτείνειν τὴν πλάνην σου καὶ πειρᾶσθαι ἀπὸ τῆς τῶν θεῶν εὐμενείας ἀποστῆσαι με καὶ μεταγαγεῖν εἰς τὴν τοῦ ἐσταυρωμένου θρησκείαν; Πλάτων εἶπεν· Ταῖς ἐμαῖς οὐ πείθῃ παραινέσεις, ἀλλὰ ἀποκαλεῖς με ταῦτα τυγχάνειν, ἐπειδὴ ἐνουθέτησά σε καὶ τὸ συμφέρον σοι συνεβούλευσα. Πλὴν καὶ οὕτως μέμνησός μου, ὅτε ἤξει καιρὸς, ὅτε μετὰ δακρύων ἀναμνησθήσῃ μου τῆς νοουθεσίας καὶ οὐδὲν ὠφελήσεις, ἀλλὰ βυθοῖς Ταρτάρων παραδοθεὶς, ἀπελεύσῃ εἰς αἰωνίαν κόλασιν. Ποίει οὖν ὃ θέλεις· τοὺς γὰρ τῆς καρδίας σου ὀφθαλμοὺς οὕτως ἐτύφλωσεν ὁ διάβολος, ὥστε μὴ διαβλέψαι σε πρὸς τὸ τῆς θεογνωσίας φῶς, ἀλλὰ πρὸς τὸ σκότος ὄρξῃ, ἐνθα ἡτοιμάσται τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον σοὶ τε καὶ τῷ πατρὶ σου, τῷ Σατανᾷ. Ὁρῶν δὲ τριῶν διαγενομένων καὶ κατενεχθέντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κραθῆαιτο, οὕτως ἔλαμπεν τὸ σῶμα τοῦ μακαρίου Πλάτωνος ὡς ἀπὸ λουτροῦ ἐξεληθόντος αὐτοῦ, καὶ εὐωδία μύρου πολυτελοῦς ἐξεπορεύετο ἐξ αὐτοῦ· εἶχεν γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὸ ἀληθινὸν λουτρὸν καὶ τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν, δι' ἧς καὶ εὐωδίας τοὺς παρεστῶτας ἐπλήρου, καὶ πᾶς ὁ παριστάς ὄχλος ἐδόξαζε τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑπομονῇ τοῦ μακαρίου Πλάτωνος, ὥστε λέγειν ὅτι, Ἀληθῶς μέγας ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν· τοσαύτας γὰρ βασάνους ὑποβλήθεις παρὰ τοῦ ἀνελεοῦς δικαστοῦ, οὐκ ἠρνήσατο τὸ φοβερὸν ὄνομα, ἀλλὰ τῷ γενναίῳ λογισμῷ ἐνίκησεν τὴν μανίαν τοῦ ἄρχοντος.

ΙΑ'. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος μετὰ τὸ ἀφόρητον αὐτῷ καὶ τοιαύτην βάσανον προσαγαγεῖν εἶπεν· Οὐκ ἐπίσθης, Πλάτων, ἐκ τῆς προσενεχθείσης σοι δεινῆς βασάνου θῆσαι τοῖς θεοῖς; πλὴν εἰ μὴ βούλει

A fames, neque periculum, neque altitudo, neque profundum, neque ulla alia res creata potest nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro⁷. Ea de causa tu magis debes mihi parere, pollicenti fore, ut fruaris non rebus aliquibus caducis, et in quas cadit interitus, sed regno cœlorum et vita æterna: quam habent, qui ad ipsum convertuntur; unde aufugit dolor, tristitia et gemitus⁸. Fac ergo ut vana sit spes, quam in te habet diabolus, et discede ab hac insania, et rationali accepta dignitate, cognosce quisnam sit qui omni carni vitam largitur. Sic enim eris admirabilis, traductus ab hac improbitate et ab errore, qui affert animæ exitium. Eos enim excipit, qui moventur pœnitentia, Dominus noster Jesus Christus, qui vult omnes homines salvos fieri, et venire ad agnitionem veritatis⁹; qui non vult mortem peccatoris et impij, sed ut convertatur et vivat¹⁰, ductus pœnitentia.

X. Agrippinus autem, his auditis, furore percitus dixit: Amentissime, et a diis aliene, et inimice imperatorum, et legum eversor imperatoriarum, eoque processisti insanix et amentix, ut ad me usque tuum errorem extenderes, et me a deorum benevolentia conareris abducere, et ad religionem Crucifixi traducere? Dixit sanctus Plato: Scio ego, o tyranne, quod tu non pares meis admonitionibus: sed me vocas planum et præstigiatores, quod quidem tu es: quoniam te admonui et consului id quod est tibi utile. Cæterum sic mei quoque memineris, quando venerit tempus: quo tempore cum lacrymis recordaberis meæ admonitionis, nec ea tibi quidquam proderit, o infelix, sed in Tartari profundo ibis ad supplicium æternum. Fac ergo cito id quod vis. Cordis enim tui oculos ita excæcavit diabolus, ut non aspicias ad lucem Dei cognitionis: sed intuearis ad tenebras, ubi est paratus ignis æternus tibi et patri tuo Satanæ. Cum tres autem horæ intercessissent, et ipse depositus fuisset ex grabato, corpus ita resplendebat sancti et beati Platonis, perinde atque si ipse exisset e balneo, et suavis quidam odor tanquam unguenti pretiosi ex eo egrediebatur. Habebat enim Christi verum lavacrum, et pretiosam et veram cognitionem, per quam bono odore implebat eos qui aderant: et tota quæ circumstebat turba Deum glorificabat propter fortitudinem et tolerantiam beati Platonis, adeo ut ipsi dicerent: Vere est magnus Deus Christianorum. Tam multis enim tormentis subjectus a crudeli et immisericordi iudice, non negavit sanctum et terribile nomen Christi: sed in præclaro perseverans animi instituto, vicit insaniam præsidis.

XI. Agrippinus autem postquam ei intolerabile et tale tormentum attulisset, dixit: Non tibi persuasit, o Plato, gravissimum tormentum, quod tibi fuit illatum, ut diis sacrificares; sed si nolis sacrifi-

⁷ Rom. viii, 38, 39.⁸ Isa lxxv, 10.⁹ I Tim. ii, 4.¹⁰ Ezech. xviii, 23.

ficare, solum nega Crucifixum, et te dimittam. Dixit sanctus Plato: O cor perversum, et mens exstincta, et anima malis tradita, et quæ nihil cogitat quod Deum deceat. Quid est, quod dicis? Qui mihi tot beneficia conciliavit, Servatorem Christum negabo propter te, o crudivore et vindex simulacrorum, rerumque inanimatarum et mutarum defensor, et patrone erroris, ut reddar miser, tibi similis et iniquus? et non sufficit tibi solum esse talem, sed eos etiam qui jam relati sunt in numerum militum Christi, vis esse socius tuæ impietatis, in eadem via interitus studens eos supplantare, qui recta via ingredientur? Discede a me, qui operaris iniquitatem. Statuisti enim alios quoque ad eam trahere. Confido autem in Deo meo, quod non faciet sanctum suum videre interitum. Dixit Agrippinus: Quoniam tui sum misertus, evasisti insolens ac contumeliosus, stulta loquens et emotæ mentis; ego autem te cito tam gravibus afficiam suppliciis, ut ex teipso mihi dicas: Da mihi, ut sacrificem. Egregius autem Christi athleta Plato dixit: Christus est Deus, et non est sanctum ejus nomen negandum. Non est æquum, ut ego relinquens fontem vitæ, colam dæmonia et libem lapidibus, quorum quidem mater est ars. Si enim non fuissent artes inventæ ab hominibus, non eratis deos habituri, sed plane eratis futuri sine diis. Tunc Agrippinus, multa ira repletus propter fiduciam et dicendi libertatem martyris, surrexit e throno suo: et quam citissime indutus fibulatorio jubet sphaeras accendi ferreas, et poni in ejus mammillis. Ministri autem Satanæ cito fecerunt ea quæ jubebantur. Sphaerarum autem ignis fuit tanta vehementia, ut non solum apparerent ejus latera, sed etiam corrumperetur interna ejus viscerum structura, ut per nares ejus et cerebrum emissus fuerit fumus ex calore ei per sphaeras accenso.

XII. Beatus autem Plato, qui jam a multis reputatus fuerat esse mortuus, dixit Agrippino: Parva sunt tua tormenta, o potior sanguinis, et bestiis moribus similis, et sæve canis, si consideretur ira tua et immanitas. Ira tua erit parva, tormenta autem tua sint magna. Nam per tormenta, quæ mihi intentas, cognosces potentiam Christi, qui mihi fert auxilium. Apparitor autem veniens prope sanctum Platonem, dixit ei: Pare, o homo, jussis imperatoris et diis sacrificia, et lucrifac, ne male moriaris. Non potes enim mortem effugere, nisi ea feceris, quæ a me tibi dicta sunt. Qui autem erat vere magno et excelso animo et vere Christi Plato, apparitorem quidem non parvis incessens contumeliis, ei os obstruxit tanquam malo consiliario: interrito autem spiritu et animo immobili, et mente non perturbata, oculos in cœlum extollens, dixit: *Dorsum meum dedi ad flagella, et genas meas ad alapas: faciem autem meam non averti a dedecore sputorum*¹¹. *Ne discesseris a me, Domine, quoniam*

A θύσαι, ἄρνησαι τὸν ἐσταυρωμένον, καὶ ἀπολύω σε. Πλάτων εἶπεν· Ὡ καρδία διεστραμμένη, καὶ διάνοια ἐσβεσμένη, καὶ ψυχὴ κακοῖς δεδομένη, καὶ οὐδὲν πρόπον τῷ Θεῷ διανοουμένη, τί ἐστὶν ὃ λέγεις; Τῶν τοσούτων εὐεργεσιῶν πρόξενόν μοι γενόμενον Σωτῆρα Χριστὸν ἀρνήσομαι διὰ σέ, αἰμοδόρε, καὶ τῶν εἰδώλων ἐκδίκε, καὶ τῶν ἀψύχων καὶ ἀψύχων προστάτα, καὶ τῆς πλάνης συνήγορε, ἵνα γένωμαι ὁμοίός σου, παράνομος καὶ οὐκ ἀρκεῖ σοι μόνος εἶναι τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἤδη στρατολογηθέντας τῷ Χριστῷ κοινωνοὺς τῆς ἀσεθείας σου θέλεις εἶναι, εἰς τὴν αὐτὴν ἀπωλείας ὁδὸν σκελίσαι σπεύδων τοὺς ὀδεύοντας τὴν εὐθεῖαν ὁδόν; Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ ὃ τὴν ἀνομίαν ἐργαζόμενος· προῆρηται γὰρ καὶ ἄλλους εἰς αὐτὴν ἐλκύσαι, καὶ θαρρόν τῷ Θεῷ μου, ὅτι οὐ μὴ ποιήσει τὸν ὄσιον αὐτοῦ ἰδεῖν διασφορὰν. Β Ἄγριππῖνος ἔφη· Ἐπειδὴ ὤκτειρά σε, ὑβριστῆς καὶ μωρολόγος καὶ φρενοβλαβῆς γέγονας, ἐγὼ σε ἐν τάχει τιμωρίαις χαλεπαῖς παραδώσω, ἵνα μοι ἀφ' ἐαυτοῦ εἰπῆς· Δός μοι ἵνα θύσω. Ὁ δὲ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ ἀθλητῆς εἶπεν· Ἔστιν ὁ Θεός μου καὶ ἀνεξάρνητον ἔσται τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ· οὐκ ἔστιν οὖν τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς καταλιπόντα προσέχειν δαιμονίοις καὶ σπένδειν λίθοις, ὧν μητέρες τέχναι· καὶ γὰρ τέχναι παρὰ τῶν ἀνθρώπων, εἰ μὴ ἦσαν ἐφευρημένοι, οὐκ ἐμέλλετε θεοὺς ἔχειν, ἀλλὰ ὑπάρχειν ἄθεοι. Ὁ δὲ Ἄγριππῖνος θυμοῦ πλησθεὶς διὰ τὴν παρῆρησίαν τοῦ μάρτυρος, ἐξανέστη τοῦ θρόνου καὶ τὸ φιθλατόριον περισχισάμενος σπουδῆ πολλῇ κελεύει σφαῖρας σιδηρᾶς πυρωθῆναι καὶ τεθῆναι εἰς τὰς μασχάλας αὐτοῦ. Οἱ δὲ ὑπηρέται τοῦ Σατανᾶ θᾶττον τὰ κελευσθέντα αὐτοῖς ἐπεπράττοντο· τοσαύτη γὰρ σφοδρότης ἐκ τῶν σφαιρῶν ἐγένετο τοῦ πυρός, ὥστε μὴ μόνον ἀναφανῆναι τὰς πλευρὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνδοθεν οἰκονομίαν τῶν σπλάγχων αὐτοῦ φθαρῆναι, ἕως διὰ τῶν μυκτήρων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου ὁ καπνὸς ἀνεφέρετο ἐκ τῆς ὑπαφθῆσης αὐτῶν διὰ τῶν σφαιρῶν θερμότητος.

IB'. Ὁ δὲ μακάριος Πλάτων ἤδη νομισθεὶς τεθνᾶναι, εἶπεν πρὸς τὸν Ἄγριππῖνον· Μικραὶ σοῦ εἰσὶν αἱ βάσανοι, αἰμοπότα καὶ θηριότροπε καὶ ἀνήμερε κύων πρὸς τὸν θυμόν σου καὶ ἀγριότητα· ἀλλ' ὁ θυμός σου ἔστω μικρός, αἱ δὲ βάσανοί σου ἔστωσαν μεγάλαι· γνώση γὰρ διὰ τῶν βρασίων, ὧν ἐπάγεις μοι τὴν δύναμιν τοῦ βοηθοῦ μου Χριστοῦ. Ὁ δὲ βοηθὸς προσελθὼν πλησίον τοῦ ἁγίου Πλάτωνος εἶπεν αὐτῷ· Πείσθητι τοῖς προστάγμασι τοῦ αὐτοκράτορος καὶ θύσον τοῖς θεοῖς, καὶ τὸ κακῶς ἀποθανεῖν κέρδησον. Οὐ γὰρ δύνασαι ἀποφυγεῖν τὸν θάνατον, ἐὰν μὴ ἀνάσχη τῶν λεχθέντων σοι παρ' ἐμοῦ. Ὁ δὲ μεγαλόφρων καὶ εὐγενῆς τῇ ψυχῇ καὶ ἀληθῶς δοῦλος τοῦ Χριστοῦ Πλάτων τὸν μὲν βοηθὸν οὐ μικρῶς ἐνυβρίσας, ἐπεστόμισεν ὡς κακοςύμβουλον, ἀτρέπτω δὲ φρονήματι καὶ ἀμετακινήτῳ τῇ ψυχῇ καὶ ἀταράχῳ τῇ διανοίᾳ ἀνατείνας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· Τὸν ῥῶτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας εἰς βραπίσματα· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέτρεψα ἀπὸ αἰσχύνῃς ἐμπιτυ-

¹¹ Isa, L, 6.

σμάτων μὴ ἀποστῆς ἀπ' ἐμοῦ, Κύριε, ὅτι θλίψις ἐγγύς, μὴ ποτε εἰπωσιν τὰ ἔθνη, Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αὐτοῦ; Αὐτὸς οὖν, Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, εὐδόκησον εἰς ἐμὲ, ἵνα τελείως τὴν τυραννίδα τοῦ διαβόλου διαφυγῶν παραστῶ τῷ βήματι σου τῷ φοβερῷ, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος· σὺ γὰρ πρέπει καὶ ἐν ἐκκλησίαις καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας σου τιμῆ, κράτος, μεγαλωσύνη, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ πολλῶν ἐπακουσάντων τὸ Ἄμην, ἐπέισθη ὁ τόπος τῆς βασιλικῆς καὶ οὐδὲ οὕτως συνῆκεν ὁ Ἀγριππῖνος, ὅτι βοηθούμενος ἦν παρὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἀνόσιε, διὰ τί οὕτω ἀπενερόησαι καὶ οὐ φείδη τοῦ ἰδίου σώματος, ὅρων αὐτὸν οὕτως διαφόρως τιμωρούμενον· πείσθητι οὖν μοι καὶ θῦσον τοῖς θεοῖς, ἵνα μὴ κακῶς ἀποθάνης. Πλάτων εἶπεν· Εἶπόν σοι πολλάκις, καὶ νῦν σοι λέγω, ὅτι Θεοῦ ζῶντος λάτρης εἶμι καὶ τούτου τὰ δόγματα καταλείψαι οὐ δύναμαι καὶ τοῖς ματαίοις τὸ ὄνομα ἔχουσι θεοῖς τοῖς κίβδηλοις τούτοις προσκυνῆσαι καὶ μυσαρθεῖς εἰδώλοις οὐκ ἀνέχομαι. Ἀλλὰ καθ' ἡμέραν οὐ παύσομαι τῷ Θεῷ προσευχόμενος, προσπίπτων καὶ θεόμενος τῆς παρ' αὐτοῦ ἀληθινῆς σωτηρίας τυχεῖν. Σὺ δὲ, Ἀγριππῖνε, ματαίοις εἰδώλοις προστετηκῶς καὶ τὸν νοῦν σεσυλημένος τὸν εἰς θεογνωσίαν σε ἔλκοντα παρὰ τοῦ πατρός σου τοῦ Σατανᾶ, καὶ ὅπως αὐτοῦ γενόμενος, καὶ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς ἔλθειν μὴ βουλόμενος εἰς αἰῶνα παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ βοηθοῦντός μου τιμωρηθήσῃ ὡς ἐνυθρίζων τοὺς δούλους αὐτοῦ, οἰόμενος μεταβαλεῖν αὐτῶν τὴν εἰς Θεὸν ἀγαθὴν προαίρεσιν.

Γ'. Ἀγριππῖνος ἔφη· Ἴδε, Πλάτων, ὅσα σε εἶσα φλυαρίσαντα μωρολογῆσαι· πλὴν εἰ καὶ ἀνάξιος ὑπάρχεις τῶν παρ' ἡμῶν λόγων διὰ τὴν θρασύτητά σου καὶ ἀμετάβλητον καρδίαν· ἄκουσον ἔπερ λέγω σοι. Πολλάκις πολλὰ ἀκήκοα τοιαῦτα τῶν ὁμολογούντων τὸν Γαλιλαῖον, καὶ οὐδεὶς ἀνέλυσεν ἐκ τῶν ἐμῶν χειρῶν ζῶν, εἰ μὴ ἐπέισθη καὶ ἔθυσεν. Εἰ οὖν μὴ θέλεις ἀνασχέσθαι μοι καὶ θῦσαι τοῖς θεοῖς, βλέπε τί μέλλεις πάσχειν· καὶ γὰρ πολλὰ βασανιστήρια μένουσιν σε. Ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ μάρτυς Πλάτων γελάσας εἶπεν· Ἄθλιε, καὶ ταλαίπωρε, καὶ μισάνθρωπε, καὶ ἀνήμερε, καὶ πάσης παρανομίας ἀρχηγέ, ἀλλότριε τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπηρέτα τοῦ Σατανᾶ, καὶ τῆς γεέννης τοῦ πυρὸς κληρονόμῃ, καὶ πάσης δεινῆς κολάσεως ἄξιε, οὐ πείθουσί με οἱ λόγοι σου· εἰ γὰρ ὁ ἐμὸς Δεσπότης Χριστὸς τὸ ἑαυτοῦ αἷμα ἐξέχεεν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ἀπὸ πάσης ἀνομίας τὸν κόσμον αὐτοῦ λυτρώσῃται, πῶς μᾶλλον ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ὀφείλομεν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα κἂν διὰ τούτου εὐγνώμονες ὀφθῶμεν τῷ ὑμετέρῳ Δεσπότη.

Δ'. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος προσέταξεν λωροτομηθῆναι αὐτὸν εἰπών· Εἰ ἄρα βοηθήσει αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐφ' ᾧ ἐλπίζει, τῶν δὲ βασιλικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἡμετέρων προσταγμάτων καταφρονῶν. Καὶ ὁ ἅγιος Πλάτων ἀκούσας ταῦτα εἶπεν· Ἀναιδέστατε καὶ

A afflictiones prope ¹²; ne forte dicant gentes: Ubi est Deus eorum ¹³? Tibi ergo placeat, o Domine Jesu Christe, ut ego famulus tuus, perfecte adversarii effugiens tyrannidem, cum audacia et fiducia sistar ante tuum tribunal terribile, hoc pulchro confecto certamine. Te enim decet et in Ecclesiis et omni loco tuæ dominationis gloria, honor, potentia et majestas, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Et cum multi audiissent, Amen, motus est locus basilicæ: et ne sic quidem intellexit miser Agrippinus, quod Christus ei ferret auxilium, sed dixit ei: Impie, cur es adeo emotæ mentis, et non parcis tuo corpori, cum id videas variis modis tam acerbe cruciari? Pare ergo mihi, et sacrifica diis intemeratis, ne male moriaris. Sanctus Plato dixit: B Dixi tibi sæpe, quin etiam nunc tibi dico, me esse Dei cultorem, nec ut ejus decreta deseram, me posse in animum inducere, nec ut eos adorem, qui temere nomen habent deorum, sunt autem adulterina et execranda simulacra. Sed non cessabo in dies assidue Deo meo procidere et eum orare, ut salutem ab eo consequar. Tu autem, Agrippine tyranne, vanis affixus simulacris, et a patre tuo Satana privatus mente, quæ te trahebat ad Dei cognitionem, et totus redactus in ejus potestatem, et ad viam vitæ nolens ascendere, in æternum punieris a Deo, qui mihi fert opem. Quem contumelia afficiens, ejus servos variis tormentis subjicis, existimans te mutaturum eorum bonum in Deum propositum.

XIII. Agrippinus dixit: Vide, Plato, quam multa sivi te nugantem stulta dicere. Sed etsi sis indignus nostris sermonibus propter tuam audaciam et cor immutabile, audi quod tibi dico: Sæpe audiivi multa ejusmodi ab iis qui confitentur Galileum, nec ullus recessit vivus a meis manibus, nisi persuasus sit et sacrificarit. Si ergo non vis mihi morem gerere, et diis sacrificare, vide quid sis passurus. Te enim multa manent tormenta, si non audiveris me tibi consulentem. Sanctus autem Christi martyr Plato dixit: Infelix et inhumane, et homines habens odio, et auctor ac princeps omnis iniquitalis, a Deo aliene et minister Satanae, et hæres ignis gehennæ, et digne omni supplicio, non me terrent tua verba, nec minæ mihi persuadent. Meus enim Dominus pro me suum effudit sanguinem, ut mundum redimeret ab omni iniquitate: quanto magis nos peccatores debemus pro ipso mori, ut vel per hoc grati et beneficii memores conspiciamur Domino nostro Jesu Christo.

XIV. Vicarius autem Agrippinus cum hæc audivisset, et magno furore esset percitus, jussit eum cædi loris, dicens: Videamus an Deus sit ei opem laurus, in quo sperans imperatorias constitutiones contemnit et nostra jussa. Sanctus

¹² Psal. xxi, 11, 12.

¹³ Psal. lxxviii, 10.

autem Plato, his auditis, dixit : Impudentissime et sceleratissime canis, novorum tormentorum inventor et excogitator Agrippine : convenienter enim tuo animi studio et instituto fuit ab initio tibi nomen impositum. Es enim agrestis quidam lupus, et effrenatus tanquam equus indomitus, eos præcipitans qui sequuntur impudentem et sceleratam tuam mentem. Miser et infelix, esne adeo stultus et insipiens, et excæcatus a patre tuo Satana? Non vides, quemadmodum Christus mihi in prioribus adfuit tentationibus, et nunc quoque adest, levans meos labores, et curans plagarum notas, quæ a te mihi imprimuntur; et, ut semel dicam, nunquam reliquit eos qui ipsi serviunt? Fac ergo quam celerrime ea quæ tuo sedenti animo, ut per tormenta, quæ mihi inferuntur, et indignas plagas, cognoscas Christum mihi opem ferre, qui a tua, quæ cum Deo pugnat, lingua nunc afficitur contumelia. Ego enim semper habens opem, quæ ab eo mihi fertur, non timebo tuas minas, neque varios tuos cruciatus.

XV. Ministri autem Satanae cito fecerunt imperata, et quamprimum tanquam inanimam eum tangentes statuam, sancti membra conscindebant in misericorditer, incipientes ab humeris. Sanctus autem Plato dicebat : *Expectans expectavi Dominum, et intendit mihi et exaudivit deprecationem meam*¹⁵. Omnes autem qui eum aspiciebant ægre ferebant propter ei illatum cruciatum. Erat enim Agrippinus supra modum inhumanus et plane ferus. Egregius vero Christi athleta Plato, tanquam turris quædam quæ pulsatur, inconcussus manens et immotus propter suam fidem in Christum, in somnis quodammodo torqueri videbatur. Hoc enim tormentum non formidans, neque ab eo obstupefactus, non solum pusillo et abjecto animo non cessit : sed se ostendens magnanimum, lorum unum e suo latere evulsum ex iis quæ lictores ex ejus corpore abscindebant, projecit ante tribunal iudicis, dicens : Inhumanissime et omnibus feris sævior, esto, cor tuum est adeo excæcatum, ut Deum non agnoscas, qui ad suam nos fecit imaginem : quomodo non misereris corporis, iisdem quibus tu, obnoxii perpressionibus, quod membratim conscinditur : sed tibi est voluptati membrorum meorum dissectio? Hæc autem dico, non ut qui fugiam mori pro pietate, sed crudelitatem tuam et inhumanitatem reddam omnibus manifestam. Ego enim propter Christum meum libenter patior omnia mala, quæ mihi a te inferuntur, et libenter sustineo dolorum acerbiter, ut in futuro sæculo æternam inveniam requiem. Tu autem, o crudelissime et immanissime homo, accepta pelle mei corporis, eam habe testem tuæ impietatis, quæ te mittit ad æternum, et quod nunquam desinit, supplicium, cum simulacris tuis et daemonibus. Dixit Agrippinus : Cur es insipiens, et odio habes tuum corpus, o Plato, et non curas, quod intestina

Α μιαιώτατε κύων καὶ βασάνων κακούργε, ἐπινοητὰ Ἄγριππίνε! πρὸς γὰρ τὴν προαίρεσιν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπετέθη σοι καὶ τὸ ὄνομα· ἄγριος γάρ τις καθὰ περ ἵππος ὑπάρχεις, ἀχλίινωτος κρεμνίζων τοὺς ἐξακολουθοῦντας τῇ μικτόνῳ σου γνώμῃ. Τοσοῦτον ὑπάρχεις ἄφρων καὶ ἐτυφλώθης παρὰ τοῦ πατρὸς σου, τοῦ Σατανᾶ, καὶ οὐχ ὄρα; πῶς καὶ ἐν τοῖς προτέροις παρέστη μοι· καὶ ἐν τοῖς δευτέροις δὲ παρέστηκεν ὁ Χριστὸς, ἐπικουφίζων τοὺς πόνους καὶ θεραπεύων τοὺς παρὰ σοί μοι γενομένους τῶν πληγῶν τόπους· καὶ ἀπλῶς ἐρῶ, οὐδέποτε καταλιμπάνει τοὺς αὐτοῦ δούλους. Ποιεῖ οὖν τὰ παριστάμενά σοι ἐν τούτοις, ἵνα καὶ διὰ τῶν βασάνων τῶν προσφερομένων μοι καὶ τῶν αἰκισμῶν γνώσῃ τὸν βοηθοῦντα Χριστὸν, τὸν παρὰ τῆς σῆς Θεομάχου γλώττης νῦν ὑβριζόμενον. Ἐγὼ γὰρ ἔχω τὴν αὐτοῦ βοήθειαν συνεργούσαν μοι, καὶ οὐ φοβηθήσομαι σου τὰς ἀπειλάς καὶ τὰς τιμωρίας.

IE'. Οἱ δὲ ὑπηρέται θᾶπτον ἐποίουν τὰ προσταχθέντα αὐτοῖς καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους, ὡς ἀψύχου ἀνδριάντος ἀπτόμενοι, ἀνηλεῶς τὰ τοῦ ἁγίου κατέτεμνον μέλη ἀπὸ τῶν ὤμων ἀρξάμενοι. Ὁ δὲ ἅγιος Πλάτων ἔλεγεν· Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχεν μοι καὶ εἰσήκουσεν τῆς δεήσεώς μου. Καὶ ἅπαντες οἱ θεωροῦντες αὐτὸν ἀπεδυσπέτουν διὰ τὴν τιμωρίαν τὴν προσεναχθεῖσαν αὐτῷ· ἦν γὰρ ὁ Ἄγριππίνος ὑπερβαλλόντως ἀπάνθρωπος. Ὁ δὲ γενναῖος ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ ὡσπερ τις πύργος βαλλόμενος καὶ ἀσάλευτος μένων καὶ ἀμετακίνητος, ἐν ὀνειροῖς ἐδόκει βασανίζεσθαι· μὴ δειλιάσας γὰρ τὴν βίανον ταύτην μηδὲ καταπλεγίς ὑπὲρ αὐτῆς, οὐ μόνον οὐκ ἐνέδωκεν ὀλιγωρήσας, ἀλλὰ γὰρ καὶ μεγαλοψυχῆσας, λῶρον ἕνα ἀποσπάσας ἐκ τῆς αὐτοῦ πλευρᾶς ὃν οἱ δῆμιοι ἔτεμνον ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἔβριψεν πρὸ τοῦ βήματος τοῦ δικαστοῦ λέγων· Ἀσυμπαθέστατε καὶ πάντων θηρίων ἀγριώτατε, ἡ καρδία σου οὕτως πεπώρωται, καὶ τὸν Θεὸν οὐκ ἐπιγινώσκεις, τὸν καὶ εἰκόνα ἰδίαν ἡμᾶς πεποιηκότα πῶς οὐδὲ τὸ ὁμοιοπαθὲς σῶμα οἰκτεῖρεις κατὰ μέρος τέμνον· τέρπει σε ἡ τῶν μελῶν μου κατακοπή; Ταῦτα δὲ λέγω, οὐχ ὡς φεύγων τὸ ὑπὲρ εὐσεβείας ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τὴν σὴν ὀμύτητα πᾶσιν ποιῶν κατάδηλον· ἐπεὶ πῶς ἠδέως διὰ τὸν Χριστὸν πάσχω καὶ τὰ παρὰ σοῦ ἐναγόμενα ὑπομένω τῶν πόνων δεινότητα οὐ φεύγω, ἵνα ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τὴν ἀνεσιν εὕρω· σὺ δὲ ἀπηνέστατε, δεξάμενος τὴν τοῦ σώματός μου δορᾶν, μάρτυρα τῆς ἀσεβείας ἔχεις, πέμπουσάν σε εἰς αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον κόλασιν μετὰ τῶν εἰδώλων σου. Ἄγριππίνος ἔφη· Ἰνατί ἀσύνητος εἶ, καὶ ἐμίσσησας τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, καὶ οὐ φροντίζεις ὅτι τὰ ἔγκατὰ σου διὰ τῶν πλευρῶν σου σὺν τῇ κόπρῳ φέρεται, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναισθητεῖς· πρὸς δὲ τούτοις, οὐκ ἀρκεσθεὶς τοῖς εἰρημένοις σου, νῦν οὐκ ἐπζύσω τοὺς θεοὺς ἐνυβρίζων καὶ παροξύνων τὸ

¹⁵ Psal. cxx, 1, 2.

σεμνὸν δικαστήριον. Ὁ ἅγιος Πλάτων εἶπεν· Εἰ
 ἐγὼ οὕτως τοιαύτας ὑπὸ σοῦ δεινὰς τιμωρίας πα-
 θῶν ὑβριστῆς καλοῦμαι καὶ βλάσφημος, σὺ δ' ἐπ-
 ἄγων τοιαύτας βασάνους ὀφείλεις φανεὺς ἐν τοῖς ἔρ-
 γοῖς δειχθῆναι καὶ βλάσφημος ἐν τοῖς λόγοις. Ὁ δὲ
 Ἀγριππῖνος ἔφη· Τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς αὐτοκράτο-
 ρας πολλὰ ἐνουθρίσας καὶ ἐμὲ οὐ μικρῶς παροργίζεις·
 οἶδα ὅτι τοῦτο ποιεῖς, ἵνα διὰ τάχους σε ἀποκτείνω·
 ἐγὼ δὲ χειροτέρας βασάνους προσενέγκω καὶ κατὰ
 μέρος ἀναλώσω σε, ἐὰν μὴ πεισθῆς καὶ θύσης τοῖς
 ἀχράντοις θεοῖς. Ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ μάρτυς εἶπεν·
 Πολλάκις σοι εἶπον καὶ νῦν λέγων οὐ παύσομαι, Μὴ
 ἀπειλῆ μοι λόγοις, ἀλλ' ἔργοις δεῖξον εἰς ἐμὲ τὰς
 βασάνους, ἵνα γνωσθῆς ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς
 σου, τοῦ Σατανᾶ καὶ τοῦ αὐτοκράτορός σου· ἐξουσίαν
 γὰρ ἔχεις τοῦ σώματός μου, τῆς δὲ ψυχῆς ὁ Θεός. **B**

C cessabo dicere : Ne minare verbis, sed re ipsa in me
 patris tui Satanæ et tui imperatoris ; habes enim, ut
 prius dixi, potestatem mei corporis, animæ autem Deus.
 ΙΓ'. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος ταῦτα ἀκούσας εἶπεν· Ἐγὼ
 ἤδη τῇ πείρᾳ διὰ τῶν βασάνων (α) τῶν ἐπανεχθέντων
 μοι παρὰ σοῦ, ὅτι οὕτε τοῦ σώματός μου φείδομαι
 διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν μου εὐσέθειαν, φοβηθεὶς τοῦ
 ἐπουρανίου βασιλέως τὸ πρόσταγμα· τότε Ἀγριππῖ-
 νος ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναρτηθῆναι εἰς τὸ ξύλον ἐπὶ
 τοσοῦτον ξέεσθαι, ὥστε τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν
 ἐκχεῖσθαι· καὶ ὁ κήρυξ ἔβόα φωνῇ μεγάλη· Θῦσον,
 Πλάτων, καὶ ἀπολύθη. Τοῦ δὲ ἁγίου Πλάτωνος ἀρνού-
 μένου καὶ μὴ βουλομένου θῦσαι, ἐκέλευσεν ὀγκύνους
 τὰς παρεῖας αὐτοῦ ξέεσθαι, ὥστε μηκέτι ὄρασθαι
 πρόσωπον ἀνθρώπινον, διὰ τὸ γυμνωθῆναι τὰ ὀστά
 αὐτοῦ.

C solveris a vinculis. Cum vero sanctus Plato negaret
 se sacrificaturum, jussit tyrannus unguibus suis ferre
 genas discerpi ac laniari. Adeo autem sunt laniatæ,
 quod essent ejus ossa plane nudata.

ΙΖ'. Ὁ δὲ Ἀγριππῖνος ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ
 ξύλου κατενεχθῆναι, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν· Παν-
 ἄθλιε, τί προσδοκᾷς λοιπόν ; πάσης γὰρ τῆς δορᾶς
 σου ἀποδαρείσης καὶ τῶν ὀστέων γυμνωθέντων,
 ἀνάσχω μοι, καὶ παῦσαι τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας καὶ
 θῦσον τοῖς θεοῖς, καὶ μὴ ἐπίμενε τῇ ἀντιθέσει τῶν
 λόγων τούτων, ἵνα μὴ κακῶς κακῶς ἀποθάνης.
 Ὁ μάρτυς εἶπεν· Τί προσδοκᾷς ἕτερον ἀκοῦειν ἢ τὴν
 πίστιν τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ ; τῆς γὰρ δο-
 ρᾶς μου ἀποδαρείσης καὶ τῶν ὀστέων μου γυμνω-
 θέντων, *Carσαλεώτερος, ὡς ὄρας, σοὶ παρέστηκα.* **D**
 Εἰ τοίνυν ὑπολείπεται ἕτερόν σοι ὀφείλειν εἰς ἐμὲ
 παραχθῆναι, ποιεῖ ἐν τάχει ὁ βούλει. Ὁ δὲ Ἀγριπ-
 πῖνος θαυμάσας τὴν καρτεροψυχίαν τοῦ μάρτυρος,
 ἐκέλευσεν πάλιν αὐτὸν ἀναρτηθῆναι καὶ ξέεσθαι εἰς
 τὰς ἀγκάλας καὶ εἰς τὰ σπλάγχνα. Ὁ δὲ ἅγιος τοῦ
 Θεοῦ μάρτυς εἶπεν· *Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς
 τὰ ὄρη, ὅθεν ἦξει ἡ βοήθειά μου, καὶ τὰ ἐξῆς.* Ὁ
 δὲ Ἀγριππῖνος ἔφη· Ἀνόσειε καὶ τῆς τῶν θεῶν εὐ-
 μενείας ἀλλότριά, ἐπειδὴ ἔδωκά σοι παρήρησιαν, μὴ
 κολάσας σε κατὰ λόγον, φθέγγεσθαι τολμᾷς ἀθετῶν

¹⁵ Psal. cxx 1, 2.

(α) Desunt quedam verba propter homœoteleuton quæ, sic restituo : Ὅτι οὐδὲ φιλοσόφου Πλάτωνος
 ἐφειδόμεν ἂν διὰ τὴν τῶν θεῶν εὐνοίαν φοβηθεὶς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος πρόσταγμα· ὁ δὲ ἅγιος Θεοῦ μάρτυς
 Πλάτων εἶπεν· Ἐγὼ ἤδη καὶ σὺ διὰ τῶν βασάνων. EDIT. PATR.

A tua per tua latera feruntur cum stercore : sed adhuc
 nunc quoque es nullo sensu præditus ; præter hæc
 autem non contentus iis quæ dicta sunt, non ces-
 sasti nunc deos incessere contumeliis, et veneran-
 dum meum irritare judicium. Sanctus Plato dixit
 subridens : Si ego, qui tot cruciatus et supplicia
 sum a te passus, contumeliosus vecor et maledi-
 cius : tu qui ea mihi infers, revera et factis debes
 dici parricida, et verbis maledicus. Dixit Agrippi-
 nus : deos et imperatores jam sæpe multis affecisti
 contumeliis, et ad iram me non parum provocas.
 Scio autem te hoc facere, ut te quam primum occi-
 dam ; ego autem tibi tormenta inferam acerbiora,
 et te per partes consumam, nisi mihi parueris, et in-
 temeratis diis sacrificaveris. Sanctus martyr Christi
 dixit Plato : Sæpe tibi dixi, et rursus dico, et non
 cessabo dicere, ut cognoscaris faciens voluntatem
 patris tui Satanæ, et tui imperatoris ; habes enim, ut
 prius dixi, potestatem mei corporis, animæ autem Deus.

XVI. His auditis, dixit Agrippinus : Jam expe-
 rientia cognovisti per tormenta, quod nec philoso-
 pho quidem Platoni pepercissem propter deorum
 benevolentiam, timens jussum imperatoris. Sanctus
 Dei martyr Plato dicit : Cognovisti jam tu quoque,
 o tyranne, experientia per tormenta quæ mihi a te
 sunt illata, quod corpori meo non parco propter
 pietatem in Deum meum, timens jussum Regis
 cœlestis. Agrippinus autem cum hæc audivisset, et
 fuisset magno furore percitus, jussit eum in ligno
 suspensum tandem cædi, donec omnes ejus carnes
 simul cum sanguine in terram effunderentur. Præco

C autem magna voce clamabat : Sacrifica, Plato, et
 se sacrificaturum, jussit tyrannus unguibus suis ferre
 genas discerpi ac laniari. Adeo autem sunt laniatæ,
 ut facies hominis non cerneretur amplius, propterea
 quod essent ejus ossa plane nudata.

XVII. Postquam autem jussit Agrippinus eum de
 ligno deponi, dixit ei : Infelicissime, quid de cæ-
 tero exspectas, cum sit tota tua caro excoriata, et
 nudata sunt ossa ? Morem mihi gere, et cessa ab
 hac vana philosophia, et diis sacrificæ, et ne persi-
 stas in hac verborum contentione, ne malus male
 pereas. Dixit martyr : Quid exspectas, o tyranne,
 a me aliud audire, nisi fidem Domini nostri Jesu
 Christi ? Carne enim mea excoriata et nudatis os-
 sibus, adsum, ut vides, cum majore audacia. Si
 ergo tibi restat aliquid aliud, quod mihi debet fieri,
 fac cito quod vis. Tunc impius Agrippinus mar-
 tyris admirans fortitudinem, jussit eum rursus sus-
 pendi in ligno, et vehementer ejus cædi ulnas et
 femorum ejus latitudinem. Ita fecerunt lictores,
 eum cædentes spatio trium horarum. Dixit autem
 sanctus Christi martyr : *Levavi oculos meos in mon-
 tes, unde veniet auxilium meum. Auxilium meum
 a Domino, qui fecit cælum et terram*¹⁵. Dixit
 Agrippinus : Impie et a benevolentia deorum
 aliene, quoniam dedi tibi fiduciam, non te puniens,

ut par erat, audes nunc loqui, violans jussum imperatorum? Liba ergo diis, et te dimittam. Dixit sanctus Plato: Si nos, qui pie Deum colimus, punimur, ut qui existimemur impii, vos qui Deum abhorretis, et corpus, quod est iisdem, quibus vos, obnoxium perpeccionibus, immisericorditer et indigne cæditis: quomodo damnabimini in justo Dei judicio, in die, in qua judicabit Deus occulta hominum¹⁵? Dixit Agrippinus: Fero te loquentem audacter et confidenter. Miserere, o charissime Plato, tuæ florentis ætatis; hoc enim tibi dedit fortuna, quæ est ejusdem nominis; aspicio enim te talem esse futurum, qualis ille fuit sapientissimus Plato. Nam cum fuisset princeps philosophiæ, deorum dogmata constituit. Quamobrem benigne tecum loquor, et consulo ut sis benignus in deos: et leges suscipias, quas ipsi tulerunt imperatores, et meis pareas admonitionibus. Si mihi autem non parueris, scias aperte, fore ut ego te cogam hoc facere diversis et acerbis suppliciis, ut qui falso sis appellatus Plato: ejus, inquam, nomine suscepto, qui inter homines maximam sibi paravit philosophiam, cum tu in deos ingratus evaseris.

XVIII. Christi autem verus ac germanus miles Plato dixit: Valde magnum solœcismum admittis, o Agrippine, errans in veritate. Nam cum pater tuus Satanas ab initio fuerit perniciosus, merito tu quoque, qui es ejus minister, facis ei similiter, et te in ejus exerces actionibus. Dæmonum enim fortunam invehis in homines Christianos, qui nec ferre quidem possunt audire aliquid ejusmodi. Sum ergo ejusdem quidem nominis, cuius Plato: sed non sum iisdem moribus præditus. Quos enim mores non conjungunt, ne nomen quidem eos conciliat, neque locus copulat, nisi solum pietas. Quamobrem nulla in rei ei similis sum Plato, præterquam in solo nomine: hoc autem mihi piam mentem nunquam poterit lædere. Et ego quidem exerceo eam, quæ est in Christo, philosophiam: illius autem philosophia est apud Deum meum stultitia. Scriptum est enim: *Perdam sapientiam sapientum, et prudentiam prudentum abolebo*¹⁶. Nam deorum dogmata, quæ ille, ut dicis, posuit, sunt falsæ et fictæ fabulæ, quæ adumbrantur deceptione dæmonum, qui animis afferunt interitum, et verborum astutia vestras mentes exæcantes, abducunt a simplicitate fidei, quæ est in Christum.

XIX. Postquam autem cessasset loqui martyr, ejus quidem responso obstupefactus Agrippinus, mansit mutus, non valens ei respondere. Cum autem paulo post jussisset eum de ligno deponi, aggressus est eum rursus blandis verbis admonere, sic dicens: Ego de cætero, o Plato, quod ad te quidem attinet, sum plane animi dubius nec scio quid debeam facere. Qui itaque te multis affeci cruciatibus, nec quidquam effeci, et adhibui blanditias, et hoc nihil profuit, nunc statui aliquot dies tibi concedere. Forte cum sic agnoveris id, quod est tibi utile, hanc tuam relinques pervicaciam, et

τὰ προστάγματα τῶν βασιλέων Θῦσον τοῖς θεοῖς, καὶ ἀπολύω σε. Ὁ ἅγιος Πλάτων εἶπεν· Εἰ ἡμεῖς θεοσεβούντες ἀνόσιοι ὑπονοούμενοι κολαζόμεθα, πῶς σοι καταδικασθῆναι οἶη ἐν τῇ δικαιοκρίσει τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ κρίνει ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων; Ἀγριππῖνος ἔφη· Ἀνεχομαί σου παρόρησιαζομένου, οἰκτεῖρων σου τῆς ἡλικίας νέου, δι' ἣν ἐχαρίσατό σοι ὁμωνυμίαν ἢ τύχην· καὶ γὰρ τοιοῦτόν σε ἔσεσθαι προσδοκῶ, οἷος ἐκεῖνος ὁ Πλάτων· φιλοσοφίας γὰρ ἀρχηγὸς γεγονώς, τὰ τῶν θεῶν συνεστήσατο δόγματα, διὸ καὶ λόγου πολλοῦ μεταδίδωμι σοι καὶ εὐνοεῖν σε ἐπὶ τοῖς θεοῖς συμβουλεύω καὶ ἀνελεῖσθαι σε τὸν νόμον, ὃν οἱ αὐτοκράτορες ἔθεντο· πεισθῆναι δὲ καὶ ταῖς ἐμαῖς παραινέσεσιν. Εἰ δὲ μὴ πεισθεῖς, γίνωσκε ὅτι ἀναγκάσαι σε ἔχω διαφόροις καὶ στρεβλωτέραις τιμωρίαις τοῦτο ποιῆσαι, ὡς ψευδώνυμον ὑφθέντα Πλάτωνος τοῦ μεγίστην φιλοσοφίαν ἐν ἀνθρώποις κτησαμένου, ἀγνώμονός σου δειχθέντος περὶ τοῦ θεοῦ.

appellatus Plato: ejus, inquam, nomine suscepto, cum tu in deos ingratus evaseris.

III'. Ὁ δὲ ὄντως γνήσιος τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς Πλάτων εἶπεν· Σολοικίζεις, Ἀγριππῖνε, σφόδρα σφαλόμενος περὶ τὴν ἀλήθειαν· τοῦ γὰρ πατρός σου τοῦ Σατανᾶ λυμεῶνος τυγχάνοντος, εἰκότως καὶ σὺ αὐτοῦ ὑπάρχων ὑπουργός, τὰ ὅμοια αὐτῷ διαπράττει καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ μελετᾷ· τύχην γὰρ παρεισφέρεις δαιμόνων ἀνθρώποις Χριστιανοῖς τοῖς μηδὲ ἀκοῦσαι τι τοιοῦτον ἀνεχομένοις ποτέ. Οὐκοῦν ὁμώνυμός εἰμι Πλάτωνος, ὁμότροπος δὲ οὐκ εἰμί· οὗς γὰρ οὐ συνάπτει τρόπος, οὐδὲ ὄνομα τούτους συνίστησι. Ὁ δὲ τρόπος συζευγύει, εἰ μὴ μόνον εὐσεβεία, ὥστε εἰς οὐδὲν εἰκίως εἰμι Πλάτωνι, εἰ μὴ μόνον κατὰ τὸ ὄνομα τοῦτο βλάψαι μου τὴν εὐσεβῆ λογισμὸν οὐ δύναται πώποτε· φιλοσοφίαν γὰρ ἐν Χριστῷ μετέρχομαι· ἡ δὲ ἐκεῖνου φιλοσοφία παρά τῷ Θεῷ μωρία ἐστὶν καὶ ἀπωλείας πρόξενος τοῖς πειθόμενοις αὐτῇ· γέγραπται γὰρ· Ἀπολώ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. Τὰ γὰρ δόγματα τῶν θεῶν ἃ σὺ λέγεις, ἐκεῖνος ἔθετο μύθοις ψευδέσιν καὶ πεπλανημένοις· τῇ γὰρ ἀπάτῃ τῶν λαϊμόνων τῶν ψυχοφθόρων στοιχειζόμενος, καὶ πάντες οἱ κατ' αὐτὸν τυφλοῦντες τὰ νοήματα ὑμῶν διὰ τῆς πανουργίας τῶν λόγων ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστὸν ἀπήγαγον.

IV'. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν μάρτυρα λαλοῦντα, πρὸς μὲν ὀλίγον ἐκπλαγεὶς ὁ Ἀγριππῖνος τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ ἔμενεν τέως ἀποκριθῆναι μὴ δυνάμενος. Βραχὺ δὲ κλεύσας ἀπὸ τοῦ ξύλου αὐτὸν κατενεχθῆναι, ἐπεχείρησε πάλιν λόγοις ἐπαινετικοῖς πείθειν αὐτὸν λέγων· Ἐγὼ λοιπὸν, Πλάτων, ἀπορῶ τὰ περὶ σοῦ καὶ οὐκ οἶδα τί ὀφείλω διαπράξασθαι. Ἐπεὶ οὖν καὶ τιμωρίας πολλάς ἐπήγαγον, καὶ οὐδὲν πλέον ἤνυστα, καὶ κολακείας προσέθηκα, καὶ οὐδὲ οὕτως ὠφέλησα, νῦν ἐσκεψάμην ἐνδοῦναί σοι ἡμέρας τινάς, ἵτως κἂν οὕτως ἐπιγνῶς τὸ συμφέρον, καὶ καταλείψας τὴν ἐνστάσιν σου ταύτην προσέλθῃς τοῖς τὴν οἰκουμένην

¹⁵ Rom. II, 16. ¹⁶ Isa. XXIX, 14; I Cor. I, 19.

διέπουσιν, καὶ ἀπαλλαγῆς τῶν περιεχόντων σε κακῶν· καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπενεχθῆναι ἐν τῇ φυλακῇ, παραγγείλας τῷ κομηνταρησίῳ, οὐγκίαν ἄρτου δίδοσθαι αὐτῷ καθ' ἐκαστὴν ἡμέραν καὶ κρασίον ὕδατος καὶ παρὰ μηδεὸς ὀραῖσθαι αὐτόν· ὑπενοεῖ γὰρ, μὴ τις τῶν διαφερόντων αὐτῷ ἐπιδῶσῃ τι αὐτῷ τὸ διαθρέψαι αὐτὸν θανάμενον, ἀγνοῶν ὁ ἄθλιος, ὅτι *Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ*. Ὁ δὲ ἅγιος Πλάτων ἐποίησεν ἐν τῇ φυλακῇ ὀκτωκαίδεκα ἡμέρας· καὶ ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον, ὅτι *Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται*, οὐκ ἠθέλησεν παρὰ τοῦ κομηνταρησίου ἄρτον ἢ ὕδωρ λαβεῖν. Ἦδει γὰρ ὁ τῷ Δανιὴλ ἐν μέσῳ λεόντων τροφήν ἀποστείλας, αὐτὸς καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ διαθρέψει. Ὡς δὲ οἱ φύλακες ἐθεώρουν, μηδεὸς τοῦτον γευόμενον, δευλιάζαντες μὴ διαφθαρῆ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· *Φάγε, ἄνθρωπε, μὴ πως κινδυνεύσωμεν ἡμεῖς σοῦ μηδεὸς θέλοντος γεύσασθαι τῶν προσφερομένων σοι παρ' ἡμῶν*. Ὁ δὲ μακάριος Πλάτων εἶπεν· *Μὴ νομίσητε, ὦ ἄνδρες, ὅτι ἐγὼ τελευτήσω τούτου χάριν τοῦ μὴ θέλειν ἐσθίειν με· ὑμεῖς γὰρ τρέφει ἄρτος, ἐμὲ δὲ λόγος ἀληθινὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος· καὶ ὑμεῖς μὲν χορτάζετε κρέας, ἐμὲ δὲ εὐχή· Ὑμεῖς εὐφραίνει οἶνος, ἐμὲ δὲ Χριστὸς, ἡ ἀληθινή τοῦ ἀοράτου Πατρὸς ἄμπελος*. Ὑμεῖς προσδοκᾶτε ἔπαινον παρὰ ἀνθρώπων ἀκούσαι, ἐγὼ δὲ φωνὴν Δεσποτικὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καθ' ἣν ἔρεῖ ὁ Ἀυτρωτὴς τοῦ κόσμου Χριστὸς· *Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου· κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμενὴν ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου*.

Κ'. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς προκαθίσας ὁ Ἀγριππῖνος ἐν τῇ βασιλικῇ, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι τὴν ἅγιον Πλάτωνα. Ἀχθέντος δὲ αὐτοῦ, εἶπεν πρὸς αὐτόν· *Μείσθητί μοι λοιπὸν, καὶ θύσον τοῖς θεοῖς, καὶ τὸ κακῶς ἀποθανεῖν κέρδησον*. Ὁ ἅγιος Πλάτων εἶπεν· *Ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος*. Ποίει μὲν ἐν τάχει εἰς ἐμὲ ὃ βούλει· ἐγὼ γὰρ οὐ θύω εἰδώλοις ἀψύχοις. Τότε ἰδὼν τὸ ἀμετάθετον τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἔδωκεν ἀπόφασιν κατ' αὐτοῦ, ἵνα ἀποτμηθῇ κεφαλὴ αὐτοῦ. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ δῆμιοι, ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ τόπῳ ἐπιλεγομένῳ *Κάμπῳ*. Καὶ στάς ὁ ἅγιος μάρτυς παρεκάλεισεν τὸν σπεκουλάτορα, ὥστε ἐνδοῦναι αὐτῷ προσεύξασθαι, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπεν· *Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, πρόσδεξαι ἐν εἰρήνῃ τὴν ψυχὴν μου· καὶ ἐκτείνας τὴν ἑαυτοῦ τράχηλον, εἶπεν τῷ σπεκουλάτορι· Ποίει τὸ προταχθέν σοι*. Τότε ὁ σπεκουλάτωρ κρούσας αὐτὸν τῷ ξίφει, ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ παρέδωκεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τῷ Κυρίῳ. Τὸ δὲ λείψανον τοῦ ἁγίου καὶ μακαρίου Πλάτωνος λαβόντες οἱ Χριστιανοὶ κατέθεντο ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Ἐτελειώθη δὲ ὁ ἅγιος Πλάτων μηνὶ Νοεμβρίῳ ιη', βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

A accedes ad deos, qui universum orbem terræ administrant : et liberaberis a gravibus tormentis, quæ te circumsistunt. Hæc cum dixisset, jussit eum reduci in custodiam, jubens commentariensi quotidie ei dare unciam panis et potum æquam, et prohibens ne ab ullo videretur. Verebatur enim, ne quis ex iis qui ad ipsum attinebant ei daret alimenta : ignorans stultus, quod *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod exit per os Dei*¹⁸. Sanctus autem Plato transegit decem et octo dies in custodia, et ut in ipso quoque impleretur id quod scriptum est : *Justus ex fide vivet*¹⁹, noluit a commentariensi panem omnino aut aquam accipere. Sciebat enim, quod qui Danieli misit nutrimentum, qui erat in medio leonum²⁰, ipse ipsum quoque nutriet in custodia. Postquam autem custodes cum viderunt nihil sumere, veriti ne interiret a fame, eum hortabantur, dicentes : *Comede, o homo, ne forte veniamus in periculum, si tu nolis quidquam gustare eorum quæ tibi a nobis offeruntur*. Beatus autem Plato dixit : *Ne existimetis, o fratres, me moriturum propterea, quod non comedam*. Vos enim nutrit panis, me autem verbum Dei permanens in æternum : et vos quidem satiant carnes, me autem puræ preces. Vos lætificat vinum, me autem Christus, vera vitis Patris, qui non cadit sub aspectum. Vos exspectatis audire laudem ab hominibus : ego autem vocem Dominicam in die judicii, qua dicet Redemptor mundi Christus : *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum ante mundi constitutionem*²¹.

XX. Post dies autem aliquot præsidens Agrippinus in basilica, jussit sanctum Platonem ad ipsum duci e custodia. Cum autem ductus esset, dicit ei : *Pare mihi de cætero, et diis sacrificia, et lucrare, ne male moriaris*. Dixit sanctus Plato : *Mihi vivere, Christus : et pro ipso mori, et lucrum et gloria*. Fac ergo mihi cito, quod velis, ego enim nunquam sacrificabo simulacris inanimis. Tunc cum vidisset Agrippinus fidem ejus immutabilem, tulit in eum sententiam, ut caput ei amputaretur. Cum ergo eum accepissent lictores, abduxerunt extra civitatem in loco, qui vocatur Campus. Stans autem sanctus martyr, rogavit spiculatorem, ut ei parum spatii concederet ad orandum. Qui sublatis in cælum suis oculis, Dominum oravit, dicens : *Ago tibi gratias, Domine Jesu Christe, quod sancto tuo nomine protexisti me servum tuum, et dedisti mihi gratiam, ut perfecte cursum conficerem pro te suscepti certaminis*. Et nunc rogo te, suscipe in pace animam meam : quoniam es benedictus in sæcula. Amen. Tunc cum collum suum extendisset dixit spiculatori : *Fac amice, id quod fuit tibi imperatum*. Spiculator autem eum gladio percutiens, abscidit ejus sanctum caput : et statim tradidit Domino suum spiritum. Pretiosæ autem et sanctæ

¹⁸ Deut. viii, 5; Matth. iv, 4. ¹⁹ Habac. ii, 4; Hebr. x, 38. ²⁰ Dan. xiv, 52. seqq. ²¹ Matth. xxv, 34. ²² Philipp. i, 21.

beati Platonis reliquiae acceptae a Christianis, depositae fuerunt in eodem loco, qui dicitur Campus. Consummatus autem fuit sanctus et gloriosus martyr, Plato beatissimus, mensis Novembris decimo octavo, regnante Domino nostro Jesu Christo : cui gloria et potentia in saecula saeculorum. Amen.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΠΤΑ ΠΑΙΔΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΕΦΕΣΩ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ.

COMMENTARII SEPTEM ADOLESCENTIUM

QUI EPHESI DORMIERUNT.

(Latine ap. Surium ad Julii 27; Graece ex cod. ms. Paris, n. 1485, saec. xi.)

I. Tenente Decio Romani imperii principatum, accidit, ut ipse ex Cartagenna civitate in Ephesum, multo furore percitus, descenderet. Tunc omnis finitima regio in eam urbem convenit, ut vanis et falsis diis immolaret. Eorum vero, qui Christi fidem sequebantur, Ecclesiae dispersae sunt. Christiani enim tam sacerdotes, quam laici, metuebant tyranni aspectum. Qui cum ingressus esset Ephesum, animo elato in media urbe coepit idola erigere : cumque illis totus esset addictus, praecipit urbis optimatibus, ut vanis illis diis secum una victimas offerrent. Itaque victimarum sanguine loca illa replebantur, et omnes turbae undique ad idolorum, quae erant Ephesi, celebritatem confluebant. Fama enim per fines illius regionis divulgabatur, quod scilicet victimarum nidor ex urbe media in altum prosiliiret.

II. Cum igitur diem festum suorum deorum Decius ageret, atque ipsius jussu universa multitudo ob eam celebritatem ad templa idolorum quae erant Ephesi, ex omnibus locis impigre conflueret, ac diis libaret, cumque tota illa urbs sacrificia redoleret, fideles homines tristes erant, iidem et ab idolorum cultoribus opprimebantur. Itaque partim persequentium ora fugiebant, ne comprehendi possent : partim sese occultabant. Tribus autem diebus postea imperator edictum praeposuit, ut Christiani omnes caperentur : quo tempore gentiles ac Judaei urgebant milites. Passim igitur Christiani homines traherentur ad turbas, quae in unum locum convenerant ut una cum imperatore idolis sacrificarent. Tunc nonnulli tormenta formidantes, excidebant a fide, et coram turba illa miseri ad idolorum sacrificia decidebant. At qui ex animo Christi fidem sequebantur, cum audirent aliquos lapsos fuisse illorum casum magnopere dolentes, miserorum hominum animas lugebant, qui propter metum ad idolorum sacrificia delapsi fuerant. Quicumque vero ex eorum

A. Ἐγένετο, βασιλεύοντος Δεκίου τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς, κατελθεῖν αὐτὸν ἐν πρώτοις ἀπὸ Καρθαγένης τῆς πόλεως ἐν Ἐφέσῳ ἐν πολλῷ θυμῷ. Συνήχθη δὲ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ τόπου ἐκείνου εἰς τὰς θυσίας τῶν ματαίων θεῶν. Αἱ δὲ ἐκκλησίαι τῶν πιστῶν διεσκορπίσθησαν, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Χριστιανοὶ καὶ πᾶς ὁ φιλόχοιστος λαὸς ἐφοβήθησαν σφόδρα ἀπὸ προσώπου τοῦ τυράννου. Ὅτε οὖν εἰσῆλθεν Δέκιος ὁ βασιλεὺς εἰς Ἐφεσον, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν νατοὺς τοῖς εἰδώλοις ἐν μέσῳ τῆ πόλει· καὶ ὅτε ἐξεχύθη ἐν τῷ ἑλληνισμῷ τότε παρήγγειλε τοῖς πρώτοις τῆς πόλεως θύειν μετ' αὐτοῦ τοῖς ματαίοις θεοῖς· καὶ οὕτως ἐμόλυνε τὰ σώματα αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν θυσιῶν, καὶ πάντα τὰ πλήθη συνήγοντο ἀπὸ ἐκάστου τόπου εἰς τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων τότε ὄντων ἐν Ἐφέσῳ· καὶ ὁ καπνὸς τῶν κακῶν περιέσπασε τοὺς πολλοὺς, καὶ τὸ σκότος καὶ ἡ κνίσσα τῶν θυσιῶν αὐτῶν ὡς ἔθουον τοῖς ματαίοις εἰδώλοις ἀνέβαινον ἐκ μέσης τῆς πόλεως.

B. Ὡς οὖν ἑορτὴν ἐπετέλει ὁ Δέκιος τοῖς θεοῖς αὐτοῦ, ἐκέλευσε πᾶν τὸ πλήθος συναχθῆναι εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν θεῶν· τότε συνήγοντο πολλὰ πλήθη ἀπ' ἐκάστου τόπου εἰς τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων τῶν ὄντων ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, καὶ ἔσπενδε τοῖς θεοῖς· ἐπώρρασαν δὲ πᾶσα ἡ πόλις ἀπὸ τῶν θυσιῶν, μέγα δὲ πένθος κατεῖχε τοὺς πιστοὺς, καὶ ἐταπεινοῦντο ἀπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν. Καὶ ἔφευγον καὶ ἐκάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ πολὺς στεναγμὸς καὶ ὀδυρμὸς κατεῖχεν αὐτοὺς, ἀπὸ προσώπου τοῦ διώκτου. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαίφνης κατέχεσθαι τοὺς Χριστιανούς. Οἱ δὲ Ἕλληνες, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκολλῶντο τοῖς στρατιώταις, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν πόλεων ἔσυρον καὶ ἐξέβαλλον τοὺς Χριστιανούς, καὶ ὤθουν αὐτοὺς μετὰ ἀπειλῆς, καὶ προσέφερον πρὸς τοὺς ὄχλους συνηγμένους καὶ θύοντας τοῖς εἰδώλοις ἅμα τῷ βασιλεῖ. Οἱ δὲ δειλαινόμενοι τὰς βασάνους ὠλίσθαινον καὶ ἐπιπτον ἐκ τοῦ υἱοῦς εἶναι τῆς πίστεως εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων ἐμπροσθεν τοῦ ὄχλου· οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀκούοντες ταῦτα ἐστενοχωροῦντο καὶ ἐπένθουν τὰς ψυχὰς τῶν

δειλαινομένων προσχωρούντων εἰς τὰς θυσίας τῶν εἰδώλων, οἱ δὲ εὐρεθέντες ἐδραῖοι ἐν τῇ πίστει ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐστήκασιν ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς πίστεως ἀκλινη τὸν λογισμὸν ἔχοντες, καὶ μὴ φοβούμενοι τὰς ἀπειλάς τῶν τυράννων, δεχόμενοι δὲ ἐν τῷ σώματι αὐτῶν τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ, καὶ τὰ λοιπὰ βασανιστήρια γενναίως ὑπέφερον.

Γ'. Αἱ δὲ σάρκες τῶν ἁγίων ἐταπεινοῦντο ὑπὸ τῶν βασάνων, καὶ τὰ αἵματα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῶν ἔρρεον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπ' ἄνω τῶν πύργων καὶ τῶν τειχέων τῆς πόλεως, ἐκρέμοντο τὰ σώματα τῶν ἁγίων· τὰς δὲ κεφαλὰς αὐτῶν ἐκόντευον ἐπὶ ξύλον ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, καὶ οἱ κόρακες, καὶ οἱ γυῖπες, καὶ τὰ πλήθη τῶν πετεινῶν ἐκύκλουν ἐπάνω τῶν τειχέων, καὶ κατήσθιον τὰ σώματα τῶν ἁγίων μαρτύρων, καὶ πένθος μέγα κατεῖχε τοὺς πιστοὺς ὑπὲρ τῆς τόλμης ταύτης. Οὕτως ἦν ὁ ἁγίων μεστὸς φόβου τοῖς ὀρώσιν αὐτόν. Αὕτη ἦν ἡ ἀπειλή ἡ πεπληρωμένη θανάτου ἦν οἱ οὐράνιοι καὶ οἱ ἐπίγειοι ἐθαύμασαν, οἱ λίθοι ἐπένθουν τὴν θλίψιν τὴν γενομένην. Καὶ αἱ ἀγοραὶ τῆς πόλεως ἐκακοῦντο ἐκ τῶν συρμάτων τῶν μελῶν τῶν ἁγίων τῶν συρομένων ἐπάνω αὐτῶν. Δάκρυα δὲ πικρὰ κατεφέροντο ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πιστῶν, ὅτε ἔβλεπον τὰ σώματα τῶν ἁγίων ἐρρίμενα, καὶ τὰ γένη τῶν πετεινῶν κατεσθίοντα αὐτά. Ποῖον πένθος ζούτου μεῖζον ἦν; Ἡ ποῖος τρόπος τούτου σκληρότερος ἦν; Ὅτε οἱ πιστοὶ ἔφρουγον καὶ τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Θεὸν ὑψοῦν δεόμενοι ὕψως βυθῶσιν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ τυραννοῦντος, πατέρες τὰ ἴδια τέκνα ἤρνούοντο· ὁμοίως καὶ τέκνα τοὺς ἑαυτῶν πατέρας, φίλοι φίλων ἐσχίζοντο, ὑπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης. Μαξιμιλιανὸς δὲ καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ Μαρτίνος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Διονύσιος, καὶ Ἐξακοστοδιανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος, οἵτινες καὶ ἦσαν ἐδραῖοι ἐν τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ, βαστάζοντες τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι αὐτῶν ὀρώντες τὰ γινόμενα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔκλαιον καὶ ἐστενάζον, καὶ ἡ ὄρασις τῆς ὀφείας αὐτῶν ἠλλοιοῦτο, καὶ νηστείας καὶ προσευχαῖς ἦσαν προσκαρτεροῦντες διὰ παντός, ἐπειδὴ τῶν ἐμφανῶν τοῦ παλατίου, καὶ τῶν πρώτων τῆς πόλεως ἦσαν τέκνα.

Δ'. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ ἐν ᾧ συνήθροιζεν ὁ βασιλεὺς τὰ πλήθη εἰς τὴν θυσίαν τῶν ματαίων εἰδώλων, τότε ὑπέστελλον ἑαυτοὺς οἱ ἅγιοι οὗτοι καὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐπιπτον ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ χοῦν ἔβαλλον ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκλαιον καὶ ἐστενάζον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Παρατηρήσαντο δὲ αὐτοὺς οἱ συμπράκτορες αὐτῶν, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς θυσίας τῶν θεῶν ἀνεχώρουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν, καὶ ὡς ἐξηγεῖτο ἕκαστος τοῦ θῆσαι ἐνώπιον τῶν θεῶν. Ἐλθόντες οἱ παρατηροῦντες αὐτοὺς εἶπον· Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι, σὺ τοὺς εἰς μακρὰν ἀπέχοντας προσεγγίζεις τῇ θυσίᾳ τῶν θεῶν, καὶ ἰδοὺ οἱ ἐγγιζοῦτές σοι καταφρονοῦσι τῆς βασιλείας σου· καὶ τὰ προστάγματά σου ἀκυροῦσι, καὶ μακρὰν αὐτὰ εἶναι ἠγοῦνται, καὶ τῇ θρησκείᾳ τῶν Χριστιανῶν λατρεύουσι. Μαξιμιλιανὸς δὲ ἦν υἱὸς τοῦ ἐπάρχου, καὶ πρῶτος αὐτῶν, καὶ οἱ ἐταῖροι αὐτοῦ ἦσαν πρῶτοι ἐν ταῖς στρατείαις τῶν διαβαλλόντων αὐτούς.

(1) Maximilianus, etc. Alia nomina habet Gregorius Turonensis, cui consentit Martyrologium Ro-

A numero in Christi fide stabiliiores inventi sunt, mentem atque cogitationem firmam conservantes, neque tyranni minas extimescentes, sed nequissimi diaboli tela suis corporibus libenter excipientes, cruciatus omnes forti animo perferebant.

III. Itaque sanctorum martyrum carnes multis variisque tormentis lacerabantur, ita ut ex illorum vulneribus multus sanguis deflueret. Quorum corpora in urbis mœnibus ac turribus suspendebantur. capita vero palis affixa, erigebantur ante portas. Itaque corvi, vultures et ejusmodi aves, mœnia illa circumdantes, sanctorum martyrum carnes dilaniabant. Quæ res Christianis hominibus mœrorem afferebat. Tale tantumque certamen propositum erat his, qui Christi fidem confitebantur. Tales erant minæ terroris plenæ, omnibus plane formidolosæ: tales æumnæ, lapides fere ipsos commoventes. Sanctorum martyrum cadaveribus urbis plateæ coarctabantur. Flebant autem fideles, quod sancta illa corpora in terris dejecta, viderent a vulneribus lacerari. Quæso, quodnam facinus tantopere dolendum? Quæ cædes sic immanis et acerba? Tunc Christiani homines, manibus in cœlum erectis, precabantur Deum, ut eriperentur e manibus tyranni. Patres filios, filii patres abnegebant. Calamitates ipsæ amicissimos viros a se vicissim disjungebant. At (1) Maximilianus, Jamblicus, Martinus, Joannes, Dionysius, Exacustadius et Antoninus, simul versantes, omnesque pariter in Christi fide stabiles, et Christi passiones in corporibus suis gestantes, cum viderent quæ quotidie contra Christianos efficerentur, fletu, gemitu, jejuniiis ac precibus assidue se communiabant. Erant autem illustrium virorum et optimatum urbis filii.

IV. Cum vero imperator turbas gentilium ad inanum idolorum sacrificia congregasset, tunc sancti viri, quos paulo ante nominavimus, in unum locum convenerunt, simulque ad Christianorum ecclesiam ingressi, prostraverunt se in terram, et pulvere capita sua conspergentes, ante Deum gemitus et lacrymas effundebant. Quod cum facerent, observati sunt a speculatoribus quibusdam quod scilicet tempore illo, quo sacrificia diis offerebantur, ipsi ad Christianorum ecclesiam secederent. Cumque singuli diligenter exquirerentur, ut diis sacrificarent, accesserunt qui homines illos observaverant, et imperatori dixerunt: Vivas, imperator, æterno tempore. Tu eos, qui longe absunt, cogis sacrificiis præsto esse, et qui prope sunt, contempnunt imperium tuum, et jussa tua pro nihilo faciunt, Christianorum observantes religionem. Erat autem Maximilianus (2) ipse præsidis filius, manum.

(2) Alias Maximianus primus inter martyres.

item alii cum primis illustres in exercitu. Tunc Decius imperator, ira percitus, illos ad se victos duci jussit. Quibus ductis: Quare, inquit, non permansistis nobiscum, ut diis sacrificaretis, qui totum orbem terrarum ad sibi obediendum convocarunt? Accedite igitur, et debitum diis sacrificium offerre, quemadmodum omnes facere consueverunt. Tunc Maximilianus respondit: Habemus, imperator, Deum in cœlis habitantem, cujus gloria cœlum et terra plena est, cui sacrificium confessionis nostræ offerre soliti sumus, atque nostrarum orationum libamine coram Deo exultamus omni tempore. Nos enim nidorem ac fumum vestrorum sacrificiorum istis idolis non offerimus, quandoquidem nostras animas labefactare nolumus.

V. His auditis, Decius non amplius loqui voluit, sed jussit militares zonas ab eis auferri. Cujus rei causam esse dixit, quod deorum potentia adversarios ipsos deprehenderat. Præterea illos a deorum munificentia repellendos, atque ab imperii militia procul arcendos esse decrevit, quoad opportune de illorum religione inquirere posset. Non enim æquum videri sibi aiebat, illorum juventutem tormentis consumi: itaque misericordia motum temporis spatium se illis concedere, ut interea resipiscerent, ad deos reverterentur, et viverent. Hæc dixit imperator, et præcepit ferreis vinculis illorum colla exui, atque a suo conspectu removeri. Tunc Decius in alias urbes profectus est, ut faceret quæ in animo habebat, eo tamen consilio, ut Ephesum repeteret. Itaque sanctis viris, quos diximus, concessum fuerat ab imperatore, ut per aliquot dies libere versari possent.

VI. Cum igitur opportunum tempus invenissent, et in Christi fide perseverare constituissent, justitiæ operibus incumbebant: cumque aurum et argentum ex paternis facultatibus collegissent, pauperibus multam pecuniam distribuerunt: et inter se consilium ineuntes, vicissim se his verbis adhortabantur: Secedamus parumper ab hac urbe, et subeamus speluncam illam magnam, quæ vergit ad Orientem. Illic quiete viventes, Deum nostrum attentis et assiduis precibus oremus, ut tales effici possimus qui ante tyranni aspectum constanter stare valeamus: neque desinamus Dei gloriam collaudare, ut Deus ipse ope sua nos adjuvet, quo rectam ejus confessionem servemus, coronamque illam incorruptam his paratam, qui ejus fidem custodiunt, et Christum agnoverunt, accipere possimus. Itaque cum tantum argenti sumpsissent, quantum illis ad sumptum satis esse posset, ascenderunt in speluncam in monte sitam, (mons Ochlou appellatur) quo in loco multos dies transegerunt, Deum ipsum orantes, et salutem animarum suarum semper ab eo postulantes. Jamblico autem, qui omnibus aliis erat natu mi-

A Τότε Δέκιος ὁ βασιλεὺς ὀργισθεὶς, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι αὐτοὺς, καὶ ὅτε προσηνέχθησαν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐτι τῶν δακρυῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὄντων, λέγει αὐτοῖς Δέκιος ὁ βασιλεὺς· Διατί οὐκ ἐμείνατε μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν θυσίαν τῶν θεῶν, οἵτινες πᾶσαν τὴν οἰκουμένην προσκαλοῦνται πρὸς ἑαυτούς· καὶ νῦν προσέλθετε καὶ θύσατε τὴν κεχρεωστημένην ἡμῖν θυσίαν τοῖς θεοῖς, καθὼς ἐποίησαν πάντες οἱ ἄνθρωποι. Τότε Μαξιμιλλιανὸς ἀποκριθεὶς, εἶπεν τῷ βασιλεῖ· Ἐχομεν θεὸν ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ πεπλήρωται τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ αὐτῷ προσφέρομεν τὴν κρυπτὴν θυσίαν τῆς ἐξομολογήσεως ἡμῶν, καὶ ἐν τῇ σπουδῇ τῆς δεήσεως ἡμῶν ἐμφαινόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ διαπαντός. Ἡμεῖς γὰρ τὴν κνίσαν τοῦ καπνοῦ τὴν μεμολυσμένην, ἐμπροσθεν εἰδώλων σου οὐ προσφέρομεν, οὐδὲ γὰρ μολύνομεν τὴν καθαριότητα τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν σιμμάτων.

B
E'. Τότε Δέκιος οὐ διελέχθη ἀμφοτέροις ἄμα, ἀλλὰ κελεύει κοπῆναι τὰς ζώνας αὐτῶν. Καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· Ἐπειδὴ εὖρον ὑμᾶς ἐναντίους κατὰ τῆς δυνάμεως τῶν θεῶν, διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ἀλλοτριωθήσεσθε τῆς αὐτῶν μεγαλειότητος καὶ τῆς στρατείας τῆς βασιλείας ἡμῶν, ἕως οὗ λάθω καιρὸν καὶ μετὰ δοκιμασίας ἐπερωτηθήσεσθε, περὶ τῆς οὔσης ἐν ὑμῖν θρησκείας· οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστιν εὐθύς ἀπωλέσθαι τὴν νεότητά ὑμῶν καὶ μαράναι τὰς ἡλικίας ὑμῶν ἐν ποικίλαις βασάνοις· ἐγὼ γὰρ συμπαθήσας διδῶμι ὑμῖν καιρὸν, ὅπως ἐν αὐτῷ σοφισθέντες ἐπιστρέψητε καὶ ζήσεσθε. Τότε ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς Δέκιος, καὶ ἐπῆραν τὰ κλοιὰ τὰ σιδηρὰ ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως. Τότε οὖν ὁ Δέκιος ἐξῆλθεν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, πληρῶσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐπ' ἀνελεῖν εἰς Ἐφεσον τὴν πόλιν ἐν αὐτῷ τῷ θυμῷ τῆς ἀλαζονίας αὐτοῦ, τότε οὖν ἐδόθη τοῖς ἁγίοις ἑνδοσις ἡμερῶν παρὰ τοῦ βασιλέως.

C
Γ'. Λαθόντες οὖν καιρὸν οἱ ἅγιοι, ἐπλήρωσαν τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ πίστει αὐτῶν, καὶ λαθόντες χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐκ τῶν γονικῶν αὐτῶν, διεδίδουν τοῖς πτωχοῖς· τότε ἐσκέψαντο μετ' ἀλλήλων καὶ εἶπον· Ἀποχωρίσωμεν ἑαυτοὺς ὀλίγον καὶ ἐξέλθωμεν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἀπέλθωμεν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ μέγα τὸ ἐν ἐξ ἀνατολῶν τῆς πόλεως. Καὶ δεηθῶμεν ἐκεῖ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μετὰ ἡσυχίας· D
ἐκτενώσ, καὶ εὐτρεπίσωμεν ἑαυτοὺς ἐνώπιον τοῦ τυράννου παραστῆναι, μὴ οὖν ἀργήσωμεν ἀπὸ τῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιήθη μεθ' ἡμῶν ὁ Κύριος, καὶ πληρώσωμεν τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ τυράννου, καὶ λάθωμεν τὴν ἀμάραντον στέφανον τὸν ἡτοιμασμένον τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι. Καὶ λαθόντες μετὰ χεῖρας ἀργύριον εἰς λόγον τῆς δαπάνης αὐτῶν, ἀνέβησαν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ἐν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Μοχλὸς, καὶ διήγον ἐκεῖ πολλὰς ἡμέρας προσευχόμενοι καὶ δεόμενοι τοῦ Θεοῦ διὰ παντός, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Ἰάμβλιχον δὲ νεώτερον ὄντα καὶ δυνατώτερον καὶ φρόνιμον, ἔταξεν διακονεῖν αὐτοῖς· καὶ ὅτε κατήρχετο εἰς τὴν πόλιν ἤλλασσε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὡς πτωχός, καὶ ἐλάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ ἀργύριον καὶ ἐδίδου τοῖς

πτωχοῖς ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἠκροῶτο τί ἐλέγετο ἐν τῷ A
παλατίῳ τοῦ βασιλέως. Καὶ οὕτως ἠγόραζε τὴν
χρεῖαν αὐτῶν καὶ ἀνίρχετο, ἀναγγέλλων αὐτοῖς τὰ
λεγόμενα καὶ πραττόμενα κατ' αὐτῶν ἐν τῷ παλα-
τίῳ τοῦ βασιλέως.

posset, vestem mutabat, et unus aliquis e numero mendicorum videbatur : cumque pecuniam secum haberet, partem aliquam pauperibus distribuebat : dabat etiam operam, ut subauscultaret, quidnam de imperatore diceretur.

Z'. Καὶ μεθ' ἡμέρας τινῶς, ἐπανῆλθεν ὁ βασιλεὺς Δέκιος εἰς Ἐφεσον, καὶ παραχρῆμα ἐκέλευσε τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, ἵνα τοῖς περὶ Ἀχιλλεῖδην καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, θυσίαις ἐπιτελεῖν τοῖς ματαίοις εἰδώλοις, περὶ αὐτῶν γὰρ ἐνεθυμεῖτο. Καὶ γὰρ ἐγνώριζεν αὐτούς. Καὶ οὕτω κατεσχέθησαν οἱ πιστοὶ φόβῳ μεγάλῳ, καὶ αὐτὸς δὲ Διομήδης ὁ καὶ Ἰάμβλιχος ἀκούσας ταῦτα, ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ὀλίγους ἄρτους, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅπου ἦσαν οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ· καὶ διεγῆσατο αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς εἰσόδου τοῦ τυράννου ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ὅτι ἐξητήθησαν μετὰ τῶν πολιτευομένων εἰσελθεῖν καὶ θῦναι ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἀκούσαντες ταῦτα σφόδρα ἐφοβήθησαν, καὶ ἐδεήθησαν τοῦ Θεοῦ μετὰ κλαυθοῦ καὶ στεναγμοῦ μεγάλου. Ἀναστὰς δὲ Διομήδης, παρέθηκεν ἐνώπιον αὐτῶν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἄρτους οὓς ἠγόρασε τοῦ μεταλαθεῖν αὐτούς καὶ ἐνδυναμωθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον τοῦ τυράννου, ὁμοῦ δὲ καθεσθέντων αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ σπηλαίου μετέλαβον τροφῆς, περὶ θυμῶν ἡλίου· ὡς οὖν ἐκαθέζοντο λυπούμενοι καὶ ὀμιλοῦντες ἀλλήλοις, ἐνύσταξαν καὶ ἀπεκοιμήθησαν· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν C
βεδωρημένοι ἀπὸ τῆς λύπης τῆς οὐσίας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.

H'. Ὁ δὲ οἰκτίρμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς, ὁ πάντοτε προνοούμενος τῶν δούλων αὐτοῦ, προσετάξεν αὐτούς θανεῖν τὸν αἰνετὸν θάνατον καὶ χρηστὸν, ἐνεκεν τῶν μελλόντων ἀποκαλύπτεσθαι θαυμάτων. Καὶ οὐκ ἔβουλοντο περὶ τῆς κοσμήσεως τοῦ ὕπνου αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ ὡς ὕπνος καθημερινός, καὶ ἀπέδωκαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ὡς ἔστιν ἡ δοξολογία ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τὸ ἀργύριον ὃ ἦν ἐν τοῖς βαλαντίοις αὐτῶν, ἦν παρ' αὐτοῖς ἐνθά ἦσαν κείμενοι ἐπὶ τὴν γῆν. Τῇ δὲ ἐξῆς ἔωθεν ἐπεσήτησεν αὐτούς ὁ βασιλεὺς, μετὰ τῶν πρώτων καὶ τῶν πολιτευομένων ἐν παντὶ τόπῳ τῆς πόλεως, καὶ οὐκ εὐρέθησαν. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς μεγιστάσιν αὐτοῦ : Πολὺ ἐλυπήθην διὰ τὴν ὀλιψὴν τῶν νεανίσκων ἐκείνων, ὅτι τέκνα λαμπρῶν καὶ μεγάλων ἦσαν, καὶ ὑπέλαβον ὅτι ἡ βασιλεία ἡμῶν ἐργίσθη κατ' αὐτῶν, διὰ τὴν ἀσέβειαν τῆς παραβάσεως αὐτῶν τῆς ἐμπροσθέν μου· καὶ ἡ φιλοανθρωπία τοῦ κράτους ἡμῶν οὐ μνησικακεῖ τοῖς παραβαίνουσι καὶ ἐπιστρέφουσι πρὸς τοὺς εὐμενεῖς θεούς. Ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ· Περὶ ἐκείνων τῶν νεωτέρων τῶν ἀποστατῶν, μὴ ἔστω ἐν λύπῃ τὸ κράτος σου, ἐπειδὴ ἀκμήν ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῶν ἀγνωσίᾳ τυγχάνουσι. Καὶ ὡς ἠκούσαμεν ἐκείνων τὸν καιρὸν τὸν δωθέντα αὐτοῖς μετανοεῖν, ἐν αὐτῷ μᾶλλον ἐκάθηντο πληροῦντες τὸ κακὸν ὀέλγημα αὐτῶν. Καὶ ἔλαβον τὸ χρυσεῖον καὶ τὸ ἀργύ-

nor, et obeundis ministeriis aptior atque expeditior, impositum fuit negotium, ut in urbem descenderet, et si quid fieri opus esset, ipse faceret. Erat autem juvenis ille valde prudens. Itaque cum ad urbem descendebat, ne agnosci

mendicorum videbatur : cumque pecuniam secum haberet, partem aliquam pauperibus distribuebat : dabat etiam operam, ut subauscultaret, quidnam de

VII. Post aliquot dies rediit imperator Decius in urbem Ephesum : et statim jussit optimates cum his qui Achillidem sequebantur, et aliis qui erant illic, sacrificia vanis idolis offerre : de falsis enim diis suis erat valde sollicitus, cum eorum vanitatem non cognosceret. Quamobrem Christianæ fidei sectatores timore magno afficiebantur. Hæc cum Jamblicus audivisset, egressus est ex urbe, paucos panes secum ferens, et ad montis speluncam, ubi erant socii, reversus est. Narravit Jamblicus, quæ in tyranni palatio ad ejus ingressum audierat, et quemadmodum quæsitum fuerant et ipsi, ut una cum aliis civibus, præsentem imperatorem, sacrificarent. His auditis, timuerunt illi, et multo cum gemitu ac lacrymis Deum precati sunt. Apposita est igitur illis mensa et panes, quos Jamblicus emerat, ut cibum sumerent et ad tyranni certamen sustinendum promptiores fierent. Consedere igitur in media spelunca, et sole occidente cibum sumpserunt. Cum vero tristes sederent, et inter se colloquerentur, dormire cœperunt; erant enim eorum oculi propter mœrorem gravati.

VIII. At clemens ac benignus Deus, qui servis suis semper providet, fecit illos mortis genus quoddam obire, ut per eos miracula quædam opportuna fierent. Itaque cum sopore omnes corrupti essent, in terra jacentes obierunt, animas suas Deo reddentes, et divinam gloriam concelebrantes. Argentum autem, quod habebant in suis marsupiiis, apud illos eo in loco, in quo jacebant, remansit. Postridie mane imperator inter optimates jussit iterum septem illos adolescentes requiri. Qui cum non invenirentur, ad optimates conversus : Magnopere, inquit, doleo propter adolescentum illorum calamitates, eo quod illustribus et claris parentibus orti sunt. Opinor enim illos, arbitratos imperii nostri majestatem sibi valde iratam esse, propter pietatis nostræ religionem ab eis violatam, aufugisse. Sed imperii nostri benignitas non succenset his qui resipiscunt, et ad deorum nostrorum clementiam animos reducunt. Hæc dixit imperator. Cui optimates responderunt : Quod ad illos adolescentes pertinet religionis desertores, imperii tui majestas nequaquam doleat, neque resipuisse illos arbitretur, adhuc enim in pristina sua ignorantia perseverant, et ut audivimus, eo ipso tempore, quod ipsis præscriptum fuit ad mutandum consilium, pertinaciores facti, obstinatam voluntatem retinent. Itaque argentum et aurum pauperibus

per urbis plateas dispositis distribuerunt, neque amplius quisquam eos vidit. Si placet igitur majestati tuæ, parentes illorum capiantur, et tormentis cogantur dicere, ubinam eorum filii lateant. Hæc audiens imperator, ira percitus jussit adolescentum parentes accessiri. Quos cum præsentibus vidisset: Et ubinam, inquit, sunt filii vestri, imperii et jussorum nostrorum contemptores? Propterea vos etiam insolentiæ ipsorum causa interfici jubeo.

IX. Tunc illi dixerunt: Precamur te, benignissime imperator, ut nostram causam audias. Nos imperii et majestatis tuæ jussa non violavimus, neque propitia deorum numina deseruimus. Quare igitur nos illorum, qui desertores sunt, causa moriemur? Quod vero ad argentum et aurum pertinet, illi a nobis pecuniam subriperuat: quam cum pauperibus distribuissent, aufugerunt in montem, et ibi delitescunt in spelunca. Sive igitur vivant, sive mortui sint, nos ignoramus. Hæc audiens imperator viros illos dimisit, et multum secum cogitabat, quidnam faceret adolescentibus. Benignus autem Deus in ejus mentem injecit, ut speluncæ illius aditum lapidibus obstrueret, quo sanctorum martyrum corpora sepulta illic jacerent, neque sanctæ reliquię amoverentur, sed usque ad resurrectionem ipsam servari possent.

X. Decius ergo imperator sententiam contra illos adolescentes talem pronuntiavit: Quoniam nostris edictis parere noluerunt desertores adolescentes, et nostrorum deorum numen contempserunt, propterea et ipsi benignitate nostri imperii priventur, neque amplius in conspectum hominum appareant. Quamobrem speluncæ aditus saxis magnis obstruatur, et sigillorum munimine imprimatur, ut vivi obruantur, et in ejusmodi carcere moriantur. Existimabat enim tam imperator, quam tota civitas adolescentes illos adhuc vivere. Theodorus vero et Barbus, qui fuerant a cubiculo imperatoris, et ministri admodum fideles, cum essent et ipsi Christiani, propter persecutionem sese occultaverant. Tunc inter se ita dicebant: Scribamus martyrion septem adolescentium in plumbeis tabulis, quoniam propter Christi fidem mortui sunt, et martyres facti sunt. Quæ autem scripserimus, in æreis loculis reponamus, et loculos ipsos sigillo munitos, inter lapides qui sunt in eo loco, ponamus (fortassis enim Dominus ante novissimi adventus diem martyres visitabit), ut si quo tempore spelunca hæc patefacta et sanctorum martyrum corpora in apertum prolata fuerint, ex litterarum monumentis illorum facta disci possint. Fecerunt igitur Theodorus et Barbus quod inter se communicaverant.

XI. Temporis intervallo mortuus est Decius imperator, et tota ætas illa interiit. Successerunt autem imperatores suo quisque tempore, quoad Theodosius imperator sceptrum tenere cœpit. Qui

Α ριον αὐτῶν καὶ διέδωκαν αὐτὰ πτωχοῖς, εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς πόλεως, αὐτοὶ δὲ ἔκτοτε οὐκ ἐφάνησαν. Εἰ τοίνυν δοκᾷ τῷ κράτει σου, συσχεθῶσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν καὶ βασανισθῶσιν, καὶ αὐτοὶ δεικνύουσιν ἡμῖν που ἐκεῦθησαν. Ὅτε δὲ ἤκουσε ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ὀργίσθη καὶ μετεπέμψατο τοὺς γονεῖς αὐτῶν, καὶ ἐλθόντες ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς λέγων· Ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ ἀποστάται, οἱ ἀποστάντες ἐκ τῆς βασιλείας μου, καὶ ἀθετήσαντες τὸ πρόσταγμα ἡμῶν; διὰ τοῦτο κελεύω ὑμᾶς ἀποθανεῖν, ἀντὶ τῆς τυραννίδος αὐτῶν.

Β Οἱ τότε ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπαν· Δεόμεθά σου, βασιλεῦ· ἡμεῖς τὸ πρόσταγμα τοῦ κράτους σου οὐ παρέβημεν. Καὶ τοὺς εὐμενεῖς θεοὺς οὐκ εἰάσαμεν· διὰ τί οὖν ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ἀποστατῶν ἡμεῖς ἀποθνήσκουμεν, οἵτινες τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὸ χρυσίον ἤρπασαν καὶ διέδωκαν πτωχοῖς, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν κεκρυμμένοι ἐν τῷ σπηλαίῳ· καὶ ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἀδημονίᾳ διάγουσιν· εἴτε τοίνυν ζῶσιν εἴτε καὶ ἀπέθανον, οὐκ οἶδαμεν. Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἀπέλυσεν αὐτούς. Ἐν πολλῇ οὖν σκέψει ὑπῆρχεν ὁ βασιλεὺς τί ποιήσει ἐκείνοις τοῖς παιδίοις. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐναποφράσαι τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου ἐκείνου λίθοις, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἰδίου θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἵνα ταφῶσιν ἐκεῖ τὰ σώματα τῶν ἁγίων μαρτύρων, ἵνα μὴ κινηθῶσι τὰ λείψανα αὐτῶν, ἐπειδὴ ἦσαν τε ἡρημένα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Γ Τότε ἀπεφῆνατο κατ' αὐτῶν Δέκιος, καὶ εἶπεν· Ἐπειδὴ ἠπειθήσαν τοῖς ἡμετέροις προστάγμασιν οἱ ἀποστάται ἐκεῖνοι, καὶ κατεφρόνησαν τῶν εὐμενῶν θεῶν, καὶ αὐτοὶ στερηθῶσι τῆς εὐπρεπείας τῆς βασιλείας, καὶ μηκέτι φανῶσιν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο σφραγισθήτω τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου λίθοις μεγάλοις ἐπὶ τὸ καταποθῆναι καὶ ἐκλείψαι τὴν ζωὴν αὐτῶν, καὶ ἀποθάνωσιν ἐν τῇ φυλακῇ. Ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ πόλις ὅτι ζῶσιν ἀκμήν οἱ ἅγιοι. Θεόδωρος δὲ καὶ ὁ Βάρβος οἱ κουδικουλάρια καὶ πιστοὶ τοῦ βασιλέως, ἦσαν Χριστιανοὶ καὶ ἐκρυβον ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ διωγμοῦ. Καὶ οὕτω πρὸς ἀλλήλους διελογίσαντο καὶ εἶπον· Γράπτωμεν δὴ εἰς πτυχία μολυβδᾶ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἁγίων τούτων, ὅτι διὰ Χριστὸν ἀπέθανον, καὶ μάρτυρες εἰσὶ, καὶ θήσωμεν αὐτὰ ἐν γλωσσοκόμῳ χαλκῷ καὶ σφραγίσωμεν ἐν σφραγίδι καὶ κρύπτωμεν αὐτὰ μεταξὺ τῶν λίθων τῶν ὄντων ἐκεῖτε. Τάχα γὰρ ἐπισκέπτεται αὐτοὺς ὁ Κύριος πρὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ, εἴποτε καιρῷ ἀνοίγῃ τὸ σπήλαιον, καὶ φανερωθῶσι τὰ σώματα τῶν ἁγίων ἀποκλεισθέντων ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπιγνωσθῶσιν ἀπὸ τῶν γραμμάτων τούτων. Καὶ ὥσπερ ἐνεθυμήθησαν οἱ πιστοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, οὕτω καὶ ἐποίησαν.

Δ ἸΑ'. Ἀπέθανεν δὲ ὁ βασιλεὺς Δέκιος καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη καὶ ἄλλοι βασιλεῖς ἐβασίλευσαν μετ' αὐτὸν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς βασιλείας αὐτῶν, ἕως οὗ ἀνέστη Θεοδόσιος ὁ πιστὸς βασιλεὺς. Καὶ ἐν τῇ τρια-

κοστῶ ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπεφοίτησαν τινὲς τῶν αἰρετικῶν βουλόμενοι διασκεδάσαι τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἣν ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ δὲ εἰδωλόατραι οἱ στρατευόμενοι ἐν τῷ παλατίῳ, διωγμὸν φανερόν ἐποίουν κατενώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ δῆθεν καλούμενοι ἐπίσκοποι ἀγαπῶντες διαστρέφειν τὰς ἰδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας, πολλὰς παραβάσεις ἐδείκνυον ἐν ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις· ἦν δὲ ὁ κορυφαῖος αὐτῶν καὶ πάντων τῶν κακῶν αἴτιος, Θεόδωρος ὁ ἐπίσκοπος αἰγῶν τῆς πόλεως ἅμα τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων, οὐκ ὀφειλόντων ὀνομάζεσθαι ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ ἐπειδὴ, ἐδίωξαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος καθ' ἑκάστην ἐν τῇ διανοίᾳ ἐθελοῦτο, καὶ ἐδέετο μετὰ δακρῶν ἰκετεύων τὸν Θεόν, βλέπων ταλαντευομένην τὴν πίστιν τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν. Τινὲς γὰρ ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔστι παράκλησις τοῖς νεκροῖς· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι τὸ σῶμα τὸ παλαιωθὲν καὶ ἀφανισθὲν καὶ διασχορπισθὲν οὐ παραθαλεῖται, ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὕτη μόνη δέχεται τὸ μυστήριον τῆς ἀρθαρσίας καὶ ζωῆς. Καὶ ἐπλανήθησαν ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν λόγοις, καὶ οὐκ ἐνεθυμήθησαν ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι βρέφος οὐδέποτε ἐκυήθη ἐν κοιλίᾳ μητρὸς αὐτοῦ ἄνευ σαρκὸς, οὔτε ἐξέβη σάρξ ἄνευ ἐκ μητρὸς ψυχῆς ζωτικῆς. Καὶ ἔβυσαν τὰς ἀκοῆς τῶν διανοιῶν αὐτῶν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τοῦ λόγου Κυρίου εἰπόντος ὅτι, Ἀκούσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ πάλιν λέγει· Πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐκ γῆς χωμάτων ἐξεγερθήσονται· καὶ πάλιν γέγραπται·

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίγω τὰ μνήματα ὑμῶν, καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων, λαὸς μου. Οἱ δὲ αἰρετικοὶ ἐπλανήθησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ζωῆς, καὶ ἔστρεψαν τὴν γλυκύτητα τῆς πίστεως, εἰς πικρίαν τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Hæretici homines a recta vitæ semita deviantes animarum cogitationibus pervertebant.

IB'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος ἐλυπεῖτο καὶ ἐκάθητο ἐπὶ σάκκου καὶ σποδοῦ ἐν τῷ ταμίῳ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐλεήμων Θεὸς ὁ μὴ βουλόμενος ἀπολέσθαι τινὰ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πίστεως· ὁ βουλόμενος ἐπιφάναι τὸ μυστήριον τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως, ἐνέβαλεν εἰς τὴν καρδίαν ἀδολοῦ τοῦ Κυρίου τοῦ ὄρους ἐκείνου, ἐν ᾧ ἦν τὸ σπηλαῖον ὅπου ἦσαν κεκοιμημένοι οἱ ἅγιοι μάρτυρες, οἰκοδομησαὶ μάνδραν τῶν θρεμμάτων αὐτοῦ, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἅμα τῶν ἐργατῶν, ἐκύλιον λίθους εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐκ τῆς θύρας τοῦ σπηλαίου. Τότε προστάγματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδώθη ζωὴ τοῖς ἁγίοις ἐκείνοις τοῖς οὔσιν ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ καλέσασα τὸν Λάζαρον ἐκ τοῦ μνημείου καὶ χαρισάμενη αὐτῷ τὴν ζωὴν, αὐτὸς ἐστὶν ὁ παρασχὼν καὶ τούτοις τοῖς ἁγίοις πνεῦμα ζωῆς. Καὶ ἐξανέστησαν καὶ ἐκάθισαν ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ ὡς ἐνόμισαν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἦσπάζοντο ἀλλήλους, διότι εἶδος νεκρώσεως οὐκ ἐφαίνετο ἐν αὐτοῖς· τὰ γὰρ

A cum religiose et Christiane imperaret, surrexerunt quidam hæretici, qui negabant mortuorum resurrectionem(1), quam Christus ipse in sua sancta Ecclesia firmiter credi voluit. Milites enim quidam idolorum cultores, cum in palatio imperatoris versarentur, apertam persecutionem adversus aliquos apud imperatorem commoverunt. Quin etiam episcopi quidam rectas Dei semitas pervertere cupientes, in ecclesiis multarum prævaricationum erant auctores. Quorum princeps et malorum omnium caput habebatur Theodorus Æginensium episcopus, simul cum iis quos secum habebat: qui ne nominari quidem debent, cum Dei Ecclesiam persecuti fuerint. At imperator Theodosius in dies magis perturbabatur ac dolebat, cum sanctarum Ecclesiarum fidem fluctuantem videret. Itaque a Deo ipso ejus mali curationem poscebat. Erant enim, qui dicerent mortuis hominibus consolationem nullam futuram. Alii affirmabant corpus vetustate consumptum, ipsum quidem consolationem nullam habiturum, sed solam animam immortalis vitæ participem futuram. Ejusmodi homines vanis opinionibus decepti sic errabant, neque animadvertabant infantem puerum nunquam in ventre matris fuisse sine carne, neque carnem e vulva exiisse sine anima vitali. Item claudentes mentis oculos, sacras Litteras non considerabant, in quibus scriptum est: *Audient, qui sunt in monumentis, vocem Filii hominis et vivent*¹; et alio loco: *Et nulli de iis qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt: alii in vitam æternam, et alii in opprobrium*²; cum illud etiam in eis scriptum inveniatur: *Ecce ego aperiam sepulcra vestra, et educam vos de sepulcris vestris, popule meus*³. Hæc sunt divinarum Litterarum testimonia. Sed aberrabant, et fidei sinceritatem obliquis suarum

XII. Imperator igitur Theodosius eam rem molleste ferebat, ob idque mœrore afficiebatur. Verum cum clementissimus Deus neminem velit a fidei via errantem perire, fecit ut resurrectionis mysterium omnibus patefieret. Immisit enim in mentem cujusdam hominis, qui dicebatur Adolius, ejus montis et spelunçæ dominus, ubi sancti martyres dormierant, ut ovile quoddam suis pecudibus construeret. Ejus igitur servi una cum his qui operi faciendo vacabant, lapides pro ædificio ex ejus spelunçæ ostio revolvebant. Tunc Domini nostri Jesu Christi jussu sanctis illis viris, qui in spelunca dormierant, vita restituta est, et vox illa, quæ Lazarum e monumento excitavit, eadem et sanctis martyribus vitæ spiritum restituit. Surrexerunt igitur, et Deum laudantes consederunt, et quemadmodum quotidie consueverant, se vicissim salutabant, quoniam nullum in eis signum exsistebat, ex quo mortuos se fuisse judicare possent: nam

(1) Vide Baronium in notis ad Martyrologium hoc die.

¹ Joan. v, 28. ² Deut. 32, 3. ³ Ezech. xxxvii, 42.

et vestes tales erant, quales et antea, quam obissent: corpora etiam ipsa florebant, hilaritatem præ se ferentia: denique tales erant, ut si pridie vesperi somnum cœpissent, et postridie mane experrecti fuissent. Adhuc et de idolorum superstitione solliciti, a Decio imperatore se inquiri existimabant: ob idque multa cura affecti, vertebant oculos ad Jamblicum procuratorem, et ab eo denuo quærebant, quænam pridie vesperi audivisset de ipsis in civitate. Quibus Jamblicus respondit: Quemadmodum vobis dixi heri vesperi, et nos una cum reliquis civibus quæsiti fuimus, ut diis immolaremus coram imperatore: qui nisi ejus jussui obtemperaverimus, tormenta se nobis allaturum constituit. Quid autem facturus sit, nescio.

XIII. Tunc respondit Maximilianus (2): Agite, fratres, parati simus prodire in conspectum imperatoris illius terribilis et veri Dei Jesu Christi, neque timeamus mortalem istum imperatorem. Tu vero, Jamblice, da operam ut paretur nobis cibus ad horam constitutam. Accipe argentum, ingredi in urbem, eme panes multos: pauci enim fuerunt quos heri vesperi attulisti, ob idque esurimus. Eadem opera discas, quid Decius imperator de nobis decernat. Cogitabant enim se nocte superiore cubuisse, et postridie mane experrectos fuisse. Tunc igitur bene mane surrexit Jamblicus, et argentum sumpsit ex oculis, quemadmodum consueverat. Erat autem moneta illa vetere nota impressa quæ partim quadraginta, partim sexaginta nummorum pretio pendebatur veterum imperatorum temporibus, cum sancti viri de quibus verba facimus, prius vivebant. Præterierant autem trecenti et septuaginta anni ex quo dormierant usque ad diem quo resurrexerunt.

XIV. Cum igitur illuxisset, exiit Jamblicus ex spelunca, et vidit lapides ante speluncam positos, atque obstupuit: nihil enim de lapidibus illis cognoverat. Descendens autem de monte, timebat deambulare. Itaque in via totus trepidabat, metuens in urbem ingredi, ne quo modo agnosceretur, et ad imperatorem Decium vincitus duceretur; quippe ignorabat ejus tyranni ossa in sepulcro putrefacta esse. Cum vero in urbem ingrederetur, et venerandæ crucis signum ante urbis portas erectum vidisset, sic obstupuit, ut a mente fere exciderit: atque in quamcunque partem oculos vertisset, rerum novitate percussus, magis obstupescerebat. Accessit ad aliam urbis portam, et illic etiam crucem ipsam supra muros erectam vidit. Cumque omnes portas obisset, venerandæ crucis figuram aspiciens, præ stupore mutus factus est. Itaque cum ad primam illam portam se contulisset, ita secum loquebatur: quidnam hoc est? Heri vesperi hujus crucis signum in latibulis servabatur, et nunc aperte in ipsius urbis foribus erectum vide-

A ἱμάτια αὐτῶν ὡσπερ ἦσαν ἐνδεδυμένοι πρὸ τοῦ αὐτοῦ κοιμηθῆναι καὶ ἀναστῆναι, οὕτως ἦσαν ἐπάνω αὐτῶν. Καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἦσαν ἀνθηρὰ καὶ φαιδρὰ καὶ οὕτως ἦσαν ὡς κοιμηθέντες ἀπὸ ὄψε καὶ ἐγερθέντες πρωίας, ἔχοντες τὴν φροντίδα καὶ τὴν λύπην τῆς εἰδωλολατρίας, καὶ ἐλογίζοντο ὅτι Δέκιος ὁ βασιλεὺς ἐπιζητεῖ αὐτούς. Καὶ ἐν πολλῷ φόβῳ καὶ ἀγῶνι ὑπῆρχον, καὶ ἐπέβλεψαν πρὸς Ἰάμβλιχον τὸν οἰκονόμον αὐτῶν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν περὶ τῶν λαλουμένων ὄψε ἐν τῇ πόλει, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἰάμβλιχος, ὡσπερ προεῖπον ὑμῖν, ὅτι ἐζητήθημεν ὄψε μετὰ τῶν πολιτευομένων ἐπιθύσαι τοῖς εἰδώλοις ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἰδοὺ ἐντεθύμηται κακὰ περὶ ἡμῶν· τί ποιήσει δὲ οὐκ οἶδα.

ΠΓ. Τότε ἀπεκρίθη Μαξιμιλλιανὸς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀδελφοί, ἐτοίμως ἔχαμεν παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως ἐκείνου τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ μὴ δειλιάσωμεν ἀπὸ τοῦ φοβητοῦ τούτου βασιλέως· εἶπεν δὲ καὶ πρὸς Ἰάμβλιχον ὅπως ἐτοιμάσει αὐτοῖς τὴν τροφήν αὐτῶν εἰς τὴν ὠρισμένην ὥραν, καὶ εἶπεν· Λάβε ἀργύριον ἐν ταῖς χερσὶ σου καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀγόρασον περισσοὺς ἄρτους, ὅτι ὀλίγοι ἦσαν οὗς ἤνεγκας ἐσπέρας, καὶ ἰδοὺ πεινώμεν, καὶ μάθε τί ἐντέλλεται περὶ ἡμῶν Δέκιος ὁ βασιλεὺς, οὕτω γὰρ ἐνόμιζον ὅτι τὴν νύκτα ἐκείνην ἐκοιμήθησαν καὶ ἀνέστησαν. Ἔωθεν δὲ ἀναστὰς Ἰάμβλιχος ἔλαβεν τὸ ἀργύριον ἐκ τῶν βαλαντίων αὐτῶν, καθὼς εἴωθεν ἀπὸ τῆς μονίτας τῆς μεμονοτευμένης τεσσαράκοντα νομίων, καὶ τῆς ἄλλης μονίτας ἐξήκοντα νομίων τῆς οὐσης ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῶν ὄντων ἐν τοῖς χρόνοις τῶν ἁγίων τούτων ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐφάνη, καὶ εἶχον τριακόσια ἐβδομήκοντα δύο ἔτη ἕως ἔτου ἐξυπνίσθησαν καὶ ἀνέστησαν οἱ ἅγιοι παῖδες.

ΙΔ'. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμέρα ἐξῆλθεν Ἰάμβλιχος ἐκ τοῦ σπηλαίου καὶ εἶδεν τοὺς λίθους κειμένους ἔμπροσθεν τοῦ σπηλαίου καὶ ἐξεπλάγη, οὐδὲν γὰρ ἐγίνωσκε περὶ αὐτῶν, κατῆλθεν δὲ ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ ἐφοβεῖτο περιπατεῖν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει, ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ πως γνωσθῆ ὑπὸ τινος καὶ ἐμφανίσῃ περὶ αὐτοῦ, καὶ κατασχόντες παραδώσουσιν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ ἦδει ὅτι ἦσαν τὰ ὄστα τοῦ τυράννου ἐν τῷ ᾄδῃ. Καὶ ὅτε ἐφθασεν ὁ Ἰάμβλιχος εἰς τὴν πόλιν ἀπενίσας εἶδεν τὸν τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ πεπηγμένον κατὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐξέστη ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. Καὶ κατενόει ὡδε καὶ ὡδε καὶ ἐξεπλήττετο, ὁμοίως δὲ ἀπειθῶν καὶ εἰς τὴν ἄλλην πύλην τῆς πόλεως, εἶδεν κακίως σταυρὸν πεπηγμένον ἐπάνω αὐτῆς καὶ ἐθαύμαζον, καὶ περιελθὼν ὅλας τὰς πύλας, εὔρεν οὗτος τὸν τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ ἴστατο ἐνεὸς ἐκπληττόμενος ἐπὶ τούτοις· Ὅτε οὖν ἦλθεν ἐπὶ τὴν πρώτην, διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἔλεγεν· Τί ἄρα ἐστὶ τούτο τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὅτι ἐσπέρας ἐν τῷ κρυπτῷ ἦν, καὶ νῦν πεφανέρωται, μετὰ παρ-

(2) Vide Baronium ubi supra.

ρησίας ἐπὶ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, ἔλεγεν δὲ ἐν τῇ A
 διανοίᾳ αὐτοῦ μήτι ὄραμά ἐστι τοῦτο; Μετὰ δὲ
 ταῦτα λαβὼν θάρσος ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἤκουσε πολλῶν
 λεγόντων καὶ ὁμνούντων ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ νῦν ἐκάστη γλῶσσα τε-
 τράνεται ἐν αὐτῷ, πάλιν δὲ ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ, τάχα
 οὐκ ἐστὶν αὕτη ἡ πόλις Ἐφεσος διατί τὰ οἰκήματα
 αὐτῆς ἐστὶν ἐνηλλαγμένα, καὶ ἡ διάλεκτος αὐτῆς
 δεδιδασχμένη ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ ἄλλην πόλιν οὐκ οἶδα
 εἰ μὴ ταύτην μόνην. Καὶ περιερχόμενος, ἠρώτα
 τινὰ τῶν πολιτῶν λέγων, πῶς καλεῖται ἡ πόλις
 αὕτη· ὁ δὲ εἶπεν· Αὕτη Ἐφεσός ἐστι· καὶ εἶπεν
 Ἰάμβλιχος παρ' ὀλίγον Ἐγὼ ἐπελαθόμην καὶ ἐπλα-
 νήθην ἐν τῷ νοῦ μου, ἀλλ' ἐξέλθω ἐκ τῆς πόλεως
 ταύτης μή πως πλανηθῶ.

inquit, certe sum, locorum oblitus, totaque mente
 ne magis errem.

ΙΕ'. Ὡς οὖν ἐν πολλῷ φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ ἦν, βουλό-
 μενος ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως, προσῆλθε πρὸς τοὺς
 πιπράσκοντας τοὺς ἄρτους ἀγοράσαι, καὶ ἐκβαλὼν
 ἀργύριον, ἔδωκεν αὐτοῖς· αὐτοὶ δὲ λαβόντες καὶ
 ἰδόντες τὴν μονίταν ὅτι μεγάλη ἦν καὶ ἐνηλλαγμένη,
 ἐθαύμασαν καὶ ἀλλήλοις ἐπεδείκνυον αὐτήν, καὶ παρ-
 ῆλθε διὰ πασῶν τῶν καθεδρῶν τῶν πωλούντων τοὺς
 ἄρτους, καὶ ἐψιθύριζον μετ' ἀλλήλων καὶ ἔβλεπον
 εἰς τὸν Ἰάμβλιχον καὶ εἶπον· Οὗτος θησαυρὸν εὔρεν,
 καὶ ἐστὶ πολλῶν ἐτῶν. Ὁ δὲ Ἰάμβλιχος βλέπων
 τοὺς προσέχοντας αὐτῷ ψιθυρίζοντας, ἐφοβήθη·
 ἐνόμιζε γὰρ ὅτι ἐγνώριζον αὐτὸν καὶ βούλονται
 πικραδοῦναι αὐτὸν Δεκίῳ τῷ βασιλεῖ, πολλοὶ δὲ προσ-
 ῆρχοντο ἐμβλέποντες εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὡς
 ἴσταντο κατέχοντες αὐτὸν ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς,
 συνέδραμεν ἄλλος πολὺς καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος
 κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν λεγόντων ὅτι Κατεσχέθη τις
 νεανίας εὐρῶν θησαυρὸν. Καὶ συνήχθησαν ἐπάνω
 αὐτοῦ ἄλλος πολὺς φάσκοντας· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος
 ξένος ἐστὶ, καὶ οὐδέποτε ἴδομεν αὐτόν. Καὶ ἠτένιζον
 εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Καὶ ἐβούλετο Ἰάμβλιχος
 ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς ὅτι οὐχ εὔρεθ' ἰθὺς θησαυρὸν, καὶ
 ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως συνεχόμενος οὐκ ἴσχυσε· προσ-
 ἔχων δὲ περιεσκόπει εἰς τὸν ἄλλον, καὶ οὐδ' ἓνα
 ἐπεγίνωσκε, καὶ γὰρ λαμπρὸν καὶ περιφανές γένος
 εἶχεν ἐν τῷ παλατίῳ Ἐφεσού, καὶ καθὼς ἐνόμιζεν
 ὅτι ἐσπέρας γνωστὸς ἦν πᾶσι καὶ ἔωθεν οὐδ' ἓνα
 ἐπιγινώσκων ἐθαύμαζεν, καὶ ὡς ἐξεστηκῶς προσ-
 εἶχεν εἰς τὸν ἄλλον ἰδεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τινὰ
 τῶν ἀδελφῶν, καὶ οὐδ' εἷς ὑπῆρχεν ἐξ αὐτῶν.

omnino et ipse ignotus. Dabat operam ut inter turbam illam patrem vel aliquem ex fratribus inveniret,
 neque quemquam videbat.

ΙΖ'. Ἰότε ἐγνώσθη ὁ λόγος ἐν ὅλῃ τῇ πόλει καὶ
 ἕως τοῦ ἐπίσκοπου. Εὐρέθη δὲ καὶ κατοικονομίαν
 θεοῦ καὶ ὁ ἀνθύπατος τῆς πόλεως κατ' αὐτὴν
 τὴν ὥραν ἀναρχόμενος πρὸς τὸν ἐπίσκοπον. Καὶ ὡς
 διελογίζοντο περὶ τοῦ θησαυροῦ ἐγνώσθη ἡ ἀνάστα-
 σις τῶν νεκρῶν πᾶσι τοῖς λαοῖς, καὶ ἐκέλευσαν
 μετὰ πάσης φιλανθρωπίας φυλαχθῆναι τὸν νεανί-
 σκον καὶ ἐνεχθῆναι πρὸς αὐτοῦς, ἔχοντα τὸ ἀργύ-
 ριον ὃ ἐπεφέρειτο, καὶ ὡς εἶχον τὸν Ἰάμβλιχον

mus. Verene hoc video, an spectri alicujus illusionē
 decipior? Cum hæc diceret, et crucis figuram ubi-
 que fixam videret, animo magis confirmato; in ur-
 bem aperto capite ingressus est. Cumque longius
 progrediretur, audivit multos per Jesu Christi nomen
 jurare. Quare magis percussus: Quid hæc sint,
 inquit, ignoro. Heri vesperi nemo libere Christum
 nominabat, et nunc tam multis linguis Christi no-
 men celebratur? Rursus secum ambigens, dicebat:
 Fortasse urbem Ephesum non video, quoniam ejus
 ædificia omnino mutata sunt, et ipsius lingua, alia
 quædam est Chistum edocta: quod in nulla alia
 urbe fieri vidi, nisi in hac sola. Progressus igitur,
 quæsivit a quodam cive, quo nomine urbs illa voca-
 retur: Ephesus, inquit ille, hæc vocatur. Non cre-

B didit Jamblicus, sed secum cogitans: Deceptus,
 aberrans. Exeundum igitur mihi est ex hac urbe,

XV. Cum ergo sollicitudine magna teneretur
 et illinc exire vellet, prius voluit panes emere, et
 argentum sumpsit, ut pretium daret. Qui vero
 panem vendiderant, cum monetam illam magnam
 et diversam vidissent, mirati sunt, et vicissim
 eam sibi ostendebant. Per manus igitur tradita,
 moneta illa per omnes qui panem vendebant,
 transit. Qui vicissim in aurem insusurrantes, et
 Jamblicum intuentes, dicebant: Vere homo iste
 thesaurum invenit, veterem illum quidem, et multis
 abhinc annis reconditum. Jamblicus cum illos
 susurrantes videret, cœpit timere: existimabat enim
 se ab illis agnosci, et Decii imperio tradendum
 esse. Cum vero multi accessissent, et ejus formam
 nequaquam cognoscere possent, in medio foro illum
 detinebant. Itaque turbæ multæ confluerunt, et
 sermo hic per totam civitatem vulgatus est, adoles-
 centem quemdam comprehensum fuisse, qui the-
 saurum invenerat. Turbæ autem ad eum congregatæ,
 dicebant: Homo iste peregrinus est, neque unquam
 illum vidimus. Hæc dicebant, et intentis oculis,
 magis magisque ipsum intuebantur. Volebat Jam-
 blicus causam suam agere, quod falsum esset, quod
 de thesauro invento dicerent: sed stupore deten-
 tus, id facere non poterat. Cumque omnes turbas
 circumspiceret, neminem agnoscebat, et nemini
 notus erat, licet claro et illustri genere apud Ephe-
 sum natus esset. Quapropter admiratione maxima
 detinebatur, quod pridie vesperi omnibus notus
 fuisset, et postridie mane neminem agnosceret

XVI. Tunc ea res per totam urbem vulgata, usque
 ad episcopi aures pervenit. Divina quoque Providen-
 tia factum est, ut ejus urbis præconsul illa ipsa hora
 veniret ad episcopum. Qui dum diceret de thesauro,
 quem ab adolescente illo inventum cogitabat, ea res
 fecit, ut mortuorum resurrectio pateret omnibus.
 Jusserunt enim tam præconsul, quam episcopus,
 adolescentem illum benigne tractatum custodiri, et
 ad se duci cum argento, quod secum habebat. Cum

igitur Jamblicus ad ecclesiam traheretur, putabat ad Decium imperatorem se trahi. Itaque huc et illuc circumspiciebat, ut aliquem suorum videret, vel consanguineorum, vel eorum quibus notus fuerat. Adolescentem ita circumspicientem turba, ut insanum aliquem, irridebat: itaque violentius ad ecclesiam impellebatur. Jam vero proconsul et Stephanus episcopus monetam illam in manus sumptam inspicientes, admirabantur. Tunc proconsul Jamblicum interrogans: Ubinam, inquit, est thesaurus, quem invenisti? Moneta enim hæc e thesauro subrepta est. Minime, inquit Jamblicus, thesaurum inveni, quemadmodum me vos insimulatis. Illud unum certo scio, ex paternis meis pecuniis argentum hoc esse, ejus monetæ nota impressum, quæ huic urbi consueta est. Sed certe miror, neque cogitare possum, undenam tentatio hæc mihi acciderit. Ad hæc præses: Undenam, inquit, es tu? Illi autem respondit Jamblicus: Ex hac urbe, ut opinor, ego sum. Quo patre natus? inquit præses. Estne aliquis, qui te agnoscat? Veniat, et testimonium dicat pro te, et credemus tibi. Protulit Jamblicus patris et fratrum suorum nomina: neque quisquam noverat, quos diceret. Tum præses: Vera, inquit, non sunt, quæ dicis. Hæc audiens Jamblicus, perplexo erat animo, nec habens quid responderet, silebat. Quem cum ita perplexum tristem vidisset: Fortasse, inquit, insanus est, alii dicebant: Nequaquam insanus est, sed insaniam simulat, ut pericula effugiat. Acerbioribus verbis præses increpans: Qua ratione, inquit, te ferre possumus, aut tibi credere, argentum hoc ex paternis pecuniis ad te pervenisse, cum moneta hæc ex inscriptione et nota significet, quod trecentis et octoginta annis ante nos fuerit, ac priusquam Decius imperaret, neque ulla ex parte similis sit illi, quæ nunc in urbe impenditur? Num parentes ita veteres, et ante trecentos annos genitos habere potes tu, qui adolescens es? An putas te sic astutum esse, ut senes et Ephesinæ urbis sapientes decipias? His de causis jubeo te in vincula conjici, et flagellis verberari, donec confitearis, ubinam sit

XVII. Hæc audiens Jamblicus, et timens, faciem in terram prostravit, et his verbis illos affatus est: Precor vos, ut mihi non gravemini dicere, quod quæsiero: omnia enim libere vobis-confessus fuero. Decius imperator, qui erat in hac urbe, vivitne, an non? Ad hæc Stephanus episcopus: Non est, inquit, filii, qui hodie in hac regione Decius imperator nominetur. Tunc Jamblicus: Venite, quæso, mecum, et ostendam vobis in spelunca montis Ochlon socios meos, ut ab illis discatis verum esse, quod dico. Certe scio ab imperatore Decio nos illuc fugisse: quem Decium et ego heri vesperî in urbem Ephesum ingredientem vidi. Sit autem necne urbs ista Ephesus, nescio. Tunc episcopus Stephanus in eam cogitationem veniens, quod Deus per juvenem illum aliquid eis revelare vellet: Eamus, inquit, et videamus. Statimque episcopus et proconsul cum

εις τὴν ἐκκλησίαν ἐνόμιζεν ὅτι πρὸς Δέκιον τὸν βασιλέα ἀγούσιν αὐτόν. Καὶ περιεσκόπει ὧδε καὶ ὧδε ἰδεῖν τινὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ καὶ γνωρίμων, καὶ ὁ ὄχλος κατεγέλα αὐτοῦ καὶ προσεῖχον αὐτῷ ὡς μωρῷ, καὶ οὕτω μετὰ βίας, ὤθουν αὐτόν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ ἀνθύπατος καὶ Στέφανος ὁ ἐπίσκοπος, λαθόντες παρ' αὐτοῦ τὸ ἀργύριον, εἶδον καὶ ἐθαύμαζον. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ ἀνθύπατος, εἶπεν πρὸς τὸν Ἰάμβλιχον, Ποῦ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὃν εὔρες, ἐπειδὴ τὸ ἀργύριον ὃ βαστάζεις, ἐξ αὐτοῦ ἐστίν· Ἰάμβλιχος εἶπεν· Θησαυρὸν μὲν οὐδέποτε εὔρον, καθὼς κατηγορεῖτέ μου, ἀλλ' οἶδα ἐγὼ ὅτι τῶν πατρικῶν μου ἐστὶ, καὶ τῆς συναλλαγῆς τῆς πόλεως ὑπάρχει τὸ ἀργύριον, τίς δὲ ἐστὶν ὁ πειρασμὸς ὃ συμπεθερῶς μοι νῦν, οὐκ οἶδα. Καὶ ὁ ἀνθύπατος ἔφη· Πόθεν εἶ, ὁ δὲ Ἰάμβλιχος ἀπεκρίνατο, Ὡς νομίζω ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ὁ ἀνθύπατος εἶπεν· Υἱὸς τίνος εἶ, ἢ τίς σε γινώσκει ἐνταῦθα, ἐλθὼν μαρτυρήσει περὶ σοῦ, καὶ πιστεῦσόμεν σοι. Τότε Ἰάμβλιχος εἶπεν τὴν προσηγορίαν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπεγίνωσκεν αὐτούς. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀνθύπατος εἶπεν, Οὐκ ἀληθεύεις, ὁ δὲ Ἰάμβλιχος ἀπορούμενος ἔστηκεν ἡσυχάζων. Καὶ τινες ἰδόντες αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ ἀθυμίᾳ εἶπον· Τάχα μωρὸς ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Οὐχὶ ἀλλὰ προσποιεῖται, ὅπως ῥυσθῆ ἐκ τῆς ἀνάγκης ταύτης, ὁ δὲ ἀνθύπατος ἀστήρως αὐτῷ ἐπαπειλησάμενος εἶπεν· Πῶς ἀναγχώμεθα καὶ πιστεῦσόμεν σοι ὅτι τὸ ἀργύριον τοῦτο τῶν πατρῶων σου ἐστίν· ὅτι ἡ μονίτα αὕτη δηλοῖ ἐκ τῆς ἐπικειμένης αὐτῇ γραφῆς καὶ σφραγίδος, ἀπὸ τριακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅτι ἐστὶ πρὸς Δεκίου τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἠλλάγη, καὶ οὐκ ἐστὶν ὁμοία αὕτη ἡ μονίτα καὶ τῆς πολιτευομένης νῦν, ἐν ἣ ἐστὶν ἡ δόσις καὶ ἡ κλήσις τοῦ καιροῦ τούτου. Μὴ ἐκ τῶν παρωχημένων καὶ τῶν τοσοῦτων χρόνων ὑπάρχουσιν οἱ γονεῖς σου, ὅτι σὺ νέος ὢν βούλη πλανῆσαι τοὺς γέροντας καὶ σοφοὺς Ἐφεσσοῦ. Διὰ τοῦτο ἐντέλλομαι νῦν εἰς δεσμὰ καὶ μάστιγας καὶ θλίψεις παραδοθῆναι σε, ἕως οὗ ὁμολογήσης, ποῦ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς οὗτος.

thesaurus iste.

IZ'. Ταῦτα ἀκούσας Ἰάμβλιχος πάνυ ἐφοβήθη, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· Δέομαι ὑμῶν, κύριοι μου, ὁμολογήσω ὑμῖν, Δέκιος ὁ βασιλεὺς ὃς ὢν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἵσταται ἕως τοῦ νῦν, ἢ οὐ; Ἀκούσας δὲ ταῦτα Στέφανος ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος, εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ γῆ σήμερον λεγόμενος βασιλεὺς Δέκιος· τότε ἀποκριθεὶς Ἰάμβλιχος εἶπεν, Διὰ τοῦτο δέομαι ὑμῶν, δεῦτε μετ' ἐμοῦ, καὶ δεικνύω ὑμῖν τοὺς ἐταίρους μου ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ ἔρει· μοχλῷ, καὶ μανθάνετε παρ' αὐτῶν ὡς καγὼ οἶδα, ὅτι ἀπὸ προσώπου Δεκίου τοῦ βασιλέως πεφεύγαμεν ἐκεῖσε, καγὼ εἶδον ὄψε εἰς τὴν πόλιν Ἐφεσον τὸν Δέκιον. Εἰ οὖν αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις Ἐφεσσος, οὐκ οἶδα. Τότε ὁ ἀγιώτατος Στέφανος ὁ ἐπίσκοπος ἐνεθυμήθη ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ εἶπεν· Ἀποκάλυψιν τινα ὁ Θεὸς βούλεται ἡμῖν φανερώσαι σήμερον διὰ τοῦ νεανίσκου τούτου· καὶ ὁ

ἀπέλωμεν καὶ θεασώμεθα. Παραχρῆμα δὲ ἀναστάν-
τες ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος καὶ ὁ ἀνθύπατος ἅμα
τοῖς πρώτοις τῆς πόλεως καὶ πλήθη πολλὰ, ἀν-
έβησαν εἰς τὸ ὄρος ἐν ᾧ ἦν τὸ σπήλαιον. Ὁ δὲ
Ἰάμβλιχος εἰσῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἐγνώ-
ρισε πάντα τὰ γεγονότα τοῖς ἁγίοις, καὶ αὐτοὶ
εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ. Καὶ
ὡς εἰσῆρχοντο, εὔρεν ὁ ἐπίσκοπος γλωσσόκομον
κατὰ τὴν θύραν τοῦ σπηλαίου, μικρὸν χαλκοῦν
κεκρυμμένον μεταξὺ τῶν λίθων ἔχων σφραγίδας
δύο ἀργυρᾶς, καὶ λαβὼν αὐτὸ, ἔστη ἔξω τῆς θύρας,
καὶ συγκαλεσάμενος τὸν ἀνθύπατον καὶ τοὺς πρώ-
τους τῆς πόλεως, ἐνώπιον αὐτῶν ἤνοιξε, καὶ εὔρεν
δύο πτυχία μολιβάδι καὶ ἀναγνόντες τὰ γράμματα,
εὔρον οὕτω γεγραμμένα, ὅτι ἀπὸ προσώπου Δεκίου
τοῦ τυράννου ἔφυγον οὗτοι οἱ ἅγιοι, Μαξιμιλλιανὸς
ὁ υἱὸς τοῦ Ἐπάρχου, καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ λοιποὶ
ἑπτὰ παῖδες, καὶ διὰ προστάγματος τοῦ τυράννου
αὐτῶν ἦν ἐγγεγραμμένη εἰς τὸ ὕφος τῶν πτυχίων.
Καὶ ὅτε ἀνέγνωσαν ἐθαύμαζον καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν
ἐπὶ ταῖς μεγαλείοις οἷς ἐδώρησατο τοῖς υἱοῖς τῶν
ἀνθρώπων, καὶ ἀνεβόησαν πάντες οἱ ὄντες ἐκείσε καὶ
εὐλόγησαν τὸν Θεόν.

ΙΗ'. Καὶ εἰσελθόντες ἐν τῷ σπηλαίῳ εὔρον τοὺς
ἁγίους ἐκείτους καθημένους ἐν ἀγαλλιᾶσει πολλῇ,
καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν ἔλαμπον ὡς φῶς, καὶ ἰδόντες
αὐτοὺς προσέπεσον αὐτοῖς καὶ προσεκύνησαν ἐπὶ
τὴν γῆν, καὶ εὐχαρίστησαν τῷ Κυρίῳ τῷ καταξι-
ώσαντι αὐτοὺς θεάσασθαι τὸ παράδοξον τοῦτο
θέαμα· καὶ οὕτως ἐλάλησαν αὐτοῖς οἱ ἅγιοι μάρ-
τυρες, καὶ ἐδίδαξαν αὐτοὺς ἅπαντα τὰ γεγονημένα
ἐπὶ τῶν χρόνων Δεκίου τοῦ βασιλέως. Καὶ εὐθέως
ἔπεμψαν γράμματα πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδοσίον,
Ἐντάχει κελεύσει ἡ σὴ θεϊότης παραγενέσθαι καὶ
ἰδεῖν τὰ θαυμάσια ἃ ἐδείξεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἡμέραις
τῆς βασιλείας σου. Φῶς γὰρ ζωῆς ἀπέτειλεν ἡμῖν,
καὶ ἡ ἀνάστασις ἡ μέλλουσα ἐμφανίζεσθαι τῷ
κόσμῳ, ἐδείχθη ἡμῖν ἐν τοῖς σώμασι τῶν ἁγίων
τῶν ἀναστάντων. Παραχρῆμα δὲ ἀκούσας ὁ βασι-
λεὺς ἐχάρη, καὶ ἀνέστη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν· ἦλθεν
δὲ μετὰ τοῦ βασιλέως πλήθη πολλὰ καὶ ἄπειρα ἀπὸ
Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἐφεσον, ἐξῆλθεν δὲ εἰς
ἀπάντησιν τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου πᾶσα ἡ πόλις
μετὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πρώτων τῆς πόλεως,
καὶ οὕτως ἀνέβησαν εἰς τὸ σπήλαιον πρὸς τοὺς
ἁγίους· ἐξῆλθον δὲ οἱ ἅγιοι εἰς ἀπάντησιν τοῦ βα-
σιλέως καὶ προσηγόρευσαν αὐτόν. Εἰσῆλθεν δὲ καὶ
ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ προσεκύνησεν αὐ-
τοῖς, καὶ περὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν ἐπιπεσὼν
ἔκλαυσε, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν καὶ ἠγαλλιᾶτο τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἅγιος Μαξιμιλλιανὸς
ἡ βασιλεία σου ἐν τῇ βεβαιότητι τῆς πίστεώς σου. Καὶ Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος
φυλάξει τὴν βασιλείαν σου ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἐκ παντὸς πειρασμοῦ, καὶ πιστεύσον μοι ὅτι ἔνεκεν
σου ἐξήγειρεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἐκ τοῦ χώματος τῆς γῆς.

ΙΘ'. Ὡς οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἐπίσκοπος καὶ
πάντα τὰ πλήθη ἠτένιζον εἰς αὐτοὺς, καὶ ἤκουον
τοὺς λόγους τούτους, ἠγαλλιῶντο· οἱ δὲ ἅγιοι κλί-
ναντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τὸ προσ-
εὔξασθαι ἐκοιμήθησαν, καὶ οὕτω παρέδωκαν τὰ
πνεύματα αὐτῶν τῷ προστάγματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
Καὶ ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς γενέσθαι ἑπτὰ σαρκοῦς

optimatibus et turbis multis ascenderunt in montem
ad speluncam, quam Jamblicus antecedens demons-
travit. Dum autem episcopus, et qui cum eo erant,
ingrederentur in speluncam, in ejus ostio arculam
quamdam æream invenit episcopus, inter duos la-
pides positam, et duobus argenteis sigillis impres-
sam; quam coram præside et optimatibus aperiens,
duas plumbeas tabulas in ea invenit, in quibus
scriptum erat, a Decio tyranno fugisse Maximilia-
num Eparchi filium, Jamblicum, et reliquos ado-
lescentes, et ipsius Decii tyranni jussu speluncæ
illius aditum obstructum fuisse. Erat et eorum
martyrium in earumdem tabellarum latitudine
conscriptum. Quo lecto admiratione affecti sunt,
et Deum ipsum, qui tanto miraculo adolescentes
illos persecutus fuerat, summis vocibus collauda-
runt.

ἐνεφράγη τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, καὶ ἡ μαρτυρία
ἐνεφράγη τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, καὶ ἡ μαρτυρία
ἐνεφράγη τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, καὶ ἡ μαρτυρία

XVIII. Ingressi vero in speluncam, sanctos illos
sedentes invenerunt: quorum facies instar luminis
efflugebat. Ad eorum igitur pedes se abjicientes, eos
venerati sunt, et Deo gratias egerunt, qui tanti
miraculi spectaculum ipsis concesserat. Cæterum
sancti martyres de omnibus, quæ sub Decio facta
fuerant, eos docuerunt. Statim vero episcopus et
proconsul miserunt litteras ad imperatorem in hanc
sententiam: Celerrime jubeat majestas tua huc
aliquos venire, et videre miracula, quæ Deus osten-
dit imperii tui tempore: quandoquidem futuræ in
extremis temporibus resurrectionis signum nostra
ætate mundo ipsi præmonstratum est, in sanctorum
virorum corporibus, quæ nunc resurrexerunt. Ea re
gavisus est imperator, et Dei gloriam laudabat. Quin
etiam ad eum locum ex urbe Constantinopoli cum
multis hominibus profectus est: eique tota civitas
Ephesina obviam processit. Illico autem ab episcopo,
proconsule et optimatibus deductus, in speluncam
ingressus est: cumque adolescentes salutasset et
amplexus esset, flere cœpit, et Dei gloriam cele-
brans, toto animo exsultavit. Cui Maximilianus vir
sanctissimus: Ex hoc, inquit, tempore imperium
tuum propter fidei tuæ stabilitatem firmum erit, et
Jesus Christus Filius Dei vivi custodiet ipsum in no-
mine suo ab omni tentatione. Mihi credas, tui causa
fuisse nos a Deo ipso exsuscitados.

εἶπεν τῷ βασιλεῖ· Ἀπὸ τοῦ νῦν ἐτι καὶ ἐτι διαμενεῖ
εἶπεν τῷ βασιλεῖ· Ἀπὸ τοῦ νῦν ἐτι καὶ ἐτι διαμενεῖ
εἶπεν τῷ βασιλεῖ· Ἀπὸ τοῦ νῦν ἐτι καὶ ἐτι διαμενεῖ

XIX. Imperator, et episcopus, et tota turba hunc
sermonem audientes, mirum in modum lætabantur.
Sancti vero martyres cum sua capita in terram decli-
nassent, et Deum precabantur, dormierunt et ita di-
vino nutu suos spiritus Domino tradiderunt. Impera-
tor igitur jussit septem aureas arcas componi, quibus
septem illorum juvenum corpora conderentur. Nocte

vero illa juvenes in somnis apparuerunt imperatori, eique dixerunt, ut in spelunca, in qua fuerant supra terram, eos requiescere sineret. Quamobrem imperator usque ad hodiernam diem illic eos esse voluit. Deinde magnus episcoporum cœtus illic convenit, et diem festum celebravit, virosque beatissimos, ut ipsorum dignitas postulabat, debitis honoribus omnes prosecuti sunt. Ad hæc imperator illius regionis pauperibus multa dedit, et qui erant in carcere eos dimitti jussit. Quo facto, Theodosius lætus rediit in urbem Constantinopolim multo comitatu. Omnes autem exsultantes Christum Deum nostrum collaudabant, sanctos suos mire gloriosos efficien-tem: cui convenit gloria, honor et adoratio nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

Α χρυσᾶς εἰς τὴν ταφὴν αὐτῶν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐφάνησαν κατ' ἕναρ τῶ βασιλεῖ λέγοντες· Ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἐσμεν ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐπάνω τῆς γῆς, ἔασον ἡμᾶς. Καὶ ἀφῆκεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ἐκεῖσε, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ συναθροισμὸς μέγας ἐπισκόπων ἐγένετο, καὶ ἑορτὴν μεγίστην ἐπετέλεσαν, καὶ ἀξίως ἐτίμησαν τοὺς ἁγίους, ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτῶν. Καὶ ὁ βασιλεὺς δώματα ἱκανὰ δέδωκε τοῖς πτωχοῖς τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ τοὺς ἐν δεσμοῖς ἀπέλευσεν. Ἐξῆλθεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ Ἐφέσου τῆς πόλεως καὶ σὺν αὐτῷ πλήθη πολλὰ, προπέμποντες αὐτὸν ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἐν ἀγαλλιᾷσει καὶ χαρᾷ, δοξάζοντες Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν δοξάζοντα τοὺς ἁγίους αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
B καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

MARTYRIUM TOY AGIOY KAI EYDOΞOY MARTYPOC ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟC.

MARTYRIUM SANCTI ET INCLYTI MARTYRIS PANTELEEMONIS.

(Latine ap. Surium ad Julii 27; Græce ex cod ms. Paris. n. 1475. sæc. xii.)

I. Cum idolorum caligo diffusa esset per totum orbem terræ, quando Maximianus tenebat sceptrum Romani imperii, tunc cognitus fuit Nicomediæ admirabilis et magnus inter martyres Panteleemon. Ex ea enim sui generis ducebat originem: et vocabatur quidem Pantoleon: erat autem filius Custorgii, opibus quidem insignis, impietate autem clarioris. Erat enim deditus superstitioni gentilium, et ardenti zelo in eam erat incensus. Erat vero illi mater fidelis, quæ, quod ad religionem attinet, cum marito pugnabat ex diametro: et bene affecta erat Eubula (id enim erat ei nomen) in res Christianorum. Cum a tali ergo matre et magistra bonus educaretur filius, corporali simul et spiritali ejus privatur nutrimento, lege mortis et communis naturæ, imperfectam et immaturam agens ætatem, cum parum, proh dolor! esset usus materna illa curatione.

II. Postquam autem vidit pater eum per ætatem esse aptum disciplinis, tradit grammatico, deinde præceptoribus et institutoribus. Postquam vero fuit in Græcis satis doctus disciplinis, docetur medicinam, in ea arte illo tempore viro excellentissimo, nomine Euphrosyno, traditus in disciplinam. Ille autem celeritate ingenii, tanquam avis quædam secans aerem, magna facilitate omnia pervasit, parum indigens eorum qui eum adjuvarent, laboribus, propter vires ingenii. Sicque brevi æquales omnes a tergo reliquit. Erat autem et moribus modestus, et sermone jucundus, et pulchritudine insignis. Quæ quidem faciebant, ut cum magna voluptate esset in ore omnium, et haberetur ab omnibus in admiratione: adeo ut ipse Maximianus, cum illum aliquando vidisset (venitabat enim in regiam,

A'. Τῆς εἰδωλικῆς ἀγλῶς κατὰ πάσης διασκεδασθεῖσης τῆς οἰκουμένης, ἤνικα Μαξιμιανὸς ἐπὶ τῶν σκήπτρων τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς καθίστατο, τότε δὲ καὶ ὁ θαυμαστὸς καὶ μέγας ἐν μάρτυσι Παντελεήμων κατὰ τὴν Νικομήδειαν ἐγνωρίζετο· ἐκεῖθεν γὰρ εἶχε καὶ τὰς τοῦ γένους πηγὰς. Παντολέον μὲν καλούμενος, υἱὸς δὲ τῶν Εὐστοργίου, ἐπιφανοῦς τὸν βίον, ἐπιφανεστέρου πολλῶ τὴν ἀσέβειαν· τὰ γὰρ Ἑλλήνων σεβόμενος ἦν καὶ θεορῶν ἔχων περὶ ταῦτα τὴν ζῆλον. Μήτηρ δὲ ἐκείνῳ πιστὴ, καὶ ὅσα περὶ τὸ σέβας, ἐκ διαμέτρου πρὸς τὸν αὐτῆς ἄνδρα διακειμένη εὐθούλως τε ἡ εὐθούλη (τοῦτο γὰρ αὐτῇ ἦνομα) πρὸς τὰ τῶν Χριστιανῶν ἔχουσα. Ὑπὸ τοιαύτῃ τοῖνον μητρὶ καὶ διδασκάλῳ ὁ ἀγαθὸς τρεφόμενος παῖς τὴν σωματικὴν ἅμα τροφὴν τε καὶ τὴν πνευματικὴν ἀποστερεῖται ταύτης νόμῳ θανάτου καὶ τῆς κοινῆς φύσεως, ἀτελῆ ἔτι καὶ ἄωρον ἄγων τὴν ἡλικίαν.

B'. Ἐπεὶ οὖν ὁ πατὴρ ὥραν αὐτὸν ἔχειν παιδείας ἑώρα, γραμματιστῇ φέρων δίδωσιν· εἶτα διδασκάλοις καὶ παιδευταῖς. Ὡς δὲ ἱκανῶς εἶχε μαθημάτων καὶ λόγων Ἑλληνικῶν, τὰ τῶν ἰατρῶν ἐκπονεῖν δίδοται τῷ διαφορωτάτῳ τὴν τέχνην κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Εὐφροσύνῳ τοῦνομα πρὸς μαθητείαν παραδοθεὶς καὶ ὃς τάχει φύσεως ὡσπερ τις πτηνὸς ἀέρα τέμνων κατὰ πολλὴν εὐκολίαν τομῶς πάντα διήκει, ὀλίγα πονῶν διὰ τὴν πολλὴν βίωμην τῆς φύσεως· εἰς συνεργίαν δεόμενος καὶ οὕτως ἐν βραχεῖ πάντας ἡλικιώτας ὀπίσω ἐτίθει, καθάπερ τὸ Λύδιον ἄρμα ἐκεῖνο πρὸς παιδείαν ἐλαύνων. Ἦν δὲ καὶ τὸ ἦθος ἐπιεικῆς καὶ τὴν ὀμιλίαν ἐπιτερπῆς καὶ τὸ κάλλος ἐξαισίως, ἅπερ ὀθὴ καὶ ἔργον αὐτὸν καὶ τροφὴν πάσης γλώττης ἐποίουν καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν διὰ θαύματος ἤγετο, ὥστε καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον Μαξιμιανὸν ποτε θεασάμενος

(ἐφοίτα γὰρ εἰς τὰ βασίλεια τῶν διδασκάλων ἐπόμενος) οὐ σιγῇ παρελθεῖν, ἀλλὰ δι' ἐρεῦνης τὰ ἐκείνου ποιῆσθαι προσκαλεσάμενον καὶ ὅπου εἶη καὶ ὄθεν καὶ τὰλλα διερωτῶντα οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν διδασκάλων ἐπισκῆψαι πρὸς τάχος αὐτὸν τὴν ἱατρικὴν πᾶσαν ἐκμελετῆσαι· ἤσθη γὰρ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ ἦθει ἀρετῇ τε τῇ ἄλλῃ καὶ ἔκρινεν ἔχειν ἐκείνον εἰς τὰ βασίλεια.

Γ'. Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ πρεσβύτης τις τοῦνομα Ἑρμόλαος ἐν δωματίῳ τινὶ σὺν καὶ ἄλλοις ἅμα Χριστιανοῖς κρυπτόμενος ἦν (τοῦτο γὰρ ὁ τοῦ κρυπτοῦντος φόβος ἐποίησε). "Ὁς ἀπιόντα τὸν Παντολέοντα εἰς διδασκάλου θεώμενος καὶ τῷ θύραθεν ὀστράκῳ τὸν εἶσω ἐγκαλυπτόμενον μαργαρίτην κατανοῶν, ὅπως τε εἶχε κινήματος, ὅπως βλέμματος καὶ ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῷ ἡμέρον ἐώρων καὶ γαληνόν· ταῦτα ἐκεῖνος ὀρῶν καὶ ὡσπερ τινὰ εὐγενῆ ἵππον, οἷον οἱ περὶ ταῦτα δεῖνοι, καὶ ἔτι πῶλον ὄντα κρίνας ἄριστον ἔσεσθαι, γνοῦς τε διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ὀφθῆσεται κατὰ Παῦλον, μέγα ἐποιούτο καὶ πολλοῦ τοῦτο ἡξίου τὸ τοιαύτην ἐκεῖνον ἀγρεῦσαι ψυχὴν. Ποτὲ γοῦν παριόντα προσκαλεσάμενος, εἰσελθεῖν ἐνδον ἡξίου ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἐκρύπτετο δωματίῳ καὶ ὃς εἰσῆει καὶ πλησίον αὐτὸν παρακαθιστάμενος, ἠρώτα γένος τε καὶ πατέρας καὶ ὁποῖον ἀσπάζοιτο σέβας καὶ ἐξῆς ἕκαστα. Καὶ ὁ Παντολέων εὐθύς ἅπαντα πρὸς ἀλήθειαν καταλέγει, καὶ ὡς ἡ μὲν μήτηρ ἀποθάνοι ἤδη τὰ Χριστιανῶν σεβομένη, ὁ πατήρ δὲ ζῶν τέθνηκε τὴν Ἑλλήνων μετιῶν θρησκείαν. Εἶτα ὁ πρεσβύτης προσθεῖς· Αὐτὸς δὲ, παῖ καλὲ, ἔφη, τίνος μέρους εἶναι βούλει καὶ ποτέρου σεβάσματος; Καὶ ὁ Παντολέων· Ἡ μὲν μήτηρ, εἶπεν, ἔτι περιούσα τοῖς αὐτοῖς με συνθέσθαι παρήνει, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς ἠβουλόμην· ὁ δὲ πατήρ ἄτε καὶ μείζονα τὴν ἰσχὺν ἔχων, τῇ αὐτοῦ προσέχειν ἀναγκάζει θρησκεία, ἐπεὶ καὶ βούλεται τοῖς τοῦ παλατίου ἡμᾶς ἐντάξαι. Τίς δὲ ἦν μετέρχη παιδείαν ὁ πρεσβύτης φησίν; Ἀσκληπιοῦ, ἔφη, καὶ Ἴπποκράτους τέχνη καὶ Γαληνοῦ. Τοῦτο γὰρ καὶ τῷ πατρὶ μου δοκοῦν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλός με βεβαιῶν πάρεστιν, ὡς εἰ ταύτην μάθοιμι ἀκριβῶς, δυνατὸς εἶναι πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἰᾶσθαι νόσον καὶ παντὸς πάθους ἰσχυροτέραν προβάλλεσθαι ταύτην· καὶ ὁ Ἑρμόλαος, ἀφορμὰς ἤδη καὶ σπέρματα παρὰ τῶν ἐκείνου λόγων λαθὼν, καθάπερ ἀγγελοῦ τυχῶν καλοῦ, τὸ θεῖον τῆς πίστεως μύρον ἐμβαλεῖν ἡξίου. Καὶ πεῖσθητί μοι, ἔφη, κάλλιστε νεανίσκων, καὶ γινῶθι ὅτι τὰ Ἀσκληπιοῦ ταῦτα καὶ Ἴπποκράτους καὶ Γαληνοῦ μικρὰ καὶ πρὸς μικρὸν τοῖς χρωμένοις βοηθεῖν δύναται· ἀλλὰ καὶ Θεοὶ αὐτοὶ οὐς σέβεται Μαξιμιανὸς μῦθοι κενοὶ κουφοτέρων ἀκοῶν κλέμματα, ὠφελεῖν δὲ οὐδὲν τὸ παράπαν δυνάμενοι, ἀλλ' ὁ μόνος ἀληθὴς Θεὸς ὁ Χριστὸς, εἰς ὃν πιστεύσας αὐτοῦ μόνου τῇ ἐπικλήσει ἅπαν νόσημα φυγαδεύων ἔση, ὃς τυφλοῖς μὲν φῶς, νεκροῖς δὲ ἀνάστασιν, λεπροῖς δὲ κάθαρσιν ἐδώρησατο, καὶ ὃς τοὺς ὑπὸ Μαξιμιανοῦ προσκυνουμένους δαίμονας λόγῳ μόνῳ καὶ ἐπιτάγματι ἐξήλαυσε τῶν ἀνθρώπων, οὗ καὶ τοῦ κρασπέδου γυνὴ ἀψαμένη τοῦ ἱματίου ἔχετοῦς αἵματος ἐφ' ὅλοις δώδεκα χρόνοις ῥέοντα εὐθύς ἔστησε. Καὶ τί δεῖ τὰ

A sequens magistrum) non silentio præterierit : sed eum accersens, de ipso inquisierit. cujusnam esset filius, et unde, et alia rogaverit : quin etiam præceptori mandaverit ut eum, quam citissime fieri posset, in omni exerceret medicina : ejus enim moribus et flore virtutis delectabatur, et statuit illum habere in regia.

III. Illo autem tempore quidam senex religione Christianus, nomine Hermolaus, erat absconsus in quadam domuncula cum aliis Christianis (id enim faciebat metus imperatoris). Qui cum videret Pantoleonem euntem ad præceptorem, et externa testa animadverteret celari margaritam, considerans quisnam esset ejus incessus, quis motus, quis aspectus, quanta esset ejus oculorum serenitas et tranquillitas ; hæc, inquam, cum ille videret, et, sicut generosum quemdam equum ii, qui tenent harum rerum scientiam, etiamsi sit adhuc pullus, judicant fore optimum : aut ex tenera adhuc planta arborem aptam ad fructum : cognovisset per spiritum fore, ut Pauli sententia cerneretur vas electionis, magni ducebat et plurimi hoc faciebat, si talem illam venatus esset animam. Cum eum itaque prætereuntem aliquando accersisset, rogavit, ut ingrederetur in illam in qua latebat, domunculam. Ille autem ingressus est. Quem cum prope fecisset sedere, rogavit de genere, et parentibus, et cujusnam esset religionis, et deinceps singula. Pantoleon vero statim omnia refert, ut rei habebat veritas : et quod mater quidem jam esset mortua, quæ erat religione Christiana ; pater autem vivens sit mortuus, gentilium sequens superstitionem. Deinde cum adjecisset senex : Tu autem, bone filii, cujusnam vis esse partis, et utrius religionis ? Pantoleon vero : Mater quidem, inquit, cum esset adhuc superstes, suasit, ut assentirer ejus religioni, quod quidem mihi placebat ; pater autem, ut qui sit fortior, cogit me religioni suæ dare operam : vult enim me referre in numerum palatinorum. Quænam vero est ea, cui studes, disciplina ? ait senex : Æsculapii, inquit, et Hippocratis, et Galeni. Nam hoc quoque visum est patri meo. Quin etiam ipse nobis affirmavit magister, quod si eam accurate didicero, potero curare omnem morbum humanum et eam, ut fortiozem, objicere cuivis affectioni. Hermolaus autem ex illius verbis occasione accepta et semine, tanquam pulcherrimum nactus receptaculum, cœpit divinum fidei fluentum in id effundere : Crede mihi, dicens, o optime adolescens, vera dicenti, Hæc Æsculapii, Hippocratis et Galeni parva sunt, et parum possunt prodesse iis qui eis utuntur. Quin etiam dii ipsi, quos colit Maximianus, sunt vana omnino fabula, et leviorum mentium deceptio. Unus autem solus verus Deus est Christus : in quem si credideris, ejus sola invocatione omnes morbos solves et fugabis : qui cæcis quidem lucem, mortuis autem vitam, leprosis dedit purgationem : qui eos qui a Maximiano adorantur, dæmones, solo verbo et jussu expulit

ad hominibus : cujus etiam vestimenti simbria, cum eam solum tetigisset mulier, statim stitit canales sanguinis, qui duodecim annos integros fluxerat. Et quid opus est, res illius dicere? perinde enim est, ac arenam, stellas, et aquæ guttas dimeliri, ejus miracula enumerare et magnalia. Et nunc quoque adest suis adjutor inexpugnabilis, consolans in molestiis, dilatans in afflictione : in rebus, inquam, adversis, et iis quæ præter nostram voluntatem accidunt, preces minime exspectans, sed præveniens ipsum quoque motum cordis. Qui etiam iis qui ipsum diligunt, majora quam ipse fecit, præbens facienda miracula, donat deinde vitam, quæ nullum

IV. Hæc verba cum Pantoleon, tanquam bona terra, corde accepisset et abscondisset, credebatur, et vera esse judicabat, et ab eis omnino pende-
 bat, et suaviter in eis meditabatur, et dicebat Hermolao, se ea sæpe audivisse a matre, et vidisse eam oran-
 tem, et Deum, quem ipse prædicat, invocantem. Volebat autem hæc quoque suo magistro significare. Quotidie ergo ibat Pantoleon ad senem, et se pul-
 chris his fluentis oblectabat et ad veram fidem paulatim confirmabatur : et ad magistrum quotidie ventitans, non prius domum redibat, quam suas aures oblectasset verbis senis. Aliquando itaque revertens a præceptore, cum parum a via propter usum aliquem declinasset, videt infantem mortuum, quem momorderat vipera, et ipsam belluam prope eum stantem, et veluti ostendentem, quisnam cædem fecisset. Eum ergo, cum id vidisset, invasit timor, et recessit paululum. Deinde cum rursus seipsum collegisset, est reversus, et stetit juxta puerum. Judicabat enim hoc esse sufficiens signum eorum quæ senex dixerat, si vera essent : Surget enim, inquit, puer ejus verbo, et id patietur bellua quod ipsi fecit. Hoc ei in mentem venit, et precibus petivit, et simul visus est infans vivus, et bellua mortua, et quæ apud eam erat, ea quæ intelligentia apprehenditur, bellua multo magis perdita et enecta.

V. Cum ad perfectionem ergo fidei in Christum sic pervenisset Pantoleon, statim aspexit in cælum externis oculis, et Deo, qui eum vocaverat a tenebris interitus ad lucem veritatis, benedixit cum multa animi tranquillitate. Deinde cum ferre non posset lætitiā, ad senem accedit Hermolaum, et exponit id quod acciderat, et venerandum ab eo petit baptismum. Ille autem (sciebat enim quidnam cuinam largitur) in hoc libenter inseruit, et cum, qui erat luce dignus, divino perficit baptismate. Cum vero septem dies mansisset apud senem, poculentis ipsius verbis cor ejus irrigatur, et pinguefit anima, venterque divinis impletur fluminibus. Sicque vixit sub bono spiritu, multis conservatus utilitas et illuminatio. Cum fuisset autem dies octavus, venit ad patrem. Ille vero : Ubi eras, inquit, fili, prioribus diebus, et me conjecisti in magnam animi ægritudinem? Numquid tibi accidit aliquid præter expectationem? Is vero : Ad quemdam, inquit, ex iis qui versantur in aula regia,

Α εκείνου λέγειν ; ἴσον γὰρ ἐστὶν ψάμμον τε μετρεῖν ἢ ἀστέρας χόας τε θαλάττης καὶ τὰ αὐτοῦ θαύματα καὶ μεγαλεῖα ἐξαριθμεῖν ὅς καὶ νῦν πάρεστι τοῖς αὐτοῦ δούλοις, σύμμαχος τε καὶ βοηθὸς ἀμάχος, παρκαλῶν ἐν λύπαις, πλατύνων ἐν θλίψει, ἐν περιστάσει καὶ τῶν ἀβουλήτων ἀπαγωγῆ, μὴ ἀναμένων τὴν δέησιν, ἀλλ' αὐτὴν προφθάνων τὴν τῆς καρδίας ἐτοιμασίαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτὸν φοβουμένοις μείζονα ἢ ἐκεῖνος ἔδρασε, παρέχων θαυματουργεῖν, εἶτα καὶ ζωὴν δωρούμενος αἰωνίαν.

Δ'. Ταῦτα ὁ Παντολέον, ὡς περ γῆ ἀγαθὴ, τὰ ῥήματα εἰς καρδίαν παραλαβὼν καὶ κρύψας, ἐπίστευέ τε καὶ ἀληθῆ ἐκρίνεν εἶναι καὶ ὅπως αὐτῶν ἐξήρτητο καὶ μελέτην εἶχε ταῦτα γλυκεῖαν ἔλαγέ τε καὶ παρὰ τῆς μητρὸς αὐτὰ πολλάκις ἀκοῦσαι προσευχομένην τε αὐτὴν ὁρᾶν καὶ ὅν σὺ κηρύττεις ἐπιθωμένην Θεόν· ἠθούλετο δὲ τῷ διδά κάλω γνώριμα ταῦτα θέσθαι· ἡμέρας οὖν ἐκάστης ἀπῆει ὁ Παντολέον πρὸς τὸν πρεσβύτερον καὶ τῶν καλῶν τούτων ἐτρέφα ναμάτων καὶ πρὸς τὴν εὐσεβῆ πίστιν κατὰ μικρὸν ἐστηρίζετο καὶ πρὸς τὸν διδασκαλὸν δὲ διὰ πάσης ἐφοῖτα καὶ οὐ πρότερον οἴκαδε ἐπανῆει, εἰ μὴ τὰς ἀκοὰς ἠῦφρανε καὶ τοῖς ῥήμασι τοῦ πρεσβύτου· ποτὲ τοίνυν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου Εὐφροσύνου ἐπανιών καὶ μικρὸν τῆς ὁδοῦ κατὰ τι δεῖσαν ἐκκλίνας, ὁρᾶ παιδίον ὑπ' ἐχίδνης δεδηγμένον καὶ τεθνηκός· αὐτό τε τὸ θηρίον ἐγγύς που παρὸν καὶ ὡς περ τὸν φονεῖα
 C ὅστις εἶη εὐδῆλον καθιστόν· ἰδόντα οὖν φόβος εἶλε καὶ μικρὸν ὑπεχώρει· εἶτα πάλιν ἑαυτοῦ γεγόμενος, ἐπανῆει καὶ τῷ παιδίῳ πᾶρίσταται· ἐκρίνε γὰρ αὐταρχῶς σημεῖον τοῦτο τῶν τοῦ πρεσβύτου λόγων, ὀφθῆναι εἰ ἀψευδῶς ἔχοιεν· ἀναστήσεται γὰρ τὸ παιδίον, ἔφη, τῷ αὐτοῦ ῥήματι καὶ τὸ θηρίον ὃ δέδρακεν ἐκεῖνο, πείσεται. Τοῦτο εἰς νοῦν τε ἔλαβε καὶ δι' εὐχῆς ἤτησε καὶ ἅμα ὠρᾶτο ζῶν τὸ παιδίον, ὃ θῆρ τεθνηκώς, ὃ νοητός τε παρ' ἑαυτῷ θῆρ καὶ τῆς ἀσεβείας πατῆρ (πῆρ) πολλῶ πλέον ἀπολωλώς καὶ διεφθαρμένος.

Ε'. Ταῦτη τοιγαροῦν ὁ Παντολέον εἰς τὴν τελειότητα τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως κατανήσας, εἶδεν εὐθὺς εἰς τὸν οὐρανὸν τοῖς ἔξω ἅμα καὶ τοῖς ἔσωθεν ὀφθαλμοῖς καὶ τὸν καλέσαντα Θεὸν ἀπὸ τοῦ τῆς ἀπωλείας σκότους εἰς τὸ φέγγος τῆς ἀληθείας μετὰ πολλῆς εὐλόγει τῆς εὐθυμίας. Εἶτα ὡχ οἶός τε ὦν φέρειν τὴν ἡδονήν, τῷ πρεσβύτῃ πρόσεισιν Ἐρμολάῳ καὶ τὸ γεγονός ἐξηγεῖται καὶ τὸ θεῖον αἰτεῖ παρ' αὐτοῦ βάπτισμα. Ὁ δὲ (ἤδει γὰρ οἶον οἶω χαρίζεττι) ἔσμενος ἀσμένῳ ὑπηρετεῖ καὶ θεῖω βαπτίσματι τὸν τοῦ φωτὸς ἀξίον τελειοῖ. Ἐπτά δὲ ἡμέρας τῷ γέροντι παραμείνας, τοῖς ποτίμοις αὐτοῦ λόγοις ἀρδεταί τὴν καρδίαν, πιαίνεται τὴν ψυχὴν, τὴν κοιλίαν ποταμῶν θεῶν ἐμπλεως γίνεται. Οὕτως ὑπὸ τῷ ἀγαθῷ πνεύματι ἐξη πολλοῖς ὠφέλεια καὶ φωτισμὸς συντηρούμενος· ἡμέρας δὲ γενομένης ὀγδόης, καταλαμβάνει πρὸς τὸν πατέρα. Καὶ ὁ· Ποῦ ἦς, τέκνον, τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας, φησὶν, καὶ με πολλῆ περιέβαλες ὀδύνη, μὴ σοὶ τε τῶν ἀδοκῆτων συμβαίη. Ὁ δέ· Ἄνδρα, ἔφη, τῶν περὶ τὰ βασίλεια ὄντων,

νόσω βαρεία κατειλημμένον περιδεύοντες ἤμεν ἐγώ τε καὶ ὁ διδάσκαλος· καὶ ἐπεὶ τῷ βασιλεῖ οὗτος κεχαρισμένος ἦν καὶ φροντίδος ὅτι πολλῆς ἀξίος, οὐκ ἦν ἐκεῖθεν ἡμῖν τὸ ἀποστῆναι ῥάδιον, ἀλλὰ διετελέσαμεν ταύτας δὴ τὰς ἐπτὰ παρόντες ἡμέρας. Ἔως καθαρᾶς ἐκεῖνος ἀπέλαυσε ὑγείας. Ταῦτα εἶρηκεν οὐ φιλοφειδῆς ὢν, ἀλλ' οἰκονομῶν ἐν κρίσει τοὺς λόγους· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τὸ ψεῦδος προτιμητέον· οὐ κατὰ τὴν φαῦλον, καὶ ἀνελεύθερον σπουδαζόμενον, ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν ἐπαινετὴν προσκρινόμενον.

Γ'. Ταύτην τοι καὶ τὴν ἐπιούσαν πρὸς τὸν διδάσκαλον Εὐφρόσυνον γεγονώς, ἐπεὶ κάκεινος τὰ ὅμοια ἤρετο, παραπλήσιον δέδωκε καὶ αὐτῷ τὴν ἀπολογία. Ὁ πατήρ, λέγων, ἀγρὸν ὠνήσατο καὶ τοῦτον ἐμὲ παραλαβεῖν προσετρέψατο· οὐπερ οὐκ ἦν μοι ἀποστῆναι σχολή, ἕως πάντα τὰ αὐτοῦ ἐπόφομαι προσεχόντως, καὶ οἷς προσῆκον ἐκεῖνου τὴν ἐπιμέλειαν ἐγχειρίσω. Πολλοῦ γὰρ ἀξίος οὗτος καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ κτημάτων παραβαλλόμενος. Τοῦτο δὲ ἔλεγε τὴν τοῦ θεοῦ βλαπτικῆς ὑπαινιττόμενος χάριν. Ἔργον δὲ ἐποιεῖτο καὶ λίαν ἐπιμαλὲς ἀποστῆσαι τῆς πλάνης τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ συνθέσθαι τῇ εὐσεβείᾳ παρασκευάσαι χρέος ὅτι μάλιστα δυσσπόδοτον υἱοῦ πρὸς πατέρα τῆς εἰς τὸ εἶναι δηλονότι παραγωγῆς φιλοτίμως ἀποδοῦναι σπουδάζων καὶ τὴν κατὰ σάρκα γεγεννηκότα διὰ πνεύματος ἀναγεννησάμενος βουλόμενος. Ὅθεν οὐ διέλιπε σοφῶς αὐτὸν ὑπὸ πύσσει τε προτεινῶν οὐκ εὐλύτους καὶ οὕτω διασαλεύειν τὴν θρησκείαν αὐτοῦ πειρώμενος. Τί ποτε γὰρ, ἔλεγε, οἱ θεοὶ, πάτερ, οἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἱστάμενοι ἔτι καὶ νῦν ἵστανται, μηδέποτε καθέδρας μνησθέντες; Ὅσοι δὲ κάθονται πάλιν, οὕτω διὰ παντὸς μένουσι καὶ οὐδέποτε ὑψοθησαν ἀναστάντες; Τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων ὁ πατήρ ἀκούσας, ἀπόρως εἶχε πρὸς τὴν ἐπίλυσιν καὶ ἤδη περὶ τοὺς αὐτοὺς διεσέσειστο καὶ ὑπόψυχρος ἦν, ὅπερ ὁ Παντολέον ἑρῶν ἐμεγάλυνε τοῦ Χριστοῦ τὸ ἕνοςμα καὶ χάριτας αὐτῷ ὠμολόγει, ὅτι τῶς γοῦν ἐπιδοιάζοντα ἔθηκε τὸν αὐτοῦ πατέρα καὶ (ὃ φησιν Ὡσηεὶ ὁ θεὸς) μερίζοντα καρδίαν, ὅθεν οὐδὲ ἐώρακα τὰ τὴν προλαβοῦσαν συνήθειαν δαφιλῶς αὐτὸν προσφέροντα τὰς θυσίας.

Ζ'. Βουληθεὶς οὖν τὴν πρώτην συντρίψαι καὶ καθελεῖν τὰ τοῦ πατρὸς εἰδῶλα πολλὰ ὄντα παρὰ τῷ αὐτοῦ κοιτῶνι, ἐπέσχε, μὴ παροργίσει βουλόμενος· πολλοῦ γὰρ ἔτιμα τὸ πατέρα τιμᾶν. Ἔλεγε δὲ, ὅτι πειθεῖ μάλλον αὐτὸν ἐπάξομαι καὶ ἐπεισεῖα τῷ Χριστῷ πιστεῦσαι, καὶ οὕτως ἀμφοτέροις ἔσται, ταῦτα καταβαλεῖν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τὴν ἐντολὴν δοῦς πατέρα τιμᾶν, τῆς πολλῆς ταύτης εὐλαθείας ἐκεῖνον ἀποδειξάμενος, ἀφορμὴν παρέσχεν ἐπιτηδεῖαν, ἣ καὶ τὸν αὐτοῦ πατέρα ὁμαλῶς οὕτω καὶ ἡπίως πιστεῦσαι πεποίηκε, κάκεινον ἑαυτοῦ μισθοῦ ὅπου κατέστησε πρόξενον. Ταῦτα γὰρ ἐνθυμωμένῳ τῷ Παντολέοντι προσέρχονται τινες χειρουργούμενον τυφλὸν ἐπαγόμενοι. Κόψαντες οὖν τὴν θύραν, ἐπυρθάνοντο εἰ παρῶν εἶη Παντολέον ὁ ἰατρός. Μαθόντες δὲ παρῆναι, προσέμενον· καὶ ὅς ἀκούσας, μετὰ πολλῆς

A gravi morbo laborantem, profecti eramus ego et magister, et quoniam is erat gratus imperatori, et dignus cuius magna cura gereretur, non erat omnino facile nobis illinc recedere, sed perpetuos septem dies illic fuimus presentes, donec ille sanitatem puram est consecutus. Hæc dixit, non dicens mendacium, sed mystice verba dispensans in iudicio œconomix, non autem malî alicujus consilii causa.

VI. Itidem cum sequenti quoque die venisset ad magistrum Euphrosinum (quoniam ille quoque eadem interrogavit), ad eum simili usus est excusatione: Pater, dicens, emit agrum, et me cum jussit accipere, a quo non est mihi otium discedendi, donec ejus omnia attente inspexero, et iis quibus oportet, curam illius tradidero. Est enim magni pretii; et qui cum nulla alia potest conferri possessione. Hoc vero dicebat, tacite innuens gratiam divini baptismatis. Porro autem magnum adhibebat studium et diligentiam, ut patrem ab errore abduceret, et efficeret, ut pietati assentiretur, eum qui ipsum genuerat secundum carnem, ipse per spiritum studens regenerare. Quo circa nunquam cessavit ipsum sapienter aggredi, et proponere interrogationes, quæ non facile solvi possent, et sic ejus in falsos deos superstitionem conari dissolvere. Quanam enim de causa, dicebat, o pater, qui ab initio quidem stabant, nunc adhuc stant, sedendi nunquam memores? Quicumque autem rursus sedent, sic manent perpetuo, et nunquam visi surgere? Hæc et alia similia pater audiens, hæsitabat in eorum solutione, et jam in sua de diis opinione labescebat, et erat ancipitis sententiæ. Quod quidem videns Pantoleon, Christi nomen magnis laudibus efferebat, et magnas ei agebat gratias, quod patrem suum saltem reddidisset dubitantem, et (quod divinus ait Oseas²) cor dividentem. Quocirca nec eum videbat, ut solebat, frequentia et optima offerentem sacrificia.

VII. Cum itaque primo voluisset conterere et destruere patris simulacra, quæ in ejus cubiculo erant multa, se continuit. Is enim honorare patrem magni faciebat. Dicebat enim: Ego eum potius inducam persuasionem, lenitateque et mansuetudine efficiam, ut Christo credat: et sic ambobus ea licebit dejicere. Et ideo is, qui patrem præcepit honorare, illius magnam amplectens pietatem aptam præbuit occasionem, quæ fecit, ut ejus pater plane et placide crederet: et procuravit, ut ille magnam sibi pararet mercedem. Hæc cum cogitaret Pantoleon, accedunt quidam, cæcum, qui manu deducitur, adducentes: Cum fores autem pulsassent, rogabant an adesset Pantoleon medicus. Cum vero adesse intellexissent, exspectabant. Ille autem cum audisset, cum maximo studio egreditur, patrem quoque simul assu-

² Osee x, 2.

mens. Cum autem vidisset cæcum, rogavit quonam opus haberet. Ille vero : Luce, inquit, qua sum privatus, et qua nihil est hominibus jucundius. Misericordia ergo motus meæ calamitatis, da, ne sic vivam imperfecte, et veluti ex dimidio : sed videam solem, videam cælum. Nam nos quidem sic viventes, nihil differimus ab iis qui sunt apud inferos. Et cum facultates omnes medicis præbuerimus, modicum quoque lumen, quod erat nobis reliquum, amisimus : hoc solum a præclaris illis medicis assecuti, quod cum facultatibus luce quoque simus privati. Pantoleon autem : Cum aliis, inquit, medicis tuas dederis facultates, et nullam acceperis utilitatem, si rursus aspexeris, quid mihi dabis? Ille vero : Quæ sunt, inquit, reliqua ex meis facultatibus, exsolvam prompto et alacri animo. Deinde Pantoleon : Donnum quidem, inquit, lucis per nos tibi dabit Pater luminum : tu autem, quæ mihi es pollicitus, vade, et da pauperibus.

VIII. Hæc cum audiisset pater, eum a cæpto abducebat : Noli, dicens, o charissime, ne tu etiam irridearis. Quid enim plus poteris, quam priores medici? Pantoleon autem : Nemo, inquit, ex aliis medicis scit hunc hominem tractare, ut ego sum tractaturus. Multum enim interest inter eos, et eum qui nos docuit. Cum putasset autem pater eum hæc dixisse de Euphrosyno ; illum quoque, inquit, filii, audio in hoc curando suam adhibuisse diligentiam, et nihil profecisse. Pantoleon vero : Exspecta, inquit, pater, et ipsa res indicabit. Hæc cum dixisset, et cæci oculos tetigisset, et magnum Christi nomen vocasset, et ab ipso precibus petiisset illius curationem, statim illi quidem oculorum, patvi autem solvit tenebras impietatis, et effecit ut aperte confiteretur pietatem : vel potius cæco duplicem dedit medelam. Carnis enim et animæ excutiebat oculis, ut qui esset adorator idolorum, et per lucem jam corpoream apertos cordis habuisset oculos. Ambos ergo, cum credidissent, divino dignatur baptisinate, et refert in numerum fidelium. Sed non eo usque sisti poterat Eustorgii studium pietatis, ut qui esset pater magni Pantoleonis : sed apertissime ostendens se errorem habere odio, cum contrivisset idola quæ erant in cubiculo, ea jactavit in fossam, ut quæ essent oblivione et profundo vere digna.

IX. Haud ita magnum intercedit spatium, et moritur pater Pantoleonis. Moritur autem morte corporis ; nam a morte animæ jam erat omnino liberatus per fidem et divinum baptismum. Quocirca Pantoleon cum invenisset tempus opem ferre voluntati, famulos quidem liberat a servitute, et eis satis dedit pecuniæ : alia autem habuerunt manus pauperum. Deinde eos etiam, qui erant in carceribus, et qui tormentis vexabantur et morbis, circumiens curabat, et ea præbens, quæ erant necessaria : ut non solum morbi videretur medicus, sed etiam egestatis. Qua ex re quidnam accidit? Universa

ἐξήρει τῆς σπουδῆς, παραλαβὼν ἅμα καὶ τὸν πατέρα. Ἰδὼν οὖν τὸν τυφλὸν οὗτου θέοιτο ἐπηρώτα. Ὁ δὲ ὄψ' ἐστέρημαι φωτὸς, ἔλεγε, καὶ οὐ μὴδὲν ἕδιον ἀνθρώποις· ἔλεον τοίνυν λαβὼν μου τῆς συμφορᾶς, ὅς οὕτω μὴ ἀτελῶς ζῆν καὶ οἶον ἐξ ἡμισείας, ἀλλ' ὄρα ἥλιον, ὡς νῦν γε οὐδὲν ζῶντες ἡμεῖς τῶν ἐν ἄδῃ διενηνόχαμεν. Πάντα γὰρ τὰ ὄντα ἰατροῖς παρασχόντες καὶ ἡ περιελίπετο μᾶλλον μετρίαν ἀγῆν ἀπολέσαμεν. Τοῦτο τῶν καλῶν ἐκείνων ἰατρῶν ἀπονάμενοι τὸ στερηθῆναι τῆς οὐσίας μετὰ τοῦ φωτὸς. Καὶ ὁ Παντολέων· Τοῖς μὲν ἄλλοις ἰατροῖς, ἔφη, τὰ ὄντα δοῦς οὐδεμιᾶς ἀπελαύσας ὠφελείας, ἐμοὶ δὲ τί ἂν ἀναβλέψας παράσχοις; Καὶ ὁ, Τὰ περιλειφθέντα, εἶπε, τῆς οὐσίας προθύμως καταβαλῶ. Εἶτα ὁ Παντολέων· Τὴν μὲν τοῦ φωτὸς, ἔφη, δωρεάν ὁ τῶν φώτων Πατὴρ Θεὸς δι' ἡμῶν ἔσται σοι χαριούμενος· σὺ δὲ, ἃ ἐμοὶ ἐπηγγείλω, πορευθεὶς πένησι παράσχω.

Η'. Τοῦτων ὁ πατὴρ ἀκούων, ἀπῆγεν αὐτὸν τοῦ ἐγχειρήματος· Μὴ σύγε, φίλτατε, λέγων, μὴ καὶ γέλωτα ὄφλοις. Τί γὰρ ἂν πλέον τῶν προλαθόντων ἰατρῶν αὐτὸς δυνήθῃς. Καὶ ὁ Παντολέων· Ὡς ἐγὼ βούλομαι, ἔφη, τῷ ἀνδρὶ τῷδε χρήσασθαι, οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἐπίσταται ἰατρῶν· πολὺ γὰρ τὸ μέσον αὐτῶν τε καὶ τοῦ ἡμᾶς μαθητεύσαντος. Δόξαν δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ περὶ Εὐφροσυνου ταῦτα εἰρηκέναι· Κάκεινον, εἶπεν, ἀκήνοα, τέκνον, ἐπιμελείας ἀξιῶσαι τὸν ἄνδρα καὶ μὴδὲν πλέον ὀνήσαι. Ὁ δὲ Παντολέων· Ἐπίμεινον, ἔφη, πάτερ, καὶ αὐτὸ δείξει τὸ πρᾶγμα. Ταῦτα εἰπὼν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀψάμενος τοῦ τυφλοῦ, τὸ μέγα τε ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καλέσας καὶ παρ' αὐτοῦ ἴασιν ἐπευξάμενος, εὐθύς ἐκείνη μὲν τὸ τῶν ὀφθαλμῶν, τῷ πατρὶ δὲ τὸ τῆς ἀσθεῖας ἔλυσε σκότος καὶ τρανῶς ὁμολογεῖν παρεσκεύασεν τὴν εὐσέβειαν, μᾶλλον δὲ τῷ τυφλῷ διπλῆν παρέχει τὴν ἴασιν· ἦν γὰρ καὶ σαρκὸς ὄμματα καὶ ψυχῆς τυφλώτων, ἅτε καὶ αὐτὸς εἰδώλων προσκυνητῆς ὢν. Καὶ διὰ τοῦ σωματικοῦ φωτὸς καὶ τοῦ τῆς καρδίας διανοιγῆς ὀφθαλμοῦς· πιστεύσαντας ἀμφοτέρους τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος ἀξιοὶ καὶ τῆ τῶν πιστῶν μερίδι συντάττει. Καὶ οὐ μέχρι τούτου τὸν Εὐστόργιον πτῆσαι τὸ φιλευσεθῆς ἦν, Παντολέοντος γε ὄντα τοῦ μεγάλου πατέρα· ἀλλὰ πρόδειξιν ἐκείνος τοῦ μισῆσαι τὴν πλάνην ἀκριβῆ παρέχων τὰ ἐν τῷ κοιτῶνι συντρίψας εἰδῶλα, τῷ βόθρῳ δίδωσι, τὰ λήθης ὄντως καὶ βυθοῦ ἀξία.

Θ'. Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ καὶ ὁ τοῦ Παντολέοντος οὗτος πατὴρ θνήσκει, θνήσκει δὲ θάνατον τὸν σωματικόν, ἐπεὶ τοῦ τῆς ψυχῆς διὰ τῆς πίστεως πάντως ἀνειθῆ, καὶ τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος. Ὅθεν ὁ Παντολέων τὸν καιρὸν εὐρῶν συμπράττοντα τῷ θελήματι, τοὺς μὲν οὐκέτας ἀφήσει τῆς δουλείας, ἱκανὰ χρήματα παρασχόμενος, τὰλλὰ δὲ χεῖρας εἶχον πενήτων. Εἶτα καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς καὶ βασάνοις περιῶν, ἐθεράπευε τὰ ἐπιτήδεια παρεχόμενος καὶ διδούς μετὰ τῆς ὑγίειας καὶ τὴν τοῦ μὴ πένεσθαι θεραπείαν, ὡς μικροῦ πάσαν τὴν πόλιν ἰατροῖ, τοῖς ἄλλοις χαίρειν εἰπόντας, τῷ Παντολέοντι πορσιέναι

καὶ παρ' αὐτοῦ ὧν ἕκαστος εἶχεν ἀνίσταται νοσημάτων· συνήργει γὰρ αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος χάρις. Τοῦτο πρὸς πολλὴν φθόνον ἐκμαίνει τοὺς ἰατροὺς· καὶ παριόντι ποτὲ τῷ πρὸ τοῦ τυφλῷ, οὗ ἡ ἀνάβλεψις ἔργον τῆς τοῦ Παντολέοντος εὐσεβείας, χαλεπῶς εἶχον καὶ πρὸς ἀλλήλους· Οὐκ οὕτως, ἔλεγον, ὁ τυφλὸς, ὅς τὴν ἡμετέραν ἡλεγε τέχνην μηδὲν οὐτῆς ἀπονάμενος; Τίς οὖν ὁ τὴν ἴασιν δοῦς, καὶ θεραπεύειν τὰ τοιαῦτα δυνάμενος; Καὶ προκαλεσάμενοι ἐπυνθάνοντο, καὶ ὅς οὐκ ἔκρουσε τὸν θεραπευτήν.

Γ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ Παντολέοντα εἶναι τοῦτον τὸν Εὐφροσύνου μαθητὴν ἐμάνθανον, Μεγάλου διδασκάλου μέγας, τῷ ὄντι, ἔλεγον, καὶ ὁ μαθητής. Οὕτως ἀγνοοῦντες εἰς Χριστὸν προσήτερον. Διαμαστεύετο γοῦν πρόφασις διὰ τὸν φθόνον τοῖς ἰατροῖς, ὥστε κτειπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐπεὶ δὲ εὗροιεν τῶν ὁμολογητῶν τινα θεραπευόμενον ὑπ' αὐτοῦ, προσελθόντες τῷ Μαξιμιανῷ· Βασιλεῦ, εἶπον, ὃν σὺ πάση σπουδῇ τὴν ἰατρικὴν ἐκέλευσας ἐκμαθεῖν, ὥστε χρήσιμον εἶναι τῷ κράτει τῷ σῷ, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ὀλίγα καὶ τοῦ φόβου καὶ τῆς εὐνοίας τῆς σῆς φροντίσας, περίεσι τοὺς τε ὑβριστὰς τῶν θεῶν θεραπεύων, καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνοις οὐκ ἀπλῶς φρονῶν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους σέβειν κατὰ τὸ ὁμοίον ἐφελκόμενος, ὃν εἰ μὴ τάχιον τοῦ ζῆν ἀπαλλάξῃς, λύπης οὐ τι μικρᾶς σαυτῷ πρόξενος ἔσῃ, ἅτε πολλοὺς μὲν ὁρῶν ὑπ' ἐκείνου τῆς τῶν θεῶν θυσίας ἀφισταμένους, τὰς δὲ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἰάσεις εἰς Χριστὸν ἀναφερομένας. Τοῦτο εἰπόντες εἰς πίστιν τῶν εἰρημένων καὶ τὸν ποτὲ τυφλὸν τὸν ὑπὸ Παντολέοντος λαθόντα παρελθεῖν ἤξιον. Ἐπεὶ οὖν ἠκούοντο καὶ παρέστη· Πῶς ὁ Παντολέον, εἶπον, ἰάσατό σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ· Χριστὸν ἐπιβοησάμενος, ἔφη, καὶ ταῦτα οὐδὲ βραχὺ μοι προσδιατρίψας, ἵνα καὶ τέχνης ἔννοιά τις παρεδύετο, ἀλλὰ σχεδὸν ἐφθανε τὴν ἐπίκλησιν ἡ τοῦ φωτὸς ὄρασις. Σοὶ δὲ τί παρίσταται; ὁ βασιλεὺς ἔφη· Χριστὸν εἶναι λέγεις τὸν ἰασάμενόν σε ἢ τοὺς θεοὺς; Καὶ ὁ θεραπευθεὶς· Βασιλεῦ, εἶρηκεν, αὐτοῖς τοῖς πράγμασι τὴν κρίσιν ἐπιτραπεπτόν· τούτους γὰρ, οὓς ὄρας ἰατροὺς, πολλὰ ἐπ' ἐμοὶ καμόντες, ἐαυτοῖς μὲν ὤνησαν, τὴν οὐσίαν κατακείραντες τὴν ἐμὴν διὰ τὰς ματαίας, φεῦ, τοῦ φωτὸς ἐλπίδας, ἐμὲ δὲ οὐδὲν, ὅτι μὴ καὶ προσέβλαψαν διαφθείραντες καὶ ἦν εἶχον μετρίαν αὐγὴν. Τίνα οὖν χρὴ βοηθὸν ἡγεῖσθαι, Ἀσκληπιὸν τὸν ὑπὸ πολλῶν κληθέντα καὶ μηδὲν πλέον ὀνήσαντα, ἢ Χριστὸν τὸν ὑπὸ Παντολέοντος μόνου καὶ παραχρῆμα τὸ φίλον πᾶσι φῶς ἐμοὶ δωρησάμενον; Τοῦτο, βασιλεῦ, δῆλον ἀληθῶς καὶ τυφλῷ, ἄλλως δὲ λέγειν; Nam hoc ipsum est, vel caeco

ΙΑ'. Πρὸς ταῦτα Μαξιμιανὸς ἀπορῶν λόγου καὶ ὡσπερ ἐξ ἐπιτάγματος μόνου πειθῶ παρέχειν δυνάμενος· Μὴ μῶραινε, ἔφη, μηδὲ Χριστὸν εἰς ἀπαξ ὀνομάζων ἔσο· ἀντικρὺς γὰρ οἱ θεοὶ σοὶ τὸ φῶς ἔδωκάν σου. Ὁ δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, οὐ πρὸς τὴν ἐξουσίαν τὸ παράπαν ἰδὼν καὶ ὑπὲρ τὸν τοῦ Εὐαγ-

A fere civitas, cum alios jussisset valere medicos, accedunt ad Pantoleonem, et ab eo liberantur ab iis quos unusquisque habebat, morbis : ut qui sibi quoque opem ferentem haberet boni spiritus gratiam. Hoc eum apud medicos in magnam vocat invidiam : et cum aliquando præteriret, qui prius fuerat cæcus, ejus videndi facultatis restitutio erat opus pietatis Pantoleonis, ægre ferebant, et inter se dicebant : Non est hic cæcus, qui nostram arguit artem, ut quæ nihil ei profuerit? Quis est ergo is qui eum curavit, et qui potest talem præbere medicinam? Cumque eum advocassent, rogabant. Ille autem non celavit eum, qui fuerat medicatus.

X. Postquam vero intellexerunt eum fuisse Pantoleonem, Euphrosyni discipulum : Magni, aiunt, magistri magnus est revera discipulus. Sic ignorantes de Christo prophetabant. Atque quærebatur quidem a medicis occasio propter invidiam, ut de eo detraherent apud imperatorem. Cum autem invenissent ex confessoribus quemdam ab ipso curari, accedentes ad Maximianum, dixerunt : O imperator, quem tu jussisti omni studio discere medicinam, ut esset potentie tue utilis, is, ut videtur, et metum et benevolentiam tuam parum curans, obit eos medicans, qui sunt in deos contumeliosi, et eadem quæ illi non solum sentiens, sed alios quoque ad eadem colenda attrahens, cui nisi cito vitam ademeris, tibi non parvam afferet molestiam, ut qui multos quidem videas ab illo abduci a deorum sacrificio, Christo autem adscribi Æsculapii curationes. Cum hoc dixissent, ad fidem faciendam eorum quæ dicta fuerant, rogabant ut accederet is qui aliquando fuerat cæcus : eum autem curarat Pantoleon. Postquam vero auditi sunt, et is adstitit : Quomodo, dixerunt, Pantoleon tuos curavit oculos? Ille autem : Christo, inquit, invocato ; idque cum nec breve quidem tempus mecum esset moratus, ut aliqua cogitatio artis nobis posset in mentem venire : sed invocationem propemodum præcessit visio oculorum. Tibi autem quid videtur? inquit imperator : Christum esse dicis, qui te curavit, an deos? Qui vero curatus fuerat : Imperator inquit, hujus rei judicium est rebus ipsis permittebunt. Hi quidem, quos vides, medici cum pro me multum laborassent, sibi quidem profuerunt, ut qui meas attonderint facultates : mihi autem nihil, imo vero etiam obfuerunt, qui modicam lucem quam habebam, corrupserunt. Quem nam ergo oportet existimare adiutorem? Æsculapiumne, qui a multis fuit vocatus, et nihil profuit : an Christum, qui a solo Pant Leone invocatus, charam mihi lucem statim donavit? Hoc, o imperator, quonam modo ut dicitur, evidens.

XI. Ad hæc Maximianus cum non haberet, quod diceret, et quasi solo jussu ei posset persuaderi : Noli, inquit, stulte gerere, et ne Christum quidem omnino nominare ; aperte enim dii tibi lucem donarunt. Is autem ad veritatem, non ad potestatem, omnino aspiciens, et liberius loquens,

quam cæcus Evangelii : Tu, inquit, te stulte geris, qui eos qui sunt cæci vocas datores lucis, quibus consimiliter tu quoque cæcus permanes, qui talia opinaris, et non potes intueri ad lucem veritatis. Propter hæc tyrannus fuit ira incitatus. Quomodo enim omnino aures, quæ emarcuerunt et corruptæ sunt assentationibus, asperiores, quæ ex veritate dicitur, sustinuerint orationem? Statimque vera esse judicans, quæ ei prius dicta fuerant a medicis, jubet amici Christi caput amputari, pœnam veritatis ei mortem inferens, et invitus efficiens, ut pulchras Christo referret gratias, qui eum curaverat, nempe confessionem. Bonus autem Pantoleon ne sic quidem neglexit ea facere, quæ temporis et rebus conveniebant; sed cum martyris corpus emisset ab iis qui interfuerant, id eum patre suo sepelit, ut qui per suam in Christum confessionem, eum sibi proprium esse duxisset, et cognatione sanguinis eum reputasset longe conjunctiorem.

XII. Deinde imperator ad se accersit Pantoleonem. Ille vero cum abduceretur, labris canebat psalmum temporis convenientem : *Deus, dicens, laudem meam ne tacueris : quoniam os peccatoris et dolosi in me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et verbis odii circumdederunt me, et oppugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent, calumniabantur : ego autem orabam. Et reddiderunt mihi mala pro bonis, et odium pro dilectione mea. Sed ser mihi opem, Domine Deus meus, et salvum me fac secundum tuam misericordiam. Induantur, qui me calumniantur, confusione, et amiciantur, tanquam diploide, ignominia sua : servus autem tuus lætabitur in te*³. Cum finita autem esset ejus precatio, stetit coram rege, aut, ut melius dicam, non coram illo, sed coram immortalis, et eo qui est in æternum. Coram eo enim vere stabat, et mente conversabatur. Cui ille primum placide et benigne : Non bona sunt, o Pantoleon, ea quæ de te audivimus, a te magnum quidem esse contemptui habitum Æsculapium, et alios, qui sunt apud te, deos : in illum autem Christum, qui male periit, te tuam spem posuisse, et eum solum Deum nominare. Quanquam non ignoras omnino, quam ego te benignis aspexerim oculis, et quemadmodum, cum ego te in meam adscivissem familiam, præceptoris tuo Euphrosyno diligenter mandaverim, ut te quamprimum faceret in medicina præstantissimum, ut mihi ea in re posses esse usui. Tu autem... Sed omnino homines multa falsa dixerunt et ipania. Et ideo te accersivi, ut illa quæ a me sunt audita, arguantur esse vana, et invidorum alioqui hominum calumniam : et maximis diis, ut par est, offeras sacrificium.

XIII. Ad hæc Pantoleon : Facta, inquit, o imperator, sunt verbis magis credibilia et fortiora, et ante omnes quidem res alias præcedere oportet

³ Psal. cvm, 1-5, 26, 28, 29.

A γελίου τυφλὸν ἀτεχνῶς παρῆρσιασάμενος· Σὺ μοι-
ραίνεις, ἔφη, φωτὸς δωτῆρας τοὺς τυφλοὺς ὀνομά-
ζων, οἷς καὶ αὐτὸς ὁμοίως τυφλώτων εἶ, τοιαῦτα
δοξάζων καὶ πρὸς τὴν φῶς τῆς ἀληθείας ἀπιδεῖν μὴ
δυνάμενος. θυμὸς ἐπὶ τούτοις εἶχε τὸν τύραννον.
Ποῦ γὰρ ὅλος κολακείαις ὑπόσαθρος καὶ διεφθαρ-
μένη ψυχὴ λόγων ὑπ' ἀληθείας δριμυτέρων ἀνά-
σχοιντο ἄν; καὶ εὐθέως ἀψευδῆ κρίνας τὰ ὑπὸ τῶν
ιατρῶν ἐκείνων λεχθέντα, καλεῖται τὴν κεφαλὴν
ἐκκοπῆσαι τοῦ φιλοχρίστου, ἐπιτίμιον αὐτῷ τῆς
ἀληθείας ἐπινεγκῶν τὸν θάνατον καὶ ἄκων παρα-
σκευάσας, καλὰς αὐτὸν ἀπεδοῦναι χάριτας τῷ τε-
θεραπευκότι Χριστῷ τὴν μαρτυρίαν. Ὁ μέντοι
Παντολέον οὐδὲ οὕτως ἤξελε ταῦτα προσήκοντα
τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι ποιεῖν· ἀλλὰ χρηρᾶ-
των ὀνησάμενος παρὰ τῶν ἀνελόντων τὴν σῶμα τοῦ
μάρτυρος, τῷ πατρὶ συνθάπτει τῷ ἑαυτοῦ, καθάπερ
διὰ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας αὐτὸν ἐξιδιώσασμενος·
καὶ πολλῷ τῆς δι' αἵματος συγγενείας τοῦτον οἰκειό-
τερον τῷ ἑαυτοῦ λογισάμενος.

IB'. Εἶτα ὁ βασιλεὺς τὸν Παντολέοντα ἐκάλει πρὸς
ἑαυτὸν, καὶ ὡς ἀπαχόμενος οἰκεῖον τῷ καιρῷ τοῖς
χείλεσι ψαλμὸν ᾤδεν· Ὁ Θεὸς, τὴν αἴνεσίν μου,
λέγων, μὴ παρασιωπήσης, ὅτι στόμα ἁμαρτωλοῦ
καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοιχθη· ἐλάλησαν
κατ' ἐμοῦ γλώσση δολία, καὶ λόγοις μίσους
ἐκύκλωσάν με, καὶ ἐπολέμησάν με δωρεὰν, ἀντὶ
τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνδιέβαλλον με, ἐγὼ δὲ προσ-
ηυχόμην, καὶ ἔθεντο κατ' ἐμοῦ κακὰ ἀντὶ ἀγα-
θῶν καὶ μίσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου· ἀλλὰ
βοήθησόν μοι, Κύριε ὁ Θεὸς μου, καὶ σῶσόν με
κατὰ τὸ ἔλεός σου· ἐνδυσάσθωσαν οἱ διαβάλλ-
οντές με ἐντροπήν, καὶ περιβαλέσθωσαν ὡς
διπλοῖδα αἰσχύνην αὐτῶν· ὁ δὲ δοῦλός σου
εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοί. Καὶ τῆς εὐχῆς αὐτῷ
ληξάσης, εἰσπήκει τοῦ βασιλέως ἐνώπιον, ἢ μᾶλλον
εἰπεῖν, οὐκ ἐκείνου, τοῦ ἀθανάτου δὲ καὶ διαιωνίζον-
τος. Αὐτῷ γὰρ ἦν παριστάμενος ἀληθῶς κατὰ νοῦν
οἱ συγγινόμενος, ὃν ἐκεῖνος ὁμαλῶς τὰ πρῶτα καὶ
λίαν ἠπίως· Οὐκ ἀγαθὰ, ἔλεγεν, ὦ Παντολέον, ἃ δὴ
περὶ σοῦ ἀκηκόαμεν, ὡς ἡμελησθαι μὲν τὸν μέγαν
Ἀσκληπιὸν καὶ τοὺς ἄλλους παρὰ σοὶ θεοὺς, ἐπὶ
Χριστὸν δὲ ἐκεῖνον τὸν ἀπολωλότα κακῶς ἀναρτῆσαι
σε τὰς ἐλπίδας καὶ τοῦτον μόνον ὀνομάζειν θεόν, καὶ
τοιγε οὐκ ἠγνόησας τὰ ἐμὰ πάντως, καλοῖον εὐμενῶς
ἑώρων πρὸς σὲ καὶ ὅπως ἐξοικειούμενός σε πολλὰ
τῷ διδασκάλῳ σου Εὐφροσύνῳ ἐπήγγειλα, ἕριστόν
σε τὴν ἱατρικὴν ὡς τάχιστα ἀποδείξαι, ὥστε μοι
τὰ πρὸς τούτῳ εὐχρηστον εἶναι. Σὺ δὲ, ἀλλὰ πολλὰ
πάντως εἶποιεν ἄνθρωποι ψευδῶς καὶ ματαίως, καὶ
διὰ τοῦτό σε προσκέκλημαι, ὥστε κακεῖνα ἅπερ δὴ
καὶ ἠκούσθη μοι, κενὰ δήπου καὶ βασκάνων ἄλλως
συκοφαντίαν ἀπελεγχθῆναι καὶ σὲ τοῖς μεγίστοις
θεοῖς, ὡς προσῆκε, θυσίαν προσενεγκεῖν.

II'. Πρὸς ταῦτα ὁ Παντολέον· Ἔργα λόγων,
βασιλεῦ, ἔφη, πιστότερα τέ καὶ ἰσχυρότερα, καὶ
πάντων μὲν καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων πίστιν προ-

ηγεῖσθαι δεῖ καὶ ἀλήθειαν. Ἡ δὲ περὶ τὸ Θεῖον ἂν
εὐσέβεια ὅσον ὑψηλοτέρα, τοσοῦτον ἄρα καὶ πλείονος
δεομένη τῆς ἀκριθείας. Ὁ μὲν οὖν παρ' ἐμοῦ προσ-
κυνουμένος οὐρανὸν ἐποίησε, γῆν ὑπέστησε, νεκροῖς
ἀνάστασιν, τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, λεπροῖς κάθαρσιν,
παρειμένοις ἀνόρθωσιν θελήματι μόνῳ καὶ λόγῳ
παρέσχε. Θεοὶ δὲ οἱ παρ' ὑμῶν λεγόμενοι καὶ σεβό-
μενοι οὐκ οἶδα εἴ τι τοιοῦτον ἢ εἰργάσαντο ἢ ὅλως
εἰσὶ δυνατόι ἐργάσασθαι. Εἰ δὲ βούλει, καὶ νῦν
αὐτοῖς πράγμασι, βασιλεῦ, τὴν βᾶσανον δῶμεν, καὶ
παρελθέτω τις ἐνταῦθα τῶν ἀνίατα νοσοῦντων καὶ
τῶν ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ καὶ χεὶρ ἀπαγορεύει τὴν
θεραπείαν. Παρελθέτωσαν δὲ καὶ οἱ παρ' ὑμῖν ἱερεῖς.
Εἶτα ἐπίκλητόν ἐκείνοις μὲν πρώτοις τοὺς ἑαυτῶν
θεοὺς, ἐμοὶ δὲ τὸν ὑπ' ἐμοῦ λατρευόμενον καὶ, ὅς
ἂν ὀνομασθεῖς φυγάδα θείῃ τὴν νόσον, οὗτος Θεός
μόνος καὶ λογιζέσθω δέηπου καὶ σεβαζέσθω· τοὺς δὲ
ἄλλους οἰκώζειν ἐῶμεν, λήθην αὐτῶν μακρὰν κα-
ταχέοντες. Ἦρεσκε ταῦτα τῷ βασιλεῖ. Θεοῦ γὰρ ἦν
τοῦτο καὶ τῆς ἀνωθεν προνοίας οἰκονομία, ἵνα δῆ
τὰ τῆς πίστεως καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀναμφίλογα ἦ, καὶ
οὕτως ἐν τῷ προφανεῖ μᾶλλον νικήσειεν ἢ ἀλήθεια.

ΙΔ'. Ἀγεται τοίνυν εἰς μέσον παρειμένος ἀνὴρ,
κλινοπετῆς ὢν καὶ τῷ παραμόνῳ παρέσει μικροῦ
πλέον τῆς ἐχούσης αὐτὸν κλίνης μηδὲ κινεῖσθαι δυ-
νάμενος. Παριστάντες οὖν οἱ τῶν ματαίων θεῶν ἱε-
ρεῖς τε καὶ ἱατροὶ ματαιότατοι, οἱ μὲν Ἀσκληπιῶν,
οἱ δὲ Δία, οἱ δὲ Ἄρτεμιν, ἄλλοι δὲ ἄλλους ἐπεκα-
λοῦντο, ἀνόητοι ἀνοήτων ἰκέται θεικνύμενοι, καὶ
μάλιστα ἐν οὕτως ἐκτόπῳ καὶ ὑπερφυεῖ πράγματι
ἴσον γὰρ ἦν αὐτὸν βρασθῆναι καὶ τοὺς ἐκείνων θεοὺς
αἰσθησὶν ὑφθῆναι καὶ λόγον ἔχοντας. Τίνα οὖν τὰ
οὕτως ἄφωνα καὶ κωφά, τίνα παρέχειν ἄλλοις ἡδύ-
ναντο θεραπείαν; Οὐκ οὐδὲ παρέσχον, ἀλλὰ πολλὰ
τῶν εἰρημένων αἰτησαμένων, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἦσαν
καὶ τοῖς δεηθεῖσιν ἐφάνησαν. Οὗς ὁ Παντολέων ὄρων
μειδιάματι εὐπρεπεῖ τὴν ματαιοπονίαν αὐτῶν ἐρυ-
κτῆρισεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἐπίκλησιν ἐπε-
τράπη, αἶρει μὲν τὸ ὄμμα εἰς τὸν οὐρανὸν, συνανα-
τείνει δὲ τοῦτω καὶ τὴν διάνοιαν, καὶ, Κύριε, εἰσ-
άκουσον, ἔφη, τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγὴ
μου πρὸς σὲ ἐλθέτω· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσω-
πόν σου ἀπ' ἐμοῦ, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα θλίβωμαι κλῖνον
πρὸς με τὸ οὖς σου· ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα ἐπικαλέσω-
μαί σε ταχὺ ἐπάκουσόν μου, καὶ δεῖξον τοῖς σε
ἀγνοοῦσι καὶ τοῖς μὴ οὔτι σεβομένοις θεοῖς, ὅτι
πάντα δύναται, Βασιλεῦ, ἀδυνατεῖ δὲ σοι οὐδέν.
Οὕτως ἔφη καὶ τῆς χειρὸς ἀψάμενος τοῦ κειμένου,
Ἐν τῷ ὀνόματι, λέγει, Χριστοῦ τοῦ ἀνορθοῦντος
τοὺς κατεβράχμενους, ὑγιῆς ἔσο καὶ ὑγιῶς τοῖς μέ-
λεσι· χρώμενος. Εἶπεν καὶ ὁ λόγος εἰς ἔργον ἐξέβη,
καὶ ἡ κλίνη τὸν παρειμένον οὐκέτι, ἀλλ' οἱ πόδες
εἶχον ἑαυτοῦ θαρβρόντως βαίνοντα καὶ σχεδὸν ἄπτοντα
καὶ εὐθὺ οἴκου μετὰ θερμῆς ὄσης τῆς ἡδονῆς πο-
ρευόμενον.

ΙΕ'. Οὐ μέχρι τούτου τὰ τῆς θεραπείας ἔστη, ἀλλ'

fidem et veritatem. In Deum autem pietas, quo
est excelsior, eo majori perfectione et absolute
indiget. Atque is quidem, qui a me colitur et
adoratur, cœlum fecit, terram constituit, mortuos
suscitavit, cæcis visum reddidit, leprosos curavit,
paralyticos erexit : idque sola voluntate et verbo.
Qui autem a vobis dicuntur et coluntur dii, nescio
an aliquid tale fecerint, aut possint omnino facere.
Et si velis, id nunc re ipsa experiamur. Accedat
huc aliquis ex iis qui laborant immedicabiliter, et
quorum curationem desperat ars humana et manus.
Accedant autem etiam, qui sunt apud vos sacer-
dotes. Deinde ab eis quidem sunt primum dii illo-
rum invocandi : a me autem is quem colo. Et qui
nominatus morbum fugaverit, is Deus solus repu-
letur et colatur : alios autem in malam rem aman-
demus, eos magna obruentes oblivione. Placuerunt
hæc imperatori. Erat enim hoc Dei et divinæ ejus
providentiæ consilium, ut sic recta fides vel apud
ipsos inimicos esset citra controversiam, et in
aperto magis vinceret veritas.

XIV. Adducitur itaque in medium vir paralyticus,
qui jam longo tempore decumbebat in lecto, et
qui propemodum non poterat magis moveri, quam
qui cum tenebat lectus. Cum itaque accessissent
vanorum deorum sacerdotes, et ii qui versati fue-
rant in medicina, alii quidem Æsculapium, alii
vero Jovem, alii autem Dianam, alii vero alios
deos invocabant, amentes iis rebus supplicantes,
quæ mente et sensu carent, et maxime in re tam
magna, et quæ usque adeo superabat naturam. Erat
enim æque difficile, et ipsum convalescere, et vi-
deri illorum deos sensu et ratione præditos. Quæ-
nam enim adeo muta et surda possunt aliis ullam
præbere curationem? Ergo nec præbuerunt : sed
cum multa petiissent ii qui dicti sunt, hoc ipsum
quod erant, nempe lapides, iis qui rogabant, aperte
apparuerunt. Rogantes autem videns Pantoleon,
inanem eorum laborem decore subridendo, sub-
sannavit. Postquam vero ipse quoque jussus fuit
invocare, tollit quidem in cœlum oculos, cum iis
autem extollit vocem, et, Domine, inquit, exaudi
orationem meam, et clamor meus ad te veniat. Ne
avertas faciem tuam a me ; in quacunque die tri-
bulor, inclina ad me aurem tuam. In qua die invo-
cavero te, celeriter exaudi me ; et ostende iis qui te
ignorant, et eos qui non sunt, deos colunt, te
omnia posse, o Rex, tua potentia. Nihil est autem,
quod a te non possit fieri. Sic dixit : et cum teti-
gisset manum ejus, qui jacebat, dicit : In nomine
Christi, qui erigit eos qui sunt confracti, esto sanus,
et sane utere membris tuis. Dixit, et verbum effec-
tus est consecutus : neque amplius lectus paraly-
ticum, sed ejus pedes sustinebant, audacter ingre-
dientem, et propemodum exsipientem, et statim cum magna voluptate domo egredientem.

XV. Neque vero ad eum usque constitit curatio,

sed ipse quidem corpore, multi autem alii animo paralytici, et morbo impietatis enervati, cum vidissent quod factum fuerat, surrexerunt et erecti sunt : et postremo priori errore condemnato, verum Deum coluerunt. Sic enim Dominus et illuminat cæcos, et scit erigere contractos. Atque sceleratos quidem sacerdotes et medicos, qui sua sponte erant immedicabiles, non subiit lumen veritatis : sed cum a malis rebus liberari non possent, ut qui essent iis diu assuefacti, accedentes ad Maximianum, ad iracundiam provocarunt eum adversus sanctum. Si siveris illum vivere, dicebant, et dii simul tibi peribunt et sacrificia : et aperte fabula nostra videbitur religio et sacra orgia ; Christiani autem nos profuse ridebunt, et res illorum magis florebut, et erunt nostris multo validiores. Hæc cum dixissent, ille facilem eis aurem præbuit, et paruit. Sanctum itaque accersit imperator, et tanquam escam benignitatis ei imperator porrigens admonitionem : Crede mihi, inquit, Pantoleon, et diis offer sacrificium. An non vides, quod quibuscunque non est persuasum, ut facerent quod dictum fuerat, ii gravissima supplicia et mortem habuerunt incredulitatis remunerationem? Horum est testis, qui nuper misere vita privatus est, Anthimus ille senex. Ego autem curam gero tuæ juventutis, neque volo te tam male perire. Scito enim, fore ut te multa et gravia excipiant supplicia, si eandem sequaris inobedientiam.

XVI. Pantoleon vero, vitans quidem admonitiones, tanquam apertam fraudem, minas autem contemnens, tanquam ipsis somniis imbecilliores : Ne existimes, inquit, o imperator, fore ut me persuadeas admonitionibus, nec ut me minis terreas. Quid enim me vel ex bonis mundi capiet, vel terreat ex rebus terribilibus, qui non solum mortem contemno, sed eam etiam optandam arbitror propter Christum? Pro eo autem tormenta tantum abest ut extimescam, ut etiam magnum damnum existimem, si non sint plura et gravissima, et in iis clementiam quavis crudelitate duco esse graviolem. Egregium certe Anthimum, non ut tu miserum, sed valde etiam beatum esse judico, et ejus mortem cuivis vitæ præfero, quod tali sine talem ornavit senectutem, et canitie alborem sanguine cruentavit martyrii. Quod si ille, qui erat iam propectæ ætatis, adeo fortem et constantem se ostendit, me, qui sum adhuc juvenili ætate, quæ non oportet gravia sustinere, ut iisdem, quibus senex, coronis dignus habear? Non ergo persuadebis, non expugnabis, non nos ab hac abduces confessione : non per sacra mihi et divina signa, quibus ego factus sum certior de veritate. Patriam enim pudore affecerim, et matris, quæ me peperit, pietatem, a qua in iis quæ ad pietatem pertinent, pulchre prius sui informatus, et cum qua in æternis tabernaculis propero requiescere. Hæc dixit Pantoleon, et paucis ostendit, qualem virum offendisset is qui de sceptris et throno se ja-

A αὐτὸν μὲν κατὰ σῶμα, πολλοὶ δὲ ἄλλοι παρεϊμένοι καὶ ψυχὴν καὶ ἀσεβείας πάθει κατεβράχμενοι τὸ γεγονός θεασάμενοι, ἀνέστησάν τε καὶ ἀνωρθώθησαν, καὶ τῆς προτέρας πλάνης πολλὰ καταγνόντες τὸν ἀψευδῆ Θεὸν ἐσεβάσθησαν. Τοῖς μισοῖς μὲν οὖν ἱερεῦσι καὶ ἀνιάτως ἔχουσιν ἰατροῖς ἐθελοκακοῦσιν οὐκ εἰσέδου τὸ φέγγος τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ δυσσαπλάκτως εἶχον τῶν μοχθηρῶν, ὡς ἂν ἐπὶ πολὺ τοῦτους συνειθισμένοι, ὅθεν καὶ τῷ Μαξιμιανῷ προσελθόντες, ἐξώρμιζον αὐτὸν κατὰ τοῦ ἀγίου καὶ, Εἰ ζῆν ἐκεῖνον ἐάσεις, ἔλεγον, οἴχεται σοι μετὰ τῶν θυσιῶν καὶ τὰ θεῶν, καὶ μῦθος ἀντικρυς δόξει θρησκεία τε ἡμετέρα καὶ ἱερὰ ἔργια, Χριστιανοὶ δὲ πλατὺ γέλασσοι καθ' ἡμῶν καὶ ἰσχύσουσι, καὶ τὰ αὐτῶν ἀνθήσει μᾶλλον, καὶ πολὺ ἔσται τῶν ἡμετέρων ἐπικρατέστερα. Ταῦτα εἰπόντες, ἀκούοντος ἔτυχον καὶ πεθομένου τοῖς λεγομένοις. Μετακαλεῖται τοίνυν ὁ βασιλεὺς τὸν Παντολέοντα καὶ οἶονεὶ δέλεαρ φιλοφροσύνης τὴν παρλίνεσιν αὐτῷ προτείνων· Πείσθητί μοι, ἔλεγε, Παντόλεον, καὶ θυσίαν προσένεγκε τοῖς θεοῖς· ἢ οὐχ ὄρας, ὅτι ὅσοι τοῦτο ποιῆσαι ἠπειθήσαν, βαρυτάτας κολάσεις καὶ θάνατον ἔσχον τῆς ἀπειθείας ἀντίδοσιν; καὶ μάρτυς τοῦτου ὁ πρὸ μικροῦ ἀθλίως τοῦ ζῆν ἀποβράχεις Ἄνθιμος ὁ γέρον. Ἐγὼ δὲ σου κήδομαι τῆς νεότητος καὶ οὐ βούλομαι οὕτως κακῶς ἀπολέσθαι. Ἴσθι γάρ, ὅτι πολλοὶ σε καὶ χαλεπαὶ διαδέξονται βάσανοι τῆς αὐτῆς ἐχόμενον ἀπειθείας.

C IG'. Καὶ ὁ Παντολέον τὰς μὲν παραινέσεις ὡς φανεράν ἀπάτην ἐκκλίνων, τὰς ἀπειλάς δὲ ὡς ἀσθενεστεράς καὶ ὄνειράτων περιφρονῶν· Μηδὲ παραινέσεις, ἔφη, βασιλεῦ, οἴου με πείσεις, μήτε καταπλήξειν ταῖς ἀπειλαῖς. Τί γὰρ ἢ τῶν τοῦ κόσμου ἀγαθῶν αἰρήσει, ἢ τῶν φοβερῶν δεδίξεται τὸν οὐχ ἀπλῶς θανάτου καταφρονούντα, ἀλλὰ καὶ μακάριον τοῦτον καὶ ἐράσμιον εἶναι διὰ Χριστὸν λογιζόμενον; τὰς δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ βασάνους τοσοῦτον ἀπέχω δεδοικέναι, ὥστε καὶ ζημίαν οὐ μικράν ἤγημαι, εἰ μὴ πλείους εἶεν καὶ χαλεπώταται καὶ τὴν περὶ ταύτας φιλοφροσύνην πάσης ὠμότητος τίθεμαι βαρυτέραν· ἀμέλει καὶ Ἄνθιμον τὸν καλὸν, οὐχ ὡς σὺ ἄθλιον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μακάριον εἶναι κρίνω καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον ζωῆς προτίθεμαι πάσης, ἅτι τοιοῦτῳ τέλει τὸ σεμνὸν ἐκόσμησε γῆρας καὶ λευκότητα πολλῆς αἵματι ἐφοίνιξε μαρτυρίου. Εἰ δὲ ἐκεῖνος οὕτως ἡλικίας ἔχων, οὕτως ἐφάνη καρτερικὸς, ἐμὲ τὸν ἐνταῦθα νεότητος ὄντα, ποῖον οὐ δεῖ τῶν χαλεπῶν ὑποστῆναι, ἵνα τῶν ἴσων τῷ γέροντι στεφάνῳ ἀξιωθῶ; Οὐ τοίνυν πείσεις, οὐχ αἰρήσεις, οὐ τῆς ὁμολογίας ταύτης ἐκστήσεις ἡμᾶς, βασιλεῦ, οὐ μὰ τὰ ἱερὰ μοι καὶ θεῖα μαρτύρια, οἷς ἐγὼ πεπληροφόρημαι τὴν ἀλήθειαν· ἀίσχυναίμην γὰρ ἂν καὶ πατρίδα καὶ τῆς ἐμῆ τεκούσης μητρὸς τὸ φιλόθεον, παρ' ἧ μοι καλῶς καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας προσετυπώθη καὶ ἥπερ ἐν σκηναῖς αἰωνίοις συναναπαύεσθαι κατεπείγομαι. Ἐφη ταῦτα ὁ Παντολέον, καὶ διὰ βραχείων ὑπέδειξεν, οἷον προσθεβληκῶς ἦν ὁ τοῖς σκήπτροις καὶ τῷ θρόνῳ μεγαλαυχούμενος, καὶ ὅτι ἐκεῖνον

παίσειν ἐλπίζας δικτύω θηράσειν αἴρας ἤλπισεν ἢ ἀστὴν ἐλαῖν ἐν νεφέλαις ὑπεριπτάμενον. Ὅθεν καὶ ἀπορῶν τοῦ πείθειν, πείραν αὐτῷ καθῆκε τὴν διὰ τῶν βυσάνων, ὃ τῆς ἐξουσίας ἦν, οὐχὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς φρονήσεως.

IZ'. Καὶ πρῶτα μὲν ξύλου ἀπήρτητο καὶ σιδηροῖς ὁ μάρτυς ὄνουξι κατεξέετο· πρὸς δὲ καὶ λαμπάδες πυρὸς ταῖς αὐτοῦ πλευραῖς ὑπεκαίοντο. Ὁ δὲ οὐ τοῖς πληγαῖς καὶ ταῖς καύσεσιν, ἀλλὰ τῷ δυναμένῳ βοηθεῖν προσεῖχε καὶ τὸ δῆμα αἴρων εἰς οὐρανὸν, προσήχεται καὶ διὰ τοῦτο παρῆν εὐθύς ὁ βυόμενος· καὶ ὁ Χριστὸς ἐν σχήματι Ἑρμολάου ἐπιφανεῖς αὐτῷ τοῦ πρεσβύτου, παρακαλῶν ἦν πάνυ γνησίως καὶ ἀνακτώμενος· Ἐγὼ γάρ εἰμι μετὰ σοῦ, ὡς περ πρότερον ἔφη τοῖς ἀποστόλοις, ἐν πᾶσιν οἷς πάσχων δι' ἐμὲ καρτερεῖς· καὶ ὅτι παρῆν, ἐγγὺς ἢ ἀπόδειξις. Ἄμα γάρ καὶ αἱ τῶν δημίων παρεῖντο χεῖρες, καὶ αἱ λαμπάδες ἐσβέννυντο, καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ καλᾶζειν πλέον ἀπέχετο. Κελεύει τοιγαροῦν αὐτὸν κατενεχθῆναι τοῦ ξύλου, οὐκ ἐλεῶν μᾶλλον, ἀλλ' ὅ τε πράξοιτο διαπορῶν καὶ τοῦ πλείονος τόγχε γοῦν ὑπὸ τῆς ἄνω χειρὸς εἰργόμενος. Εἶτα προσεχὼν αὐτῷ, Τίς ἡ τέχνη αὐτῆ τῆς γοητείας, ἔλεγε, Παντόλεον, ἢ σοὶ καὶ τὰς λαμπάδας ἐσβέσσε καὶ τοὺς δορυφόρους ἐν ἀτονίᾳ κατέστησεν; Ὁ δὲ Ἡ ἐμῆ, ἔφη, γοητεία, Χριστὸς ἐστίν, ὃς καὶ περίσταται μοι ταῦτα διενεργῶν. Εἰ οὖν μείζονας, ὁ βασιλεὺς εἶπεν, ἐπάξομαι τὰς βασάνους, τί ποτε δράσεις; Τί ἄλλο, φησὶν ὁ μάρτυς, ἢ καὶ αὐτὸς μείζονων ἀπολαύσω τῶν ἀντιλήψεων; Ἦκουεν ἡ πονηρία καὶ πείραν ἐπήγαγεν· οὕτως γὰρ πιστεύειν ἔδει τοῖς ἀγαθοῖς, οὕτε τῶν βλαπτόντων ἀπέχετο. Ἐκέλευεν οὖν λέβητα σιδηροῦν, ᾧ μόλιθός ἐνῆν, παραχθῆναι, πυρὶ τε αὐτὸν κάτωθεν ὑποκαίεσθαι καὶ τούτῳ τὸν ἀθλητὴν ἐμβληθῆναι. Ἐπεὶ δὲ σπουδῆ τὸ κελευσθὲν ἠνύετο, ἀπαγόμενος πρὸς τὴν τιμωρίαν ὁ μάρτυς, τὴν προσευχὴν πάλιν ὡς τι σβεστήριον καὶ παράκλησιν ἰκανῶς ἀναψύχειν αὐτὸν δυναμένην, λαμβάνει τῷ στόματι καὶ ταύτην τοῦ δεινῶν ἀπειλοῦντος ἐκείνου κατῆδε λέβητος· *Εἰσακούσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, λέγειν, ἐν τῷ δέεσθαι με πρὸς σέ, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχὴν μου. Σκέπασόν με ἀπὸ συστροφῆς πονηρευομένων, ἀπὸ πλήθους ἐργαζομένων ἀδικίαν.* Οὕτως τῆξάτο, καὶ αὖθις ἐν εἴδει τοῦ ἱεροῦ γέροντος Ἑρμολάου ὁ Χριστὸς αὐτῷ καθωρᾶτο, τῷ λέβητί τε σὺν αὐτῷ ἐγκατέδυ καὶ τὸ πῦρ εὐθέως ἀπεσβέννυτο, καὶ ὁ μόλιθός εἰς τὴν φυσικὴν ψυχρότητα μετεβάλλετο. Καὶ πάλιν εὐχὴ αὐτῷ καὶ ψαλμὸς κατὰ καιρὸν ἤδετο· Ἐγὼ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκέκραξα, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσέν μου. Ἐσπέρας καὶ πρωτὶ καὶ μεσημερίας διηγῆσομαι καὶ ἀπαγγελῶ, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου.

IIH'. Τῶν μὲν παρόντων τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐκπληξίς εἶχε· μόνος δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς αὐτῆς κλάνης ἰσχυρῶς εἶχετο, καὶ τοῦτο ἦν διὰ μεριμνῶν, ποῖα κολάσει τὸν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα τιμωρήσασαι καὶ ἢ μεταθέσθαι τῆς εὐσεβείας πείσει ἢ κακῶς

A clabat. Quamobrem cum nesciret, quam posset ratione persuadere, expertus est per tormenta : quod erat potestatis, non autem sapientiae et prudentiae.

XVII. Et primum quidem in ligno fuit appensus, et ferreis martyr laniabatur unguulis. Praeterea autem ignis quoque lampades lateribus ejus admovebantur. Ille vero non plagis et ustionibus, sed ei qui potest opem ferre, attendebat, et oculos in caelum tollens, orabat. Et ideo statim adfuit liberator, et Christus apparens in habitu Hermolai senis, eum vere ac germane consolabatur et recreabat : Ego enim sum tecum, dicens, in omnibus, in quibus propter me patiens, te fortiter geris. Quod autem adesset, non procul absuit probatio. Nam simul laxatae fuerunt manus lictorum, extinctae quoque sunt lampades, et a castigando abstinuit imperator, et plane dubitabat quid ageret. Jubet ergo eum demitti de ligno, non quod miseretur, sed potius quod plane nesciret, quid ageret. Deinde propius accedens : Quanam est, inquit, o Pantoleon, ars praestigiarum, quae tibi exstinxit lampades, et satellitibus vires et vigorem abstulit? Ille autem, Meae, inquit, praestigiae est Christus, qui etiam adest mihi haec operans. Si ergo, inquit, majora tibi tormenta infligam, quidnam facies? Quid aliud, inquit martyr, quam ipse quoque majores consequar remunerationes? Audivit improbitas, et voluit experiri. Neque enim bonis noverat credere, neque abstinebat a malis. Jussit ergo afferri lebetem ferreum, cui inerat plumbum, ipsumque igne inferne succendi, et in eum athletam injici. Postquam autem diligenter factum est, quod jussum fuerat, cum duceretur martyr ad supplicium, rursus orationem tanquam ad extinguendum comparatam, et consolationem, quae satis possit eum refrigerare, sumit in ore, et eam in terribili illo cecinit lebete : *Exaudi, Deus, vocem meam, dicens, dum oro ad te : timore inimici libera animam meam. Protege me a conventu malignantium, a multitudine operantium iniquitatem* ⁵. Sic oravit, et rursus in forma sancti senis Hermolai Christus ab eo visus est; et lebetem upa cum eo est ingressus, et ignis protinus est exstinctus, et plumbum in naturalem mutatum est frigiditatem. Et rursus oratio, et psalmus opportune ab eo canebatur : *Ego ad Deum clamavi, et Dominus exaudivit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annuntiabo, et exaudiet deprecationem meam.* ⁶

XVIII. Atque ex iis quidem, qui aderant, alios omnes cepit admiratio : solus autem imperator valide in suo haesi errore : qui apud se cogitabat, quonam supplicio Christi puniret martyrem, et aut eum a pietate traduceret, aut male vita priva-

⁵ Psal. LIII, 2, 3. ⁶ Psal. LII, 17, 18.

ret. Cum autem consulerent, qui aderant, ut in profundum maris jaceretur sanctus (nam etiam post decessum Christianis ejus invidabant reliquias), audiens imperator est persuasus, et jubet gravissimum lapidem ejus collo alligari, et sic in mare immitti. Curæ autem fuit ministris, ut cito id, quod eis imperatum fuerat, exsequerentur; Deo vero, ut manum præberet adjutricem ei qui propter ipsum patiebatur. Quod quidem etiam factum videre licuit. Nam illi quidem cum ad mare venissent, et ejus collo lapidem alligassent, in profundum transmittunt. Christus autem cum in priore Hermolai forma rursus apparuisset, effecit, ut lapis quidem, non secus atque folium arboris, mari supernataret: illum vero, non secus atque magnum prius Petrum, manu deducens, fecit pedibus ambulare super fluctus. Ipse enim, qui redimebat et servabat, ipse erat, cujus in mari viæ, et in multis aquis semitæ et vestigia, ut divinus ait David⁷, non sunt cognita. Ingrediebatur ergo Pantoleon ille admirabilis, et jam erat in littore, laudem contextens ei qui servaverat, dignam pia illius anima, et rebus admirabilibus. Quem cum sic vidisset salvum præter spem imperator: Quid hoc est, inquit, Pantoleon, mare quoque tuis superasti præstigiis? Ille autem: Etiam mare, inquit, fecit, quod jussum est a Domino. Ei etenim cedit mare et terra, et quæcunque sunt, ei magis cedunt, quam tibi imperatori, qui nunc ad tempus serviunt.

XIX. Ad hæc tyrannus, volens potius male persuadere, quam bene persuaderi et salutariter, jubet omne genus feras produci adversus virum egregium. Quæ cum adductæ essent, et illum prope statuisset, partim quidem ei metum incutiens, partim autem fingens se moveri misericordiæ, et in omnem se partem versans, ut persuaderet: Hæ, inquit, o Pantoleon (ei feras ostendens), adductæ sunt propter te et tuum interitum. Si tui ergo ulla moveris misericordia (ego enim tuæ curam gero formæ et ætatis), velis persuaderi, et videri esse prudens et cordatus, ut qui possis vitam morti præferre, lætitiâ doloribus, ignominia gloriâ et deliciis. Cui sanctus: Si antequam essem expertus Dei, quam mei suscipit defensionem, a tuis verbis non potui persuaderi: nunc ex quo sum tantum consecutus auxilium, persuadebor? Cur me ferarum crudelitate perterrefacere quæris, o imperator? Qui enim satellitum tuorum ad torquendum paratas manus inutiles effecit et imbecillas, et ignem reddidit frigidum, et plumbum in aquam transmutavit, et ipsum mare constrinxit compedibus, poterit omnino feras quoque mansuefacere, et eas nobis efficere ovibus mansuetiores.

XX. Cum ergo non parens Christi martyr, esset pugnaturus cum bestiis, ut qui levius esse reputas-

A τοῦ ζῆν ἀπαλλάξει. Ἐπεὶ δὲ συνεβούλευον οἱ παρόντες, βυθῷ θαλάσσης παραδοθῆναι τὸν ἅγιον (ἐρθόνου γὰρ καὶ μετὰ τέλος τῶν αὐτοῦ λειψάνων Χριστιανοῖς), ἀκούων ὁ βασιλεὺς ἐπέθετο· καὶ κελεύει λίθον ὅτι βαρύτερον τοῦ τραχήλου αὐτοῦ ἐκδεθῆναι καὶ οὕτως τῷ πελάγει ἐναφεθῆναι. Ἐμελεν οὖν τοῖς ὑπηρετοῦσι μὲν τάχιον ἐκπληρῶσαι τὸ προσταχθέν, τῷ δὲ Θεῷ βοηθῆσαι τῷ δι' αὐτὸν πάσχοντι, ὅπερ ὀν καὶ γινόμενον ἦν ὁράν. Οἱ μὲν γὰρ προσωτέρω θαλάσσης ἐλθόντες, αὐτὸν ἀφιάσι, τὸν λίθον ἐξάψαντες τοῦ τραχήλου. Ὁ δὲ Χριστὸς τῇ προτέρᾳ μορφῇ πάλιν Ἑρμοῖάου ἐπιφανεί, τὸν μὲν λίθον ἴσα δὴ καὶ φύλλῳ τῇ θαλάσῃ ἐπιπλεῖν παρεσκεύασεν, ἐκεῖνον δὲ χειραγωγῶν, οἷα καὶ Πέτρον τὸν μέγαν πρότερον πεζεύειν ἀπόει κατὰ κυμάτων· αὐτὸς γὰρ ὁ λυτρούμενός τε καὶ σώζιον αὐτὸς ἦν, οὗ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ὁδοὶ καὶ ἐν πολλοῖς ὕδασι αἱ τρίβοι καὶ τὰ ἔχνη, κατὰ τὸν θεῖον Δαυὶδ, οὐκ ἐγνώσθησαν. Ὡδεὺς τοιγαροῦν Παντολέων ὁ θαυμαστὸς καὶ ἤδη ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἦει, αἶνον τῷ σεσωκῶτι πλέκων, αὐτοῦ τε τῆς φιλοθέου ψυχῆς καὶ τῶν ἐκεῖνου θαυμασίων ἐπάξιον. Ὁν θεασάμενος οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθέντα ὁ βασιλεὺς· Τί τοῦτο, ἔλεγε, Παντολέων; καὶ τῆς θαλάττης ταῖς γοητείας κατεκράτησας; Ὁ δὲ· Καὶ ἡ θάλασσα, ἔφη, τὸ κελευσθέν ὑπὸ τοῦ δεσπόζοντος αὐτῆς εἰργασται. Εἶκει γὰρ αὐτῷ θάλασσά τε καὶ γῆ καὶ πάντα τὰ ὄντα μᾶλλον εἰκουσιν, ἢ σοὶ, Βασιλεῦ, οἱ νῦν προσκαίρως ὑπηρετοῦντες.

C ΙΘ'. Πρὸς ταῦτα ὁ τύραννος, πείσαι μᾶλλον κακῶς ἢ πεισθῆναι καλῶς τε καὶ σωτηρίως βουλόμενος, θῆρας παραχθῆναι παντοδαποὺς κατὰ τοῦ γενναίου κελεύει· ὧν ἐνεχθέντων, ἐγγὺς ἐκεῖνον παραστησάμενος καὶ τοῦτο μὲν φόβον αὐτῷ ἐμποικῶν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς οἰκτεῖρων φαίνεσθαι μηχανώμενος καὶ παντοῖος πρὸς τὸ πείσειν γινόμενος· Οὗτοι, ἔφη, δείξας αὐτῷ τοὺς θῆρας, διὰ σὲ καὶ τὴν ἀπίλαιάν γε τὴν σὴν παρήχθησαν, Παντολέων· εἴ τι οὖν οἰκτεῖρεις σαυτὸν (κῆδομαι γὰρ σου καὶ ὠρας καὶ ἡλικίας), πεισθῆναι θέλησον καὶ ἐφθῆναι φρένας ἔχων καὶ νοῦν, ἅτε προκρίνειν δυνάμενος θανάτου ζωῆν, ὀδυνῶν εὐφροσύνας, ἀτιμίας πάσης δόξαν τε καὶ τρυφάς. Πρὸς οὖν ὁ ἅγιος· Εἰ πρὸ τοῦ πείραν λαθεῖν, ἔφη, τῆς τοῦ Θεοῦ περὶ ἐμὲ ἀντιλήψεως, οὐκ εἶχον πείθεσθαι σου τοῖς λόγοις, νῦν ἀφ' οὗ τοσαύτης ἀπέλαυσα τῆς ἐπικουρίας, πειθόμενος ἔσομαι; Τί δὲ με καὶ τὴν τῶν θηρίων, ὦ βασιλεῦ, ὠμότητι μορμολύττη; Καὶ γὰρ ὁ τῶν σῶν δορυφόρων τὰς τιμωρητικὰς χεῖρας ἀπράκτους καὶ ἀσθενεῖς ποιησάμενος καὶ τὸ πῦρ ψυχρὸν ἀποδείξας, τὸν μίλιθδόν τε εἰς ὕδωρ μεταποιήσας καὶ αὐτὴν πεδῆσας τὴν θάλασσαν, δυνατός ἐστι πάντως καὶ ταυτὶ τὰ ἄγρια τιθασσεῦσαι θηρία καὶ προβάτων ἡμῖν ἡμερώτερα ταῦτα παρσκευάσαι.

K'. Ἐπεὶ οὖν ἀπειθής μένων ὁ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, ἔμελλε θηριομαχεῖν, ἅτε τοῦ μὴ δαίμοσι προσκυνῆ-

⁷ Psal. LXXVII, 20.

σαι καλῶς γε ποιῶν καὶ τὸ θηρίοις ἐκδοθῆναι κακὸν A
εἶναι κουφότερον λογισάμενος· συνέβρει μὲν πᾶσα
ἡ πόλις ἰδεῖν τὸ γινόμενον, νεανίαν οὕτω καλὸν, εὐ-
γενῆ τὸ σῶμα, εὐγενῆ τὴν ψυχὴν, οὐδὲν ὅ τι κακὸν
δράσαντα κακῶς μέλλοντα παθεῖν καὶ θηρίοις ἐκδο-
θησόμενον. Ἀπήγετο καὶ ὁ δίκαιος ὡς λέων πεποι-
θῶς κατὰ τὸ ἀλόγιον καὶ οὐδὲν ὑφειμένον ἢ μαλα-
κὸν ἢ πρὸς ἔλεον ἔλκον ὄρων. Καὶ πῶς γὰρ ἔμελλε,
τοῦ συνήθους βοήθου πάλιν εἰς ὕψιν Ἐρχολάου συν-
όντος αὐτῷ καὶ θαρρῆσιν ἐπιτρέποντος; Εἶτα τῶν
θηρίων ἐπαφειμένων τῷ ἀθλητῇ, οὕτω κελεύσαντος
τοῦ πολλῷ τούτων ἀγριωτέρου τυράννου, οἱ μὲν παρ-
όντες εὐθὺς ἔβροντο τὸν ἅγιον διασπαραχθήσεσθαι,
μὴ ἔντος τοῦ βυθίου μηδὲ σώζοντος· οὐχ οὕτω δὲ
τοὺς θεοσεβεῖς παρεσκεύασεν ὁ λέγων· Τὸν Ὑψι-
στον ἔθου καταφυγὴν σου· οὐ προσελεύσεται B
πρὸς σὲ κακὰ, καὶ μῦστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ
σκηνώματί σου· καὶ· Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον
ἐπιθήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα·
οὐκ οὐδὲ διέειπεν τοῦ πιστεύσαντος τὴν ἐλπίδα.
Τοσοῦτον γὰρ ἀπέσχον οἱ θῆρες τοῦ κακῶς διαθέ-
σθαι τὸν ἅγιον, ὡς μικροῦ καὶ τὸ μὴ θῆρας εἶναι
ὅλως αὐτοὺς νομισθῆναι, θῆρας, ἔφη, μηδ' ἀπλῶς
ἄλογα καὶ τοῦ φρονεῖν ἀπεστερημένα, ἀλλ' οἷόν τι-
νος ἔμψρονος καὶ τῆς τῶν λογικῶν ἔντας μερίδας,
μετὰ πολλῆς τῷ μάρτυρι προσιόντος εὐλαβείας,
σαίνοντας δὲ ἡδέως καὶ φιλανθρώπων γλώσση καὶ
θεραπευτικῇ τῶν ποδῶν παραψύοντας, ἄλλως τε δὲ
καὶ ἀλλήλοις διαμιλλώμενοι, τίς πρῶτος αὐτῶν
προσέλθοι, οὐ πρότερον ἀφιστάμενοι, πρὶν ἂν ὁ μάρ- C
τυς αὐτοῖς ἐπιθῇ τὴν χεῖρα καὶ εὐλαγήσειεν.

ΚΑ'. Ἦν οὖν ἰδεῖν πρᾶγμα κομιδῇ καινότατον
ἐπεὶ γὰρ τοιαύτη τοὺς ἀνθρώπους ὑπέλθε κακία,
ὥστε ὁμοῦ καὶ ἀλόγων αὐτοὺς ἄνοιαν καὶ ὠμότητα
θηρίων ὑπερβαλεῖν, τὴν μὲν ἐν τῷ μὴ σέβεσθαι τὸν
πεποιηκότα, τὴν δὲ ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι τοὺς αὐτὸν
σεβομένους, ὡκονόμησεν ὁ πάντα μετασκευάζων
θεός, ἔμπαλιν τοὺς θῆρας οἷα λογικοὺς ὀφθῆναι
καὶ ἀνθρώπων ἡμερότητα μιμουμένους, κήρυκας
ἀψευδεῖς ἔντας τῆς ἐκείνων κακίας καὶ τῆς αὐτοῦ
ἀφράστου μακαριότητος. Ὅθεν καὶ οἱ παρόντες ἐπὶ
τῷ γενομένῳ· Μέγας ὁ τῶν Χριστιανῶν θεός ἐστιν,
ὁ μόνος καὶ ἀψευδής, ἐδύων, καὶ· Ἀφείσθω ὁ δί-
καιος. Τί οὖν ὁ ἀληθῶς θῆρ καὶ ὠμότατος βασι-
λεύς; Ἐπάγει τὸν θυμὸν κατὰ τῶν θηρίων καὶ πάντα D
εὐθὺς ἀναιρεῖ, ὡς περ διαφθονήσας αὐτοῖς τῆς συν-
έσεως καὶ τὸν ὑπ' ἐκείνων οὐκ ἐνεγκῶν ἔλεγχον.
Τὰ δὲ καὶ οὕτως ἀναιρεθέντα ἐπὶ πολλαῖς ἔμενε
ταῖς ἡμέραις, οὐδενὶ βρωσῆς τῶν σαρκοβόρων γινόμε-
μενα, τιμῶντος καὶ τούτῳ ἀθλητῆν τοῦ θεοῦ καὶ
πρὸς εὐσέβειαν τοὺς ἄλλους παρακαλοῦντος, ὥστε
τὸν ἀσύνητον βασιλέα τοῦτο μαθόντα, προστᾶσαι τὰ
θηρία κατορυγῆναι τῇ γῆ, πολλοῖς οὕτω τὴν πίστιν
ἐπιστηρίζοντα. Διαπορηθεῖς τοίνυν ὁ Μαξιμιανός·
Τί ποιήσομαι, ἔλεγε, Παντολέοντι; ἤδη γάρ, ὡς
ὄρατε, τοὺς πλείους ἀπέστησεν ἀπὸ τῶν θεῶν. Οἱ
δε· Τροχός, φασί, γενέσθω, καὶ ἐφ' ὑψηλοῦ οὗτος

set, tradi bestiis, quam adorare dæmones, confluit
quidem universa civitas ad videndum id quod
fiebatur, tam pulchrum scilicet juvenem, et corpore
et animo præstantem, qui nihil mali fecisset, male
passurum, et feris tradendum bestiis. Abductus est
autem justus confidens ut leo, sicut canitur, et ni-
hil molle ac remissum intuens, aut quod mo-
veret ad misericordiam. Quomodo enim id erat
facturus, cum rursus in conspectum veniret Her-
molaus, et juberet eum esse bono animo? Deinde
cum bestię jam cum athleta essent congressę, sic
jubente tyranno, qui aderant quidem, putabant
fore, ut sanctus statim discerperetur, perinde
ac si non esset qui servaret et eriperet: sed
de viro pio non sic statuerat is, qui dicit: *At-
tissimum posuisti refugium tuum: non accedent ad
te mala, et flagellum non appropinquabit taber-
naculo tuo, et, Super aspidem et basiliscum
ambulabis, et conculcabis leonem et draconem*^a
Itaque nec spem fefellit ejus, qui crediderat. Tan-
tum enim absuit, ut ferę sancto malefacerent,
ut ea propemodum ne ferę quidem viderentur;
ferę, dixi, imo nec, ut semel dicam, animantia
ratione carentia, et vi intelligendi privata: sed
tanquam prudentia, et ex numero eorum quę
sunt ratione prædita, cum magna reverentia ac-
cederent ad martyrem, suaviter blandientes, beni-
gnaque et medicante lingua pedes tangentes: et
alii inter se contenderent, quęnam prima
ad eum accederet, et non prius recederet, quam
martyr ei manum imposuisset et ei benedixisset.

XXI. Licebat ergo videre rem maxime novam, et
longe jucundissimam, homines quidem mutatos in
ferarum sævitiam, rursus autem videri feras, tan-
quam ratione præditas, et credi humanam habere
mansuetudinem. Ii certe, qui aderant, admirati id
quod factum fuerat, clamabant: Magnus est Deus
Christianorum, qui quidem est solus et verus; et:
Dimittatur justus. Quid igitur? Qui vere erat ferus et
crudelissimus, imperator iram infert in bestias, et
omnes statim tollit de medio, perinde ac eis invi-
dens prudentiam, et non potens ferre earum repre-
hensionem. Illę autem cum sic essent interfectę,
multos dies manserunt a nullo comessę ex carnivo-
ris, Deo in hoc quoque athletam honorante, et ad
pietatem alios hortante: adeo ut cum hoc stultus
rescivisset imperator, eas jusserit infodi, sic mul-
tis fidem confirmans. Sic ergo dubitans Maximianus,
Quid faciam, dicebat, Pantoleoni? jam enim, ut vi-
detis, multos abduxit a deis. Illi autem: Fiat, aiunt,
rota, et ea in altum locum feratur. Deinde cum ei
fuerit alligatus Pantoleon, per declive mittatur: ac-
cidet enim omnino, ut cum deorsum feratur, ipse
per partes et membra conteratur, et sic malus male
pereat. Et hæc quidem illi prompti ad malum in-
veniendum, et qui nihil æque bene faciebant, ac
lædebant. Deus autem, qui semper protegit eos qui

^a Psal. xc, 10-13.

illum diligunt, ne nunc quidem deserit Pantoteu- A
nem, sed eum rursus defendit, sicut charum filium. αὐτῷ προσδεθέντος, ἀφειθήτω κατὰ τοῦ πρηνούς·
συμβήσεται γὰρ πάντως τοῦ τροχοῦ καταφερομένου κατὰ μέρος αὐτὸν ἐπιτριβῆναι καὶ μέλος κακὸν
οὕτω κακῶς ἀπολέσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν οἱ ποριμώτατοι τὴν κακίαν καὶ πρὸς τὸ βλάπτειν εὐρετικοί.
Ὁ δὲ ἀεὶ τῶν ἡγαπηκίτων αὐτὸν ὑπερασπίζων Θεός, οὐδὲ νῦν ἀφίστατο Παντολέοντος, ἀλλ' οἶα φίλου
παιδὸς καὶ αὐθις προϊστατο.

XXII. Atque interim quidem mansit in carcere,
donec constructa esset rota. Cum vero ea esset jam
constructa, rursus concurrente magna multitudine,
utpote quod imperator ipse adesset spectator, alli-
gatur martyr rotæ, et ipse desuper per declive di-
mittitur. Et illi quidem psalmus movebat labra, et
preces, quæ Potentem vocabant ad auxilium. Ille
autem protinus aderat, eum confirmans: et ad os-
tendendam præsentiam, rumpebantur vincula, mar-
tyr relaxabatur, et erat ab omni malo integer. Rota B
autem non tam contra illum, quam pro illo acta,
occidit multos infideles; et sic fit præna ultrix eo
modo, qui dici nequit; et cognoscitur Deus judicia fa-
ciens⁹, et Deus ultionum libere agit¹⁰. Propter hoc
timor invasit civitatem, imperatorem admiratio. Et
eum esset adhuc crassus vitio, nec posset lucem
suscipere veritatis, rogavit sanctum: Quid hæc sibi
volunt? et quousque ex nostro populo alios quidem
a diis abduces, alios autem morti dedes, ut horum
quidem detrimentum patiamur, illos autem etiam
nobis habeamus adversos? Deinde etiam rogavit,
quemnam habuisset doctorem, et ex quo didicisset
Christianismum.

XXIII. Christi vero martyr confidenter constitetur
Hermolaum, ut qui non posset cum celare, qui non
erat angulo dignus et oblivione: sed luce. Cum autem
jussisset, ut ei produceretur in conspectum, minime
distulit martyr, ut qui didicisset experientia, qua-
lis esset apud eum lingua et ingenium, quæ facilius
capere possent, quam capi. Abiens ergo ille justus
simul cum tribus militibus, quibus credita fuerat
ejus custodia, venit in domum, in qua latebat di-
vinus Hermolaus. Quem cum ipse aspexisset: Cur
huc venisti, fili, et quam de causa? rogavit. Ille
vero: Te vocat, inquit, imperator, domine mi senex.
Is vero dixit, se hoc scire, quoniam adest tempus
patiendi et moriendi pro Christo, ut ipse ei signifi-
caverat illa nocte. Postquam ergo illi constiterunt D
ante imperatorem, ille rogavit, quisnam esset ei
nomen. Is vero et nomen dixit, et non celavit se
esse Christianum. Deinde eum rogasset imperator, an
etiam secum alios haberet Christianos, ille cum esset
verax, dixit, Hermippum et Hermocratem, quos ha-
bebat. Cum eos ergo jussisset etiam sisti cum Her-
molao, ubi affuerunt: Vos estis, inquit, qui Panto-
leonem a cultu deorum abduxistis? Illi autem: Eos,
inquiunt, qui ipso digni sunt, Christus se ad lucem
vocare. Imperator autem: Missis, inquit, nugis, si
vultis ab hac priore culpa absolvi, et iis qui a nobis
amantur, et primos honores a nobis consequantur,

KB'. Τὸ μὲν οὖν παρὸν ἐλάμβανεν αὐτὸν ἡ εἰρ-
κτὴ, ἕως ἢ τοῦ τροχοῦ κατασκευῆ γένοιτο. Ὡς δὲ
ἤδη καὶ κατεσκευάστο, πλήθους πάλιν συνδραμόν-
τος πολλοῦ, ἄτε βασιλέως αὐτοῦ θεατοῦ παρόντος,
δεσμεῖται ὁ μάρτυς πρὸς τῷ τροχῷ, καὶ αὐτὸς ἀνω-
θεν κατὰ τοῦ πρηνούς ἀφίεται. Καὶ τῷ μὲν ψαλμὸς
τὰ χεῖλη ἐκίνει καὶ εὐχὴ καλῶσα τὴν Δυνατὸν εἰς
ἐπικουρίαν. Ὁ δὲ τὸ τάχος παρῆν ἐνισχύων, καὶ
δειγμα τῆς παρουσίας ἐβρόγγυτο τὰ δεσμὰ, ὁ μάρ-
τυς ἀνίστη καὶ κακοῦ παντὸς ἀθικτος ἦν· ὁ τροχὸς
δὲ οὐ κατ' ἐκείνου μᾶλλον, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνου φερδ-
μενος, πολλοὺς ἀπόλλυσι τῶν ἀπίστων, καὶ γίνεται
οὕτω τιμωρὸς ἀβρόβητος ἢ τιμωρὶς, καὶ γινώσκειται
Κύριος κρίματι ποιῶν καὶ Θεὸς ὁ τῶν ἐκδική-
σεων ἐκδήμιος παρρησιάζεται. Φόδος ἐπὶ τούτοις
ἔσχε τὴν πόλιν, θαῦμα τὸν βασιλέα, καὶ ἐτι παχὺς
ὦν τὴν κακίαν καὶ τοῦ τῆς εὐσεβείας φωτὸς ἀπαρά-
δεκτος, ἐπυθάνετο παρὰ τοῦ ἀγίου· Πάθεν ταῦτα;
καὶ ἄχρι τίνος, φησὶν, τοὺς μὲν ἑμετέρου λαοῦ τῶν
θεῶν ἀποστήσεις, τοὺς δὲ θανάτῳ παραπέμψεις,
ἴν' ἐκείνους μὲν τέλεον ζημιώμεθα, τούτους δὲ καὶ
καθ' ἡμῶν ἔχοιμεν; Εἶτα καὶ τίνα ἔσχε τὸν παιδευ-
τὴν ἤρετο, καὶ παρὰ τίνος μάθοι τὸν Χριστιανι-
σμόν.

ΚΓ'. Ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς θάρσύντως ὁμο-
λογεῖ καὶ φανεροῖ τὸν Ἑρμόλαον, οὐ κρύπτειν εἰ-
δὼς τὸν μὴ γωνίας καὶ λήθης, ἀλλὰ φωτὸς ἀξιον.
Ἐπεὶ δὲ ἐκέλευεν καὶ εἰς ὄψιν αὐτῷ γενέσθαι, ὁ
μάρτυς οὐκ ἀνεβάλλετο, πείρα μαθῶν, οἶα παρ'
αὐτῷ γλῶττα καὶ φρένες θηρᾶν μᾶλλον ἢ θηρᾶ-
σθαι δυνάμεναι. Ἀπελθὼν τοίνυν ὁ δίκαιος σὺν
ἅμα τρισὶ στρατιώταις τοῖς τὴν φυλακὴν αὐτοῦ πι-
στευθεῖσι, προσβάλλει τῷ δωματίῳ, ἐνθα ὁ θεῖος
Ἑρμόλαος κρυπτόμενος ἦν, ὃν αὐτὸς θεασάμενος·
Τί ἤκεις ἐνταῦθα, τέκνον, καὶ τίνας χάριν; διεπυ-
θάνετο. Καὶ ὁ· Ὁ βασιλεὺς, ἔφη, καλεῖ σε, κύριέ
μου πρεσβύτα. Ὁ δὲ γινώσκων ἔλεγε τοῦτο, ἐπεὶ καὶ
ὁ καιρὸς πάρεστι τοῦ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν κάμῃ
καὶ θανεῖν, ὡς μοι τῆς νυκτὸς ταύτης αὐτὸς δεδή-
λωκεν. Ὡς οὖν ἀπελθόντες τῷ βασιλεῖ παρέστησαν,
προσχὼν ἐκεῖνος τῷ πρεσβύτῃ τίς τε εἶη καὶ τί
ὄνομα αὐτῷ ἤρετο. Ὁ δὲ καὶ τὸ ὄνομα ἔφη καὶ τὸ
Χριστιανὸς εἶναι οὐκ ἀπεκρύψατο. Εἶτα ἐρομένου
τοῦ βασιλέως, εἰ καὶ ἄλλους ἔχοι Χριστιανούς σὺν
αὐτῷ, φιλαλήθης ὢν ἐκεῖνος, Ἑρμιππὸν τε καὶ
Ἑρμοκράτην αὖς εἶχεν, εἶρηκεν. Τούτους οὖν ἀχθῆ-
ναι καὶ σὺν Ἑρμολάῳ παραστῆναι αὐτῷ κελεύσας,
ἐπεὶ παρέστησαν· Ὑμεῖς ἐστε, ἔφη, οἱ τὸν Παν-
τολέοντα τῆς τῶν θεῶν ἀπεστήσατε θρησκείας; Οἱ
δὲ· Τοὺς ἀξίους ὁ Χριστὸς οἶδε καλεῖν πρὸς τὸ φῶς.
Καὶ ὁ βασιλεὺς· Ἀφάντες τὸ κενολογεῖν, ἔφη, εἴπερ

⁹ Psal. ix, 17. ¹⁰ Psal. xciii, 1.

βούλεσθε καὶ τῆς προτέρας ταύτης αἰτίας ἀπολυθῆναι καὶ τοῖς παρ' ἡμῶν φιλουμένοις καὶ τῶν πρώτων ἡξιωμένοις τιμῶν συνταγῆναι, πεισθῆναι τοῦτον παρασκευάσατε τοῖς θεοῖς θῆσαι. Οἱ δὲ· Πῶς ἂν τοῦτο δράσειαν, εἶπον, οἱ πρώτους ἑαυτοὺς πείσαντες μὴ ἀποστῆναι Χριστοῦ μηδὲ κωφοῖς εἰδῶλεις θυσίαν προσενεγκεῖν; Ταῦτά τε εἰπόντες καὶ εἰς οὐρανοὺς ὄμματα αἰσθητά τε ἅμα καὶ νοητὰ ἦραν. Οὕτω δὲ εὐχομένοις ἐπιφαινεται ὁ Σωτῆρ,

ΚΔ'. Ὁ δὲ γε ταῖς ἀληθείαις διασεσσημένους τὸν νοὺν βασιλεὺς τοὺς θεοὺς ἔφη ἀγανακτήσαντας σείσαι τὴν γῆν; πρὸς ὃν ὁ μάρτυρ μάλα συνετῶς καὶ γενναίως· Εἰ δὲ καὶ αὐτοὺς συμβαίη τοὺς θεοὺς σου καταπεσεῖν· Οὐπω πέρας εἶχεν ὁ λόγος, καὶ τῆς τῶν τοῦ βασιλέως παραγενόμενος ἦν ἄγγελος ἐκείνῳ τῆς συμφορᾶς· Οἱ θεοί, ὦ βασιλεῦ, λέγων, ἔπεσον τε καὶ συνετρίβησαν. Οὕτως οἱ φοβεροὶ καὶ τὴν γῆν σείοντες, πτώμα ἔκειντο πονηρὸν, τοῖς οὐχ ὁμοίως τυφλοῖς οὐδὲ αὐτόχρομα λίθοις πολλοῦ γέλωτος ἀληθῶς ἄξιοι. Ἐτερος μὲν οὖν καὶ βραχείας ἀπολαύων φρενὸς καὶ μὴ τῇ μορφῇ μόνῃ τοῦ μὴ κτήνος εἶναι φανερώς πιστευόμενος κἂν ἐπέγνω τὸν ἀψευδῆ Θεὸν καὶ ποιεῖν ταῦτα δυνάμενον· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος· ἀλλ' εἴ τι βελτίων ὑπῆρχε καὶ ὅσον ἀπώνατο ἀπὸ τῆς θεοσημίας, ἀπὸ τῶν ἔργων εὐθὺς δῆλος γίνεται. Αὐτίκα γὰρ τῶν μὲν τριῶν ἁγίων ἐκείνων μετὰ τὸ πολλὰ τοῦτους κολάσαι τὴν διὰ ξίφους θάνατον διακρίνει· Παντολέοντα δὲ τὸν μέγαν τῷ δεσμωτηρίῳ κατὰ τὸ παρὸν δίδωσι. Τὰ μὲν οὖν ἀναιρεθέντα τῶν μαρτύρων σώματα οὕτω κείμενα Χριστιανοῖς ἐμέλησεν ἀνελεῖσθαι καὶ ὡς προσήκον ἦν αὐτὰ θάψαι.

ΚΕ'. Παντολέοντα δὲ ἀπὸ τῆς εἰρκυῆς καλέσας ὁ βασιλεὺς· Δοκεῖ σοι, ἔφη, ὅτι περ ζῶν τὰς ἐμὰς χεῖρας ὑνῆση διαφυγεῖν, εἰ μὴ προσελθὼν πρότερον θύσης τοῖς θεοῖς, καὶ ταῦτα τοῦ διδασκάλου σου Ἑρμολάου, Ἑρμίππου τε καὶ Ἑρμοκράτους τὸ καλὸν ἤδη μαθόντων καὶ τοῖς θεοῖς θυσίαν προσενεγκόντων, οἱ καὶ ἀμοιβὴν τῆς εὐπειθείας, τὸ πρῶτον εἶναι νῦν ἐν τῷ παλατίῳ παρ' ἡμῶν εἰληφασιν; Εἶπερ οὖν καὶ σὺ τὴν καλὴν αὐτῶν ζηλώσας μεταβολὴν θύσεις, τότε ἔψει, Παντόλεον, ὅσος ἐγὼ βαρὺς ὢν τῷ κολάζειν τοὺς ἀπειθοῦντας, παρὰ πολὺ τῶν πειθομένων ὑπάρχω τῷ εὐγνωμονεῖν, θεραπεύειν φιλοτιμότερος· τοῦτο δὲ κατὰ πολλὴν ἔφη τὴν κακοήθειαν, ὅσα πρὸς τὸ πεισθῆναι, φημί, τοὺς ἁγίους. Πῶς γὰρ, οὓς ἤδη φθάσας ἀνεῖλεν; Ἄλλ' ἵνα τῷ ὁμοίῳ δελεάσῃ τὸν ἐκ Θεοῦ φωτιζόμενον, ὅθεν οὐδὲ λαθεῖν ἴσχυσεν, ἀλλ', Ἰδὼ τούτους καὶ αὐτὸς, εἶρηκε, βασιλεῦ, πρὸ τοῦ σοῦ προσώπου παρεσταμένους. Ὁ μὲντοι Μαξιμιανὸς ἔτι τοῦ δολιοῦσθαι καὶ μηδὲν ὑγιὲς λέγειν οὐκ ἀφιστάμενος (ἔθετο γὰρ καὶ τὸ σέβας καὶ τὴν ἐλπίδα ψεῦδος, κατὰ τὸν μέγαν Ἡσαΐαν φάναι, καὶ τῷ ψεύδει ἔκρινε σκεπασθήσεσθαι), Οὐ πάρεσιν ἐνταῦθα, ἔφη, ἀλλὰ κατὰ χρεῖαν τινὰ καλοῦσαν εἰς ἑτέραν πόλιν παρ' ἡμῶν ἐξεπέμφθησαν. Ὁ δὲ μάρτυρ· Καὶ ἄκων, ἔφη, τάληθές εἶρηκας ὁ τὸ ψεῦδος φιλῶν· ἐν οὐρανοῖς γὰρ εἰσι νῦν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ πόλει διάγοντες.

¹¹ Isa. xxviii. 15.

A annumerari, efficite ut ei persuadeatur diis sacrificare. Illi vero, Quomodo, inquit, hoc fecerimus qui primum nobis persuaserimus Christum non deserere, nec surdis simulacris offerre sacrificium? Hæc dixerunt, et sensus et mentis oculos in cælos sustulerunt. Sic precantibus autem apparet Salvator: et totus statim locus agitur et movetur.

καὶ ὁ τόπος εὐθὺς ὅλος κλόνῳ καὶ σεισμῷ βάλλεται.

XXIV. Emolæ autem revera mentis imperator dicebat, deos indignatos movisse terram. Cui martyres prudenter admodum et fortiter: Si contigerit ipsos quoque deos tuos, inquit, una cadere? Nondum finita erat oratio, et quidam ex ministris imperatoris accessit ad illum, nuntius calamitatis: Dii, dicens, o imperator, ceciderunt et contriti sunt. Sic illi terribiles et terram quatientes, jacebant in terram dejecti tristi casu, iis qui non erant æque cæci et plane lapides, ridiculi. Atque alius quidem, qui vel parum habuisset prudentiæ, et non ei sola forma obstaret, ne aperte crederetur esse pecus, Deum verum agnovisset, et qui posset hæc facere, sed non ille: qui quantum melior evasisset, et quantam utilitatem ex pietate percepisset, statim ex rebus ipsis aperit. Statim enim tres illos sanctos, postquam eos multis affecisset suppliciis, damnat capitis. Magnum autem Pantoleonem interim mittit in carcerem. Atque martyrum quidem sic intersectorum corpora curæ fuit Christianis tollere, et ea, ut par erat, sepelire.

XXV. Pantoleonem autem cum imperator vocasset e carcere: Putasne, inquit, te posse vivum meas manus effugere, si non accedens prius diis sacrificaveris? idque cum doctor tuus Hermolaus, Hermippusque et Hermocrates id, quod bonum est, mutati jam didicerint, et diis sacrificium obtulerint, qui etiam a nobis obedientiæ acceperunt remunerationem, ut sint primi in palatio? Si ergo tu sacrificaveris, eorum pulchram imitatus mutationem, tunc videbis, Pantoleon, quam ego, qui sum gravis in puniendis iis qui non parent, sim liberalis et munificus in beneficiendo iis qui parent. Hoc autem dicebat maligne et malitiose (quod attinet, inquam, ad sanctos) ad illi persuadendum. Quomodo enim, quos jam ante interfecerat? sed ut inescaret eum, qui a Deo illuminabatur. Quamobrem nec latere potuit; sed: Eos ipse quoque videam, inquit, o imperator, ante tuam astantes faciem. Maximianus autem nondum cessans fraude agere (posuit enim ipse quoque spem mendacium, ut dicam cum magno Isaia ¹¹, et statuit se mendacio tegere): Non adsunt hic, dixit, sed aliqua necessaria de causa missi sunt a nobis in aliam civitatem. Martyr autem: Vel invitus, inquit, verum dixisti, cum diligas mendacium; sunt enim nunc in cælis, degentes in civitate Dei.

XXVI. Cum vero nullum non movisset lapidem, A lapidum adorator, videret autem eum nihil de sua remittere constantia, et neque cedere assentationibus, nec verborum suasionibus, nec donorum promissis, nec suppliciorum minis, neque aliquo alio ex iis quæ vel delinire, vel perterrere possunt, abduci a pietate, ubi eum adhuc flagellis vehementer cecidisset, non quod speraret se aliquid posse elicere, sed ut experiret suam animi libidinem; ut gladio mortem subiret, eum condemnat: et deinde post mortem pulchrum corpus igni mandari: is, inquam, condemnat, qui æterno igne vere erat dignus. Ducebatur itaque athleta ad locum consummationis, commissus manibus licitorum. Quo quidem cum venisset, et esset ejus animus plenus gaudio (sciebat enim ex quibus afflictionibus quales cum essent excepturæ voluptates), psal-

C lebat hoc Davidicum: *Sæpe expugnaverunt me a juventute mea: etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, prolongaverunt iniquitatem suam. Dominus justus concidet cervices peccatorum*¹². Deinde facit hic quoque Deus miraculum non minus prioribus miraculis. Oleæ enim plantæ eum alligant, collum autem ejus quidam ense ferit. Statim autem ferri quidem conversa est acies ceræ similis, mansit autem collum sicut erat ab initio, sectionis nullum penitus habens signum.

XXVII. Ea de causa tremor invasit occisores, et accedentes ei sunt supplices, quem prius existimabant ne dignum quidem esse apud eos vivere: cujus etiam pedes speciosos prehensantes, quid non dicebant, quid non faciebant, audaciæ petentes veniam, et in Christum fidem aperte confitentes? Ille autem non solum, quod ad se attinet, remittit, sed etiam eis a Christo perfectam petit remissionem. Quamobrem vocem quoque audiit de cælis confirmantem, consummanda ea quæ petiverat, eumque non amplius esse vocandum Pantoleonem, sed Panteleemonem. Res autem, dicebat ea vox, nomini conveniet. Plurimi enim per te consequatur misericordiam. Hanc vocem cum ille audiisset, et de iis quibus dignus erat habitus, certior factus esset, conversus, jussit lictores facere, quod eis imperatum fuerat. Illi autem renuebant, et judicabant hoc esse minime tolerandum. Cum vero instaret martyr, facerent quod a tyranno eis imperatum fuerat, aperte dubitantes, et quid facerent ignorantes, se ipsos utrisque dividunt, nempe pietati, et sancti viri jussui. Et cum omnia prius membra essent deosculati, quamque eum revererentur et colerent, satis restati essent, beatum ejus caput deinde ense amputant vicesimo septimo Julii. Quod quidem, ut arbitror, non potuissent, si ille non annuisset, ut qui nollet a martyrii magna dignitate excidere.

XXVIII. Suntque rursus miracula miraculis consequentia, eo, qui glorificabatur, glorificante eum, qui propter ipsum hæc pati delegit. Lac enim flu-

KΓ'. Ἐπεὶ δὲ, τὸ τοῦ λόγου, πάντα λίθον κινήσας ὁ τῶν λίθων προσκυνητῆς ἀνένδοτον αὐτὸν ἑώρα καὶ πάσης πέτρας στεβρότερον καὶ ὑπερκόλακείας, οὐ λόγων πειθοῖ, οὐ δωρεῶν ἐπαγγελίας, οὐ τιμωριῶν ἀπειλαῖς, οὐκ ἄλλω τινὶ τῶν ἢ θέλγειν, ἢ φοβεῖν δυναμένων τῆς εὐσεβείας παρατρεπόμενον, μάστιγι καὶ ἐπισφοδραῖς αἰκισάμενος, οὐδὲν πλέον ἐλπίζων ἀνέσσειν, ἀλλὰ τῷ θυμῷ χαριζόμενος, τὸν διὰ ξίφους θάνατον καὶ αὐτὸν κατακρίνει, εἶτα καὶ μετὰ τέλος πυρὶ τὸ καλὸν σῶμα παραδοθῆναι, ὁ τοῦ αἰωνίου πυρὸς ἔντως ἄξιός. Ἦγετο τοιγαροῦν εἰς τὸν τῆς τελειώσεως τόπον χερσὶ δημιῶν ὁ ἀθλητῆς πιστευθεὶς. Ἐνθα δὴ καὶ γενόμενος καὶ χαρᾶς ὅσης πλῆσθεις τὴν ψυχὴν (ἤδει γὰρ ἐξ οἴων θιέσεων οἶα τοῦτον διαδέξονται ἡδοναί) τὸ Δαυϊτικὸν τοῦτο ὑπέψαλλε λέγων· *Πλεονάκις ἐμπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου· καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι· ἐπὶ τὸν κῶτόν μου ἐτέκταινον οἱ ἁμαρτωλοί, ἐμάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν· Κύριος δίκμιος συνέκοψεν ἀχένας ἁμαρτωλῶν.* Εἶτα θαυμάσιον ἐκτελεῖ κἀνταῦθα θεός, οὐδὲν τῶν προλαβόντων θαυμάτων ἔλαττον. Ἐλαίας μὲν γὰρ αὐτὸν προσδεδουλοῦσι φετοῦ· παῖσι δὲ τις αὐτοῦ τὸν ἀχένα ξίφει. Εὐθύς δὲ τὸ μὲν τοῦ σιδήρου στόμα κηρῶ ἑοικὸς ἀνεστρέφετο, ἔμεινε δὲ ὁ ἀχένος ὡσπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν μηδὲ ὑπὸ τῶν ἔχων τομῆς σύμβολον.

KZ'. Τρόμος ἐπὶ τούτῳ λαμβάνει τοὺς φονευτάς, καὶ προσελθόντες ἰκέται γίνονται τοῦ μηδὲ ζῆν παρ' αὐτοῖς ἀξίου, ἀλλὰ τὸ θανεῖν ἀτίμως κατακριθέντος, οὐ καὶ τῶν ὠραίων ποδῶν ἐχόμενοι, τί μὲν οὐκ ἔλεγον, τί δὲ οὐκ ἐποιούουν συγγνώμην τε τῆς τόλμης αἰτούμενοι καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν διαβρόχην ὁμολογοῦντες; Ὁ δὲ οὐκ ἀφίησι μόνον, τότε εἰς αὐτὸν ἤκον, ἀλλὰ καὶ παρὰ Χριστοῦ τούτοις τελείαν αἰτεῖται τὴν ἀνεσσειν, ὅθεν καὶ ἀκούει φωνῆς οὐρανόθεν αὐτὴν τε τὴν τελείωσιν βεβαιούσαν τῶν αἰτηθέντων, καὶ ὡς οὐκ ἔτι Παντολέων, ἀλλὰ Παντελεήμων ἔστη καλούμενος καὶ τὰ πράγματα συμφθέγονται τῷ ὀνόματι· πλείστοι γὰρ ἐλέους διὰ σὲ τεύξονται. Ταύτης ἐκεῖνος τῆς φωνῆς ἀκουστής γενόμενος καὶ οἴων ἡξιώθη βεβαιωθείς, ἐπιστραφεὶς ποιῆσαι τὸ κελευσθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τυράννου, ἐπέταττε· οἱ δὲ ἀνένευον καὶ ἤκιστα τοῦτο ἀνεκτὸν ἔκρινον εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὁ μάρτυς ἐπέκειτο ἢ μὴν γενέσθαι τὸ κελευσθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τυράννου φανερώς ἀπορῶντες καὶ μὴ ἔχοντες ὅ τι δράσουσιν, ἀμφοτέροις μερίζουσιν ἐξυτοῦς τῷ τε τῆς εὐσεβείας πράγματι καὶ τῷ ὑπὸ τοῦ ἀγίου κελευσμένῳ· καὶ φιλήσαντες πᾶν μέρος πρότερον καὶ τὴν αἰδῶ καὶ τὸ τέρας ἰκανῶς γνωρίσαντες, εἶτα καὶ ξίφει τὴν μακαρίαν τέμνουσι κεφαλὴν, εἰκάδα ἐβδόμην ἄγοντος Ἰουλλίου μηνός, οὐκ ἂν, οἶμαι, τοῦτο δυνηθέντες, εἰ μὴ ἐκεῖνος ἐπένευε, τοῦ μεγάλου τῆς μαρτυρίας ἀξιώματος ἐθέλων μὴ ἐκπεσεῖν.

KH'. Καὶ πάλιν θαύματα θαύμασιν ἀκολουθεῖ, δοξάζοντος τοῦ δεδοξαμένου τὸν δι' ἐκεῖνον ταῦτα προηρημένον παθεῖν. Γάλα γὰρ ἀντὶ αἵματος εὐθύς

¹² Psal. cxxviii, 1-4.

ἐρρύη, καὶ τὸ τῆς ἐλαίας φυτὸν ᾧ προσεδέθη ἅπαν τῷ καρπῷ βρῖθον ἐδείκνυτο. Ὅπερ εἰς γινώσκοντες τῷ τυραννοῦντι ἐλθόν, ἐκκοπήνα! τε τὸ φυτὸν προστάττει καὶ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος παραδοθῆναι πυρὶ, ὡς περ δὴ καὶ πρότερον ἐκελεύσθη. Οὐκ ἔτι μὲν οὖν οἱ πιστεύσαντες στρατιῶται πρὸς τὸν βασιλέα ὑπέστρεψαν, πολλὴν ὀμότητα τούτου κατεγνωκότες καὶ τὸ τῶν μάγων πρὸς Ἡρώδην ζηλώσαντες, δοξάζοντες δὲ Θεὸν καὶ τὸν αὐτοῦ μάρτυρα διατέλουν· ἀλλὰ καὶ τῶν πιστῶν τινες συναλθόντες ἐν αὐτῇ τῷ τόκῳ ἐξῆς τῆς πόλεως, ἐνθα καὶ τὴν τελείωσιν ὁ μάρτυς ὑπέστη, τὸ ἱερὸν ἐκείνου σῶμα ἐν προσστειῶ σχολαστικῷ τινος (Ἀδαμάντιος αὐτῷ ὄνομα) ἁγίως καὶ ἱερῶς κατέθεντο, εἰς δόξαν Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος, τῆς μιᾶς θεότητος καὶ βασιλείας, ἣν πρέπει τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

xit protinus pro sanguine, et planta oleæ, cui fuerat alligatus, conspecta est tota fructu onusta. Quod quidem cum venisset ad tyranni notitiam, jubet plantam excindi, et corpus martyris igni tradi, sicut etiam prius jusserat. Atque milites quidem, qui crediderant, non amplius reversi sunt ad imperatorem, eum condemnantes magnæ crudelitatis, et quod Magi Herodi fecerunt, imitantes; Deum autem et ejus martyrem perpetuo glorificabant. Quin etiam cum quidam fideles convenissent in eo ipso loco extra civitatem, in quo martyr subit consummationem, sacrum illud corpus in suburbano ejusdem scholastici (erat autem ei nomen Adamantius) sacrosancte deponunt: in gloriam Patris, et Filii, et Spiritus sancti, cui est una divinitas, et regnum: cui venit honor et adoratio in sæcula sæculorum. Amen.

ΑΘΛΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.

CERTAMEN

SANCTI MARTYRIS CALLINICI.

(Latine apud Suriium ad diem 29 Julii; Græcus textus nunc primum prodit ex cod. ms. Paris. (ancien fonds.) n. 1175, sæc. xi Edit.)

Α'. Τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἐπικρατούσης καὶ πάντα ἐπινεμομένης καὶ διαφθειρούσης, δαίμοσι μὲν πονηροῖς τὸ θεῖον σέβας ἐπεφριμίζετο, Θεῷ δὲ τῷ κτίστῃ τῶν ὄλων καὶ δημιουργῷ οὔτε προσέχειν οἱ τῇ δυσσεβεῖα προστετηκότες ἐβούλοντο, οὔτ' ἀπονεμεῖν τιμὴν τὴν προσήκουσαν· τὰς γὰρ ψυχὰς περιθρόντες οἱ τὸ κατ' εἰκόνα λαχόντες παρὰ Θεοῦ, τὸ μὲν τῆς ἀληθείας ἀπεστράφησαν φῶς μύσαντες τὰς αἰσθήσεις πρὸς τὴν τοῦ πεποιηκότες ἐπίγνωσιν, τῷ δὲ γε τῆς πλάνης προσέδραμον σκότει, μητ' αὐγασθῆναι τῇ τῆς χάριτος αἴγλη θελήσαντες, μήτ' ὄλωσιν ἀντωπῆσαι καὶ καταδεῖν πανταχοῦ ἠπλωμένην τὴν ἀκτινὰ τῆς γνώσεως· πολλὴν γὰρ τινα καὶ ζοφώδη καταχέας τῶν ἀνθρώπων ὁ πονηρὸς ἀγνοίαν καὶ τούτους παντοίως ὑποποιησάμενος, τοῦ μὲν ἀληθινοῦ καὶ μόνου διέστησε Θεοῦ καὶ ἀπήγαγεν, εἰδώλοις δὲ κωφοῖς καὶ ἄλλοις αἰσχίστοις ἀφομοιώμασι λατρεύειν ἀνέπεισε καὶ τιμᾶν, ὡς ἂν ἐντεῦθεν ὀλοσχερῶς ἔλη καὶ παραστήσεται. Ἀλλ' οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ φυλάσσων ἡμᾶς καὶ φρουρῶν Κύριος τὴν ὄλην αὐτοῦ καὶ καθ' ἡμῶν ἐμπλήσαι δυσμένειαν, οὐδὲ τοσοῦτον καταναιδεῦσθαι, ὡς πάτημα πάντας ποιῆσαι

I. Cum simulacrorum invales eret insania, et omnia exederet et corrumpere, malis quidem demonibus divinus honor attribuebatur: Deo autem creatori et opifici universorum neque animum volebant adhibere, qui erant dediti impietati, neque ei, quem par est, honorem tribuere. Nam cum multitalis essent animis illis quibus obtigerat ut fierent ad Dei imaginem, veritatis quidem lucem aversabantur, conniventes oculis ad ejus, qui illos fecerat, agnitionem: currebant autem ad tenebras erroris, neque volentes illustrari splendore sue gratiæ, neque omnino contra intueri et aspicere ubique diffusum radium cognitionis. Nam cum multam et tenebricosam effudisset malignus in homines ignorationem, et eos omnino in suam redigisset potestatem, a vero quidem et solo Deo disjunctus et abducit: surda autem et muta simulacra turpissime persuasit colere et adorare, ut sic eos omnino expugnaret et subjugaret. Sed qui nos custodit et servat Dominus, non concessit ei, ut omnino suum in nos impleret odium: neque se adeo impudenter gereret, ut nos omnes concul-

caret. Multi enim eum vicerunt, et omnes ejus vires perdididerunt. Domini enim amore inflammatis eorum animis, et tolis ejus qui est potens, charitate confirmatis, ad bellum gerendum adversus inimicum strenue et audacter processerunt, omnibus quidem membris lacerati, et carnis compagibus resoluti, recreationem autem ac delicias ea quæ magnos dolores afferunt, tormenta existimantes: quos adhuc certaminum sanguine distillantes accepit Christus agonotheta. Puræ namque ei oblatis sunt hostiæ, et victimæ voluntariæ. Propter quæ communis superatus inimicus, cecidit admirabili quodam casu illis spectantibus. Cum eo congressus magnus quoque athleta, et corona redimitus Callinicus, cujus luctam et certamina in præsentī prosequitur oratio, usque adeo derisit ea quæ sunt ejus terribilia, ut tanquam infantem prima statim lucta prostraverit, et humi affligerit. Sed ejus quidem egregii viri omnia singulatim dicere et referre nec ulla posset oratio, nec quæ ab eo gesta sunt, auditione fuerunt accepta ab omnibus, ut possint omnia proferri ab omnibus. Quædam autem pauca, et quæ eorum qui audierunt, minime fugiunt memoriam (etenim interfuerunt quidem, cum decertaret martyr, et viderunt nonnulla eorum quæ fiebant), præsentī oratione tradentur memoriæ. Sic enim et nostro satisfaciemus desiderio, et athletæ afferemus brevem laudem martyrii.

II. Hic ergo divinus et magnus Callinicus, in bona et rerum omnium fertili Ciliciæ regione natus, fuit præclare educatus, Deum quidem omnium Salvatorem et effectorem ab infantia confitens et honorans, simulacra autem, nullo sensu prædita et plane surda, abhorrens et habens odio. Qui cum etiam vellet pietatem ubique disseminare, usus est multis et longis peregrinationibus, vitam quidem dignam religione exercens, vitæ autem institutum exornans religione. Fidem enim in Christum non solum in sinu ferre, sed etiam publice prædicare, pium esse existimans, cognitus fuit a multis magister veritatis: quos perinde ac quidam magnes trahebat ad seipsum, et avertebat ab errore. Ab ejus enim, tanquam alicujus sirenis, dulcissimo verborum capti sono ii qui audiebant, statim deducebantur ad fidei agnitionem, pulchra ei effecti præda.

III. Cum vero multos vicus et civitates obiens, pervenisset Ancyram Galatiæ civitatem magnam, et populo frequentissimam (erat autem verbum divinum in ea explicans et dividens), et multi ex iis qui tunc illic erant, fuissent ejus doctrinæ participes, accensa est ab aliquibus in eum invidia et odium inconsideratum. Qui enim divinas insolenter despiciebant admonitiones, et aversati quidem erant veritatem, tanquam terra autem petricosa semen verbi non admittebant, fidei præconem accusant apud eum, qui tunc erat præses civitatis, virum quidem plenum impietate, plenum item

αὐτῷ. Πολλοὶ γὰρ οἱ τοῦτον καὶ νικῆσαντες καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ ὀλέσαντες δύνανται. Τῷ γὰρ τοῦ Δεσπότου φίλτρῳ τὰς ψυχὰς πυρωθέντες, οἷς ὁ θεὸς ἔρωσ ἐνέσκηψε καὶ ὅλους αὐτοὺς τῇ ἀγάπῃ τοῦ δυνατοῦ ἐπιβρόσαντες, εὐθαρσῶς καὶ γενναίως πρὸς τὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐχώρησαν πόλεμον· πάντα μὲν τὰ μέλη κοπτόμενοι καὶ τὰς τῆς σαρκὸς ἀρμονίας παραλούμενοι, ἀνεσιν δὲ μᾶλλον ἢ τρυφήν τὰς πολυωδύνας βασάνους ἠγούμενοι, οὓς ἔτι καὶ τὰ τῶν ἀγῶνων περιστάζοντας αἵματα ὁ ἀγωνοθέτης Χριστὸς προσελάβετο, θύματα ἁμώμα προσενεχθέντες αὐτῷ καὶ σφάγια ἐθελοῦσια, ἐφ' οἷς ὁ κοινὸς ἡττηθεὶς δυσμενῆς πτόμα πέπτωκε τοῖς ἑρώσιν ἐξήκιστον. Τοῦτῳ συμπλακείσ καὶ ὁ μέγας ἀθλητὴς καὶ στεφανίτης Καλλίνικος, οὗ τοὺς ἀθλοὺς καὶ τὰ παλαισμάτα ὁ νῦν λόγος διέξεισιν, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦ τῶν φθερῶν κατεγέλασεν, ὡς οἷα παῖδα νήπιον ἐκ πρώτης εὐθὺς πάλης καταβαλεῖν καὶ εἰς γῆν καταβρόχάζασθαι. Ἀλλὰ πάντα μὲν τὰ τοῦ γενναίου λέγειν τε ἀνά μέρος καὶ διηγεῖσθαι, οὕτε λόγος ἐστὶν ὁ πᾶσιν ἐναργῶς ἐπιέναι δυνάμενος, οὕτ' ἐν πολλῶν ἀκοαῖς τὰ τοῦτῳ ἐνηχῆθη πεπραγμένα, ὡς ἂν καὶ πᾶσι πάντα γένοιτο ἔκφορα. Ὅλίγα δὲ τινὰ καὶ ὅσα τὴν μνήμην τῶν ἀκουσάντων οὐ διαπέφευγεν (ἐπεὶ καὶ παρῆσαν τινες ἀγωνιζομένῳ τῷ μάρτυρι, ἐνια τῶν γινομένων θεώμενοι) διὰ τοῦ παρόντος λόγου ὑπομνήματι στήσεται. Οὕτῳ γὰρ τὸν τε ἡμέτερον πρόθεον ἀφοσιώσόμεθα, καὶ τῷ ἀθλητῇ βραχὺν τὴν τοῦ μαρτυρίου εἰσοίσομεν ἔπαινον.

B. Οὗτος τοίνυν ὁ θεῖος καὶ μέγας Καλλίνικος ἐν τῇ Κιλικίῳ καὶ φύς καὶ τραφείς, χώρας εὐφόρου καὶ τὰ πάντα χρηστῆς, ἀγωγῆς ἔλαχεν ἀστείας καὶ ὑπερφυοῦς, θεῶν μὲν τὸν πάντων Σωτῆρα καὶ ποιητὴν ἐκ πρώτης ἅμα τριχῶς ὁμολογῶν καὶ τιμῶν, εἰδῶλα δὲ τὰ ἀναίσθητα καὶ κωφὰ βδελυττόμενος καὶ μισῶν, ὃς καὶ τὴν εὐσεβείαν ὑποσπεῖρειν βουλόμενος πανταχοῦ, ὁδοπορίαις ἐκέχρητο συχναῖς καὶ μακροῖς, βίον μὲν ἐπάξιον ἀσκούμενος τοῦ σεβάσματος, τὴν δὲ γε πολιτείαν ἐπικουσμῶν τῷ σεβάσματι· τὴν γὰρ εἰς Χριστὸν πίστιν οὐκ ἐγκόλπιον μόνον φέρειν, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ κηρύττειν ἠγούμενος εὐσεβῆς, πολλοῖς τῆς ἀληθείας διδάσκαλος ἐγνωρίζετο, οὓς δὴ καὶ ὡς εἰ τις μαγνητὴς εἰλκέ τε πρὸς ἑαυτὸν καὶ τῆς πλάνης ἀπέστρεψε. Τοῦτου γὰρ τῆς ἡδίστης τῶν λόγων ἡχοῦς οἷα Σειρήνος ἀφευδοῦς ἀλόντες, οἱ ἀκρωόμενοι πρὸς τὴν τῆς πίστεως εὐθὺς ἐξωγραῦντο ἐπίγνωσιν, καλὸν αὐτῷ γενόμενοι θήραμα.

Γ. Ὡς δὲ πολλὰς κόμας καὶ πόλεις περιῶν καὶ τὴν ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας κατεῖληφε πόλιν οὕτῳ μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον (ἦν δὲ τὸν θεῖον λόγον ὑφαπλῶν κἂν ταύτῃ καὶ διαμένων) πολλοὶ τε τῶν ἐκεῖσε τῶν αὐτοῦ διδασκαλιῶν μεταλήφεσαν, φθόνος ἀνήφθη πρὸς τινῶν καὶ μίσος ἀλόγιστον κατ' αὐτοῦ. Οἱ γὰρ ἀπειροκάλως τῶν θεῶν ἔχοντες παραινέσεων καὶ ἀπεστραμμένοι μὲν τὴν ἀλήθειαν, ὡς γῆ δὲ πετρώδης τὸν τοῦ λόγου σπόρον μὴ δεχόμενοι, ἐνδιαβάλλουσι τὸν τῆς πίστεως κήρυκα τῷ τῆνικαῦτα τῆς πόλεως προστατεύοντι, ἀνδρὶ πλήρει μὲν ἀσεβείας ὄντι, πλήρει δὲ θυμοῦ καὶ ὀμότητος.

Σακερδῶς τούτῳ ὄνομα, ᾧ καὶ θᾶπτον ὁ ἀθλητῆς προσαχθεὶς, εἰς ὄψιν τε αὐτῷ παραστάς· Τί, φησὶν ὁ θρασυὺς ἄρχων καὶ ἀλαζῶν πρὸς τὸν ἅγιον, κατὰ τοσούτου κράτους μόνος τῶν ἄλλων τολμᾶς ἀθάδαζέσθαι, καὶ ταῦτα ἐπηλύς ὢν καὶ οὐχ ἡμεδαπός, πάντων ὑποκυπτόντων καὶ θυσίας τοῖς θεοῖς προσαγόντων καὶ αὐτοὺς εὐμενεῖς ἔχειν σπευδόντων, δι' ὧν ἡμῖν πάντα δωρεῖται τὰ κάλλιστα; Ἀλλὰ σὺ γε οὐ μόνον οὐ προσέρχῃ θύσων αὐτοῖς καὶ ἐξίλεωσόμενος, ἀλλὰ καὶ τοὺς προσιέναι βουλομένους ἀφιστᾶς καὶ λόγις φενακίζῃ ἐπαγωγοῖς, μήτε σώματος μεγέθει θαρρόων, μήτε περιβολῇ ἀξιωματός. Ἡρὸς ὃν ὁ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ πρῶτος οὕτω καὶ προσηνώς ἀπεκρίνατο·

ris fretus magnitudine, neque auctoritate ulla aut dignitate. Cui martyr Christi sic mansuete respondit et placide:

Δ'. Ἐγὼ μὲν ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶ εὐτελής τὸ φαινόμενον καὶ μικρός· περιφέρω δὲ ἐν τῷ ὀστρακίνῳ μου τούτῳ σκεύει τὸν ἐμὸν πολύτιμον θησαυρὸν καὶ μαργαρίτην Χριστὸν, τὸν Κύριόν μου καὶ Σωτῆρα Ἰησοῦν, οὗ δοῦλός εἰμι, ᾧ περ ῥίφην ἀπὸ γαστρὸς, ὃς πλοῦτος ἐμοὶ καὶ καύχημα καὶ ἰσχύς δι' ὧν ἥδιστα ἐμοὶ καὶ τερπνὰ τὰ τοῦ βίου ἅπαντα ἀλγεινά. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, ᾧ ἡγεμών, εἰ τοιοῦτου Δεσπότου ὢν, σπεύδω καὶ ἀγωνίζομαι, ὅπως τε αὐτὸς τοῦ ἰοῦ τῆς κακίας ἐμαυτὸν ἀποξέσαιμι, καθ' ὅσον οἶόντε συντηρήσας ἀλώθητον, καὶ ὅπως τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τοὺς ἠπατημένους ἐκσπάσαιμι καὶ τῇ ἀληθείᾳ προσάξαιμι. Ὁ γὰρ ἐξάγων ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ἰδοῦ αὐτοῦ (ἢ φησὶ τὰ θεόπνευστα λόγια) σώσει μὲν ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. Εἴθε οὖν ἐπέιθου μοι καὶ αὐτὸς τὴν μὲν παροῦσαν ἀπάτην κατκλιπεῖν, τῷ δὲ γε τῆς ἀληθείας φωτὶ προσδραμεῖν. Ἐγnows γὰρ ἂν τότε ὡς ἀληθῶς, τί μὲν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς καὶ Δεσπότης, τί δὲ τὰ παρ' ὑμῶν εἶδωλα καὶ κωφά, ἃ ψυχῆς ἀτεχνῶς κλεθρὸς καὶ ἀπώλεια.

Ε'. Τούτων ἀκούσασα τῶν λόγων ἡ φαύλη ψυχὴ καὶ μισόκαλος, ἀκατασχέτου λίαν ὑπεπλήσθη θυμοῦ, καὶ τῷ ἀγίῳ βλοσυρὸν ἐνιδὼν καὶ δριμύ· Ἔοικάς μοι, φησὶ, τὸν θάνατον τῆς ἡδίστης ζωῆς προτιμᾶν καὶ διὰ τοῦτο ῥήμασιν ἀπονειομένοις κέχρησαι κατὰ τῶν θεῶν, συνείρων ἀπνευστὶ τὰ παιδαριώδη ταῦτα καὶ μάταια· ἀλλ' ἴσθι ὡς οὐδὲν σε τούτων ὀνήσει οὐδέ τίς σε τῶν ἐμῶν ἐξελεῖται χειρῶν οὐδ' ὃν ἐπαγγέλλῃ Σωτῆρα σὸν καὶ Θεόν. Πάντα γὰρ σου διαψήλαφήσω τὰ μέλη, καὶ πᾶν εἴ τι πικρὸν ἐπάξω σοι κολαστήριον, ὡς ἂν αὐτῇ πείρῃ γνῶς, ὅσον τὸ ἀπειθεῖν τοῖς κρατοῦσι κακόν, καὶ ὅσαις ὑπεύθυνοι τιμωρίαις οἱ τοὺς θεοὺς μυκτηρίζοντες καὶ τὴν αὐτῶν λατρείαν ἀπαναινόμενοι. Πρὸς ὃν ὁ μάρτυς θαρσαλεώτερον ἀτενίσας· Μὴ μέλλε, εἶπε, μηδ' ἀναδύου, ἀλλ' ἐτοίμαζε ταχέως πάντα σου τὰ τῶν βασανιστηρίων ὄργανα· ἠκέτωσαν αἱ μᾶστιγες, τὸ ξίφος, τὸ πῦρ, ὁ τροχός, καὶ ὅσα σοι ἄλλα πρὸς τιμωρίαν ἐπινοήσονται· ἐμοὶ γὰρ ἐν μόνον φοβερόν καὶ φρίκης ἄξιον, τὸ φοβηθῆ-

A ira et crudelitate. Ei autem erat nomen Sacerdos. Ad quem cum productus esset athleta, et venisset in ejus conspectum: Quid, inquit audax et arrogans præses sancto, adversus tantam potentiam audes solus ex aliis te insolenter gerere, idque cum sis advena, et non nostras, omnibus se submittentibus, et diis sacrificia offerentibus, et eos studentibus habere benevolos ac propitios, per quos nobis donantur, quæcunque sunt optima et pulcherrima? Sed tu quidem non solum non accedis diis sacrificaturus, et eos placaturus: sed eos etiam ab instituto dimovens, qui volunt accedere, verbis ad inducendum accommodatis decipis, neque corporis fretus magnitudine, neque auctoritate ulla aut dignitate. Cui martyr Christi sic mansuete res-

B IV. Ego quidem me fateor esse hominem specie humilem et pusillum: circumfero autem in hoc meo vase fictili pretiosum meum thesaurum, et margaritam Christum Dominum meum et Salvatorem Jesum, cujus sum servus: cui projectus sum ab utero, qui est mihi divitiæ, gloriatio et virtus, per quæ sunt mihi delectabilia et longe jucundissima quæcunque sunt in vita aspera et molesta. Non est ergo mirum, o præses, si cum talis sit mihi Dominus, contendo et decerto, ut et ipse me a vitii rubigine expoliam, me integrum et sincerum, quoad ejus fieri potest, conservans, utque ab errore idolorum eos, qui sunt decepti, avellam, et adducam ad veritatem. Qui enim abducit peccatorem ab errore viæ suæ (ut dicunt divinitus inspirata Eloquia) servabit animam a morte et operiet multitudinem peccatorum¹. Atque utinam tu quoque a me persuadereris presentem quidem relinquere deceptionem, ad veritatis autem lucem accedere. Tunc enim revera cognovisses, quid sit universorum quidem Deus et Dominus: quid autem, quæ sunt apud vos simulacra, quæ revera sunt animæ exitium et interitus.

V. Hæc cum mala audisset anima, et quæ, quæ sunt honesta, habet odio, ea quæ contineri non poterat ira fuit repleta, et sanctum torve intuens: Mihi, inquit, videris mortem vitæ præferre jucundissimæ, et ideo adversus deos verbis usus es insolentibus, et amentiam tuam significantibus, hæc puerilia et inania contexens, et vano spiritu proferens: sed scias futurum, ut nihil horum tibi prosit, neque te aliquis ex meis manibus eripiat, ne is quidem, quem tu profiteris Deum et Salvatorem. Omnia enim tua membra contrectabo, et quodcunque est acerbum, tibi inferam supplicium: ut ipsa scias experientia, quantum sit malum non parere iis qui dominatum obtinent, et quam multis sint pœnis obnoxii ii qui deos subsannant, et eorum cultum repudiant. Quem martyr audacius fixis intuens oculis: Noli, inquit, differre, nec protrahere: sed cito para omnium tormentorum instrumenta. Veniant flagella, ensis, ignis, rotæ, et quæcunque alia excogitata fuerunt

¹ Jac. v, 20.

ad supplicia. Est enim mihi unum solum terribile et formidandum, ne quid timeatur plusquam Deus, et ab ea quæ illic est, separer beatitudine. Alia autem omnia, quæ meo corpori intuleris, voluptatem mihi potius reputabo, quam cruciatum, propter meum in Deum amorem.

VI. Tunc præses cum desperasset fore ut mutaretur, jubet ei totum corpus cædi nervis crudelissimis. Qui cum cæderetur, clamabat præco : Agnosce deos, Callinice, et eos invoca, ut te ab hoc tormento eximant. Ille autem tam leniter plagas accipiebat, ut ne videretur quidem omnino pati : tantum abest, ut concideret, aut flecteretur, ad Deum solum totam mentem dirigens, et ei constanter agens gratias, pro quo hæc pati delegerat. Et quo magis videbat corpus sanguine diffuere, eo magis subsannabat eos qui verberabant, quod non plures et vehementiores ei plagas inferrent. Sunt eæ enim, inquit, longe minores et imbecilliores, quam ego expectavi, et quam sim tolerare paratus. Propter quæ majori furore percitus Sacerdos, jubet eum pendere a ligno, et ferreis laniari unguis. Quem cum etiam circumstelissent lictores agrestes et crudeles, scrutati sunt totam compagem corporis, nulli corporis parvi parcentes. Dixisses eum habere naturam lapidis, aut aliquam aliam eorum, quæ sunt dura et repugnantia, cum vidisses eum nulla afflicti molestia, nec ullo frangi dolore. Sic eum mutavit ejus amor in Christum, ut ejus, quam habebat, oblivisceretur naturæ. Tantum enim abfuit, ut summo tormento succumberet, ut voce libera irrideret et ludificaretur tyrannum. Qua de causa videbatur hic quidem inexpugnabilis, ille autem pudore affectus, et sola quadam inani se exultatione jactitans.

VII. Cum autem omnino desperasset stolidus, ad hoc ultimum conversus est supplicium, quod solus, vel cum admodum paucis excogitavit et invenit : quod quidem erat signum ejus furiosæ et amentis animæ. Nam cum crepidas clavis acutis confixisset, jubet alligari pedibus martyris, et imperat iis qui eum abducebant, lictoribus, ut tractus iniret viam Gangram usque. Ut autem majores et acriores ei afferrentur dolores ex perforatione clavorum, cum alios lictores collocasset in equis perniciosissimis, cogebat ante eos currere athletam clavis confixum. Omnino vel ad solum spectaculum fractus esset omnis animus, ne apertis quidem oculis hæc ferens aspicere. Sed non ille inhumanis, et corde plane lapideo, aut natura est ullo modo commotus, aut dolorem reputavit insuperabilem : sed tanquam iis quæ gerebantur, insultans, præsidebat superbus, impiam suam animam implens talibus spectaculis. Qui etiam jussit lictoribus, ut simul atque dictam ascendissent civitatem, vehementissimam fornacem accenderent, et sanctum in eam injicerent : ut etiam qui illic sunt, aiebat, viderent ejus inobedientiam

ναί τι πρὸ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκεῖθεν χωρισθῆναι μακαριότητος. Τὰ δ' ἄλλα πάντα, ὅσα ἂν τῷ ἐμῷ ἐπάξαις σώματι, ἡδονὴ μοι μᾶλλον ἢ τιμωρία διὰ τὸν πρὸς Θεὸν λελόγισται ἔρωτα.

Γ'. Τότε ὁ ἡγεμὼν τὴν μεταβολὴν ἀπελπίσας προστάσσει νεύροις ὠμοτάτοις κατὰ παντὸς τοῦ σώματος τύπτεσθαι, ᾧ καὶ τυπτομένῳ ἐπέβρα ὁ κήρυξ· Ἐπίγνωθι, Καλλίνικε, τοὺς θεοὺς καὶ αὐτὸς ἐπικάλεσαι, ὅπως σε ταύτης τῆς βασάνου ἐξέλωνται. Ὁ δὲ οὕτως ἀτρέμας ἐδέχετο τὰς πληγὰς, ὡς μηδὲ πάσχειν ὄλωσ δοκεῖν, πολλοῦ γε δεῖ καταπίπτειν ἢ ἐπικάμπτεσθαι, Θεῷ μόνῳ τὴν ὅλην τείνων διάνοιαν καὶ αὐτῷ ἐπιμόνως εὐχαριστῶν. ἀνθ' οὗ ταῦτα παθεῖν εἴλετο, καὶ ὅσω μᾶλλον ἐώρα τοῖς αἵμασι τὸ σῶμα κατάρβυτον, τοσοῦτω τοὺς τύπτοντας ἐμυκτήριζεν, ὅτι μὴ πλείους αὐτῷ καὶ σφοδρότερας τὰς πληγὰς ἐπιφέροιντο. Ἐλάττους γὰρ αὐταί, φησί, καὶ ἀδρανεῖς κατὰ πολὺ ὦν προσεδόκησα καὶ πρὸς ἃ παρεσκεύασμαι. Ἐφ' ᾧ καὶ πλέον ὁ Σακερδὼς ἐκμανεῖς, ἀναρτᾶσθαι αὐτὸν ἐπὶ ξύλου κελεύει καὶ σιδηροῖς τοῖς ὄνυξι ξαίνεσθαι, ὃν καὶ δῆμιοι περιστάντες ἀγριοὶ καὶ ὠμοὶ τὴν ὅλην ἀρμονίαν τοῦ σώματος διηρεύνησαν, μηδεὶς τῶν τῆς σαρκὸς μορίων φεισάμενοι. Εἶπερ ἂν αὐτὸν λίθου φύσιν ἢ τινα ἄλλην ἔχειν τῶν ἀντιτύπων τε καὶ στερόρων τὸ ἀνάληγτον αὐτοῦ τεθεασμένος καὶ ἀτέραμον, οὕτως αὐτὸν ὁ πρὸς Χριστὸν ἔρωσ ἠλλοίωσεν, ὡς καὶ αὐτῆς ἐπιλαθέσθαι ἤε εἴληχε φύσεως. Τοσοῦτον γὰρ ἀπέιχε τῇ ὑπερβαλλούσῃ ταύτῃ ὑποκατακλίνεσθαι βασάνῳ, ὡς καὶ πεπαρόρησιασμένη ἤδη φωνῇ ἐπιτωθάζειν τὸν τύραννον καὶ αὐτῷ ἐπιγελαῖν· ἐφ' ὧν οὗτος μὲν ὠρᾶτο ἀκαταγώνιστος, ἐκεῖνος δ' ἤτχυμμένος καὶ μόνῳ τῷ διακένῳ φρυάγματι βρένθυόμενος.

Ζ'. Ὡς δὲ τοῖς ὅλοις ἀπεγνώκει ὁ μάταιος, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην ταύτην τιμωρίαν ἐτρέπετο, ἢ μόνος ἢ κομιδῇ σὺν ὀλίγοις καὶ διανοήσατο καὶ ἐξεύρε σύμβολον ὤσαν τῆς ἐμπλήκτου αὐτοῦ καὶ παραφόρου ψυχῆς. Κρηπίδας γὰρ ἤλοις ἐξέσει διαπερνήσας ὑποδεσθῆναι προστάσσει τὸν μάρτυρα καὶ τοῦτον συρόμενον τὴν μέγρο· Γαγγρῶν βαδίζειν ὁδὸν τοῖς ἐπάγουσιν αὐτὸν δημίσις παρήγγειλεν. Ὡς ἂν δὲ μείζους αὐτῷ ὀδύνας καὶ δριμύτερας ἐκ τῶν τῆς ἡλῶν γένοιτο διατρῆσεως, ἐτέρους δημίους ἵπποις ἐπιβιβάσας ὠκυτάτοις καὶ ταχινῶς, θέσειν ἐμπροσθεν αὐτῶν τὸν τοῖς ἡλοῖς διαπεπαρμένον ἀθλητὴν κατηνάγκαζε. Πάντως καὶ πρὸς μόνην τὴν θεᾶν ἐκλάσθη ἂν πᾶσα ψυχὴ μηδ' ἀνεψιγῶσιν ὀφθαλμοῖς τοιαῦτα φέρουσα καθορᾶν· ἀλλ' οὐχ ὁ λιθοκάρδιος καὶ ἀπηνῆς ἢ τι πρὸς τὴν φύσιν ἐπαθεν ἢ τὸ τῆς ὀδύνης ἐλογίσαστο ἀνυπέβλητον, ἀλλ' ὡσανεὶ τοῖς ὀρωμένοις ἐπεντροφῶν, προυκάθητο σοδαρῶς, τὴν ἀνοσιουργὸν αὐτοῦ ψυχὴν τοιοῦτων θεαμάτων κατεμπιπλῶν· ὅς γε καὶ τοῖς δημίσις παρεκελεύσατο ἅμα τῷ ἐπιθῆναι τῆς εἰρημένης πόλεως, κάμινον σφοδρότατην ἐκκαῦσαι καὶ ταύτῃ τὸν ἄγιον ἐμβαλεῖν, ὡς ἂν καὶ οἱ ἐκεῖ, φησί, τὸ ἀπειθὲς αὐτοῦ θεᾶσθαι καὶ ἀπόσχληρον, ἐπεὶ κἂν ταύτῃ τῇ πόλει

πολλούς, ὡς ἀνέγνωμεν, τῆς τῶν θεῶν λατρείας ἀπέστησεν.

Η'. Ὁ οὖν μεγίστου Χριστοῦ ἀθλητῆς τὴν κατάκοπον ταύτην ἀγόμενος ὁδόν, εἶχε τὴν ἄνωθεν χάριν ἐπιβρώννύουσαν αὐτὸν καὶ ὑποστηρίζουσαν, ἧ καὶ θάττον ὁ δρόμος ἠνύετο καὶ τῆς τῶν ἵππων ταχυτήτος ὀξύτερον. Οἷα γὰρ κοῦφος καὶ εὐδρομος μετὰ τῶν σιδηροδέτων ἐκείνων κρηπίδων διέθεσεν, ὑποψάλλων ἐκεῖνα τὰ τοῦ Δαβίδ· Ἐπομένῳν ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχεν μοι. Καὶ ἀνήγειρέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος, καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματά μου, καὶ τὸ· Κύριος φωτισμὸς μου καὶ σωτὴρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος δειλιάσω; Ὡς δὲ μίλια ἐξήκοντα τρέχων διήνυσσε καὶ τινὰ τόπον Ματρίκα οὕτω λεγόμενον κατέλιπε, θαυματουργεῖ τι ἐν ἐκείνῳ παράδοξον καὶ ἐξαίσιον. Τῶν γὰρ ἀπαγόντων αὐτὸν δημίῳν δίψει τὰς γλώσσας καταφροσσομένων καὶ τῆ τε ὑπερβολῆ τοῦ πνίγους (ἦν γὰρ τῶν μηνῶν ὁ Ἰούλιος) τῆ τε ταλαιπωρίας τῆς ὁδοῦ ἐκλείπειν μόνον οὐ μελλόντων καὶ μήτε ὕδατος ποθεν ἐπιφανομένου, ὅθεν τὸ δίψος ἰάσαιντο καὶ ἑαυτοὺς λειποθυμοῦντας ἐπανακτήσαιντο, μήτ' ἄλλης μηχανῆς εἰς θεραπείαν τοῦ παθους εὐρισκομένης, πάντων ἀπογνόντες πρὸς μόνον τὸν ἅγιον ἐπεστράφησαν, τοῖς αὐτοῦ προσπίπτοντες καὶ αὐτῷ τοιαῦτα σὺν δάκρυσιν λέγοντες· Μὴ μνησθῆς τῶν ἡμετέρων κακῶν, ἅγιε, μηδὲ ἐνθυμηθῆς ὅσα ἐν σοὶ πεπαριονήκαμεν, ἀλλὰ τούτων πάντων ἀμνηστίαν λαθὼν, βοήθησον ἡμῖν κινδυνεύουσι καὶ δὸς ὕδωρ διψώσαις ψυχαῖς καὶ τῆ βία ἐκτετηγμέναις τοῦ καύσιονος· ἀνάλωται γὰρ ἡμῖν ἡ φυσικὴ νοτις, ἐξέλιπεν, ὡς ὄρας, ἡ ἰσχύς, ὁ καύσων ὑπὲρ κεφαλῆς. Πάντα ὁμοῦ συνέσχεν ἡμᾶς τὰ δεινὰ, ἃ σοῦ μόνου ἐστὶ μεταβαλεῖν καὶ ἰάσασθαι.

Θ'. Ταῦτα τῶν δημίῳν λεπτῷ καὶ ἀτόνῳ λεγόντων τῷ φθέγματι, ἔλεον τούτων λαμβάνει ὁ συμπαθέστατος, καὶ ἑαυτὸν εἰς ἰκεσίαν τρέψας, ἐπεκαλεῖτο τὸν ἀμνησίκακον Θεὸν καὶ ἐδέετο μὴ παριδεῖν τοὺς τοσαύτη πιεζομένους ἀνάγκη, ἀλλ' οἰκτεῖρησαι καὶ ὕδωρ πιεῖν πκρατχεῖν, ὡς περ πάλαι τὸν ἐν ἐρήμῳ λαθὼν, καὶ τῆ δίψῃ κεκαυμένους παραμυθῆσασθαι· καὶ, ὦ τοῦ θαύματος! ἅμα τῆ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου καὶ προσευχῆ, ὕδωρ ἀπὸ τίνος πέτρας βυέν καὶ τοῦτο ἀφθόνως βλύσαν, ὡς περ ἀπὸ πηγῆς, τῶν τε δημίῳν τὰ καταφρυγένη ἀνέψυξε στόματα τοῦ κκεινοῦ ἐκείνου καὶ ποτίμου νάματος ἐμπλησθέντα, καὶ τοῖς ἐξῆς πᾶσι πλήσιμιον ἐτηρήθη τὸ πόμα καὶ ἀέναον. Οὐ γὰρ ἐπέλιπεν ἐκ τότε ρέον καὶ μηδέποτε δαπανώμενον. Τοιαύτη τοῦ μάρτυρος ἡ πρὸς τὸν Θεὸν παρρησία καὶ δύναμις· οὕτω τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν δοξάζει ὁ Κύριος. Ὁ γὰρ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους καὶ τρέφων ἅπαντας τῆ τροφῇ πονηροῦς τε καὶ ἀγαθοῦς, τί θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι τούτοις καίπερ οὔσι τὸν τρόπον

atque contumaciam : quoniam in ea quoque civitate multos, ut accepimus, abduxit a cultu deorum.

VIII. Ille ergo magnus Christi athleta per hanc viam ductus laboriosam, habebat supernam gratiam eum confirmantem et sustentantem : a quo etiam perficiebatur cursus celerius, quam ab illis equis, quamtumvis pernicibus. Nam perinde levis, ac si fuisset ad cursum expeditus, cum illis ferro alligatis percurrebat crepidis, psallens illa Davidis : *Expectans expectavi Dominum, et attendit mihi. Et eduxit me de lacu miseriae, et de luto faecis. Et statuit supra petram pedes meos, et direxit gressus meos*¹. Et illud : *Dominus illuminatio mea et Salvator meus, quem timebo ? Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo ?* Postquam autem currens peregit sexaginta stadia, et pervenit ad quemdam locum, qui dicebatur Matrica, facit in eo quoddam insigne miraculum. Nam cum lictoribus, qui eum abducebant, linguae siti torrerentur et aestu immodico (erat enim mensis Julius), et propter viae molestiam propemodum delicerent, et nec aqua alicunde appareret, qua sitim sedarent et se exanimatos recrearent, et nec alia inveniretur ratio, qua malo afferrent remedium, omni spe abjecta, ad solum sanctum conversi sunt, ad ejus pedes provoluti, et haec ei dicentes cum lacrymis : Ne recorderis nostrorum malorum, o sancte, nec veniant in mentem nostrae in te contumeliae. Sed eorum omnium oblitus, ser nobis opem periclitantibus, et da aquam sitientibus animabus, et quae sunt vi aestus liquefactae : consumptus enim est nobis humor naturalis. Defecit, ut vides, virtus, aestus imminet capiti. Nos omnia simul opprimunt mala, quae tuum est solius mutare et curare.

IX. Haec dicentibus lictoribus tenui et imbecilla voce, eorum movetur misericordia vir maxime misericors : et cum se convertisset ad preces, invocavit Deum, qui injuriarum et malorum obliviscitur, ne eos despiciatur tanta oppressos necessitate : sed misereatur, et aquam eis libendam praebet sicut olim populo, qui erat in solitudine, et eos consoletur qui sunt adusti siti. Simul autem cum sancti invocatione et precibus (o miraculum !) aqua ex quadam petra effluens, et tanquam ex fonte copiose scaturiens, et lictorum torrida ora refrigeravit, repleta illo novo et copioso fluente, quod posteris est conservatum plenum et perenne. Non enim defecit fluens ab eo tempore et nunquam est consumptum : Talis fuit martyr ad Deum fiducia et virtus. Ita eos, qui glorificant ipsum, Deus glorificat. Qui enim solem suum oriri facit super justos et injustos, et nutrit omnes tam malos, quam bonos², quid mirum, si his etiam viris, licet sint moribus saevi, et caedes spirantes, abunde

¹ Psal. xxxix, 2, 3. ² Psal. xxvi, 1. ³ Matth. v, 45.

suppeditavit suam misericordiam? Qui cum etiam, ut diximus, abunde bibissent ex illa aqua quæ affluerat, et suos recreassent et erexissent animos, perrexerunt iter facere, sequente eos quoque martyre. Quod cum totis septuaginta stadiis confecissent, Gangram pervenerunt, sicut eis imperatum fuerat.

X. Cæterum lictores non labentes quidem (habebant enim ante oculos martyris beneficium), sed victi metu eorum, qui obtinebant dominatum (habebant enim animos molles et flexibiles et hiantes ad ea sola quæ videbantur), festinarunt facere id, quod jussi fuerant, eos maxime incitante martyre ut abiret celerius ad eum quem cupiebat. Quocirca cum fornacem succendissent, et sanctum prope statuissent, jam lætantem et exultantem in eam injecerunt. Qui cum etiam ultimis verbis Deum laudasset, et in certaminis consummatione egisset gratias, in manus Domini tradidit spiritum, et ad eam quæ illic est, transiit beatitudinem, vicesimo nono mensis Julii. Sed tu quidem, o beate, martyrum decus et ornamentum, sic e vita egressus, et præmiorum stigmatibus decoratus, nunc purus sedes cum Christo sponso purissimo, in hoc te oblectans et exhilarans, et corona gloriæ ab eo coronatus. Memento autem nostri quoque deinceps, qui te colimus, et hoc sacrum tuum festum celebramus: et da nobis, ut æquabiliter et sine ulla offensione transigamus vitæ asperitatem: ut cum non obruti enataverimus ex hoc mari tentationum, in portum quietis appellamus, ipsum habentes gubernatorem tuis intercessionibus Dominum nostrum et Salvatorem Christum: quem decet omnis honor et adoratio in sæcula sæculorum. Amen.

φωνικοῖς, τὸν αὐτοῦ ἐπεδαψιλεύσατο ἔλεον; Οἱ καὶ ἀφθόνωσ ἐκ τοῦ καταβρέυσαντος ἐκείνου ὕδατος πεπωκότες, ὡς ἔφαμεν, καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἀνασωπυρήσαντες, εἶχοντο τῆς ὁδοῦ, ἐπομένου αὐτοῖς καὶ τοῦ μάρτυρος, ἦν καὶ ἑβδομήκοντα ὄλοις σταδίαις συμπεράναντες τὴν Γάγγραν ἤδη κατέλαβον, καθὰ τούτοις προσέτακτο.

Γ'. Ἄλλ' οἱ δῆμοι εὐλαβοῦμενοι (εἶχον γὰρ ἤδη πρὸ ὀμμάτων τὴν εὐεργεσίαν τοῦ μάρτυρος), φόβου δὲ ὄμως τοῦ παρὰ τῶν κρατούντων ἠτιώμενοι (ἄλλως τε καὶ ψυχὰς ἔχοντες ἐκλύτους καὶ μαλακὰς καὶ πρὸς μὴνα κεχηνοῦσ τὰ ὀρώμενα) τὸν κλευσθὲν ποιῆσαι ἠπειγόντο, μάλιστα καὶ τοῦ μάρτυρος, παρορμῶντες αὐτοῦσ ὡσ ἂν θάπτον ἀπιη πρὸς τὸν ποθούμενον. Ὅθεν καὶ κάμινον ὑπανάψαντες καὶ πλησίον τὸν ἅγιον περιστήσαντες, χαίροντα ἤδη καὶ ἀγαλλιώμενον, ταύτη ἐνέβαλλον, ὅσ καὶ ῥήμασι τελευταίοις τὸν Θεὸν ὑμνήσας, καὶ αὐτῷ ἐπὶ τῆ τοῦ ἁγίουσ τελειώσει εὐχαριστήσας ταῖς τοῦ Δεσπότου χερσὶ τὸ πνεῦμα παρέδωκε καὶ πρὸς τὴν ἐκείθεν ἀπέβη μακαριότητα, εἰκάδα ἐνάτην τοῦ Ἰουλίου ἄγοντες. Ἄλλὰ σὺ μὲν, ὦ μαρτύρων ἐντρύφημα καὶ καλλώπισμα, οὕτω καὶ βιοῦσ καὶ μεταστάσ καὶ τοῖς στίγμασι τῶν ἄθλων ὠραῖσθεις, νῦν καθαρὸς τῷ καθαρωτάτῳ νυμφίῳ παρίστασαι Χριστῷ, ἐνηδόμενος τούτῳ καὶ ἐπειφραίνόμενος καὶ τῷ τῆς δόξης στεφάνῳ παρ' αὐτοῦ ταινιούμενος, μέμνησο δὲ καὶ ἡμῶν λοιπὸν τῶν τιμώντων σε καὶ τὴν ἱεράν σου ταύτην ἐορταζότων πανήγυριν, καὶ δίδου ἡμῖν ὁμαλῶσ καὶ ἀπροσκόπως τὴν τοῦ βίου διανῦσαι τραχύτητα, ὡσ ἂν ἄκλυστοι τὴν τῶν πειρασμῶν διανηξάμενοι θάλασσαν τοῖς τῆς ἀναπαύσεισ λιμέσι καθορμισθειῆμεν, αὐτὸν ἔχοντες κυβερνήτην διὰ τῶν σῶν πρεσβειῶν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Σωτῆρα Χριστόν, ὃ πρέκει πᾶσι τιμῆ καὶ προσκύνησις εἰς τοῦσ αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

VITA

SANCTI ET JUSTI EUDOCIMI.

(Apud Surium ad diem 20 Julii. Græcum textum non invenimus.)

I. Eudocimi, qui convenienter suo nomini ex Deo laudem est assecutus, vitam bonum est exponere. Hinc enim simul voluptas et utilitas non redit solum ad expositores, sed multo magis ad auditores; non solum quod se ostenderit vehementem amatorem virtutis, et quod est honestum, statim elegerit ab incunte ætate; cum multis enim aliis fuit hic vitæ zelus ei communis: sed quod in illo præcipuum et pene singulare, vel omni, vel magna ex parte excelluit, ejus in mundo fuit supra mundum vita: et quod cum viveret in medio tumultuum, et harum rerum instabilium, quæ om-

nibus tempestatibus sordibusque plenæ sunt, puram et tranquillam, et minime inquinatam suam conservaverit animam: et ostenderit esse timidi et pusilli animi, mundi fugam persequi, et adjutrice uti solitudine, perinde ac si quis in maris tranquillitate navigans, et absque ullis fluctibus ventisque vehementibus, velit vocari peritus navigationis, et intelligens eorum quæ ad mare pertinent. Quoniam ergo illius vita est exemplar sufficiens, cum omnibus, ut semel dicam, qui virtutis studium sibi vendicant, ut iis qui in mundo vivunt, et mundo (ut cum divino Paulo dicam) uti solum

non abuti eligunt, dicantur res illius, et virorum A bonorum animis apponatur mensa divina, et opsonia, quæ nunquam consumuntur.

II. Sanctus ergo Eudocimus genus quidem duxit ex Cappadocibus, piorum parentum pia soboles. Quorum alter quidem Basilius, Eudocia autem nomine, quæ genuerat, erant genere insignes, opibus abundantes, illustresque auctoritate. Patri-
ciorum enim dignitate clarus erat Basilius. Cum tam præclaros autem generis fontes haberet filius, non tam visus est nobilis ex parentibus, neque tantam ex eis accepit gloriam, quantam ipse præclaris suis factis ex se nobilitatam suis attulit parentibus. Nam filios quidem, qui ex claris orti sunt parentibus, permultos invenies : parentes autem talium filiorum, qui in medio mundo vitam nulli reprehensionem affinem transegerunt, admodum paucos. Ille ergo doctrinæ et disciplinis jussus attendere, magnum in his posuit studium, non verberibus, non terroribus, non aliquo alio indigens ex iis quæ possunt puerilem ad res honestas excitare socordiam : sed ipse erat sibi stimulus ex propensione et animi alacritate ad ea quæ bona sunt. Multo autem magis invigilabat lectioni divinorum eloquiorum, et assidue in eis versabatur, adeo ut ipse quoque caneret cum divino Davide : *Exsultabo ego super eloquia tua, ut qui invenit spolia multa* ². Et : *Quam dilexi legem tuam, Domine : tota die meditatio mea est* ³. Propterea ei reputatum est supra millia auri et argenti ⁴, juxta divinum Prophetam, dico Davidem. Et Dei eloquia dulcia gutturi ejus fuerunt, et supra mel ori ejus ⁵.

III. Vacabat autem divinis templis et assidue ad ea veniebat. Et cum ejus æquales et familiares dediti essent venationibus, et equorum cursibus, et aliis adolescentum studiis, ille ea ægre ferebat, et ab eis minime movebatur, et nulli cedebat ex iis quæ juvenilibus blandiuntur cupiditatibus. Jucunde vero et libenter versabatur Eudocimus, aut in domo orationis, aut in lectione divinorum Eloquiorum, per quæ studebat seipsum reddere templum Deo dignum ut qui nihil ostenderet injucundum, nihil turpe ex deformitate animi perturbationum, et in eas collato studio. Non res adversæ, non secundæ, non aliquid ex iis quæ D animum possunt aut efferre, aut deprimere, fuit satis validum ad eum a suo instituto dimovendum : sed dexteris et sinistris armis (ut dicit Paulus ⁶) dextere utebatur, et ea materiam faciebat philosophiæ. Quin etiam cum viam sæpe ingrederetur, tam quæ ferebat ad regiam, quam quæ in ullum alium locum, mentem simul et linguam habebat intentam operi : hanc quidem canentem Psalmos Davidis, illam autem attendentem, et quæ dicebantur intelligentem, et jubenti ipsi Davidi parentem. Non enim id ei, quod multis, usuveniebat, qui psallunt quidem, sed non intelligunt : quique cum iis

quæ dicunt, ipsi prius pugnant, et re ipsa aperte contradicunt, cum procul ab iis quæ dicuntur, aberret eorum animus. Temperantiam autem, quæ vere publica est, et pulchritudine alias excellit virtutes, sic amavit, et ab ea ita aperte est superatus, ut eam in vita sociam, et quæ secum habitaret, delegerit, et audacter cum Job diceret non hoc solum : *Oculum meum non est cor consecutum* ⁷, sed etiam, quod illo est majus, pactum fecisse cum oculis, nullo modo intellexisse super virginem ⁸ : et usque adeo vitaverit cum muliere colloqui, ut soli matri non esset prohibitum ad eum accedere, quam in magna habebat veneratione : ut qui non solum maternis, sed virtutis etiam cederet legibus. Præter eam autem nulli licebat mulieri cum eo omnino loqui, aut ad eum adire.

IV. Cum temperantia vero conjunxit etiam eleemosynam, cum pulcherrima eam quæ est maxime hilaris : adeo ut illius quidem lumine illustraretur facies, hujus autem oleo cor pinguesceret, essetque et mundus et misericors : adeo ut altitudo, quæ procedit ex puritate, ad proximum (ut par est) ex consensu se inclinans, in tuto esset. Tam splendide autem attendebat eleemosynæ, et eam ita amplectebatur, ut non solum superfluis, sed etiam necessariis se pie gereret : et non parce seminaret, sed in benedictionibus : et non solum pecuniis, sed etiam carnibus, si ex iis pauperibus dari posset auxilium, minime parceret, idque admodum hilari, promptoque et alacri animo, motus dilectione in Deum et proximum. Fructus enim charitatis, est in fratrem misericordia, adeo ut ipse promptior esset ad dandum, quam ille ad accipiendum, qui opus habebat misericordia : et cum dedisset, ipse magis letaretur, et plus se juvari crederet, quam is, qui acceperat, quomodo res vere habebat. Majores enim sunt divinæ gratiæ, quam humanæ, quas ipse larga manu emebat largius illinc scaturientes. Et, ut semel dicam, orphanorum erat pater Eudocimus, curator viduarum, indumentum nudorum, panis esurientium, animarum quæ ægritudine gravabantur solatium.

V. Is cum et ab imperatore honores, et quæ est ad tempus, gloriam assequeretur propter virtutem, nihil ex eo lædebatur, ut cujus nec calor animæ tepesceret, neque ad cursum spiritualem fieret impetus hebetior : sed potius eam quoque Deo ascribens gratiam, hinc sumebat occasionem majoris in ipsum desiderii, et eum colendi promptius et alacrius. Certe cum esset electus, ut præesset parti exercitus Cappadocum, et moraretur circa id, quod vocatur Charsianum, gerebat magnam curam populi, ut qui non solum de eis esset paterne sollicitus, sed eas etiam, quæ erant inter se invicem, ut solent, controversias solveret, nullam in partem propendente trutinam justitiæ : et judicans orphanum (ut dicam cum Isaia ⁹), et vi-

² Psal. cxviii, 162. ³ ibid. 97. ⁴ ibid. 72. ⁵ ibid. 103. ⁶ II Cor. vi, 7. ⁷ Job. xxxi, 7. ⁸ ibid. 1. ⁹ Isa. i, 17.

duam justificans, et omnibus idem apparens per æqualem in omnes benevolentiam. Et quid opus est, ut dicam singula? Erat virtute perfectus Eudocimus; erat insignis charitate in Deum, et insignis charitate in proximum. Quamobrem ejus exitum et interitum, proximo, inquam, clanculum detrahere, adeo odio habebat, ut non solum ipse nihil tale faceret, sed etiam si alius vellet facere, minime sustineret non honestis verbis aures præbere: et quod ad se attinet, illas quoque conservaret peccatis superiores.

VI. Illum sic viventem, piūque vitæ institutum excercentem, et recte se gerentem communis in regione aliena finis occupat, cum esset triginta tres annos natus, et necdum quidem canis capillos albefecisset, multorum autem canos superaret prudentia. Male autem habebat Eudocimum, non quod absolute moreretur, ut qui per totam vitam id esset meditatus, et quam cum egisset vitam, quænam sors esset eum consecuta: et alioqui cum esset sapiens, non ignorabat omnino, qualis esset lex inter composita: nempe quod cum accepisset principium, necesse esset finem quoque consequi; quamobrem non eum conturbabat corporis separatio, sed quod eum matrem non vidisset charissimam, longe esset peregrinatus. Quomodo autem est mortuus? est enim hoc simul philosophiæ et utilitatis particeps. Ægrotabat quidem vir ille, et morbus eum jam eo deduxerat, ut ultimum ageret spiritum. Ipse vero cum suos accersisset familiares, primum quidem diligenter mandavit, et eos jure jurando adegit, ut eum mandarent sepulcro, sic indutum, et nequaquam in ipsum observarent, quæ solent in mortuis. Deinde cum omnes jussisset extra fores egredi, ipse solum inclusus dat se orationi. Oratio autem erat (audita enim fuit a quodam, qui prope fores auscultabat) ut ejus ad Deum excessus esset obscurus, et nulli cognitus, quomodo etiam tota fere ejus vita nulli evasit manifesta. Cum vero alia quoque adjecisset orationi, et egisset gratias, et postremo dixisset: *In manus tuas commendo spiritum meum*¹⁰, vere sanctam emisit animam. Quidam autem ex iis qui sepulturæ ejus inserviebant, magis rustice, quam pie, in hoc mandato exsequendo affecti, non solum cum vestimentis et calceis, quibus erat indutus, sed etiam cum stragulis, in quibus jacebat, in lignea capsula sic impositum, humi condunt eum, qui nihil habebat dignum tenebris, nube omnino solem, aut lignum modio, aut potius, si mavis, in cella penaria pretiosissimum thesaurum, et qui non potest consumi. Sed ille sic quidem fuit conditus: Deus autem non passus est eum latere, sed eum reddit manifestum causa multorum utilitatis. Sic autem facit.

VII. Vir quidam a spiritu vexabatur dæmoniaco, Elias nomine, cum post mortem sancti non nulli dies præteriissent. Repente accedit ad sepulcrum,

multa quidem dicens, multa autem faciens, quæ solet facere nequitia dæmonum in damnum humanæ naturæ, quæ desuper bello ab eo appetitur. Dæmone quidem moto a sancto, aut a Christi potius virtute, ut eum manifestum faceret et honoraret, movente autem et torquente, et maxima tempestate hominem conturbante, cum tanquam mortuum Eliam humi jecisset, sceleratum illud dæmonium statim abiit, ut quod fuerat homini veluti quædam disciplina, et medicamentum ad expianda peccata iis, quæ Deus novit, judiciis. Atque Elias quidem sic fuit liberatus a dæmone: Deus autem non eonsque fecit consistere sui servi gloriam: imo vero cum tanquam tuba valde clamans, in multos esset dispersum miraculum, multitudinem eorum, qui laborabant variis morbis, vocavit ad sepulcrum, sepulcrum, inquam, ex quo admirabiliter multis scaturiebat vita et curatio.

VIII. Ex his vero una mulier, quæ habebat filium, cujus solutæ erant manus, quique eas ferebat non secus atque lapis ac statua, cum ardentem accessisset ad sepulcrum, non longa opus habuit mora, non negotiis, non diebus: sed cum primum venit, ei opem tulit ad liberandum a morbo filium, oleum sumptum ex lucerna beati sepulcri: quo cum illa filii manum unxisset, vidit statim eum totum illæsum, et utentem manibus simul liberis et suo fungentibus officio. Alius autem puer eodem quidem modo affectus, in hoc vero solo differens, quod priori quidem manus, ei autem pedes erant immobiles: is ergo simili fide oblatus, similem quoque consecutus fuit curationem. Nam cum is quoque unctus esset in pedibus oleo lucernæ, protinus exsiliit, et fuit causa magnæ gratiarum actionis, quæ offerebatur ipsi sancto, qui curaverat, et Deo, qui præbuerat gratiam curationum.

IX. Rursus autem mulier vexata a dæmone, liberata est a maligno spiritu eam vexante, cum solum accessisset ad sepulcrum, et pulchre didicisset, quemadmodum lux persequitur tenebras, et quam sit terribilis, bonus et gratus servus malo servo et fugitivo, propter eam quæ ei cum Domino intercedit, conjunctionem et familiaritatem. Porro autem alii quoque mulieri, quæ gravi morbo laborabat, fuit mirabilis curatio solutio sepulcri pulvis sumptus cum fide, deinde aqua conspersus, aut ut melius dicam, ejus lacrymis, et impositus parti corporis, quæ male se habebat. Et ideo cum seminasset in lacrymis ferventis in Deum fidei, messuit exultationem curationis¹¹. Non paucis quoque aliis male affectis, qui longe aberant, fide autem non erant longe, hic pulvis ad eos allatus, visus est aptum in omni morbo medicamentum, et quod multis quoque aliis modis erat jucundissimum. Nam cum eo, quod curabat certissime, habebat etiam celeritatem, et cum

¹⁰ Psal. xxx, 6. ¹¹ Psal. cxxv, 5.

celeritate, molestiæ vacuitatem, et cum molestiæ A
vacuitate, quod nulla erat omnino solvenda merces,
et nihil peius damni accipiebatur. Deficiet me
tempus et oratio, defectæque erunt manus scri-
ptionis operi servientes, si voluerimus omnia
comprehendere, quæ et prius ille, ubi fuit
sepultus, et nunc huc quoque translatus, facit mi-
racula.

X. Quoniam autem translationis meminit oratio,
de ea quoque tractandum est, quemadmodum
facta sit et quænam fuerit causa, quod illius cor-
pus sepultum in finibus Charsiani, sit in hanc regionem
translatum civitatem. Magna et velox ejus mira-
colorum fama in omnes partes pervadebat, et
implebat aures omnium: et natura quidem sic ha-
bebat, nunc autem velocior quoque facta est pro-
pter rei novitatem. Ubi enim speraverit quispiam,
hominem in mundo viventem, et qui populi sus-
ceperat administrationem, et qui singulis horis
tantis agitabatur fluctibus, posse per se quiescere,
et interiorum hominum habere nulla vexatum
molestia, illætosque et manifestos in se conservare
typos Dei memoriæ, et ejus metu cor custodire
mundum ab omnibus sordibus? Nam pietatem
quidem exercere, et amplecti honestatem, virtutis-
que aliquantisper et Dei meminisse mandatorum,
in multis fortasse invenies ex his etiam, qui in
mundo vivunt. Non enim eos omnino virtute nu-
dabimus, et tanquam propriam possessionem eis
solis tribuemus, qui sunt a mundo separati. Sed
ad tantam impatibilitatis et virtutis esse evectorum
altitudinem, ut consequatur quis gratiam et splen-
dorem miraculorum, id eorum solum dixeris, qui
mundo et mundanis omnibus multam salutem
dixerunt, et solitudines magis quam civitates, et
deserta, et longe esse remotum ab amicis propter
Christum sunt amplexi, eorumque paucorum: si-
quidem paucorum novimus eam quæ est pro viri-
bus, perfectionem.

XI. Cum sic ergo fama ejus mortis et miraculorum
esset dispersa, ejus parentes (eis enim adhuc vi-
ventibus est mortuus) et maxime mater, quæ ma-
ximo et germanissimo amore, ut filios solent ma-
tres, eum prosequeretur, magnum ignem habebant
in visceribus, simul quidem et ut filium desideran-
tes, et cupientes conspici parentes ejus, qui adeo
clarus erat miraculis. Mater ergo non ferens cor-
dis impetum, arbitrata, esse quid parvum et nihili
faciendum, et non satis firmam piæ matri excusa-
tionem viæ longitudinem et senectutis imbecillita-
tem, horum omnium nullam ducens rationem,
profecta Byzantio ad id, quod jam prius diximus,
Charsianum incredibili pervenit celeritate. Deinde
cum aspexisset eorum multitudinem, qui assidue
accedebant ad sepulcrum, et donum, quod asse-
quebantur, qui multis et variis laborabant morbis
et affectionibus, et quam celere adipiscebantur cu-

rationem, ipsorum, inquam, malignorum spirituum
morborumque et affectionum, ut qui perinde ac
si horribilem terrorem, et accedere non permit-
tentem, eis incutiat sepulcrum, non possint per-
manere: vel potius ut hostes quidam et iniurii,
qui fortis imperatoris ne possint quidem ferre
conspectum, sed eos quos ceperunt, statim dimit-
tant, et in fugam se conjiciant; hæc cum illa vidis-
set, et sepulcro fuisset circumfusa, jucunde et
et canore deslebat, partim quidem filium lugens
ut mortuum, partim autem ut ex Deo viventem,
et tantis dignatum miraculis admirans, et ut quæ
ipsa quoque gratia et gloria frueretur, et eo nomine
gloriaretur.

XII. Fili, voce dicebat altiore, fili, lux æterna
B meorum oculorum, fili, arcanum quoddam et ineffa-
bile bonum parentibus: undenam tibi hæc clara
et magna lux curationum? Undenam copiosa fluxit
gratia Spiritus? An sunt hæc omnino piæ vitæ re-
muneratio, et occultorum laborum? An potius
non solum remuneratio, sed arrha et præmium
honorum, quæ te post hæc manent? Sum ego re-
vera beata inter matres, quæ digna sum habita,
quæ essem et vocarer mater talis filii. Non tibi
amplius contexo lamentationes maternas tanquam
filio, sed tanquam Dei amico hymnos cano spirita-
les. Non amplius te voco filium, et fructum ventris
mei, sed filium Dei per gratiam, non ex sanguini-
bus, nec ex voluntate carnis, sed revera natum
ex Deo¹². Quem cum ipsa genuerim carnaliter,
C ab ipso rursus vicissim generor spiritualiter. Nec
erubesco eum vocare patrem, cujus verus pater
est ille cœlestis: cognati autem, angeli et sancto-
rum omnium chori, honorum operum communio-
ne, et æqualitate remunerationis. Curam gere pa-
rentum, quibus est gravius tui desiderium, quam
senectus. Atqui, o charissime, pulchre carnali tuæ
matri referes gratiam pro datis alimentis, si spiri-
tali tuo Patri tuis intercessionibus eam reddas
familiarem. Pulchre quoque patri tuo referes
gratiam, quod te ad hoc, ut esses, produxerit, si ad
ejus senectutis et imbecillitatis requiem sinus
Abrahæ petieris. Hæc nunc ad te contendunt et
patris canities, et matris in partu dolores, et ubera,
D quæ tu, qui es omni ex parte perfectus, suxisti, cum
esses adhuc infans. Curam gere parentum, curam
gere cognatorum. Lætabitur, sat scio, Deus, quem
tu honorandum censes in parentibus, quos jubet
illius præceptum honorare, utpote quod per ipsos
honor ad illum feratur. Nam et primus omnium
est pater, et opifex, et causa, ut ad hoc, ut sint,
producantur.

XIII. Hæc dixit, et jubet tolli lapidem, et capsam
trahi extra monumentum. Quod cum factum esset,
ubi ea jubente, apertus est locus, cernitur mira-
culum, et ad videndum divinissimum, et ad dicen-
dum jucundissimum, et ad ea, quæ præcesserant,

¹² Joan. 1, 13.

confirmanda validissimum. Decem et octo menses præterierant post mortem, et qui tot ante dies erat mortuus, nullum habuit signum, non corporis fluxionem, non compaginis solutionem, non carnis consumptionem, non nigrorem, non aliquid quod esset evanidum, aut quod emarcuisset, et esset liquefactum: sed totus videbatur recens, perinde ac si nuper eum reliquisset anima. Propemodum videbantur esse membra cum motu, genæ cum rubore, labra cum flore, os cum anhelitu. Existimasses, te cum omnino videre non mortuum, sed potius dormientem, aut seipsum colligentem, et diligentius aliquid meditantem. Porro autem ipsæ tunicæ, ipsæ vestes stragulæ adeo erant integræ et illæsæ, et nullo detrimento affectæ (quod attinet ad sepulturam) atque si fuissent positæ in arca, et diligenter custoditæ. Est mortuis corporibus ex se quid injucundum ac tetrum. Est vestibus quoque quæ longo tempore jacuerunt, et aliis ejusmodi malus quidam odor, et qui offendit odoratum. Illic autem nihil ejusmodi, sed bonus odor, et gratia, et delectatio, tanquam non aliquid sepulcrum et loculus, sed hortus esset apertus. Probantur ea quæ dicta sunt, et quod corpus esset adhuc integrum et recens, ex hoc quod sequitur.

XIV. Quidam monachus, Joseph nomine, sacerdos, et qui pietati studebat, cum tunc adesset, subjectis manibus, et amplexus mortuum, conabatur erigere. Ille autem cedebat et videbatur parere, et seipsum tradere. Erectus itaque fuit vir ille admirabilis, articulis et compagibus recte inter sese habentibus. Quod cum vidisset presbyter, et metu esset repletus, rogavit ut permitteret ea auferre, quibus erat indutus. Ipse autem rursus paruit, et manus remisit presbytero et pedes, ut iis uteretur ut vellet. Exiit ergo eum sacerdos tunica, et eam altera induit. A pedibus vero amovet non solum calceos, sed ea etiam, quæ intus erant ex serico imposita pedibus. Hæc ergo omnia tam facile fecit, et citra ullum laborem, perinde ac si ille opem ferret sacerdoti, et se traderet, ut eo commode uti posset. Deinde eum rursus reclinat in ea, qua prius erat, figura: adeo ut id totum divino factum sit consilio, quod sic sepultus fuerit, ut erat antea: ut vel ex hoc esset manifestum omnibus, quod post sepulturam manserit corpus potentius interitu et dissolutione. Quod quidem visum multis dæmonibus et morbis causa fuit, ut fugerent; et merito. Si enim etiam cum esset absconsum, erat eis terribile, postquam apparuit quomodo non esset ejusmodi, ut non posset omnino sustineri?

XV. Quid post hæc est consecutum? Contendebat mater, sacro sublato corpore, demum reverti. Hæc enim, dicebat, stella ex meo ventre orta est. Qui autem in ea habitabant regione, contendebant non concedere, ut id aggrediretur, Nam etsi, dicebant, ex te processit illa stella, cernitur tamen apud nos occidisse. Quomodo ergo eum a nobis auferes, qui

A miraculorum tales ostendit radios? Ex te pulcher quidem germinavit palmes, sed apud nos produxit botros miraculorum, et ei placuit, ut nos frueremur musto gratiarum et curationum. Non erat Deo difficile, si unde processit, eum voluisset illuc rursus divertere. Ne videaris ergo repugnare iudicio Dei et voluntati, neque nobis divinas gratias inideas. Ne nos fonte privaveris, qui non nobis solis, sed etiam communiter omnibus est ad fruendum propositus. Ad gloriam tibi sufficit, quod ejus mater apparueris, de ejus etiam mortuo corpore tanta est contentio. Nos prius ex hac expelles patria, quam hoc bono nobis a Deo dato nostram prives patriam. Illa postquam hæc audiisset, sciens esse sibi aliquod sapientius capiendum consilium, quievit. Deinde autem cum jussisset omnes valere, domum revertitur. Ille vero pius in primis monachus et sacerdos, de quo prius diximus, cum remansisset, et dierum multitudine omnem expulsisset suspicionem, et in eo custodiendo effecisset custodes socordiores, noctu ingressus, divinum suffuratus est thesaurum, et cum furto aufugit. Sed odor miraculorum ostendit unguentum, quod celabatur, et morborum curatio fuit furi accusatrix.

XVI. Mulier enim quædam, dum is in via ferretur, et qui eum ferebant in quodam, ut est consentaneum, vellent loco requiescere: illa, inquam, cum a maligno vexaretur spiritu, in loculum irruit, et graviter insiliit, et veluti a magno fluctu fuit exagitata. Deinde cum sanctum turpissimis esset insectata maledictis, non illa quidem omnino, sed qui eam inhabitabat, quem adversarium dixeris, fortis ille ab eo percussus recessit, abiens in loca, ad quæ a Deo fuerat condemnatus. Illa autem sana domum rursus est reversa. Non longum tempus intercesserat, et virgo quædam præfecta monasterii, quod vocabatur Mantineum, cum secreto quodam et gravi morbo laboraret, et non posset graves, quos sentiebat ex eo, ferre dolores, cum rescivisset illud mortuum vitam afferens corpus afferri, et magna fide et animi ardore ei facta obviam, tanquam viventi et audienti sancto ad loculum ei morbum dixisset, ardentis fidei mercedem, celerem invenit curationem. Ejusmodi miracula faciens, et eam a Deo gloriam adipiscens, Byzantium tandem introducit corpus parentibus jucundissimum, mortalibusque utilissimum, malis spiritibus potentius, ægrotudinibus et morbis validius, medicamentum vere inexpugnabile: neque valens solum adversus unum morbum, sed, ut semel dicam, resistens omnibus.

Mater ergo læta tali reditu filii, et simul caput in Christo tollens, splendoremque et magnificentiam in tempore ostendens, argenti magno sumptu capsam induit: non solum id faciens, tanquam in gratiam filii, sed eum studens honorare, tanquam Dei amicum: ut illud quidem esset naturæ, hoc vero pii animi, et mentis Deum amantis. Cum sic ergo capsam argento parentes optimi circumdeditis-

sent, hoc vere sacrum templum deponunt in pulchro templo, quod ipsi Deiparæ construxerant, communes hominibus effecti benefactores, dato dono, quod extenditur in sempiternum : per quem dæ-

mones fugantur, morbi solvuntur, et Deus in omnibus, et per omnia glorificatur. Quoniam eum decet omnis gloria, honor et adoratio, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

MENSIS AUGUSTUS.

MARTYΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΟΦΙΑΣ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΥΓΑΤΕΡΩΝ ΑΥΤΗΣ

ΠΙΣΤΕΩΣ, ΕΛΠΙΔΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ.

MARTYRIUM SANCTARUM MULIERUM

SOPHIÆ

ET EJUS FILIARUM

FIDEI, SPEI ET CHARITATIS.

(Latine apud Surium ad diem 1 Augusti; Græce ex cod. ms. Græc. Paris n. 1526, sæc XII.)

Α'. Μετά τὸ διαγγελθῆναι πανταχοῦ τὸ σωτήριον κήρυγμα, πλωρηθῆναι τε τὰ πάντα τοῦ γινῶναι τὸν Κύριον, οἶονεὶ λείψανον κακίας Ἀδριανὸς τὴν αὐτοκράτορα Ῥημαίων διέπων ἀρχὴν, πολλὴν εἶπερ τις ἄλλος τὴν πρὸς τοὺς ψευδωνύμους θεοὺς ἐπεδείκνυτο δεισιδιμονίαν, τοὺς μὲν θωπεύει ὑπερχόμενος, τοὺς δὲ καὶ ἀπειλαῖς καταπλήττων. Κατ' ἐκεῖνο τοῖνον κειροῦ, γυνὴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, τοῦνομα Σοφία, γένους τῶν ἐπιφανῶν, χώρας Ἰταλῶν, χηρεῖαν ὑποστᾶσα ἀνδρὸς θυγατράσι μόναις τρισὶ τὸν βίον ἐσάλευσεν. Αὕτη τῇ περιωνύμῳ τῶν πόλεων Ῥώμῃ ἐπιδημήσασα ταῖς παρθένοις ὁμοῦ πολὺ τὸ χάριεν καὶ ἐπαγωγὸν ἐχούσαις κατὰ τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, οὐχ ὑπήχθη τῇ πλάνῃ, οὐδὲ πρὸς τὴν τοῦ δυσσεβοῦς βασιλεύοντος θρησκείαν ἀπέκλινε, λίαν τὴν κλήσιν ἐπὶ τῶν ἔργων δεικνύουσα, ἢ τῆς ἀνωθεν ὄντως σοφίας ἐπώνυμος. Ἡ γὰρ ἀνωθεν σοφία, φησὶν ὁ θεὸς Ἰάκωβος, πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνική, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν. Ἐξ ὧν γὰρ ὁ τῆς ἀρετῆς παρ' αὐτῇ καρπὸς ἐγνωρίζετο ταῖς θυγατράσι τὰς προσηγορίας ἠρμόζετο· καὶ ἐκεῖναι πόλιν ἀληθευούσας ταύτας παρ' ἑαυταῖς ἐδείκνυσον, καὶ οὐδὲν ἀπᾶλλον οὐδὲ ἀλλότριον εἶχον οἰκλάδοι τῆς βίβης.

Β'. Ἐπεὶ δὲ παρὰ πᾶσι διεβεβόητο ἡ τε σύνεσις ἐκείνων καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ πρὸς Χριστὸν σέβας, οὐκ ἐνεγκῶν ὁ τοῦ φθόνου πατήρ, διὰ βασκάνων ὀφθαλμῶν Ἀντιόχου τινὸς ἀνδρὸς, τὴν τῆς πόλεως πρόνοιαν πεπιστευμένου, τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν τῶ

I. Postquam fuisset salutaris prædicatio ubique annuntiata, et omnia essent repleta cognitione Domini, veluti quædam sceleris reliquiæ Adrianus Romanorum administrans imperium, in falsos deos, qui nominantur, ostendebat plurimam, si ullus alius, superstitionem, alios quidem alliciens blanditiis, alios autem etiam minis territans. Illo autem tempore mulier quædam pia et religiosa, nomine Sophia, clara genere, Itala natione, cum esset viduata marito, cum tribus filiabus solis vitam agitabat. Ea cum simul cum virginibus, quæ erant valde honestæ, et elegantes animo et corpore, Romæ versata esset, non fuit errore seducta, neque ad impii imperatoris reclinavit religionem, factis ipsis pulchre suam ostendens appellationem quæ nomen vere sumpsisset a superna sapientia, et diceretur Sophia. Quæ est enim desuper Sapientia, inquit divinus Jacobus, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, obediens, plena misericordia et fructibus bonis. Eo enim, quod virtutis fructus apud eam agnoscebatur, adaptavit filiabus suis appellationes : et illæ rursus in se ostendebant esse veras, neque habebant aliquid rami, quod discreparet aut esset alienum a radice.

II. Cum autem celebraretur apud omnes et illarum prudentia et virtus, et in Christum religio, non ferens pater invidiæ, per invidos oculos cujusdam Antiochi, cujus fidei commissa fuerat præfectura urbis, significat imperatori earum pietatem, et eas defert